

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH GMINY I MIASTA ODOLANÓW

NA LATA 2021-2026

SPIS TREŚCI

I. Wprowadzenie.....	5
1. Metodyka opracowywania strategii	7
2. Kontekst planowania strategicznego	7
3. Uwarunkowania formalne opracowania strategii	8
4. Spójność z dokumentami strategicznymi	11
5. Diagnoza problemów społecznych	13
II. Charakterystyka Gminy i Miasta Odolanów.....	21
1. Położenie	21
2. Sytuacja demograficzna.....	23
3. Kapitał społeczny i gospodarczy.....	26
3.1. Sytuacja gospodarcza i finanse publiczne	26
3.2. Rynek pracy	29
3.3. Wychowanie i edukacja.....	31
4. Gospodarka mieszkaniowa i komunalna	35
5. Kultura, sport i rekreacja	36
6. Opieka zdrowotna.....	38
7. Bezpieczeństwo publiczne	38
8. Potencjał do rozwiązywania problemów społecznych	39
8.1. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i stowarzyszeniami	39
8.2. Pomoc społeczna	41
8.3. Zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych ..	47
III. Diagnoza problemów społecznych	48
1. Analiza wyników badania przeprowadzonego wśród dorosłych mieszkańców Gminy	48
1.1. Struktura badanej próby.....	48
1.2. Problem alkoholowy.....	51
1.3. Problem nikotynowy.....	57
1.4. Problem narkotykowy	60
1.5. Problem przemocy	65
1.6. Działania profilaktyczne	75
1.7. Korzystanie z urządzeń elektronicznych.....	79

1.8. Hazard.....	82
1.9. Rynek pracy	85
1.10. Ubóstwo i wykluczenie społeczne.....	89
1.11. Bezpieczeństwo publiczne	93
1.12. Zdrowie psychiczne.....	95
2. Analiza wyników badania przeprowadzonego wśród uczniów	98
2.1. Struktura badanej próby.....	98
2.2. Problem alkoholowy.....	99
2.3. Problem nikotynowy.....	103
2.4. Problem narkotykowy	108
2.5. Problem przemocy	115
2.6. Działania profilaktyczne	124
2.7. Korzystanie z urządzeń elektronicznych.....	126
2.8. Uczestnictwo w grach hazardowych.....	131
3. Analiza wyników badania przeprowadzonego wśród sprzedawców napojów alkoholowych	133
3.1. Struktura badanej próby.....	133
3.2. Problem uzależnień z perspektywy sprzedawców	135
IV. Kierunki rozwiązywania problemów społecznych.....	143
1. Dziedziny planowania strategicznego	145
1.1. Wspieranie rodziny.....	145
1.2. Wsparcie osób niepełnosprawnych	151
1.3. Zdrowie psychiczne	156
1.4. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz hazardu	160
1.5. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	178
1.6. Aktywność i integracja społeczna seniorów	186
1.7. Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu	193
1.8. Wsparcie osób z problemem ubóstwa	199
1.9. Problem przestępczości	205
1.10. Rewitalizacja społeczna.....	208
2. Analiza SWOT	211

3. Misja i wizja rozwiązywania problemów społecznych	214
4. Zakładane rezultaty realizacji strategii	215
5. System wdrażania strategii	215
6. Monitoring	216
7. Ramy finansowe	217
8. Ewaluacja	218
8.1. Zakres ewaluacji.....	219
8.2. Sposób ewaluacji.....	219
8.3. Narzędzia ewaluacji.....	219
8.4. Okres ewaluacji	219
9. Ocena ryzyka.....	220
IV. Wnioski i podsumowanie	221
V. Bibliografia.....	223
VI. Spis rysunków, wykresów i tabel	226
1. Spis rysunków	226
2. Spis tabel	226
3. Spis wykresów	232

Wykaz skrótów:

UGiM – Urząd Gminy i Miasta

MGOPS – Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

GMCP – Gminno-Miejskie Centrum Pomocy

NGO (ang. non-government organization) – organizacja pozarządowa

PFRON – Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

NFZ – Narodowy Fundusz Zdrowia

POZ – Podstawowa Opieka Zdrowotna

PUP – Powiatowy Urząd Pracy

GUS – Główny Urząd Statystyczny

GKRPA – Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

KBPN – Krajowe Biuro Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii

PARPA – Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

ZI – Zespół Interdyscyplinarny

KP – Komisariat Policji

ODK – Odolanowski Dom Kultury

UTW – Uniwersytet Trzeciego Wieku

ODPS – Odolanowski Dom Pomocy Społecznej

DDS+ – Dzienny Dom Senior+

I. WPROWADZENIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych wraz z Diagnozą Problemów Społecznych Gminy i Miasta Odolanów na lata 2021-2026¹ jest dokumentem definiującym najważniejsze kierunki interwencji w odniesieniu do problemów społecznych występujących na terenie Gminy². Wskazuje ona obszary problemowe, priorytetowe kierunki działań oraz wytyczne dla wdrażania planowanych zadań. W celu osiągnięcia rezultatów i celów Strategii, planowane do realizacji działania podlegają stałemu monitoringowi i okresowej ewaluacji.

Planowanie strategiczne zakłada myślenie długofalowe, skupione na dążeniu do realizacji określonego strategicznego celu działań – w obszarze rozwiązywania problemów społecznych, jest to przede wszystkim integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka, a w konsekwencji zachowanie lub podniesienie spójności społecznej w społeczności lokalnej.

Badania wskazują, iż *„zarządzanie i rozwój przy pomocy konstruowania strategii jest skuteczną i wypróbowaną metodą zarówno w regionach, poszczególnych krajach i gminach. Wypróbowaną, czyli przyspieszającą osiągnięcie założonego celu lub celów”*³.

W Strategii uwzględniono zakres problematyki społecznej, który ma swoje źródło w regulacjach normatywnych. W przedstawionym kontekście planowaniem strategicznym objęto następujące dziedziny:

- wspieranie rodziny,
- wsparcie osób niepełnosprawnych,
- zdrowie psychiczne,
- profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych,
- przeciwdziałanie przemocy w rodzinie,
- aktywność i integrację społeczną seniorów,

---

¹ Na potrzeby niniejszego opracowania dla występujących w tekście sformułowań „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych wraz z Diagnozą Problemów Społecznych Gminy i Miasta Odolanów na lata 2021-2026” stosowana będzie skrócona nazwa „Strategia”.

² Występujące w tekście sformułowanie „Gmina” dotyczy każdorazowo „Gminy i Miasta Odolanów”.

³ Joanna Starega-Piasek, *Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych*, Warszawa 2013, s. 10.

- promocję zatrudnienia, reintegrację zawodową i społeczną osób podlegających wykluczeniu społecznemu,
- wsparcie osób z problemem ubóstwa,
- problem przestępczości,
- rewitalizację społeczną.

Wyróżnione dziedziny nie mają charakteru rozłącznego – cechą charakterystyczną są wzajemne powiązania, zarówno w odniesieniu do obszaru funkcjonalnego, jak i na płaszczyźnie podmiotowej. Współwystępowanie u beneficjentów różnych problemów społecznych nakłada na realizatorów polityki społecznej konieczność uwzględniania adekwatnych instrumentów pomocowych. Świadomość przenikania się perspektyw problemowych nakazuje uznać, iż w rozwiązywanie problemów społecznych powinni zostać zaangażowani różni przedstawiciele społeczni – poza przedstawicielami sektora publicznego także przedstawiciele sektora pozarządowego oraz pozostali członkowie wspólnoty samorządowej gminy Odolanów.

Przy rozwiązywaniu problemów społecznych należy położyć nacisk na wykorzystanie dostępnych instrumentów o charakterze innowacyjnym, aktywizującym, w tym z zakresu ekonomii społecznej. Aby można było mówić o angażowaniu członków społeczności lokalnej w proces strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, ich udział musi zostać uwzględniony na każdym etapie planowania strategicznego – począwszy od diagnozy, poprzez wybór kierunków priorytetowych, a skończywszy na opracowaniu planu wdrażania i monitorowania Strategii. Skuteczna strategia to taka, która jest konkretnym instrumentem kierunkowania i programowania działań społecznych. To zbiór reguł, które metodycznie stosowane pozwalają na efektywne działanie, urzeczywistniając jednocześnie sukces podejmowanych przedsięwzięć. Stanowią szansę na skuteczne budowanie i wykorzystanie potencjału w sferze instytucjonalnej i społecznej na rzecz kształtowania ładu społecznego.

1. METODYKA OPRACOWYWANIA STRATEGII

Obowiązek opracowania Strategii dla gminy i powiatu nakłada ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej⁴. Wskazuje ona podstawowe elementy Strategii, nie określając szczegółowych zasad dotyczących sposobu opracowania dokumentu. Ostateczną decyzję w tej sprawie pozostawiono samorządom.

W procesie opracowywania Strategii dla gminy i miasta Odolanów zastosowano podejście partycypacyjno-eksperckie. Zastosowanie podejścia partycypacyjnego wynika z wymagań stawianych przed samorządami oraz z dostrzegalnej przez przedstawicieli władzy samorządowej potrzeby, aby jak najpełniej angażować przedstawicieli lokalnych społeczności w podejmowanie decyzji.

Partycypacja społeczna, czyli uspołecznienie procesów decyzyjnych poprzez zwiększenie zaangażowania i roli obywateli, to efekt wdrażania konstytucyjnej zasady subsydiarności. Zasada ta ma fundamentalne znaczenie dla budowania współpracy i zapewnienia warunków udziału w życiu publicznym obywateli, najczęściej zrzeszonych w nieformalnych grupach społecznych lub działających w ramach organizacji pozarządowych.

2. KONTEKST PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

Najważniejszym dokumentem strategicznym dla Odolanowa jest przyjęta przez Radę Gminy i Miasta Uchwałą Nr XXXVIII/276/13 z dnia 29 sierpnia 2013 *Strategia Rozwoju Gminy i Miasta Odolanów na lata 2012-2025*. Jest ona dokumentem określającym podstawowe kierunki rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy w dłuższej perspektywie czasowej. Strategia Rozwoju określa najogólniejsze wizje Gminy w przyszłości – pożądaną oblicę do którego zmierza. Zasadniczym celem tego dokumentu jest zapewnienie możliwie najwyższej jakości życia mieszkańców. Założeniem strategii jest analizowanie uwarunkowań w jakich dany obszar funkcjonuje i adekwatnie do nich aktualizowanie założeń rozwoju oraz formułowanie zarówno celów krótkoterminowych jak i długookresowych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych uwzględnia nadrzędną rolę Strategii Rozwoju Gminy i Miasta Odolanów na lata 2012-2025. Kluczowe jej elementy wpisują się zarówno w obowiązujące kierunki polityki w sferze społecznej zawarte

⁴Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.).

w obowiązującej Strategii Rozwoju Gminy i Miasta, jak i kluczowe założenia wypracowywane w toku prowadzonej jej aktualizacji.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest dokumentem o charakterze polityki społecznej, wskazującym podstawowe cele i kierunki działań oraz programy funkcjonujące, bądź opracowywane w dziedzinach planowania Strategii, będące średniookresowymi planami wykonawczymi, skonkretyzowanymi do poziomu zadań i działań, ich kosztów oraz harmonogramów realizacji.

3. UWARUNKOWANIA FORMALNE OPRACOWANIA STRATEGII

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych wraz z Diagnozą Problemów Społecznych Gminy i Miasta Odolanów na lata 2021-2026, podobnie jak inne dokumenty strategiczne przygotowywane na różnych szczeblach administracji publicznej, jest dokumentem uwarunkowanym prawnie. Obowiązek jej opracowania wynika z: ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2020 roku, poz. 920), ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 713 z późn. zm.), art. 17 ust. 1 pkt 1 i art. 19 pkt 1, w powiązaniu z art. 16 b., ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 poz. 1876 z późn. zm.), które w ramach zadań własnych gminy i zadań własnych powiatu przewidują „*opracowanie i realizację Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka*” – dla gminy oraz „*opracowanie i realizację Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka po konsultacji z właściwymi terytorialnie gminami*”⁵ – na poziomie powiatu.

⁵ Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.).

Na treść Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych obok wyżej cytowanej ustawy o pomocy społecznej mają również wpływ inne akty prawne. Należą do nich:

1. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 2009 r. poz. 946),
2. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 11),
3. ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2021 r. poz. 159),
4. ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 159),
5. ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r. poz. 685),
6. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 41),
7. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050),
8. ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r. poz. 218 z późn. zm.),
9. ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1409 z późn. zm.),
10. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2020 r. poz. 176),
11. ustawa z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 2085),
12. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2020 r. poz. 1057),
13. ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 38),
14. ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2021 r. poz. 159),
15. ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o repatriacji (Dz. U. z 2019 r. poz. 1472),
16. ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2020 r. poz. 322 i późn. zm.),

17. ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 111),
18. ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2020 r. poz. 808 z późn. zm.),
19. ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 11),
20. ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1359),
21. ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 53 z późn. zm.),
22. ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 266 z późn. zm.),
23. ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 54 z późn. zm.),
24. ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2021 r. poz. 217),
25. ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 284 z późn. zm.),
26. ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie Gminy i o zmianie Kodeksu Cywilnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 11),
27. ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali mieszkalnych na wynajem, mieszkań chronionych, noclegowni, schronisk dla osób bezdomnych, ogrzewalni i tymczasowych pomieszczeń (Dz. U. z 2021 r. poz. 11 z późn. zm.),
28. ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 97 z późn. zm.),
29. ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (Dz. U. z 2018 r. poz. 969),
30. ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2020 r. poz. 295 z późn. zm.),
31. ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2021 r. poz. 4),
32. ustawa z dnia 11 lipca 2014 r. o zasadach realizacji programów w zakresie polityki spójności finansowych w perspektywie finansowej 2014-2020 (Dz. U. z 2020 r. poz. 818),

33. uchwała Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego programu rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 – 2023 (M.P. z 2018 r. poz. 1007),
34. ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1348 z późn. zm.),
35. ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329),
36. ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407),
37. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu „Dobry start” (Dz. U. z 2018 r. poz. 1061),
38. ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2021 r. poz. 234).

4. SPÓJNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych wraz z Diagnozą Problemów Społecznych Gminy i Miasta Odolanów na lata 2021-2026, jak już wspomniano wcześniej, konstruowana jest zgodnie z logiką kaskadowego układu strategii i programów. Celem takiej konstrukcji jest uspojnienie podejścia do procesu programowania, zarówno w odniesieniu do relacji strategii z programami szerszego zasięgu jak i programami konstruowanymi w jej ramach.

W praktyce oznacza to, że długo i średniookresowe programy operacyjne i strategiczne na poziomie krajowym są planami wykonawczymi dla polityk formułowanych na poziomie Unii Europejskiej. Z kolei na poziomie lokalnym programy operacyjne i strategie rozwoju stanowią głównie długo i średniookresowe plany wykonawcze dla polityk formułowanych na poziomie krajowym. Zachowanie spójności niesie ze sobą również korzyści związane z możliwością aplikowania o środki pomocowe z funduszy UE.

W opisywanym zakresie, Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych wraz z Diagnozą Problemów Społecznych Gminy i Miasta Odolanów wpisuje się w elementy polityki spójności Unii Europejskiej, która ma wspierać rozwój inteligentny,

zrównoważony i sprzyjający włączeniu społecznemu. Jest to jeden z głównych priorytetów Strategii „Europa 2020”, która zastąpiła „Strategię Lizbońską”. Rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu koncentruje się na zwiększeniu aktywności zawodowej społeczeństw UE, podnoszeniu kwalifikacji obywateli oraz walce z ubóstwem.

W powyższe cele wpisuje się siedem projektów przewodnich (zwanymi także inicjatywami flagowymi) oraz 10 Zintegrowanych Wytycznych dla polityki gospodarczej i zatrudnienia państw członkowskich. Projekty przewodnie składają się z działań realizowanych zarówno na poziomie unijnym jak i krajowym, należą do nich m. in.: „Program na rzecz nowych umiejętności i zatrudnienia” oraz „Europejski program walki z ubóstwem”.

Na poziomie krajowym Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych wraz z Diagnozą Problemów Społecznych Gminy i Miasta Odolanów wpisuje się w dokumenty strategiczne, które powstawały w okresie finalizacji prac nad strategią „Europa 2020”. Wspólną podstawę dla krajowych dokumentów strategicznych stanowi raport „POLSKA 2030. Wyzwania rozwojowe”, w którym wskazane zostały wyzwania rozwojowe stojące przed Polską w perspektywie do 2030 roku. Wśród wyzwań tych wymieniono m. in: sytuację demograficzną, wysoką aktywność zawodową, poprawę spójności społecznej oraz wzrost kapitału społecznego Polski.

W kontekście objętych procesem planowania strategicznego dziedzin Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wraz z Diagnozą Problemów Społecznych Gminy i Miasta Odolanów najważniejszym programem na poziomie krajowym jest „Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020”. Program uwzględnia długofalowe wyzwania związane z globalizacją, rozwojem ekonomicznym, jakością polityk publicznych, zjawiskami demograficznymi, czy inwestycjami w kapitał ludzki.

Z kolei na poziomie regionalnym najważniejszymi dokumentami są: Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku wraz z Wielkopolskim Regionalnym Programem Operacyjnym na lata 2014-2020.

Programowa zgodność Strategii z:

- Programem Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020,
- Wielkopolskim Regionalnym Programem Operacyjnym na lata 2014-2020,

stwarza szansę na uruchomienie montażu finansowego dla realizacji projektów, które stanowią rozwinięcie zadań opisanych w części operacyjnej Strategii.

5. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Punktem wyjścia wszelkiej interwencji socjalnej jest diagnoza, będąca niezbędnym elementem poprawnie zaplanowanego procesu zmian. Pomaga ona zidentyfikować negatywne, nieakceptowane zjawiska, a także niezaspokojone potrzeby i oczekiwania mieszkańców.

Termin „diagnoza społeczna” używany jest w szerokim i węższym znaczeniu. W szerokim znaczeniu diagnozą społeczną są społeczne badania, w których zbiera się dane szczegółowe, porządkuje je i interpretuje w celu udzielenia odpowiedzi na pytania: „*Jak jest? Co to jest? Dlaczego tak jest?*”. Celem takiej diagnozy jest poznanie problemów, a przedmiotem są różne zjawiska społeczne. O diagnozie społecznej w węższym znaczeniu mówimy, gdy badania dotyczą rozpoznawania zdarzeń i sytuacji społecznych ze względu na ich dotkliwość i potrzebę zmian. Zgodnie z tą definicją, przedmiotem badania są zdarzenia i sytuacje społecznie dotkliwe, celem – zmiana społeczna, efektem zaś – przede wszystkim wnioski i zalecenia dla praktyki⁶. Diagnozę społeczną przeprowadza się w celu:

- identyfikacji przyczyn wywołujących sytuacje problemowe,
- identyfikacji wzajemnych związków pomiędzy problemami i kwestiami społecznymi,
- identyfikacji skali problemów społecznych w danym układzie administracyjnym,
- identyfikacji regionalnych, lokalnych uwarunkowań problemów społecznych,
- analizy podejmowanych działań zmierzających do rozwiązania sytuacji problemowej lub jej złagodzenia,
- analizy proponowanych rozwiązań przez politykę społeczną regionu.

Rzetelnie przeprowadzona diagnoza jest fundamentem do planowania różnych programów rozwiązywania problemów społecznych. Wiedza, którą dostarcza nam diagnoza pozwala na odpowiednią alokację zasobów w polecane programy. Dlatego jakość wykonanej diagnozy jest znacząca dla tworzenia właściwych i adekwatnych działań w społeczeństwie.

Można wyróżnić kilka typów diagnozy społecznej, które zostały przedstawione poniżej.

---

⁶ Szatur – Jaworska B., *Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej*, s. 109.

Rysunek 1. Typy diagnozy społecznej

DIAGNOZA KLASYFIKACYJNA	• Przyporządkowuje obserwowane zjawiska i cechy szerszym klasom społecznym, odpowiada na pytanie: z jakiego typu problemem mamy do czynienia.
DIAGNOZA GENETYCZNA	• Poszukuje przyczyn danego stanu rzeczy.
DIAGNOZA ZNACZENIA	• Określa wpływ badanych zjawisk na funkcjonowanie całego systemu.
DIAGNOZA FAZY	• Służy ustaleniu etapu badanego procesu oraz określeniu jego dynamiki.
DIAGNOZA PROGNOSTYCZNA	• Służy przewidywaniu dalszych zmian badanego stanu rzeczy.

Źródło: Szatur – Jaworska B., *Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej*

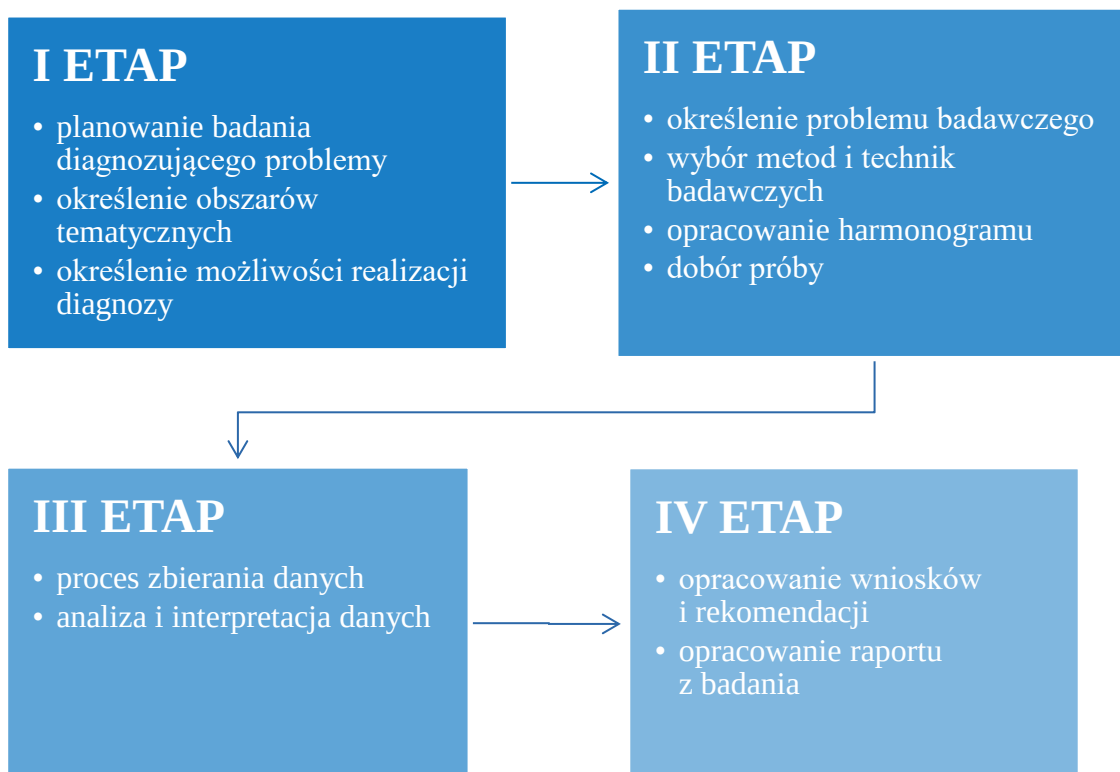
METODOLOGIA BADAŃ WŁASNYCH

Niniejsza diagnoza realizowana na zlecenie Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Odolanowie ma na celu ukazanie skali różnych problemów społecznych występujących wśród mieszkańców Gminy. Zakres działań badawczych odnosił się do zidentyfikowania następujących kwestii:

- zidentyfikowania problemów występujących wśród dzieci, młodzieży i dorosłych mieszkańców Gminy,
- zidentyfikowania przyczyn lub czynników wywołujących sytuacje problemowe,
- określenia skali oraz zakresu występujących problemów,
- pokazania rozwiązań mających na celu wyjaśnienie sytuacji problemowej lub złagodzenie jej skutków.

Przeprowadzone badanie diagnozujące problemy społeczne składało się z kilku etapów, które zostały przedstawione poniżej.

Rysunek 2. Etap badania

PROBLEMATYKA BADANIA

Poniżej zaprezentowane zostały problemy społeczne, do których odnosił się zakres prac badawczych.

PROBLEM ALKOHOŁOWY (ALKOHOLIZM) – według WHO to „wszelki sposób picia, który wykracza poza miarę tradycyjnego i zwyczajowego spożycia albo poza ramy obyczajowego, przyjętego w całej społeczności, picia towarzyskiego bez względu na czynniki, które do tego prowadzą”⁷. Alkoholizm ściśle wiąże się z negatywnymi zjawiskami społecznymi takimi jak: bezrobocie, przemoc, ubóstwo, czy zachowania kryminalne. Problem alkoholowy wśród współczesnych społeczeństw jest problemem o bardzo szerokim zasięgu, w związku z tym tej kwestii poświęcono najwięcej miejsca w poniższej diagnozie.

PROBLEM NARKOTYKOWY (NARKOMANIA) – według ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, narkomania to: „stałe lub okresowe używanie w celach niemedycznych środków odurzających, substancji psychotropowych, środków zastępczych lub nowych substancji psychoaktywnych, w wyniku czego może powstać

⁷ Pilch T., *Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku*, str. 92.

*lub powstało uzależnienie od nich*⁸. W niniejszym raporcie zwrócono uwagę przede wszystkim na następujące kwestie związane z owym zjawiskiem: rozpowszechnienie i dostępność narkotyków oraz dopalaczy, a także skala zjawiska wśród dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży szkolnej na terenie Gminy.

PROBLEM NIKOTYNOWY (NIKOTYNIZM) – jest zjawiskiem, które polega na regularnym zażywaniu tytoniu, w skład którego wchodzi nikotyna – silna trucizna oraz szereg innych substancji, które wykazują negatywny wpływ na nasz organizm. Nikotynizm jest uzależnieniem fizycznym i psychicznym. Został szczegółowo opisany w Międzynarodowej Klasyfikacji Chorób i Problemów Zdrowotnych ICD 10. Niniejsza diagnoza ma na celu ukazanie skali uzależnienia, dostępności papierosów dla uczniów na terenie Gminy, a także skali problemu wśród dorosłych mieszkańców oraz dzieci i młodzieży.

UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE – Amerykańskie Towarzystwo Psychiatryczne formalnie potwierdziło istnienie uzależnień/nałogów behawioralnych w maju 2013 poprzez opublikowanie piątej rewizji klasyfikacji DSM i włączenie zaburzenia uprawiania hazardu do kategorii zaburzeń i nałogów.

PROBLEM PRZEMOCY W RODZINIE – przemoc jest intencjonalnymi i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: *„Przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”*.

PROBLEM PRZEMOCY RÓWIEŚNICZEJ – WHO określa przemoc jako *„użycie z rozmysłem siły lub groźenie nią, przeciw sobie, innej osobie, grupie lub społeczności, co prowadzi do zranienia, śmierci, lub szkody psychicznej, a także do zaburzeń*

⁸ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2050).

rozwojowych i upośledzenia społecznego”⁹. Nowym problemem, który pojawia się coraz częściej wśród polskich uczniów to zjawisko cyberbullyingu lub inaczej mówiąc cyberprzemocy.

CYBERPRZEMOC (cybermobbing, cyberbullying, agresja elektroniczna, elektroniczna przemoc rówieśnicza) – stosowanie przemocy poprzez: prześladowanie, zastraszanie, nękanie, wyśmiewanie innych osób z wykorzystaniem Internetu i narzędzi typu elektronicznego takich jak: SMS, e-mail, witryny internetowe, fora dyskusyjne w Internecie, portale społecznościowe i inne.

RYNEK PRACY – bezrobotny to osoba niezatrudniona i nie wykonująca innej pracy zarobkowej zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującego w danym zawodzie lub służbie, nie ucząca się w szkole w systemie dziennym, zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania rejonowym urzędzie pracy. Bezrobocie ściśle wiąże się z innymi poważnymi kwestiami społecznymi np. alkoholizmem, ubóstwem czy obniżeniem standardu życia całej rodziny, stąd poświęciliśmy część naszej diagnozy na ten temat.

UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE – wykluczenie społeczne i ubóstwo to ważne problemy współczesnego świata. Wykluczenie społeczne jest powiązane w sposób istotny z występowaniem ubóstwa. choć nie jest z nim równoznaczne. Osoby wykluczone nie muszą być ubogie, natomiast osoby ubogie nie muszą być wykluczone.

BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE – jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa.

ZDROWIE PSYCHICZNE – przyjęta w 1948 roku konstytucja Światowej Organizacji Zdrowia określa je jako pełny dobrostan fizyczny, psychiczny i społeczny człowieka. Przejawia się dobrym samopoczuciem, pewnością i wiarą w siebie, poczuciem własnej wartości. Nasza kondycja psychiczna wpływa na sposób myślenia, odczuwania i działania.

⁹ *Przemoc i agresja w szkołach w Europie – sposoby przeciwdziałania*, Polskie Biuro Eurydice, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2007.

WYBÓR METOD I TECHNIK BADAWCZYCH

Istotą badania było poznanie opinii oraz postaw mieszkańców gminy Odolanów na temat problemu alkoholowego, nikotynowego, narkotykowego, przemocy domowej, rówieśniczej, cyberprzemocy, uzależnień behawioralnych, hazardu, profilaktyki, rynku pracy, ubóstwa, wykluczenia społecznego, bezpieczeństwa publicznego oraz zdrowia psychicznego. W tym celu zdecydowano się na przeprowadzenie komplementarnych badań, zrealizowanych wśród trzech grup społecznych: dorosłych mieszkańców Gminy Odolanów, uczniów oraz sprzedawców napojów alkoholowych. Każda grupa respondentów wniosła coś nowego względem badanych zagadnień i pozwoliła na ich lepszą diagnozę oraz głębsze zrozumienie.

Przez metodę badawczą rozumie się na ogół system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć cel, do jakiego się świadomie zmierza¹⁰. Wyróżnia się metody ilościowe i jakościowe. Zarówno jedne, jak i drugie są użyteczne w prowadzeniu badań socjologicznych. Wszystko zależy od tego jakich danych potrzebujemy. Badacze jakościowi szukają odpowiedzi na pytania „jak?”, „dlaczego?”, skupiając się na pojedynczych jednostkach lub małych grupach. Badania te mają na celu zrozumienie głębszych przyczyn zachowań ludzi. Z racji tego, że obejmują niewielką liczbę badanych, wyników nie można uogólniać do całej populacji. Metody badań ilościowych posługują się głównie liczbami i odpowiadają na pytania „ile?” i „jak często?”. Ten typ badań przeprowadzany jest na większą skalę, niż w metodach jakościowych, a jego wyniki można przekładać na populację¹¹.

Badania wśród wszystkich grup zostały wykonane zgodnie z metodologią ilościową. W przypadku uczniów oraz dorosłych mieszkańców zastosowano badanie ankietowe za pomocą techniki CAWI (*Computer Assisted Web Interviews*). Technika ta polega na przeprowadzeniu ankiety, która jest dostępna online. Pozwala ona na anonimowość, dzięki czemu osoby biorące udział w badaniu czują się swobodnie. Przed przystąpieniem do ankietowania uczniów, za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrekcji placówki szkolnej na przeprowadzenie badania, udzielano informację o całkowitej anonimowości oraz o zasadach wypełniania kwestionariuszy, by zminimalizować ryzyko występowania braków danych. Badania wśród sprzedawców napojów alkoholowych

¹⁰ Sztumski J., *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, s. 60.

¹¹ Przewłocka J., *CAWI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju*, s. 97.

zostały wykonane za pomocą techniki CATI (*Computer-Assisted Telephone Interviewing*), która jest bardzo często wykorzystywana w badaniach rynkowych ze względu na krótki czas zbierania danych. Polega na przeprowadzeniu ankiety poprzez rozmowę telefoniczną z respondentem.

Koncepcja badania uwzględniła zapewnienie trafności i rzetelności planowanych działań. Wiązała się z tym przede wszystkim triangulacja źródeł danych, polegająca na pozyskaniu informacji z różnych środowisk.

DOBÓR PRÓBY

Najczęściej badana przez nas zbiorowość jest zbyt liczna, aby zbadać jej wszystkich członków, dlatego wybiera się jej reprezentację. Występują dwa typy doboru próby: losowy i nielosowy. Podejmując decyzję o wyborze doboru próby, powinniśmy kierować się tym, jaki jest cel naszych badań. Wykorzystany w diagnozie losowy dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie Gminy oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk.

Badania zostały przeprowadzane od grudnia 2020 roku do lutego 2021 roku i wzięło w nich udział łącznie 375 osób. Poniższa tabela przedstawia szczegółową strukturę próby badawczej.

Rysunek 3. Struktura próby badawczej

PRÓBA BADAWCZA		
Dorośli mieszkańcy	Uczniowie	Sprzedawcy
137 osób	222 osoby	16 osób

NARZĘDZIA BADAWCZE

Badacze, którzy zajmują się tworzeniem narzędzi badawczych rozróżniają dwa typy kwestionariusza:

- kwestionariusz ankiety, czyli gotowy formularz z pytaniami skierowanymi do respondentów; to właśnie ten typ kwestionariusza wykorzystywany jest przez naszą firmę w prowadzonych badaniach,
- kwestionariusz wywiadu składa się ze schematu pytań zadawanych przez ankietera, który wcześniej ma zaplanowaną ich formę i kolejność.

Kwestionariusz ankiety można podzielić na 3 części:

1. część adresowo-tytułowa – umieszcza się ją na pierwszej stronie naszej ankiety, gdzie wyszczególnione są takie kwestie jak: nazwa ośrodka badawczego, tytuł kwestionariusza oraz szczegółowe instrukcje dla naszego respondenta,
2. część merytoryczna – zawarte są w niej nasze pytania dotyczące zagadnienia, które badamy,
3. część metryczkowa – zawarte są w niej dane dotyczące respondenta, są to np. płeć, wykształcenie, stan cywilny, przedział wiekowy lub miejsce zamieszkania; informacje te pozwalają na korelacje z innymi pytaniami zawartymi w ankiecie.

Kwestionariusz ankiety użyty do zebrania danych miał podobną konstrukcję niezależnie od badanej grupy. Składał się z pytań zamkniętych jednego lub wielokrotnego wyboru. Ze względu na specyfikę poszczególnych grup dokonano spersonalizowania pytań, dostosowując ich charakter do profilu respondenta.

**Wyniki przedstawione w raporcie
mają charakter procentowy.
Ewentualne dysproporcje związane są
z zaokrągleniem do liczb całkowitych
(maksymalnie +/- 3%).**

ETYKA PROWADZONYCH BADAŃ

Podczas prowadzenia badań społecznych wyróżnia się kilka podstawowych reguł, jakimi powinien kierować się badacz, aby nasze badania były prowadzone w sposób etyczny. Wśród nich wymienia się między innymi:

- świadomą zgodę respondenta, który ma pełną wiedzę, co do charakteru swojego uczestnictwa w badaniu,
- unikanie wprowadzania w błąd respondentów,
- zagwarantowanie badanym poufności oraz uszanowania ich prywatności,
- niedopuszczenie do sytuacji celowych pominięć i manipulacji w trakcie zbierania i analizy danych,
- podmiotowe traktowanie badanych osób,
- nieszkodzenie w żaden sposób badanym,
- jasne i precyzyjne informowanie badanych o korzyściach i obciążeniach¹².

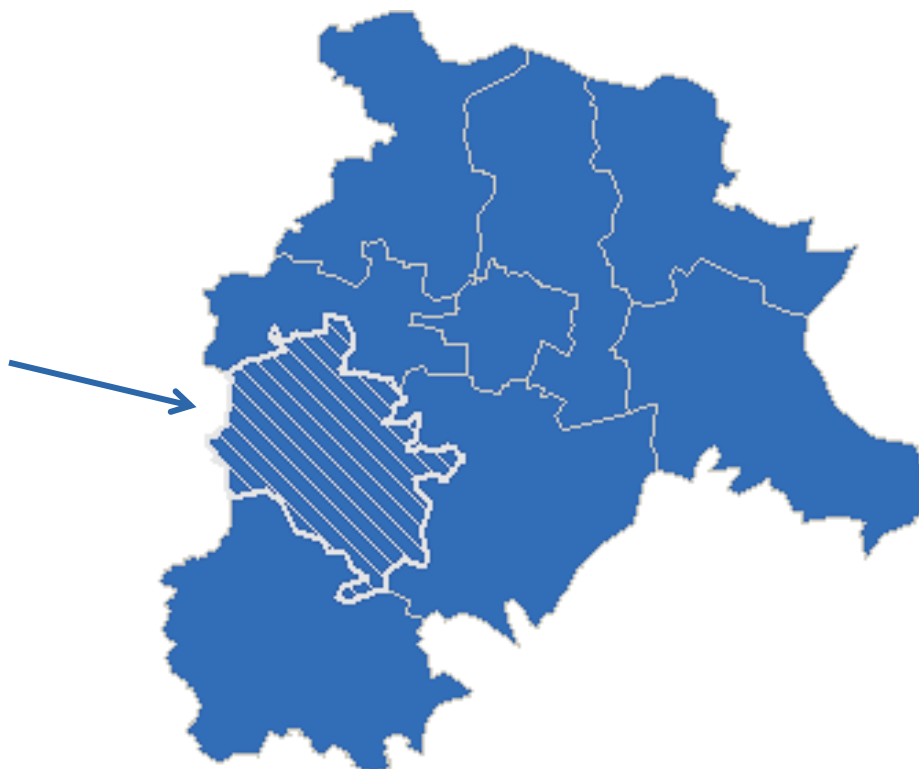
Badane przez nas osoby wypełniały ankietę samodzielnie, co ma niebagatelną rolę w badaniu postaw i opinii względem delikatnych kwestii. Za każdym razem przed przystąpieniem do badania, uczestnicy byli informowani o pełnej anonimowości badania, został wyjaśniony cel oraz instrukcja wypełniania arkusza ankiety, co sprawiło, że nasze badania prowadzone były w sposób etyczny.

II. CHARAKTERYSTYKA GMINY I MIASTA ODOLANÓW

1. POŁOŻENIE

Odolanów to gmina miejsko-wiejska położona w południowej części województwa wielkopolskiego, w powiecie ostrowskim. Pod względem geograficznym znajduje się ona w Kotlinie Odolanowskiej i leży na obszarach objętych ochroną przyrody Natura 2000. Przez jej teren przepływa rzeka Barycz wraz z dopływami. Gmina sąsiaduje z miastem Sulmierzyce w powiecie krotoszyńskim, a także z gminami: Milcz w województwie dolnośląskim, Ostrów Wielkopolski, Przygodzice i Sośnie zlokalizowanymi tak jak Odolanów w powiecie ostrowskim.

¹² Babbie E., *Badania społeczne w praktyce*, s. 515-519.

Rysunek 4. Położenie gminy Odolanów na mapie powiatu ostrowskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://wybory2010.pkw.gov.pl/>

Gmina i Miasto Odolanów zlokalizowane są w bezpośrednim sąsiedztwie dróg wojewódzkich nr 444 i 445 oraz dróg powiatowych i gminnych. Przez Odolanów przebiega również linia kolejowa na trasie Ostrów Wielkopolski – Odolanów – Oleśnica – Wrocław.

Administracyjnie Gmina składa się z miasta Odolanów będącego jej ośrodkiem, a także 16 wsi sołeckich: Baby, Boników, Garki, Glińnica, Gorzyce Małe, Huta, Kaczory, Nabyszyce, Nadstawki, Raczycy, Świeca I, Świeca II, Tarchały Małe, Tarchały Wielkie, Uciechów oraz Wierzbno. Na terenie Gminy zlokalizowane są również miejscowości bez statusu sołectwa, do których należą: Biadaszki, Grochowiska, Kuroch, Lipiny, Papiernia, Trzcieliny oraz Wisławka.

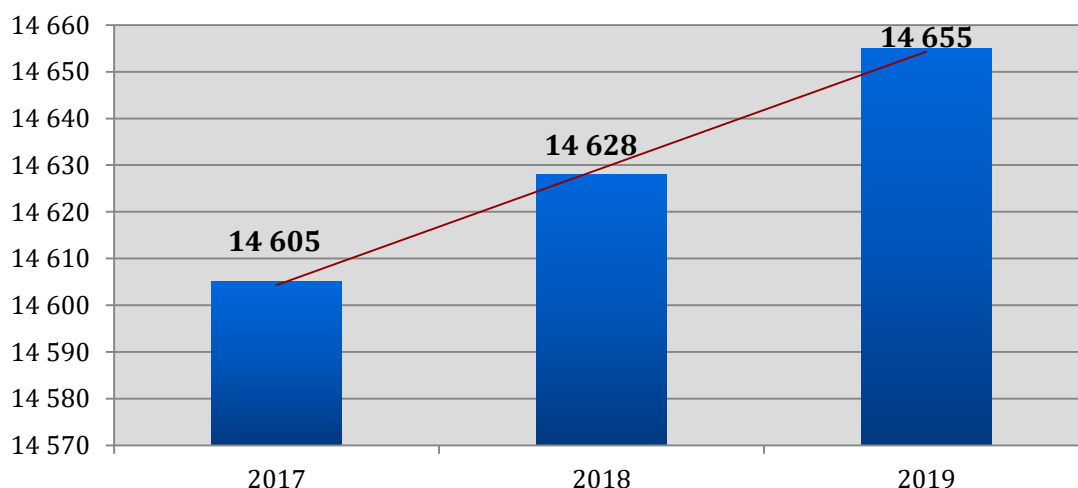
Gmina obejmuje powierzchnię 136 km², co stanowi 11,7% powierzchni powiatu ostrowskiego.

2.SYTUACJA DEMOGRAFICZNA

Struktura demograficzna, będąca rezultatem procesów demograficznych w przeszłości, determinuje kształtowanie się zjawisk demograficznych i społecznych w przyszłości. Rozpoznanie istotnych cech, zjawisk i procesów społecznych jest także kontekstem dla weryfikacji kierunków dotychczasowych działań na rzecz rozwiązywania problemów społecznych, a co za tym idzie umożliwia wnioskowanie dotyczące wymaganych w tym zakresie zmian, zarówno w odniesieniu do skali interwencji, jak i jej rodzaju.

Gminę Odolanów zamieszkuje 14 655 osób (stan na 31.12.2019 roku). W stosunku do roku 2017, liczba mieszkańców zwiększyła się o 0,3%. Na przestrzeni ostatnich lat dostrzegalny jest trend wzrostowy w tym zakresie. Liczba mieszkańców Gminy na przestrzeni lat 2017-2019 zaprezentowana została na poniższym wykresie.

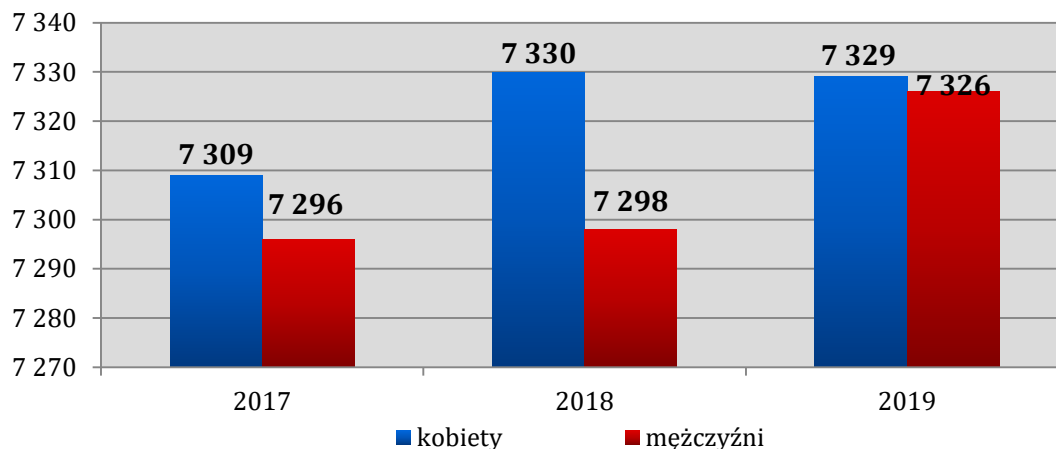
Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy Odolanów w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Liczba kobiet zamieszkujących gminę Odolanów jest niemal taka sama jak liczba mężczyzn – kobiety stanowią 50,01% ogólnej liczby ludności (7 329 kobiet), natomiast mężczyźni 49,99% (7 326 mężczyzn). Współczynnik feminizacji w Gminie wynosi 100, co oznacza, że na każdych 100 mężczyzn przypada 100 kobiet.

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Odolanów na przestrzeni lat 2017-2019

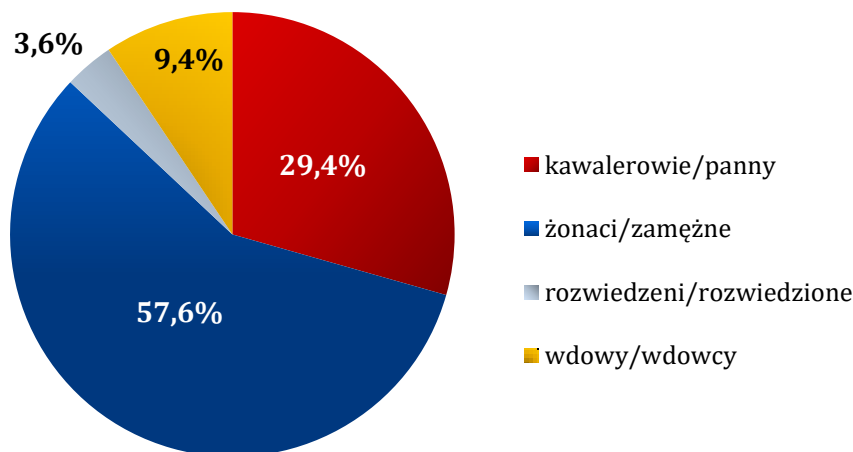
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Mieszkańcy gminy Odolanów zawarli w 2019 roku 64 małżeństwa co oznacza, że na 1000 mieszkańców zostało zawartych 4,4 małżeństw. W porównaniu do całej Polski (4,8) oraz województwa wielkopolskiego (5,0) jest to wartość niższa. W tym samym czasie odnotowano 1,5 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców.

Stan cywilny mieszkańców Gminy według danych znajdujących się w Narodowym Spisie Powszechnym z 2011 roku przedstawia się następująco:

- 29,4% mieszkańców jest stanu wolnego,
- 57,6% żyje w małżeństwie,
- 3,6% mieszkańców jest po rozwodzie,
- 9,4% to wdowy/wdowcy.

Wykres 3. Stan cywilny mieszkańców gminy Odolanów według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

Przyrost naturalny, czyli różnica między liczbą urodzeń żywych, a liczbą zgonów, jest w gminie Odolanów dodatni i wynosi 50 (stan na koniec 2019 roku), co odpowiada przyrostowi naturalnemu 4,26 na 1000 mieszkańców. Jest to wartość znacznie większa w porównaniu do wartości w całej Polsce, która wynosi -1,4. Na przestrzeni lat 2017-2019 przyrost naturalny w gminie Odolanów był dodatni. W 2019 roku wyniósł 50 – to o 79% więcej w stosunku do roku poprzedniego.

Tabela 1. Przyrost naturalny w gminie Odolanów na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
urodzenia żywe	228	155	173
zgony	115	127	123
przyrost naturalny	113	28	50

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Struktura ludności w gminie Odolanów według ekonomicznych grup wieku w roku 2019 przedstawia się następująco:

- 20,2% jest w wieku przedprodukcyjnym – do 17 roku życia;
- 62,3% mieszkańców Gminy jest w wieku produkcyjnym – dla kobiet jest to między 18-59 rokiem życia, a dla mężczyzn między 18-64;
- 17,5% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym – dla kobiet jest to 60 lat i więcej, a dla mężczyzn 65 lat i więcej.

Poniższa tabela przedstawia ekonomiczne grupy wieku w gminie Odolanów. Na przestrzeni lat 2017-2019 dostrzegalny jest powolny wzrost udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności, udział osób w wieku przedprodukcyjnym utrzymuje się na stałym poziomie, natomiast odsetek osób w wieku produkcyjnym stopniowo spada.

Tabela 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2017-2019 (w procentach)

wyszczególnienie	2017	2018	2019
wiek przedprodukcyjny	20,2	20,2	20,2
wiek produkcyjny	63,4	62,9	62,3
wiek poprodukcyjny	16,4	16,9	17,5

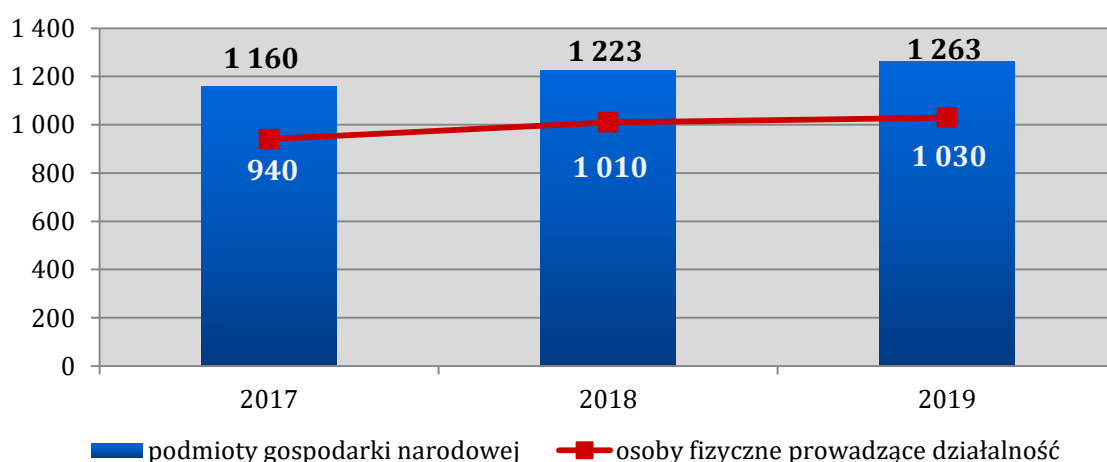
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

3.KAPITAŁ SPOŁECZNY I GOSPODARCZY

3.1. SYTUACJA GOSPODARCZA I FINANSE PUBLICZNE

Jednym ze wskaźników określających aktywność gospodarczą danej zbiorowości, jest liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na danym terenie. W gminie Odolanów na koniec 2019 roku w rejestrze REGON zarejestrowane były łącznie 1 263 podmioty gospodarki narodowej, w tym większość stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą – było ich 1 030. Podobnie sytuacja wyglądała w 2018 roku kiedy to osób fizycznych prowadzących własną działalność było 1 010, natomiast wszystkich podmiotów prowadzących działalność – 1 223. Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON w gminie Odolanów ulegała systematycznemu wzrostowi.

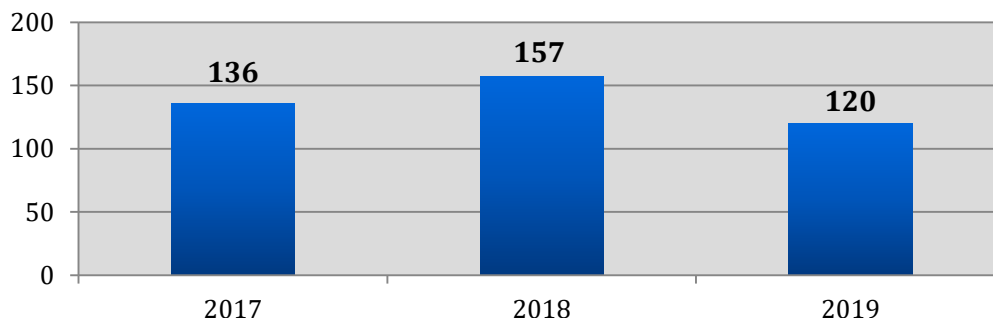
Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

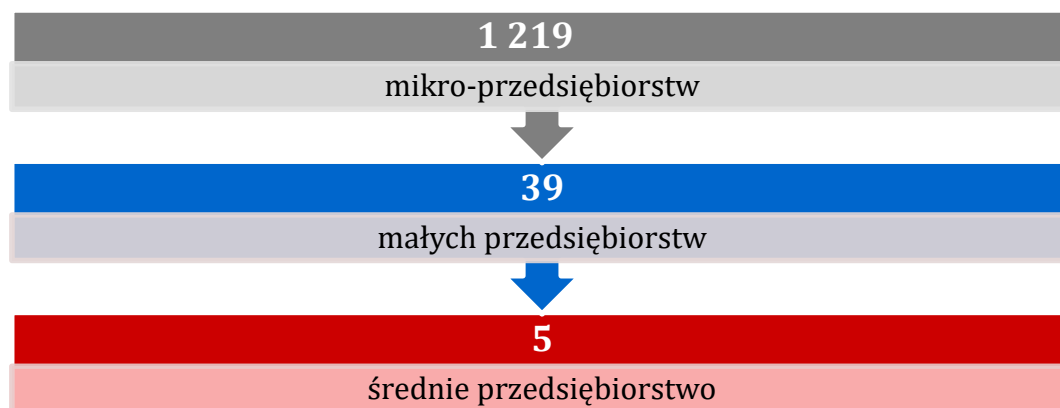
W 2019 roku zarejestrowanych zostało 120 podmiotów gospodarki narodowej. W stosunku do 2018 roku oznacza to spadek o 37 podmiotów, natomiast w porównaniu do roku 2017 o 16. Dane w tym zakresie na przestrzeni lat 2017-2019 zostały przedstawione na poniższym wykresie.

Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Największa ilość podmiotów gospodarczych działających w gminie Odolanów według klas wielkości to mikro-przedsiębiorstwa zatrudniające 0-9 pracowników – jest ich 1 219 (stan na koniec 2019 roku). Małych przedsiębiorstw zatrudniających 10-49 pracowników jest 39. Na terenie Gminy funkcjonuje 5 średnich przedsiębiorstw zatrudniających 50-249 pracowników, natomiast nie prowadzi działalności żadne duże przedsiębiorstwo zatrudniające 250-999 pracowników.

Rysunek 5. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Odolanów według klas wielkości (stan na koniec 2019 roku)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Dochodami Gminy są w szczególności:

- dochody własne (w rozumieniu ustawy dochodami własnymi jednostek samorządu terytorialnego są również udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz z podatku dochodowego od osób prawnych);
- subwencja ogólna;
- dotacje celowe z budżetu państwa.

Dochodami Gminy mogą być również:

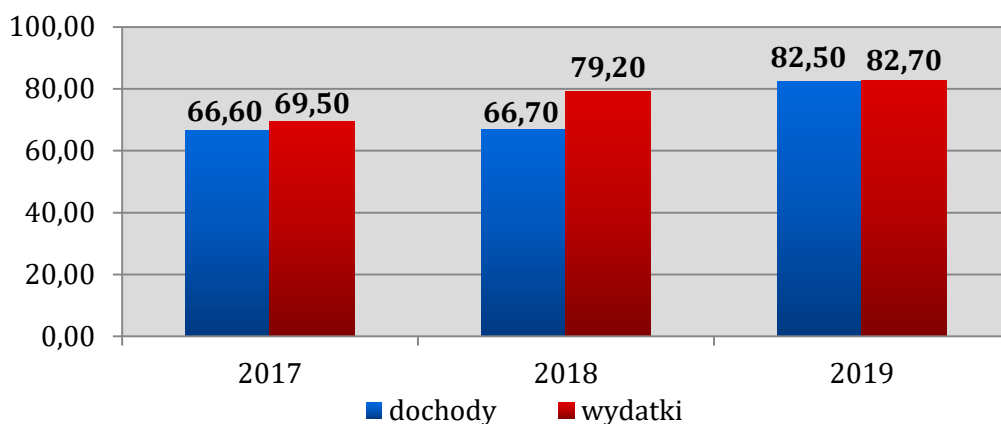
- środki pochodzące ze źródeł zagranicznych niepodlegające zwrotowi;
- środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej;
- inne środki określone w odrębnych przepisach.

Wydatki Gminy przeznaczone są na realizację zadań określonych w przepisach, a w szczególności na:

- zadania własne jednostek samorządu terytorialnego;
- zadania z zakresu administracji rządowej i inne zadania zlecone ustawami jednostkom samorządu terytorialnego;
- zadania przejęte przez jednostki samorządu terytorialnego do realizacji w drodze umowy lub porozumienia;
- zadania realizowane wspólnie z innymi jednostkami samorządu terytorialnego;
- pomoc rzeczową lub finansową dla innych jednostek samorządu terytorialnego, określoną odrębną uchwałą przez organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego;
- programy finansowane z udziałem środków, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3.

Struktura dochodów Gminy na przestrzeni lat 2017-2019 wykazuje tendencję wzrostową – od 2017 roku nastąpił wzrost zarówno dochodów jak i wydatków Gminy. Jednocześnie możemy zauważyć, że wydatki Gminy na przestrzeni ostatnich lat były nieznacznie wyższe niż jej dochody.

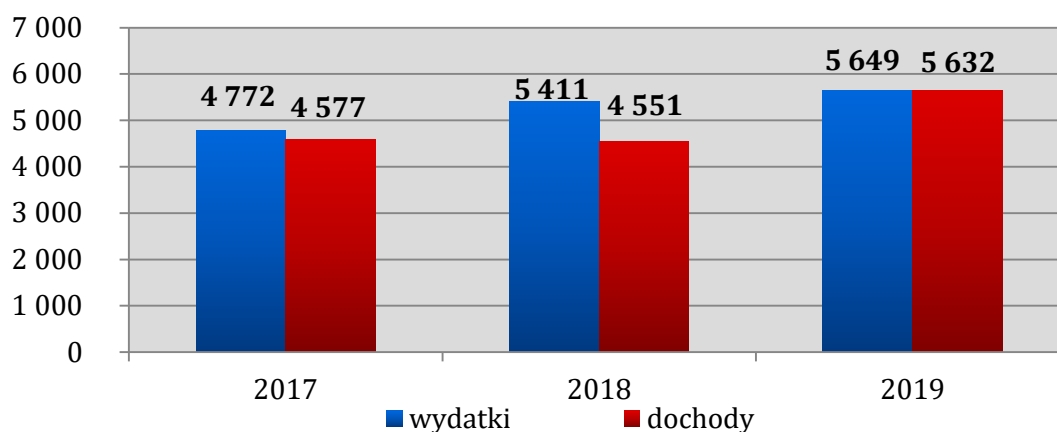
Wykres 6. Dochody i wydatki Gminy ogółem w latach 2017-2019 (w mln złotych)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Dochody Gminy w 2019 roku, w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynosiły 5 632 złotych. Wydatki Gminy w przedmiotowym roku, kształtowały się na nieco wyższym poziomie – 5 649 złotych. Na przestrzeni lat 2017-2019 nastąpił wzrost zarówno dochodów, jak i wydatków Gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Wykres 7. Dochody i wydatki Gminy na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych)

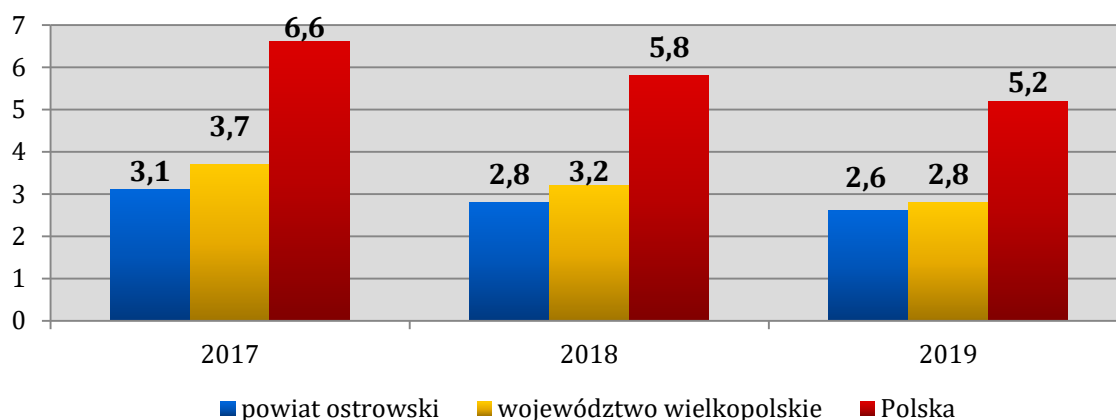
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

3.2. RYNEK PRACY

Ważnym wskaźnikiem w ocenie rynku pracy jest stopa bezrobocia rejestrowanego, która jest wyrażonym w procentach stosunkiem liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne w urzędach pracy, do liczby ludności aktywnej zawodowo (zasobu siły roboczej danej populacji).

Dane dotyczące stopy bezrobocia na poziomie gmin nie są dostępne, przedstawiona została więc stopa bezrobocia w powiecie ostrowskim. W 2019 roku wynosiła ona 2,6%, a więc była niższa niż stopa bezrobocia rejestrowana w województwie wielkopolskim (2,8%) i w całej Polsce (5,2%). Od 2017 roku stopa bezrobocia w powiecie ostrowskim uległa zmniejszeniu, podobnie jak ma to miejsce w całej Polsce i województwie. Szczegółowe dane w tym zakresie prezentuje poniższy wykres.

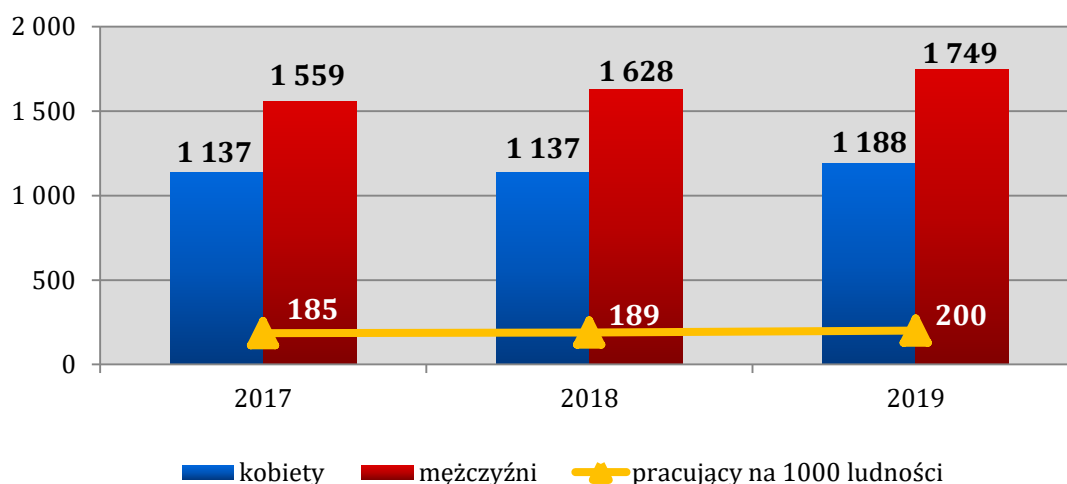
Wykres 8. Stopa bezrobocia w powiecie ostrowskim na przestrzeni lat 2017-2019 w porównaniu do województwa wielkopolskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego za 2019 rok, w gminie Odolanów na 1000 mieszkańców pracowało 200 osób¹³. Wszystkich pracujących w 2019 roku było 2 937. Analizując tę kwestię z podziałem na płeć możemy zauważyć, że odsetek pracujących kobiet jest niższy od odsetka mężczyzn. Kobiety stanowiły bowiem 40,4% wszystkich pracujących (1 188 osób), natomiast mężczyźni 59,6% (1 749 osób).

Wykres 9. Liczba osób pracujących z podziałem na płeć oraz pracujący na 1000 mieszkańców w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

¹³ Bez pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w organizacjach, fundacjach i związkach; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, wg faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności.

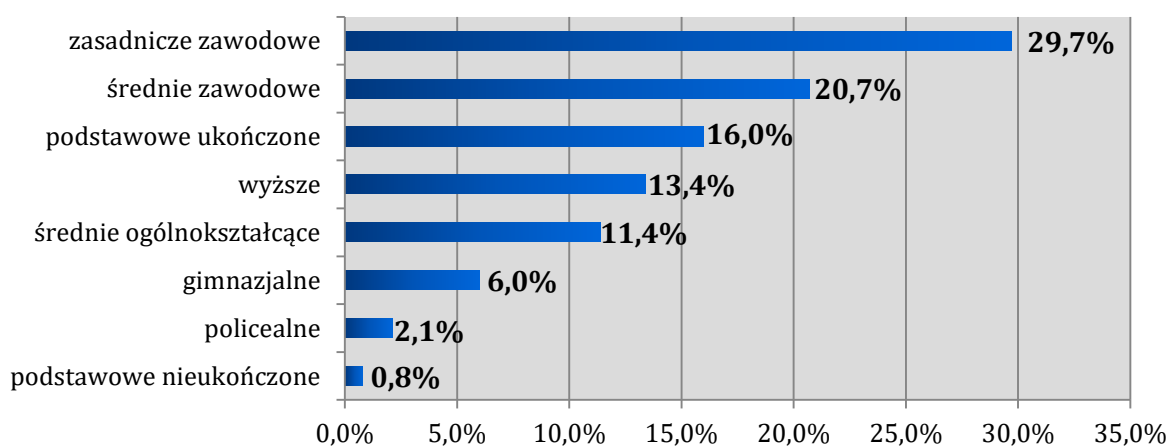
3.3. WYCHOWANIE I EDUKACJA

Według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku struktura wykształcenia mieszkańców gminy Odolanów przedstawia się następująco:

- 13,4% ludności posiada wykształcenie wyższe,
- 2,1% wykształcenie policealne,
- 11,4% średnie ogólnokształcące,
- 20,7% średnie zawodowe,
- 29,7% zasadnicze zawodowe,
- 6,0% gimnazjalne,
- 16,0% podstawowe ukończone,
- 0,8% zakończyło edukację przed ukończeniem szkoły podstawowej.

W porównaniu do całego województwa wielkopolskiego oraz Polski, mieszkańcy gminy Odolanów mają zbliżony poziom wykształcenia. Wśród kobiet mieszkających w Gminie największy odsetek ma wykształcenie zasadnicze zawodowe (21,7%) oraz podstawowe ukończone (19,7%). Mężczyźni najczęściej mają wykształcenie zasadnicze zawodowe (38,2%) i średnie zawodowe (23,3%).

Wykres 10. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy według danych Narodowego Spisu Powszechnego

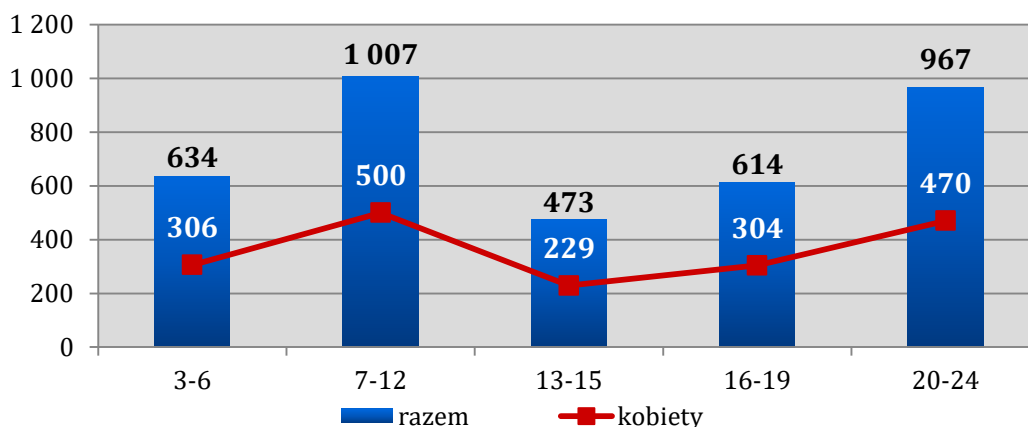

Źródło: Narodowy Spis Powszechny 2011

W wieku potencjalnej nauki (3-24 lata) w 2019 roku było 3 695 mieszkańców gminy Odolanów. Rozpatrując kwestię ludności Gminy z podziałem na poszczególne edukacyjne grupy wiekowe możemy zauważyć, że najwięcej osób miało w przedmiotowym roku 7-12 lat (1 007 osób). Na drugim miejscu pod tym względem

znalazły się osoby mające 20-24 lata (967 osób), natomiast na trzecim mające 3-6 lat (634 osoby). Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku prezentuje poniższy wykres.

Wykres 11. Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

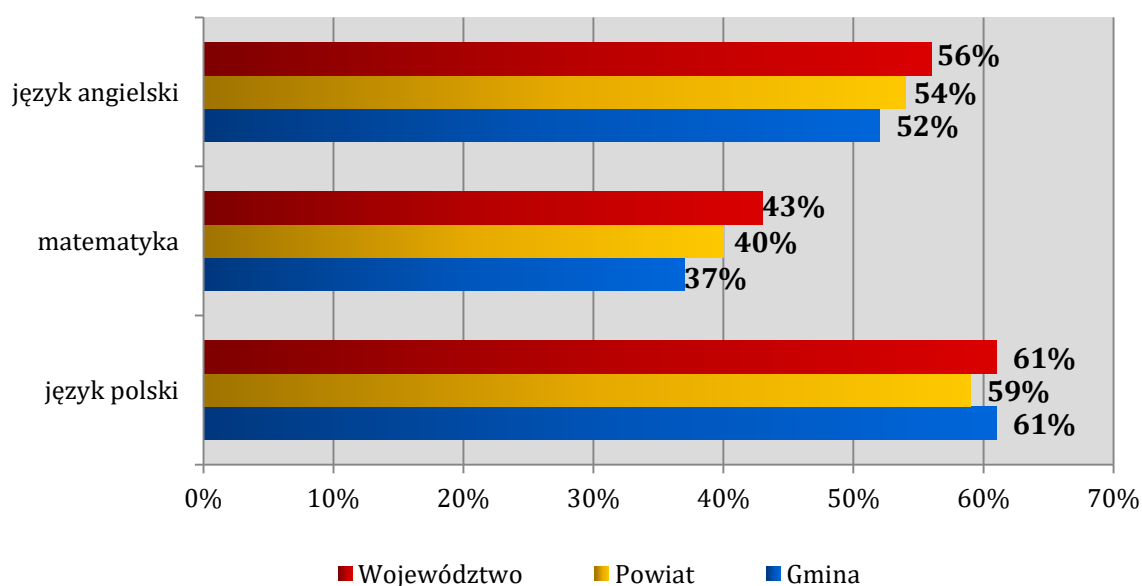
Na terenie gminy Odolanów funkcjonują następujące placówki oświaty:

- Zespół Szkół w Odolanowie:
  - Szkoła Podstawowa im. gen. K. Głabisza w Odolanowie,
  - Szkolne schronisko młodzieżowe,
- Zespół Szkół Ogólnokształcących w Odolanowie:
  - Licem Ogólnokształcące im Władysława Jagiełły w Odolanowie,
  - Publiczne Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Odolanowie,
- Branżowa Szkoła I stopnia w Odolanowie,
- Szkoła Podstawowa im. Ignacego Łukasiewicza w Garkach,
- Szkoła Podstawowa w Świecy,
- Szkoła Podstawowa im. Janusza Korczaka w Hucie,
- Szkoła Podstawowa im. Polskich Sportowców w Tarchałach Wielkich,
- Szkoła Filialna SP w Tarchałach Wielkich w Gorzycach Małych,
- Szkoła Podstawowa w Nabyszycach,
- Szkoła Filialna SP w Nabyszycach w Gliśnicy,
- Szkoła Podstawowa w Wierzbnie,
- Szkoła Podstawowa w Raczycach,
- Szkoła Podstawowa w Uciechowie.

Ponadto w Gminie działają światlice środowiskowe oraz świetlica opiekuńczo-wychowawcza, które organizują czas wolny dzieciom, a także podejmują liczne działania edukacyjno-wychowawcze oraz profilaktyczne. Na terenie Gminy funkcjonuje również Przedszkole im. Kubusia Puchatka w Odolanowie oraz Niepubliczny Żłobek „Akademia Uśmiechu” w Odolanowie, zapewniający opiekę nad dziećmi do lat 3.

Na poniższym wykresie przedstawione zostały wyniki egzaminu ósmoklasisty uczniów z gminy Odolanów, w porównaniu do wyników uczniów z całego powiatu ostrowskiego i województwa wielkopolskiego. Z zebranych danych wynika, że uczniowie z Gminy uzyskali z dwóch przedmiotów nieco gorsze wyniki niż średni wynik uczniów z całego powiatu ostrowskiego, tj. język angielski i matematyka. Ósmoklasiści najlepiej poradzili sobie z językiem polskim i otrzymali średnią na tym samym poziomie co w całym województwie oraz lepszym niż w powiecie.

Wykres 12. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2019 roku uczniów z terenu gminy, powiatu i województwa

Źródło: <https://mapa.wyniki.edu.pl/MapaEgzaminow/>

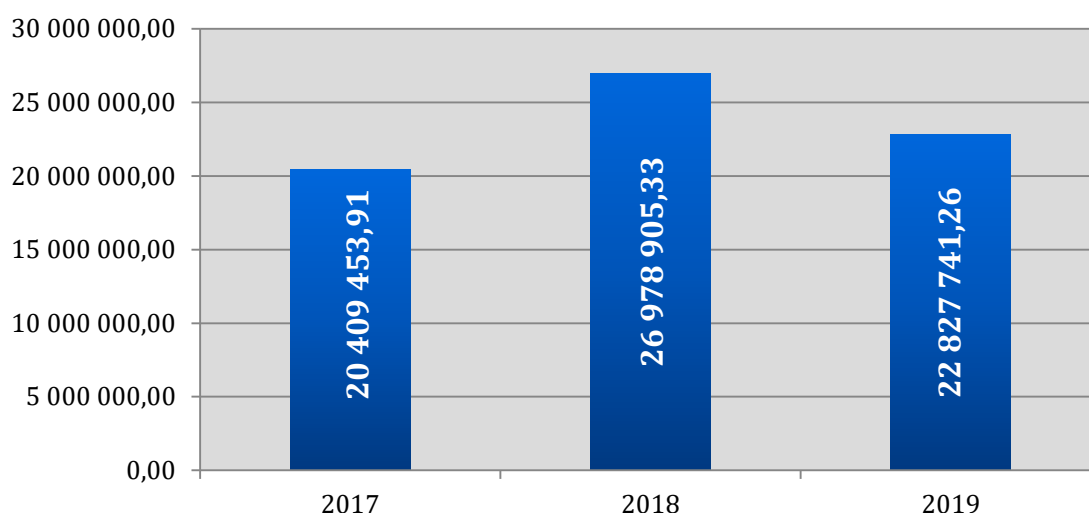
Finansowanie działań oświatowych odbywa się na podstawie przyznawanych subwencji. Subwencja oświatowa jest ustalana na finansowanie zadań oświatowych realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, o których mowa w ustawie z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2021 r. poz. 4) z wyłączeniem zadań związanych z dowozem uczniów oraz zadań związanych z prowadzeniem przedszkoli ogólnodostępnych i oddziałów ogólnodostępnych w przedszkolach z oddziałami integracyjnymi oraz zadań związanych z prowadzeniem innych form

wychowania przedszkolnego. Wielkość części oświatowej subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala corocznie ustawa budżetowa. Przepisy gwarantują minimalną wysokość tej kwoty. Zgodnie z art. 28 ust. 1 ustawy o dochodach jednostek samorządu terytorialnego kwotę przeznaczoną na część oświatową subwencji ogólnej dla wszystkich jednostek samorządu terytorialnego ustala się w wysokości łącznej kwoty części oświatowej subwencji ogólnej, nie mniejszej niż przyjęta w ustawie budżetowej w roku bazowym, skorygowanej o kwotę innych wydatków z tytułu zmiany realizowanych zadań oświatowych. Kwota części oświatowej subwencji ogólnej jest rozdzielana pomiędzy poszczególne jednostki samorządu terytorialnego na podstawie algorytmu, określanego corocznie w rozporządzeniu Ministra Edukacji Narodowej w sprawie sposobu podziału części oświatowej subwencji ogólnej dla jednostek samorządu terytorialnego¹⁴.

Co roku na oświatę i wychowanie przeznaczony zostaje znaczny odsetek wydatków Gminy. W 2019 roku można zauważyć ich spadek w porównaniu do roku poprzedniego, natomiast w stosunku do 2017 roku zauważalny jest wzrost. W 2017 roku wydatki te wyniosły 20 409 453,91 zł, w 2018 roku – 26 978 905,33 zł, natomiast w 2019 roku – 22 827 741,26 zł. W porównaniu do roku 2017, kwota ta zwiększyła się o 2 418 287,35 zł, z kolei w stosunku do 2018 roku zmniejszyła się o 4 151 164,07 zł.

Wykres 13. Wydatki z budżetu Gminy na oświatę i wychowanie w latach 2017-2019 (w złotych)

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

¹⁴ <http://sejm.gov.pl/Sejm7.nsf/BASLeksykon.xsp?id=06F226039DB0C772C1257A80003297FE&litera=C>

4. GOSPODARKA MIESZKANIOWA I KOMUNALNA

Z danych GUS wynika, że całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Odolanów to łącznie 3 891 nieruchomości (stan na koniec 2019 roku). Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w Gminie w 2019 roku kształtowała się na poziomie 105,0 m², co jest wartością większą w porównaniu do całego województwa wielkopolskiego, gdzie wyniosła 81,6 m² oraz do całego kraju, gdzie osiągnęła wartość 74,4 m². Na terenie Gminy znajdują się również lokale socjalne oraz komunalne, którymi zarządza Zakład Usług Komunalnych w Odolanowie.

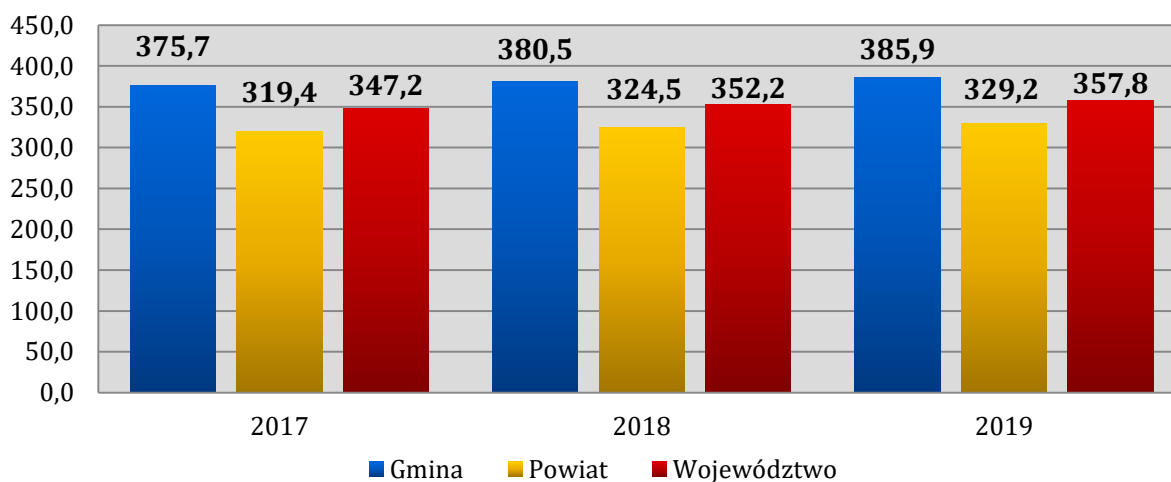
Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe w Gminie na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba mieszkań	3 822	3 852	3 891
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	104,2	104,6	105,0

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

Liczba mieszkań przypadająca na każdych 1000 mieszkańców w gminie Odolanów jest większa w porównaniu z ich liczbą w powiecie ostrowskim oraz województwie wielkopolskim. W 2019 roku w Gminie jest to 385,9 mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców, w powiecie ostrowskim – 329,2, z kolei w całym województwie – 357,8. Możemy zauważyć, że z roku na rok stopniowo wzrasta liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców. Szczegółowe dane w tym zakresie, na przestrzeni lat 2017-2019 prezentuje poniższy wykres.

Wykres 14. Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w Gminie, powiecie ostrowskim oraz województwie wielkopolskim w latach 2017-2019

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

5. KULTURA, SPORT I REKREACJA

Działalność kulturalną na terenie Gminy prowadzi przede wszystkim **Odolanowski Dom Kultury**, będący samorządową instytucją kultury. Placówka prowadzi działalność w zakresie upowszechniania kultury, w tym edukacji kulturalno-artystycznej, organizacji imprez kulturalno-artystycznych, a w szczególności koncertów, wystaw oraz działalności wydawniczej. Oferta ODK obejmuje również zajęcia kulturalno-artystyczne w zakresie nauki tańca, nauki gry na instrumentach, zajęć wokalnych, teatralnych, plastycznych, gier logicznych, a także zajęć dla dorosłych, w tym stretching, pilates, zumba, aerobik, dance aerobik oraz fitness. Z oferty Odolanowskiego Domu Kultury w 2019 roku skorzystało około 330 uczestników, w tym 30 osób dorosłych.

W 2019 roku ODK realizował wydarzenia kulturalne, festiwale i konkursy, festyny rodzinne, rajdy i inne imprezy środowiskowe, m.in.:

- Koncert Noworoczny z udziałem Chórów Odolanowskich, Orkiestry oraz zaproszonych artystów,
- Ferie z Kulturą,
- Występ kabaretu „Paranienormalni”,
- Koncert z okazji Dnia Kobiet (jako współorganizator),
- Przegląd Dorobku Kulturalnego Dzieci i Młodzieży z terenu GiM Odolanów,
- Koncert Pasyjny z udziałem chóru i orkiestry,
- Koncert z cyklu Muzyka Klasyczna na Rynku,
- Koncert z Okazji Dnia Matki,
- XXVII Dni Odolanowa,
- Wernisaż „My” i inne¹⁵.

Upowszechnianiem wiedzy i kultury zajmuje się także **Biblioteka Publiczna Gminy i Miasta Odolanów im. ks. Antoniego Ludwiczaka**, która działa od 1947 roku i posiada 2 filie, w miejscowościach Raczyce oraz Tarchały Wielkie.

Celem Biblioteki jest rozwijanie i zaspokajanie potrzeb czytelniczych i informacyjnych, upowszechnianie wiedzy oraz nauki, rozwój kultury oraz dbanie o sprawne funkcjonowanie sieci bibliotecznej, a także systemu informacyjnego na

---

¹⁵ Raport o stanie Gminy Odolanów za rok 2019.

terenie Gminy i Miasta¹⁶. W ramach działalności placówki mieszkańcom oferowane są m.in. spotkania autorskie, zajęcia dla dzieci czy konkursy.

Na obszarze Gminy zlokalizowane są zabytki architektoniczne, w tym architektury sakralnej, do których zaliczają się m.in. kościół p.w. św. Marcina w Odolanowie, kościół p.w. św. Barbary w Odolanowie, dawny kościół ewangelicki, ratusz oraz wieża ciśnień w Odolanowie. Wartościowym miejscem na przyrodniczej mapie turystycznej jest Park Krajobrazowy „Dolina Baryczy”, którego część zlokalizowana jest na terenie Gminy.

Infrastruktura sportowo-rekreacyjna w Gminie składa się z następujących obiektów:

- sala sportowa „Pilawa”,
- sale sportowe przy placówkach oświatowych na terenie Gminy,
- boiska wielofunkcyjne przy placówkach oświatowych i Gminie,
- orlik Odolanów przy LO w Odolanowie,
- orlik Tarchały Wielkie przy SP w Tarchałach Wielkich,
- korty tenisowe,
- stadion miejski w Odolanowie wraz z boiskami treningowymi,
- boiska trawiaste,
- boiska sportowe,
- park linowy,
- basen miejski w Odolanowie,
- boiska do piłki plażowej,
- bike park oraz skate park będące częścią Parku Natury w Odolanowie,
- place zabaw,
- ścieżki rowerowe.

Na terenie Gminy działa Miejski Ludowy Klub Sportowy ODOLANOVIA Odolanów, a ponadto liczne Ludowe Zespoły Sportowe, Ludowe Kluby Sportowe i Uczniowskiego Kluby Sportowe.

---

¹⁶ Statut Biblioteki Publicznej Gminy i Miasta w Odolanowie im. Ks. Antoniego Ludwiczaka.

6.OPIEKA ZDROWOTNA

W zakresie podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy Odolanów usługi świadczy jedna placówka – Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Lekarza Rodzinnego w Odolanowie. Ośrodek zdrowia oferuje usługi w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej.

Z danych GUS wynika, iż w gminie Odolanów w 2019 roku na 1 przychodnię przypadało 14 655 mieszkańców. W ramach POZ w przedmiotowym roku udzielono 0,2 porad w przeliczeniu na 1 mieszkańca, co jest znacznie mniejszą wartością w stosunku do całego powiatu ostrowskiego, w którym wynosi ona 4,8.

Tabela 4. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w Gminie w porównaniu do powiatu w 2019 roku

wyszczególnienie	Powiat	Gmina
przychodnie	65	1
liczba osób przypadających na 1 przychodnię	2 486	14 655
porady podstawowej opieki zdrowotnej udzielone na 1 mieszkańca	4,8	0,2

Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl>

7.BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa.

W Gminie o bezpieczeństwo mieszkańców dbają funkcjonariusze z **Komisariatu Policji w Odolanowie**. Ochronę przeciwpożarową, z kolei świadczy 13 funkcjonujących w formie stowarzyszeń Ochotniczych Straży Pożarnych działających w miejscowościach: Odolanów, Tarchały Wielkie, Tarchały Małe, Raczyce, Uciechów, Świeca, Wierzbno, Huta, Glińnica, Nabyszyce, Boników, Garki oraz Gorzyce Małe. Jednostki OSP Odolanów i OSP Tarchały Wielkie są włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego i stanowią operacyjne zabezpieczenie Gminy Odolanów, ale również powiatu ostrowskiego. OSP na terenie Gminy poza podstawową działalnością przeciwpożarową i tą związaną z usuwaniem skutków klęsk żywiołowych, angażują się również w działania kulturalno-oświatowe na rzecz społeczności lokalnej.

8. POTENCJAŁ DO ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

8.1. WSPÓŁPRACA Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYMI I STOWARZYSZENIAMI

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są organami lub jednostkami podległymi administracji publicznej (rządowej i samorządowej) oraz których działalność nie jest nastawiona na osiąganie zysku¹⁷. Do roli organizacji pozarządowych można zaliczyć: budowę kapitału społecznego przez tworzenie sieci powiązań międzyludzkich, mobilizacja grup społecznych i jednostek do większej aktywności „obywatelskiej, politycznej, kulturalnej, artystycznej czy religijnej”¹⁸. Oprócz wspomnianych, ważną rolę omawianych instytucji jest dostawa usług nieopłacalnych z punktu widzenia sektora prywatnego oraz takich, których nie jest w stanie, z racji braku odpowiednich narzędzi, dostarczyć państwo. Zadaniem takich grup jest między innymi zapewnienie dóbr i usług w dążeniu do poprawy warunków ekologicznych, opieki zdrowotnej, przeciwdziałanie łamaniu praw człowieka, a także walka z głodem¹⁹.

Na obszarze gminy Odolanów funkcjonują organizacje pozarządowe, które działają na rzecz społeczności lokalnej oraz stanowią ważne zaplecze i potencjał do rozwiązywania problemów społecznych. Do organizacji działających na terenie Gminy należą:

- Stowarzyszenie Miłośników Przyrody, Kultury, Aktywnego Wypoczynku, Pomocy Niepełnosprawnym „Razem Rażniej”,
- Św. Marcin – Patron Ziemi Odolanowskiej,
- Stowarzyszenie „Trzeźwości” w Odolanowie – Centrum Integracji Społecznej,
- Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Promocji Centrum w Odolanowie,
- Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Wielkopolski Oddział Regionalny Zarząd Miejski w Odolanowie,
- Fundacja Inwalidów i Osób Niepełnosprawnych „Miłosierdzie” Warsztaty Terapii Zajęciowej w Odolanowie,

¹⁷ <https://poradnik.ngo.pl/>

¹⁸ J. Oniszczyk, Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy, s. 269.

¹⁹ M. Yaziji, J. Doh, Organizacje pozarządowe a korporacje, s. 15.

- Odolanowskie Stowarzyszenie Kulturalno-Edukacyjne „Jagiellończyk”,
- Stowarzyszenie Narodowo-Patriotyczne im. „BŁYSKA”,
- Stowarzyszenie Rozwoju Wsi Boników,
- Fundacja im. św. Rity na Rzecz Europejskiego Muzeum Etnograficznego Ziemi Garkowskiej,
- Stowarzyszenie Edukacja i Rozwój Gorzyc Małych i okolic,
- Stowarzyszenie „Razem dla Raczy”,
- Stowarzyszenie „Razem dla Tarchań Wielkich i okolicy”,
- Stowarzyszenie „Nasz Uciechów”,
- Stowarzyszenie Rozwoju Wierzbna i Gminy Odolanów,
- Fundacja Pomoc samotnym matkom i ich dzieciom „Jestem za życiem”.

Obszary, kierunki i formy realizacji wspólnych zadań i współpracy Gminy z organizacjami pozarządowymi określone zostały w *Programie Współpracy Gminy i Miasta Odolanów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2021* zatwierdzonym uchwałą Nr XXI/181/20 Rady Gminy i Miasta Odolanów z dnia 24 września 2020 r.

Głównym celem programu jest: *„kształtowanie społeczeństwa obywatelskiego oraz budowanie i umacnianie partnerstwa pomiędzy Gminą i Miastem Odolanów, a organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie”*.

Do celów szczegółowych należą natomiast:

- stworzenie warunków do zwiększenia aktywności społecznej mieszkańców Gminy i Miasta Odolanów,
- wzmocnienie w świadomości społecznej poczucia odpowiedzialności za siebie, swoje otoczenie i wspólnotę lokalną,
- zwiększenie zaangażowania mieszkańców Gminy i Miasta Odolanów w rozwiązywanie lokalnych problemów,
- rozpoznanie potrzeb społecznych i doprowadzenie do poprawy jakości życia mieszkańców,

- otwarcie na innowacyjność, poprzez umożliwienie organizacjom pozarządowym oraz podmiotom wymienionym w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, indywidualnego wystąpienia z ofertą realizacji projektów konkretnych zadań publicznych,
- wzmocnienie wsparcia dla inicjatyw, zarówno indywidualnych mieszkańców jak i organizacji pozarządowych oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, podejmowanych w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty²⁰.

Od 2013 roku na terenie Gminy funkcjonuje również **Lokalne Centrum Wolontariatu**, działające przy Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Odolanowie. Celem Centrum jest pomoc w nawiązywaniu współpracy pomiędzy ludźmi, chcącymi realizować się w pracy na rzecz społeczności lokalnej, jako wolontariusze, a także organizacjami pozarządowymi. Osoby oraz instytucje zainteresowane działalnością wolontaryjną mogą uczestniczyć w spotkaniach Klubu Wolontariusza, zlokalizowanym w Ośrodku Zdrowia z Odolanowie. W 2019 roku Centrum podjęło 12 działań na rzecz społeczności lokalnej, w których udział brało 12 wolontariuszy.

8.2. POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

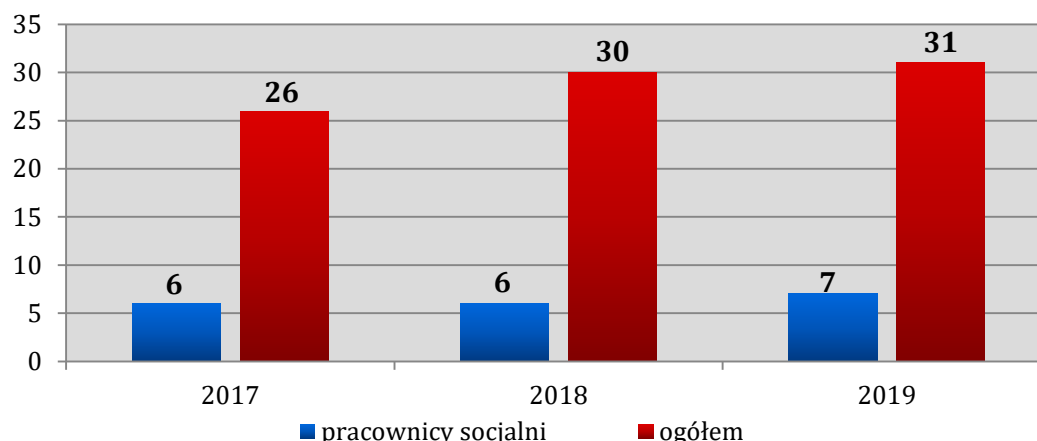
Główną jednostką wykonującą zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Odolanów jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej. Ośrodek realizuje zadania własne gminy, zadania zlecone Gminie przez administrację rządową z zakresu pomocy społecznej, zadania wynikające z rozeznanych potrzeb Gminy, bądź z rządowych programów pomocowych na podstawie i w granicach obowiązujących aktów prawnych, a w szczególności:

---

²⁰ Program Współpracy Gminy i Miasta Odolanów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art.3 ust.3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (*t.j. Dz. U. z 2020r. poz. 1057*) na rok 2021 (*Uchwała Nr XXI/181/20 Rady Gminy i Miasta Odolanów z dnia 24 września 2020 r.*).

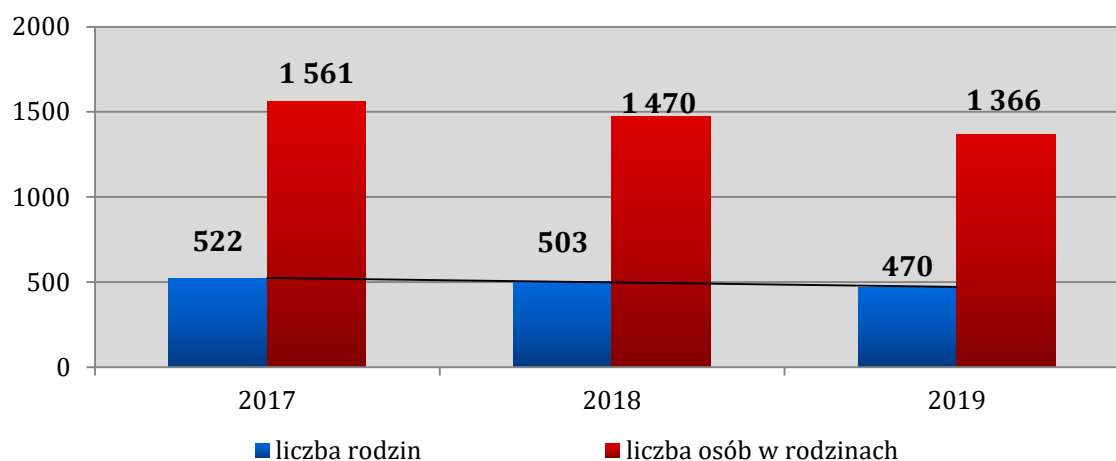
- ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2020 r., poz. 1876 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2020 r., poz. 713 z późn. zm.);
- ustawy Rady Ministrów z dnia 19 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019-2023 (M.P. z 2018 r., poz. 1007);
- ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2020 r., poz. 111);
- ustawy z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2020 r. poz. 808 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2020 r., poz. 218 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2021 r. poz. 159);
- ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2020 r., poz. 685);
- ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2021 r., poz. 97 z późn. zm.);
- ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2021 r., poz. 4);
- ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (Dz. U. z 2020 r. poz. 1348 z późn. zm.),
- ustawy z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (Dz. U. z 2019 r. poz. 2407).

Na koniec 2019 roku w Miejsko-Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Odolanowie zatrudnionych było 31 pracowników, w tym: 1 kierownik, 7 pracowników socjalnych oraz 23 pozostałych pracowników. Spośród zatrudnionych w MGOPS pracowników socjalnych, 4 posiada specjalizację z organizacji pomocy społecznej. W latach 2017-2018 liczba zatrudnionych pracowników socjalnych utrzymywała się na stałym poziomie – 6, natomiast w 2019 roku wyniosła 7. Ośrodek spełnia ustawowy warunek co do liczby zatrudnionych osób – 1 pracownik na 2000 osób lub 1 pracownik socjalny na 50 rodzin i minimum 3 zatrudnionych pracowników socjalnych.

Wykres 15. Kadra Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019

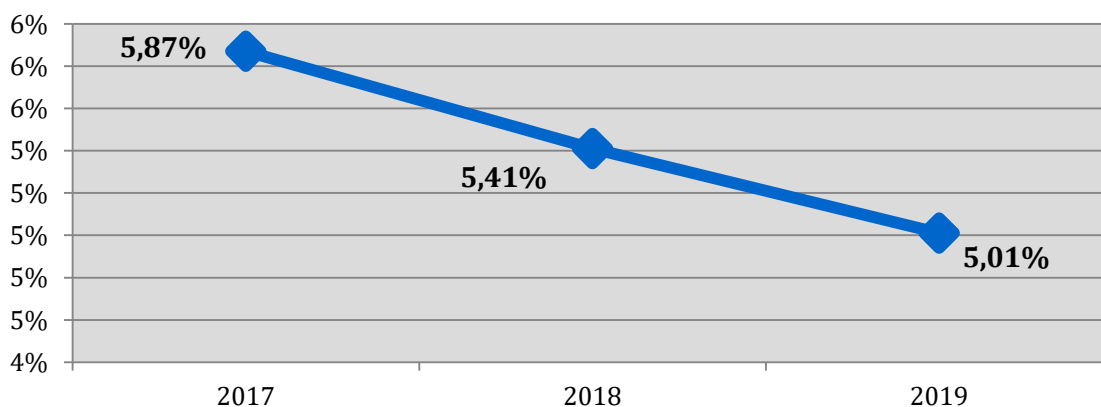
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 rok

Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Odolanów ulegała spadkowi. W 2019 roku z pomocy skorzystało 470 rodzin – to o 33 rodziny mniej niż w 2018 roku i 52 mniej niż w 2017 roku.

Wykres 16. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Odolanów w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Liczba pobierających świadczenia pomocy społecznej na 1 tysiąc mieszkańców określana jest jako wskaźnik deprywacji lokalnej. Na przestrzeni lat 2017-2019 wartość tego wskaźnika uległa zmniejszeniu – z 5,87% w 2017 roku, do 5,01% w 2019 roku. Dane w tym zakresie zaprezentowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 17. Wskaźnik deprywacji lokalnej na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

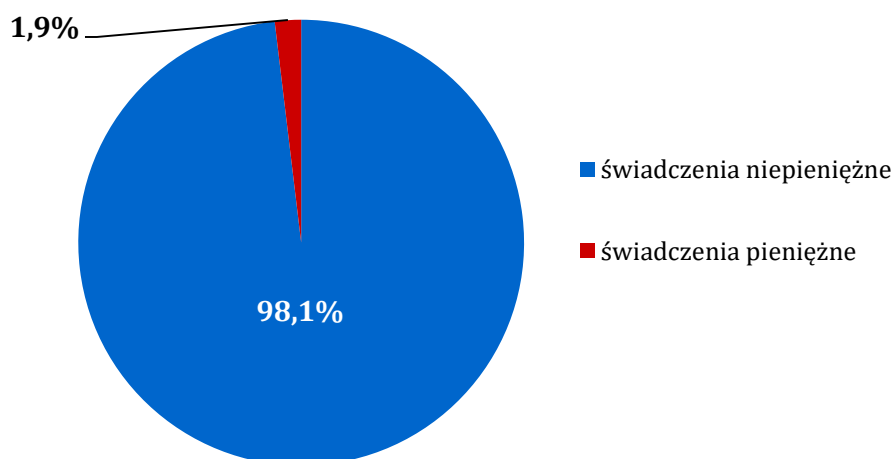
Poniższa tabela przedstawia liczbę osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na ekonomiczne grupy wieku i płeć. Z danych tych wynika, iż w 2019 roku najwięcej osób korzystających z tego typu pomocy było w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat). Pod względem płci wystąpiła nieznaczna dysproporcja – w roku przedmiotowym korzystających z pomocy społecznej kobiet było 424, natomiast mężczyzn 395.

Tabela 5. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2017-2019

wiek	2017		2018		2019	
	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety	ogółem	kobiety
0-17	540	261	505	238	446	205
produkcyjny	344	177	290	138	274	139
poprodukcyjny	90	72	102	82	99	80
ogółem	974	510	897	458	819	424

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2019 roku świadczenia pieniężne udzielone mieszkańcom gminy Odolanów stanowiły 1,9% wszystkich udzielonych świadczeń, natomiast świadczenia niepieniężne – 98,1%. Dane statystyczne w tym zakresie obrazuje poniższy wykres.

Wykres 18. Liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w 2019 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

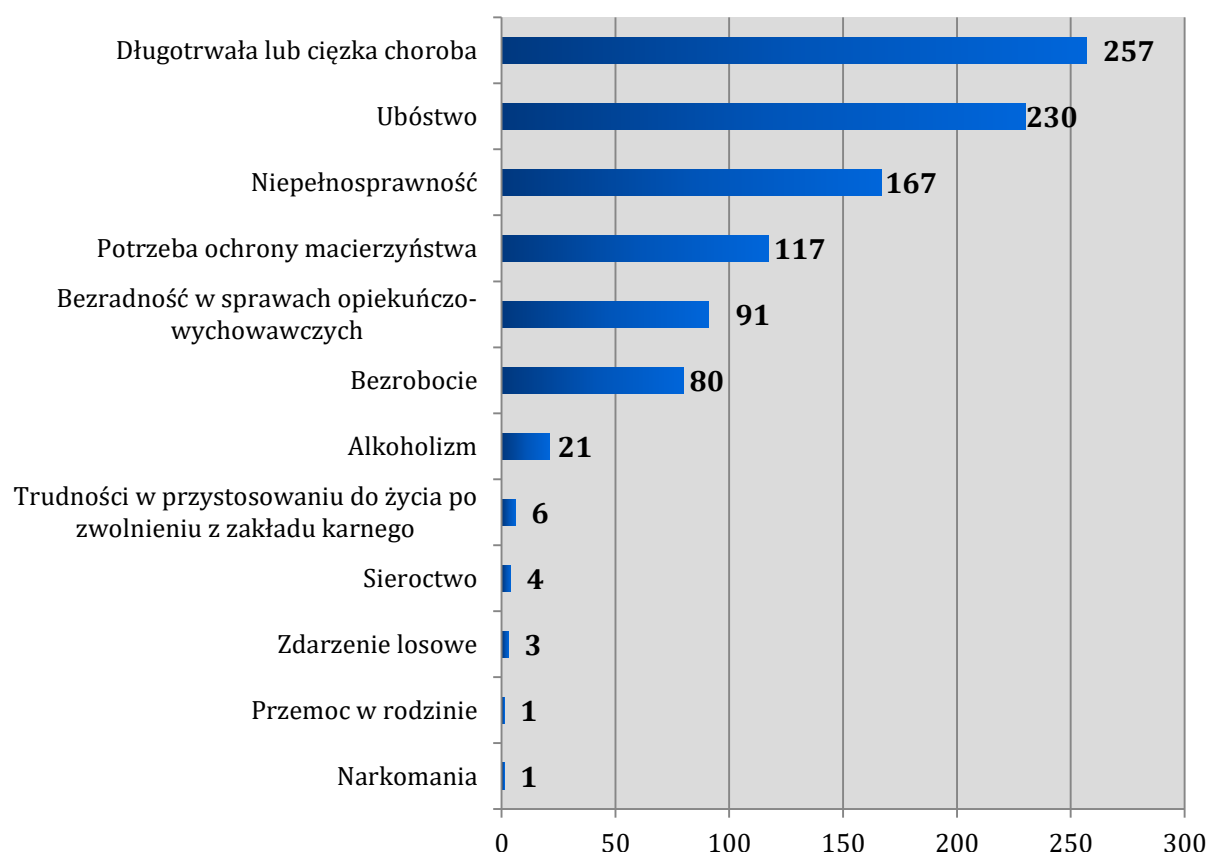
Osoby długotrwale korzystające z pomocy społecznej to te, które w ciągu ostatnich 3 lat (36 miesięcy) były zarejestrowane w systemie świadczeń pomocy społecznej przez co najmniej 18 miesięcy. W porównaniu do roku 2017, w 2019 roku liczba osób długotrwale pobierających świadczenie wzrosła aż o 81%. W roku 2019 liczba kobiet i mężczyzn korzystających ze wsparcia w sposób długotrwały kształtowała się na zbliżonym poziomie – 218 kobiet i 216 mężczyzn.

Tabela 6. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2017-2019 w podziale na płeć

płeć	2017	2018	2019
kobiety	201	231	218
mężczyźni	39	214	216
ogółem	240	445	434

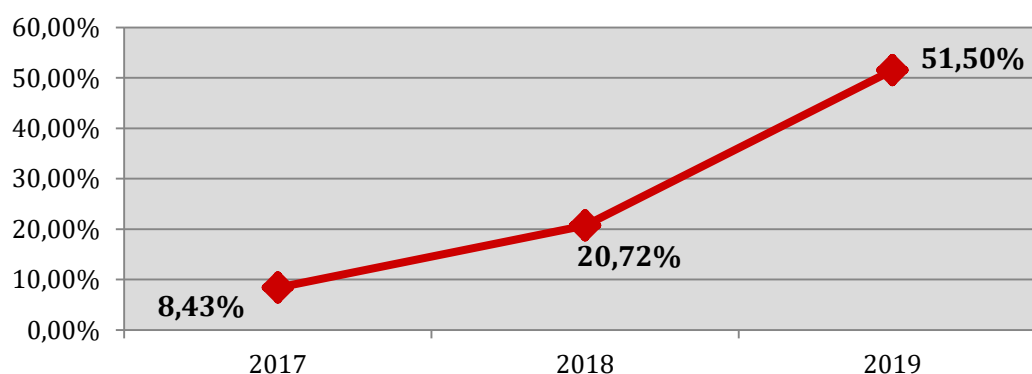
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018 i 2019 rok

W 2019 roku najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie Odolanów była długotrwała lub ciężka choroba – z tego powodu pomoc otrzymało 257 rodzin. Na drugim miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy społecznej znajduje się ubóstwo (230 rodzin), natomiast na trzecim – niepełnosprawność (167 rodzin). Wśród powodów udzielania świadczeń charakteryzujących się znaczną ilością rodzin je otrzymujących, znajduje się także potrzeba ochrony macierzyństwa (117 rodzin), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego (91 rodzin) oraz bezrobocie (80 rodzin).

Wykres 19. Powody udzielania pomocy rodzinom w 2019 roku (liczba rodzin)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Wskaźnik pracy socjalnej, czyli stosunek liczby rodzin objętych pracą socjalną do rodzin osób, którym przyznano świadczenie pomnożony przez 100%, w 2019 roku wynosił 51,50%. W stosunku do poprzednich lat, wskaźnik ten znacznie wzrósł – różnica pomiędzy 2017 a 2019 rokiem kształtuje się na poziomie 43,07 pp.

Wykres 20. Wskaźnik pracy socjalnej w gminie Odolanów na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Na terenie gminy Odolanów w zakresie pomocy społecznej działalność prowadzi również **Gminno-Miejskie Centrum Pomocy „Wiara – Nadzieja – Miłość” w Odolanowie**, które jest jednostką budżetową Gminy i wykonuje zadania własne Gminy oraz zlecone z zakresu administracji rządowej. Celem Centrum jest realizacja zadań w zakresie zabezpieczenia pomocy osobom niepełnosprawnym, starszym oraz osobom pochodzącym z rodzin dysfunkcyjnych. Do głównych zadań placówki należy:

- prowadzenie Środowiskowego Domu Samopomocy dla osób przewlekle chorych psychicznie i upośledzonych umysłowo,
- prowadzenie Odolanowskiego Domu Pomocy Społecznej dla osób starszych,
- prowadzenie Dziennego Domu SENIOR+.

Centrum prowadzi również działalność w zakresie rehabilitacji oraz wypożyczania sprzętu rehabilitacyjnego i urządzeń pomocniczych, mediacji, prowadzenia mieszkań chronionych. W jego ramach funkcjonuje również Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju i Promocji Centrum w Odolanowie, które opiera się na pracy społecznej jego członków.

8.3. ZASOBY INSTYTUCJONALNE W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Poniżej przedstawione zostały wszystkie zasoby instytucjonalne w zakresie rozwiązywania problemów społecznych funkcjonujące na terenie gminy Odolanów. Należą do nich:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminno-Miejskie Centrum Pomocy „Wiara – Nadzieja – Miłość” w Odolanowie,
- Komisariat Policji,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespół Interdyscyplinarny,
- placówki oświatowe i świetlice,
- ośrodek zdrowia,
- Punkt Konsultacyjno-Informacyjny,
- Lokalne Centrum Wolontariatu w Odolanowie,
- organizacje pozarządowe, kościoły oraz inne podmioty, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (NGO).

III. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

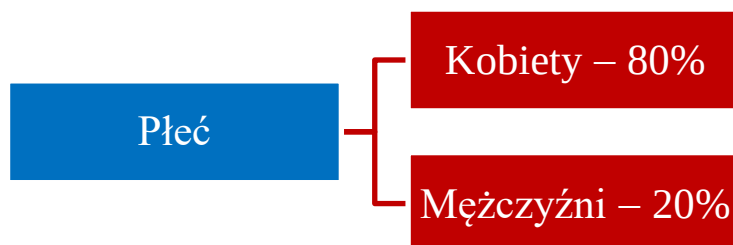
1. ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW GMINY

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnień od alkoholu, papierosów, e-papierosów i narkotyków wśród dorosłych mieszkańców gminy Odolanów, a także skala zjawiska przemocy, korzystania z urządzeń elektronicznych, grania w gry na pieniądze. Zbadaniu poddana została ponadto opinia respondentów na temat działań profilaktycznych podejmowanych w Gminie, rynku pracy, ubóstwa, wykluczenia społecznego, bezpieczeństwa, a także zdrowia psychicznego.

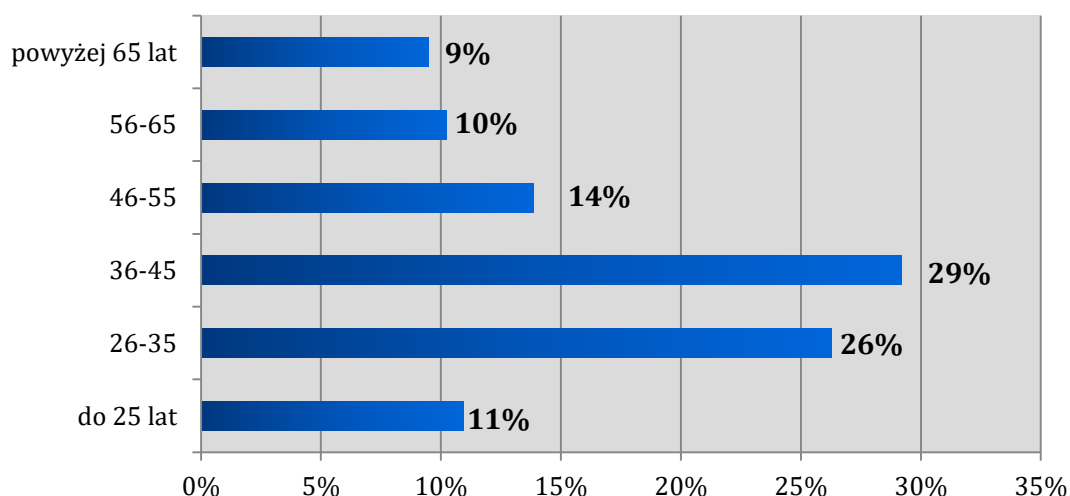
1.1. STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

W badaniu diagnozującym problemy społeczne na terenie gminy Odolanów wzięło udział 137 mieszkańców mających powyżej 18 lat. Poniżej przedstawiona została struktura badanej próby ze względu na płeć. Możemy zauważyć, że pod względem liczby wypełnionych ankiet, w badaniu znaczną przewagę miały kobiety – stanowiły one 80% ogółu.

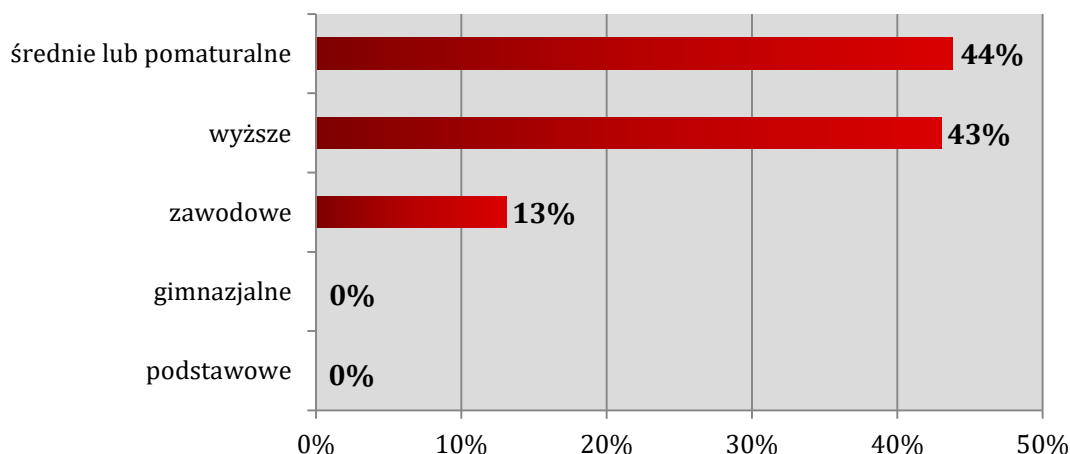
Rysunek 6. Płeć:

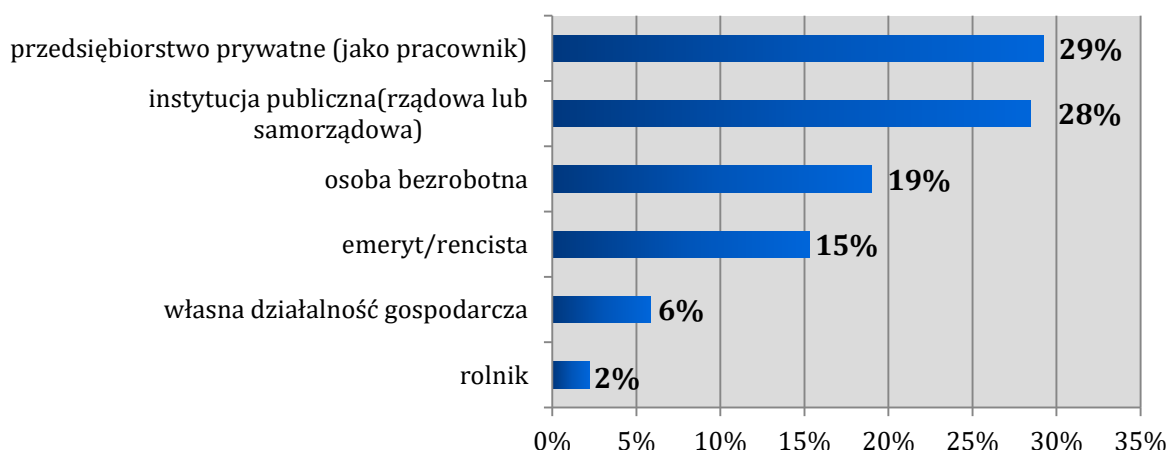
Analiza struktury badanej grupy pokazuje, iż respondenci są mocno zróżnicowani pod względem wieku. Najliczniejszą grupę stanowią ankietowani mający 36-45 lat (29%) oraz 26-35 lat (26%). Wśród osób biorących udział w badaniu byli również mieszkańcy mający 46-55 lat (14%), mniej niż 25 lat (11%), 56-65 lat (10%) oraz powyżej 65 lat (9%).

Wykres 21. Wiek:

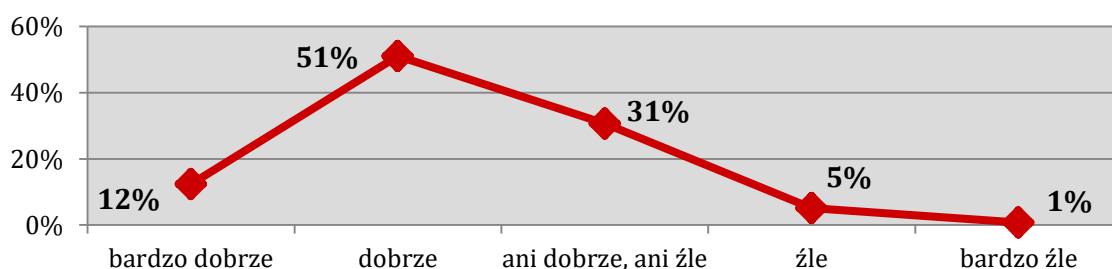
Na poniższym wykresie zaprezentowane zostało wykształcenie respondentów. Największy udział w badaniu mieli dorośli mieszkańcy legitymujący się wykształceniem średnim lub pomaturalnym (44%) oraz wyższym (43%). 13% kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci z wykształceniem zawodowym, natomiast żaden z ankietowanych nie zakończył swojej edukacji na poziomie gimnazjum i szkoły podstawowej.

Wykres 22. Wykształcenie:

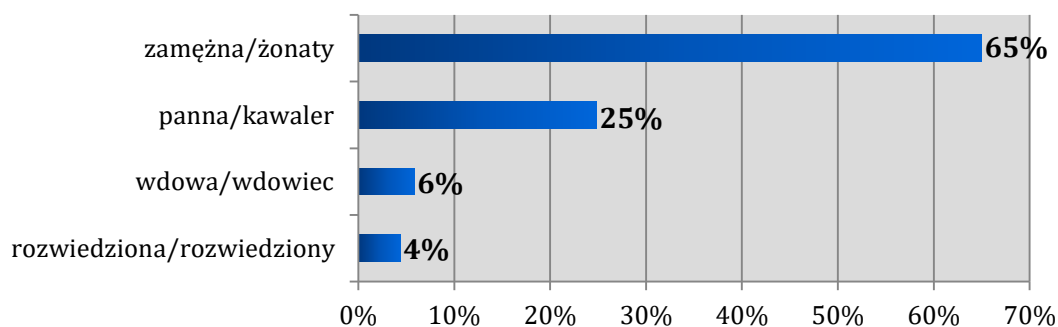
W badaniu diagnozującym problemy społeczne występujące na terenie gminy Odolanów, wzięły udział zarówno osoby zatrudnione w przedsiębiorstwie prywatnym (29%), instytucji publicznej (28%), pozostające bez pracy (19%), będące na emeryturze/rencie (15%), prowadzące własną działalność gospodarczą (6%) oraz zatrudnione w rolnictwie (2%).

Wykres 23. Miejsce zatrudnienia:

Analiza sytuacji materialnej badanej grupy pokazuje, że ponad połowa dorosłych mieszkańców Gminy jest z niej zadowolona – 51% ocenia ją dobrze. 31% określiło swoją sytuację materialną jako ani dobrą, ani złą, natomiast 6% ankietowanych ocenia ją jako złą lub bardzo złą. W opinii 12% mieszkańców ich sytuacja materialna jest bardzo dobra.

Wykres 24. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?

Stan cywilny osób biorących udział w badaniu przedstawia się następująco: większość respondentów jest zamężnych/żonatych (65%), 25% badanych to panny/kawalerowie, 6% stanowią wdowy/wdowcy, natomiast 4% – osoby rozwiedzione.

Wykres 25. Stan cywilny:

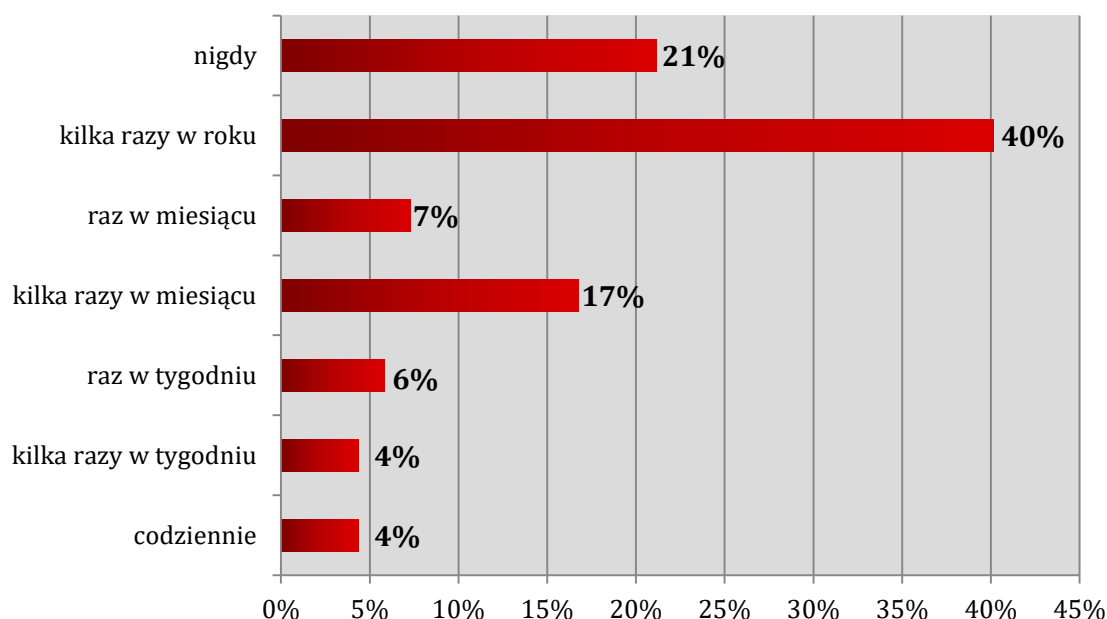
1.2. PROBLEM ALKOHOLOWY

Uzależnienie od alkoholu wciąż stanowi w Polsce poważny problem. Według Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w naszym kraju żyje około 800 tysięcy osób uzależnionych od alkoholu, co stanowi około 2% całej populacji. Do osób pijących szkodliwie zaliczyć można natomiast 2-2,5 miliona osób, tj. 5-7% populacji. Co niepokojące, na przestrzeni ostatnich lat obserwowany jest wzrost średniego spożycia alkoholu przeliczanego w litrach na jednego mieszkańca. Osoby nadużywające alkoholu oprócz tego, że sami narażeni są na różnego rodzaju problemy, stwarzają zagrożenie dla innych osób. Ze względu na skalę, jak i obserwowane negatywne konsekwencje, alkoholizm uznaje się w Polsce za problem społeczny. Oprócz skutków związanych ze sferą zdrowia fizycznego i psychicznego, nadużywanie i uzależnienie od alkoholu niesie za sobą również inne konsekwencje, które ponoszą nie tylko same osoby pijące, ale także osoby w ich otoczeniu. Wśród negatywnych następstw spożywania alkoholu, jego nadużywania i uzależnienia w sferze społecznej wymienić można: cierpienie rodzin, wykluczenie społeczne, negatywny wpływ na wychowanie dzieci, problemy osób dorastających w rodzinach alkoholowych, cierpienie ofiar wypadków drogowych i przestępstw, zaburzone relacje społeczne, obniżenie jakości i wydajności pracy, czy też destrukcyjny wpływ alkoholu na rozwój dziecka w okresie prenatalnym. Konsekwencje problemu alkoholowego są wieloaspektowe, mają szeroki zasięg i wymagają podejmowania systemowych, interdyscyplinarnych działań zaradczych, skierowanych na czynniki ryzyka tkwiące zarówno w samej jednostce, jak i w jej otoczeniu społecznym²¹.

Pierwsze pytanie dotyczące uzależnienia do alkoholu odnosiło się do częstotliwości jego spożywania. Możemy zauważyć, iż po 4% sięga po alkohol codziennie i kilka razy w tygodniu, 6% respondentów – raz w tygodniu, 17% – kilka razy w miesiącu, 7% – raz w miesiącu, natomiast 40% – kilka razy w roku. Abstynencję zadeklarowało 21% mieszkańców.

---

²¹ Włodarczyk E., *Społeczne konsekwencje problemu alkoholowego w Polsce*, Pedagogika Społeczna 2018, Nr 2 (68), str. 241-251.

Wykres 26. Jak często spożywa Pan/i alkohol?

Analizując tę kwestię z podziałem na płeć możemy zauważyć, iż abstynencję zadeklarował większy odsetek kobiet (23%) niż mężczyzn (15%) – różnica wynosi 8 pp. Kobiety najczęściej piją alkohol w sposób okazjonalny – na odpowiedź „kilka razy w roku” wskazało 45% badanych, natomiast największy odsetek mężczyzn spożywa alkohol kilka razy w miesiącu (30%).

Tabela 7. Jak często spożywa Pan/i alkohol? – korelacja ze względu na płeć

Odpowiedź	Kobiety	Mężczyźni
codziennie	4%	7%
kilka razy w tygodniu	3%	11%
raz w tygodniu	6%	4%
kilka razy w miesiącu	14%	30%
raz w miesiącu	5%	15%
kilka razy w roku	45%	19%
nigdy	23%	15%

Analiza materiału badawczego z podziałem na wiek wskazuje, że abstynencję alkoholową zadeklarował największy odsetek badanych w wieku 46-55 lat (42%) oraz powyżej 65 lat (31%), następnie 29% ankietowanych w wieku 56-65 lat, 18% mieszkańców mających między 36 a 45 lat oraz 17% w wieku 26-35 lat. Żaden z badanych poniżej 25 roku życia nie zadeklarował abstynencji. Codzienne sięganie po alkohol zadeklarowało aż 15% mieszkańców w wieku powyżej 65 lat. W przypadku większości ankietowanych dominuje okazjonalny sposób sięgania po alkohol, tj. kilka razy w roku lub kilka razy w miesiącu.

Tabela 8. Jak często spożywa Pan/i alkohol? – korelacja ze względu na wiek

Odpowiedź	do 25 lat	26-35 lat	36-45 lat	46-55 lat	56-65 lat	powyżej 65 lat
codziennie	7%	3%	5%	0%	0%	15%
kilka razy w tygodniu	0%	3%	10%	0%	0%	8%
raz w tygodniu	0%	8%	5%	11%	7%	0%
kilka razy w miesiącu	47%	22%	8%	21%	7%	0%
raz w miesiącu	13%	8%	8%	5%	7%	0%
kilka razy w roku	33%	39%	48%	21%	50%	46%
nigdy	0%	17%	18%	42%	29%	31%

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy spożywają alkohol.

107 osób

Następne pytanie zadane respondentom dotyczyło rodzajów napojów alkoholowych, które dorośli mieszkańcy piją najczęściej. Możemy zauważyć dosyć zróżnicowany rozkład odpowiedzi. Najwięcej ankietowanych sięga po wino (53 osoby, tj. 50%), piwo (39 osób, tj. 37%) oraz whisky (22 osoby, tj. 21%). Nieco mniej popularne w wyborze dorosłych mieszkańców są: wódka (14 osób, tj. 13%), alkohol własnej roboty (9 osób, tj. 9%), nalewki (5 osób, tj. 5%), likiery (4 osoby, tj. 4%) oraz alkohol spoza legalnego źródła (1 osoba, tj. 1%). Część badanych wskazała na inne rodzaje alkoholu, gdzie wymienione zostały: szampan, drinki oraz piwo cytrynowe bezalkoholowe (4 osoby, tj. 4%).

Tabela 9. Jaki rodzaj alkoholu pije Pan/i najczęściej?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
wino	50%	53
piwo	37%	39
whisky	21%	22
wódka	13%	14
alkohol własnej roboty	9%	9
nalewki	5%	5
likiery	4%	4
inne	4%	4
alkohol spoza legalnego źródła	1%	1

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Poniższa tabela przedstawia ilość porcji alkoholu wypijanych przez ankietowanych w ciągu całego dnia, w którym go spożywają. Większość z respondentów deklaruje, że w dniu, w którym spożywa alkohol wypija 1-2 porcji tego napoju (72 osoby, tj. 71%). Nieco mniej mieszkańców wskazało na 3-4 porcje (15 osób, tj. 15%), 5-7 porcji (11 osób, tj. 11%), 8-10 porcji (1 osoba, tj. 1%) oraz 11 i więcej porcji (2 osoby, tj. 2%).

Tabela 10. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml).

Odpowiedź	%	Liczba odp.
1-2	71%	72
3-4	15%	15
5-7	11%	11
8-10	1%	1
11-13 i więcej	2%	2

W dalszej kolejności respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu. Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że większość mieszkańców nigdy nie pracowała w stanie nietrzeźwości (98 osób, tj. 92%). Do takiego zachowania przyznało się 9 badanych (9%), wśród których 4 ankietowanych (4%) stwierdziło, że miało to miejsce raz, w przypadku 3 osób (3%) zdarzało się sporadycznie, natomiast 2 osoby (2%) deklarują, że zdarza im się to często.

Tabela 11. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nigdy mi się to nie zdarzyło	92%	98
raz mi się to zdarzyło	4%	4
zdarza mi się to sporadycznie	3%	3
zdarza mi się to często	2%	2

Kolejną analizowaną w Diagnozie kwestią było prowadzenie pojazdów pod wpływem alkoholu. Większość respondentów zadeklarowało, że nigdy nie kierowało pojazdem w stanie nietrzeźwości (98 osób, tj. 92%), na uwagę zasługuje jednak fakt, że 5 osobom (5%) zdarzyło się to raz, 2 badanym (2%) zdarza się to sporadycznie i również 2 osobom (2%) – zdarza się to często.

Tabela 12. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?

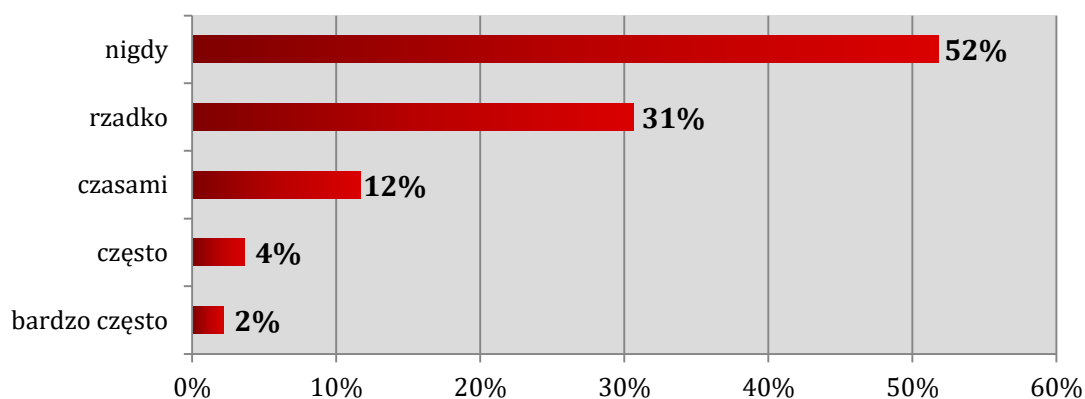
Odpowiedź	%	Liczba odp.
nigdy mi się to nie zdarzyło	92%	98
raz mi się to zdarzyło	5%	5
zdarza mi się to sporadycznie	2%	2
zdarza mi się to często	2%	2

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

137 osób

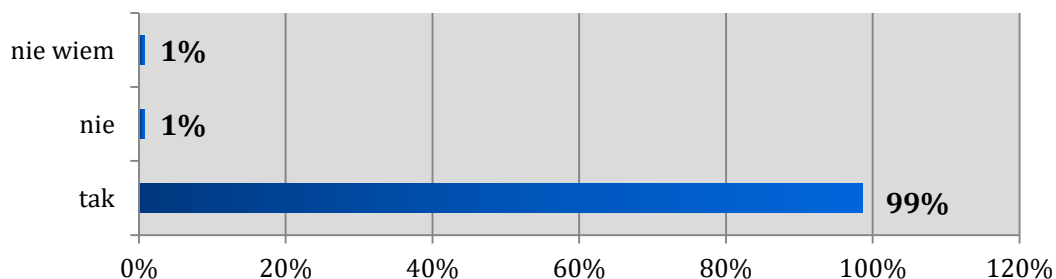
Następnym etapem badania było sprawdzenie skali problemu prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu w gminie Odolanów. Jak wynika z zebranych danych 48% respondentów było świadkiem prowadzenia pojazdu przez osoby nietrzeźwe. 31% badanych wskazało na odpowiedź „rzadko”, 12% stwierdziło, że było tego świadkiem czasami, 4% – często, a 2% – bardzo często.

Wykres 27. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji w swojej miejscowości, kiedy ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?

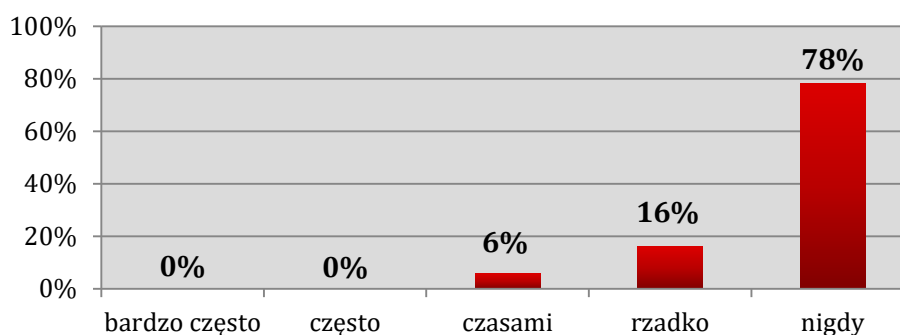
W jednym z pytań poprosiliśmy ankietowanych o wyrażenie swojej opinii na temat wpływu spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na rozwój dziecka. Zebrany materiał badawczy wykazał, że wśród niektórych mieszkańców Gminy, występuje brak świadomości w tym zakresie. Odpowiedź „nie” zaznaczył 1% badanych, z kolei odpowiedź „nie wiem” również 1% respondentów. Zdecydowana większość stwierdziła, że picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka.

Wykres 28. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka?

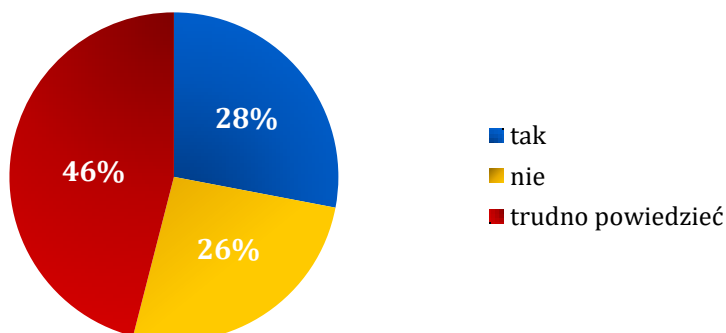
Respondenci zostali również poproszeni o określenie, czy zauważyli w ciągu ostatnich 12 miesięcy na terenie swojej miejscowości, kobiety w ciąży spożywające alkohol. Do bycia tego świadkiem przyznało się 22% respondentów, w tym 16% było obserwatorem takiej sytuacji rzadko, a 6% – czasami.

Wykres 29. Jak często w ostatnich 12 miesiącach widział/a Pan/i na terenie gminy kobiety w ciąży spożywające alkohol?

W kolejnym pytaniu mieszkańcy Gminy mieli określić, czy na jej terenie należy ograniczyć ilość punktów sprzedaży alkoholu. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że za ograniczeniem ilości punktów jest 28% badanych, 26% jest przeciwnego zdania, natomiast 46% zaznaczyło odpowiedź „trudno powiedzieć”.

Wykres 30. Czy na terenie gminy należy ograniczyć ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych?

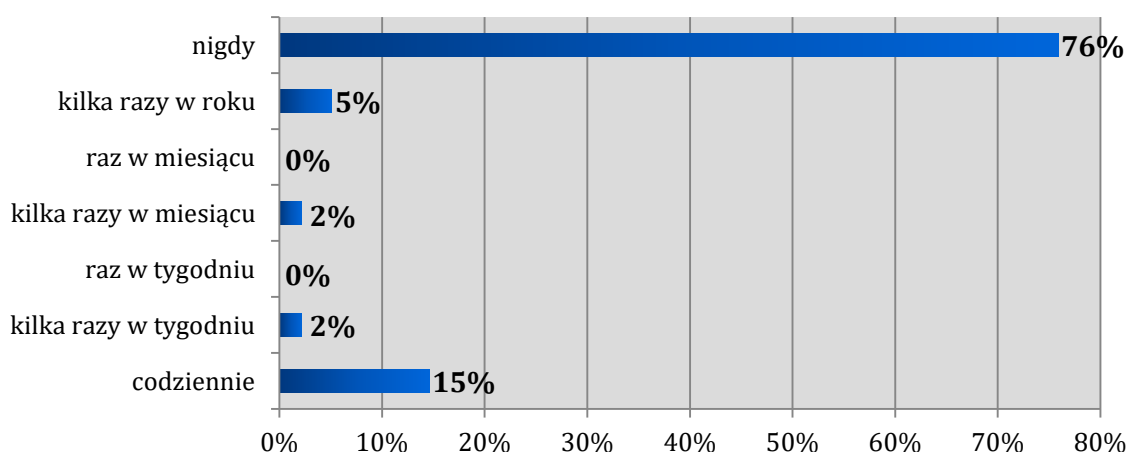

1.3. PROBLEM NIKOTYNOWY

Palenie papierosów jest aktualnie jednym z najpoważniejszych przyczyn problemów zdrowotnych współczesnego świata. Do negatywnych konsekwencji tego zaliczyć można choroby układu sercowo-naczyniowego, oddechowego oraz zwiększone ryzyko wystąpienia nowotworów. Według szacunków Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) w konsekwencji palenia papierosów co roku umiera ponad 7 milionów ludzi na całym świecie²². W Polsce w 2016 roku z tego powodu zmarło aż 66 tys. osób, co stanowiło 17% wszystkich zgonów²³. Wyniki badań dotyczące aktualnej sytuacji w zakresie palenia tytoniu w Polsce, przeprowadzone przez *Centrum Badania Opinii Społecznej* w 2019 roku pokazują, iż po papierosy regularnie sięga co piąty Polak²⁴. Pomimo stopniowo zmniejszającej się w ostatnich latach liczby palaczy papierosów, problem ten nadal stanowi powszechne i wymagające podejmowania działań zapobiegawczych zjawisko. Konieczna jest zatem realizacja systematycznych zadań w zakresie profilaktyki i promocji zdrowia ograniczających popularność palenia tytoniu.

Drugi z analizowanych w Diagnozie obszarów, miał na celu zweryfikowanie skali palenia papierosów przez dorosłych mieszkańców gminy Odolanów. Spośród wszystkich badanych osób, papierosy pali 24%, przy czym 5% sięga po nie kilka razy w roku, 1% kilka razy w miesiącu, kolejny 2% raz w tygodniu, 4% kilka razy w tygodniu, natomiast 29% – codziennie.

Wykres 31. Jak często pali Pan/i papierosy?

²² WHO report on the global tobacco epidemic: monitoring tobacco use and prevention policies, World Health Organization, Geneva 2017.

²³ Zgliczyński, W. S., *Palenie tytoniu w Polsce*, Biuro Analiz Sejmowych 2017, nr 14 (237).

²⁴ CBOS, *Palenie papierosów*, Komunikat z badań 2019, Nr 104/2019.

Analizując tę kwestię z podziałem na płeć możemy zauważyć, iż większy odsetek badanych uzależnionych od papierosów jest płci męskiej – do codziennego palenia ich przyznało się 33% mężczyzn oraz 10% kobiet.

Tabela 13. Jak często pali Pan/i papierosy? – korelacja ze względu na płeć

Odpowiedź	Kobiety	Mężczyźni
codziennie	10%	33%
kilka razy w tygodniu	1%	7%
raz w tygodniu	0%	0%
kilka razy w miesiącu	3%	0%
raz w miesiącu	0%	0%
kilka razy w roku	5%	4%
nigdy	81%	56%

Do codziennego sięgania po papierosy przyznał się największy odsetek badanych między 36 a 45 rokiem życia (18%), następnie w wieku 26-35 lat – 17%, powyżej 65 lat – 15%, między 56-65 rokiem życia – 14% oraz mających mniej niż 25 lat – 13%. Natomiast największy odsetek badanych, którzy nigdy nie sięgnęli po papierosy był w przedziale wiekowym 46-55 lat (89%).

Tabela 14. Jak często pali Pan/i papierosy? – korelacja ze względu na wiek

Odpowiedź	do 25 lat	26-35 lat	36-45 lat	46-55 lat	56-65 lat	powyżej 65 lat
codziennie	13%	17%	18%	5%	14%	15%
kilka razy w tygodniu	13%	0%	3%	0%	0%	0%
raz w tygodniu	0%	0%	2%	0%	0%	0%
kilka razy w miesiącu	7%	3%	0%	5%	0%	0%
raz w miesiącu	0%	0%	0%	0%	0%	0%
kilka razy w roku	7%	8%	3%	0%	0%	15%
nigdy	60%	72%	78%	89%	86%	69%

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy palą papierosy.

33 osoby

W tabeli poniżej przedstawiona została ilość dziennie wypalanych przez dorosłych mieszkańców sztuk papierosów. Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że 1 osoba (3%) nie wie ile dziennie papierosów wypala, ponieważ nie liczy ich ilości, 12 osób (36%) nie wie, ponieważ nie pali codziennie, 1 respondent (3%) deklaruje, iż sięga po papierosa mniej niż 5 razy w ciągu dnia, 8 osób (24%) między 6 a 15 razy, natomiast 11 osób (33%) wypala dziennie między 16 a 25 sztuk.

Tabela 15. Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
trudno powiedzieć, nie palę codziennie	36%	12
poniżej 5 sztuk	3%	1
6-15 sztuk	24%	8
16-25 sztuk	33%	11
nie wiem, nie liczę	3%	1

Poniższa tabela prezentuje rozkład odpowiedzi mieszkańców na pytanie o próby rzucenia przez nich palenia. Z zebranych danych wynika, że zerwać z nałogiem próbowało 18 osób (62%), w tym 10 respondentów raz (34%), natomiast 8 osób wiele razy (28%). 11 palących nigdy nie próbowała rzucić palenia (37%).

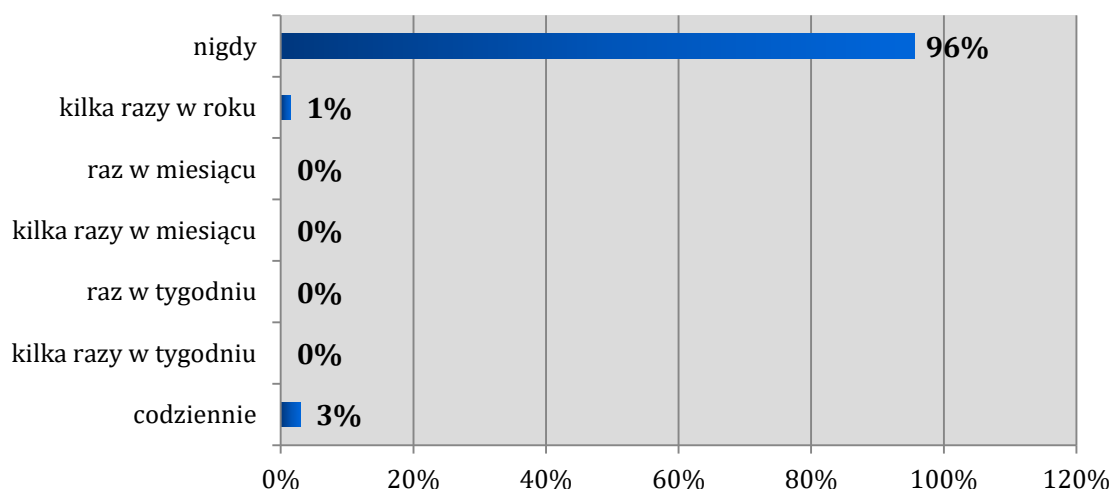
Tabela 16. Czy próbował/a Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nigdy nie próbowałem/am	34%	10
nie, ale zamierzam spróbować	3%	1
tak, raz, ale nie udało mi się	34%	10
tak, wiele razy, ale nie udało mi się	28%	8

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

137 osób

Kolejne pytanie zadane respondentom dotyczyło palenia elektronicznych papierosów. Zebrany materiał badawczy wykazał, że e-papierosy pali 4% dorosłych mieszkańców, w tym 1% – kilka razy w roku, natomiast 3% – codziennie.

Wykres 32. Jak często pali Pan/i e-papierosy?

Analizując tą kwestię z podziałem na płeć widzimy, iż po e-papierosy sięga większy odsetek mężczyzn niż kobiet. Do palenia papierosów elektronicznych przyznało się 11% badanych mężczyzn, spośród których 7% pali je codziennie. Odpowiedzi kobiet wskazują, iż e-papierosy pali 3% z nich, z czego 2% sięga po nie codziennie.

Tabela 17. Jak często pali Pan/i e-papierosy? – korelacja ze względu na płeć

Odpowiedź	Kobiety	Mężczyźni
codziennie	2%	7%
kilka razy w tygodniu	0%	0%
raz w tygodniu	0%	0%
kilka razy w miesiącu	0%	0%
raz w miesiącu	0%	0%
kilka razy w roku	1%	4%
nigdy	97%	89%

Zastosowana korelacja pozwala stwierdzić, iż e-papierosy najbardziej popularne są wśród respondentów, którzy nie ukończyli 25 lat – sięga po nie 26%. Wśród pozostałych grup wiekowych pali je 15% badanych w wieku powyżej 65 lat, którzy zadeklarowali codzienne palenie.

Tabela 18. Jak często pali Pan/i e-papierosy? – korelacja ze względu na wiek

Odpowiedź	do 25 lat	26-35 lat	36-45 lat	46-55 lat	56-65 lat	powyżej 65 lat
codziennie	13%	0%	0%	0%	0%	15%
kilka razy w tygodniu	0%	0%	0%	0%	0%	0%
raz w tygodniu	0%	0%	0%	0%	0%	0%
kilka razy w miesiącu	0%	0%	0%	0%	0%	0%
raz w miesiącu	0%	0%	0%	0%	0%	0%
kilka razy w roku	13%	0%	0%	0%	0%	0%
nigdy	73%	100%	100%	100%	100%	85%

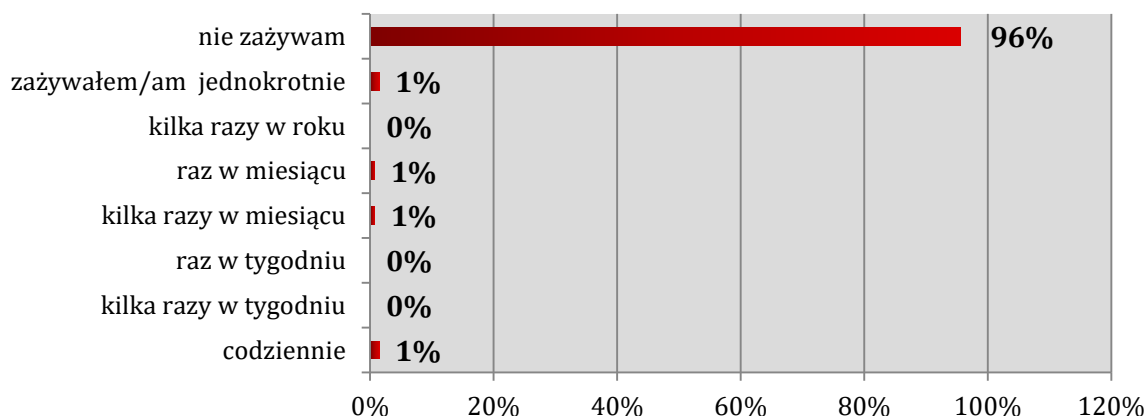
1.4. PROBLEM NARKOTYKOWY

Problem narkomanii stanowi duże zagrożenie, degradująco wpływa zarówno na zdrowie fizyczne, psychiczne, jak i relacje społeczne. Wiąże się z wysokimi kosztami poniesionymi nie tylko przez samą jednostkę uzależnioną, ale także całe społeczeństwo. Pomimo tego, że zażywanie narkotyków i dopalaczy jest w Polsce o wiele mniej rozpowszechnione niż picie napojów alkoholowych, zjawisko to wciąż stanowi poważny problem. Według badań przeprowadzonych w 2018 roku odsetek osób w wieku 15-34 lata używających narkotyków w ciągu ostatniego roku wyniósł 10,4%, przy czym

najczęściej stosowaną nielegalną substancją psychoaktywną okazała się marihuana²⁵. Wśród negatywnych skutków wywołanych narkomanią wymienia się zarówno szkody zdrowotne, jak i społeczne, między innymi osłabienie i rozpad więzi rodzinnych, wykluczenie społeczne, utrata zdolności do samodzielnego i odpowiedzialnego funkcjonowania, czy też konflikty z prawem. Zagrożeniem są również nowe substancje psychoaktywne, tzw. dopalacze. Ze względu na wysoką toksyczność oraz zmieniający się, nieznany skład, ich jednokrotne zażycie może doprowadzić do nieodwracalnych skutków zdrowotnych, a nawet śmierci. Jak wynika z raportu Głównego Inspektora Sanitarnego, w 2018 roku zarejestrowanych zostało 4 260 przypadków interwencji medycznych związanych z zatruciem lub podejrzeniem zatrucia nowymi substancjami psychoaktywnymi²⁶. Biorąc pod uwagę ryzyko szkód, konsekwencji prawnych, zdrowotnych oraz społecznych związanych z używaniem narkotyków i dopalaczy, konieczne jest realizowanie działań w obszarze profilaktyki, leczenia, rehabilitacji, ograniczania szkód zdrowotnych i reintegracji społecznej osób uzależnionych, a także systematyczne prowadzenie badań i monitoringu używania substancji psychoaktywnych.

Następnym etapem badania było zidentyfikowanie skali spożywania narkotyków, dopalaczy lub innych środków psychoaktywnych przez dorosłych mieszkańców Gminy. Sięgnięcie po tego typu substancje zadeklarowało 4% badanych, w tym po 1% zażywało je jednokrotnie, raz i kilka razy w miesiącu oraz codziennie.

Wykres 33. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzania)?

²⁵ Raport o stanie narkomanii w Polsce 2019, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2018.

²⁶ Raport Głównego Inspektora Sanitarnego: Nowe narkotyki w Polsce 2017-2018, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Warszawa.

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy
zażywali narkotyki, dopalacze lub inne substancje psychoaktywne.

6 osób

Analizując tą kwestię z podziałem na płeć możemy zauważyć, iż natężenie problemu sięgania po środki psychoaktywne jest większe w przypadku mężczyzn – do spożywania substancji przyznało się 8% z nich, natomiast spośród kobiet, po środki psychoaktywne sięgnęło 4% z badanych.

Tabela 19. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? – korelacja ze względu na płeć

Odpowiedź	Kobiety	Mężczyźni
codziennie	1%	4%
kilka razy w tygodniu	0%	0%
raz w tygodniu	0%	0%
kilka razy w miesiącu	1%	0%
raz w miesiącu	1%	0%
kilka razy w roku	0%	0%
zażywałem/am jednokrotnie	1%	4%
nie zażywam	96%	93%

Zastosowana korelacja pozwala stwierdzić, że ankietowani, którzy sięgnęli po substancje psychoaktywne znajdowali się w przedziale wiekowym poniżej 25 roku życia (14%), 26-35 lat (6%), 46-55 lat (5%) oraz powyżej 65 lat (8%). Żaden z respondentów pomiędzy 36-45 oraz 56-65 rokiem życia nie przyznał się do stosowania środków psychoaktywnych.

Tabela 20. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? – korelacja ze względu na wiek

Odpowiedź	do 25 lat	26-35 lat	36-45 lat	46-55 lat	56-65 lat	powyżej 65 lat
codziennie	7%	0%	0%	5%	0%	0%
kilka razy w tygodniu	0%	0%	0%	0%	0%	0%
raz w tygodniu	0%	0%	0%	0%	0%	0%
kilka razy w miesiącu	7%	0%	0%	0%	0%	0%
raz w miesiącu	0%	0%	0%	0%	0%	8%
kilka razy w roku	0%	0%	0%	0%	0%	0%
zażywałem/am jednokrotnie	0%	6%	0%	0%	0%	0%
nie zażywam	87%	94%	100%	95%	100%	92%

W celu pogłębionej analizy określono, które substancje psychoaktywne zażywali dorośli mieszkańcy gminy Odolanów. Wyniki badania ankietowego pokazały, iż najczęściej zażywanymi substancjami były marihuana (6 osób, tj. 100%), amfetamina oraz ekstazy (po 2 osoby, tj. 33%). Respondenci wskazywali również na wszystkie odpowiedzi wymienione w kafeterii (po 1 osobie, tj. 17%).

Tabela 21. Proszę zaznaczyć na poniższej liście, które substancje psychoaktywne stosował/a Pan/i?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
marihuana	100%	6
amfetamina	33%	2
ekstazy	33%	2
kokaina	17%	1
LSD	17%	1
grzyby halucynogenne	17%	1
mefedron	17%	1
środki nasenne	17%	1
sterydy anaboliczne	17%	1
leki w celu odurzania się	17%	1
dopalacze	17%	1
inne	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Dorośli mieszkańcy gminy Odolanów, którzy wcześniej zadeklarowali używanie narkotyków, dopalaczy lub innych substancji psychoaktywnych zostali poproszeni również o określenie, czy doznali w związku z tym jakichś przykrych konsekwencji. Doświadczenia tego typu ma za sobą 1 osoba (17%), która doświadczyła problemów ze zdrowiem.

Tabela 22. Czy doznał/a Pan/i przykrych konsekwencji związanych z używaniem substancji psychoaktywnych?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie doznałem/am żadnych konsekwencji	83%	5
problemy ze zdrowiem	17%	1
problemy finansowe	0%	0
problemy w pracy	0%	0
wypadek lub uszkodzenie ciała	0%	0
inne	0%	0

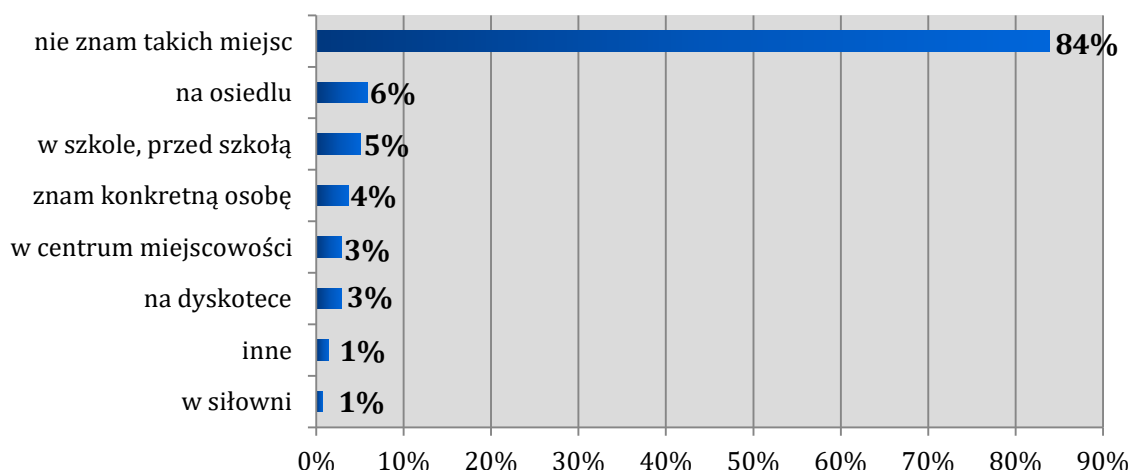
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

137 osób

Respondentom zostało zadane pytanie również o znajomość konkretnych miejsc na terenie swojej miejscowości, gdzie można pozyskać narkotyki lub dopalacze. Badania wykazały stosunkowo wysoki odsetek ankietowanych deklarujących znajomość takich miejsc (16%), przy czym przeważająca część spośród tych osób wskazała osiedle (6%), szkołę, bądź jej otoczenie (5%) oraz znajomość konkretnej osoby (4%). Zdecydowanie rzadziej deklarowane było centrum miejscowości oraz dyskoteka (po 3%), a także siłownia i inne miejsca, wśród których wymieniono plac targowy oraz parking przy bramie 600-lecia (po 1%).

Wykres 34. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?

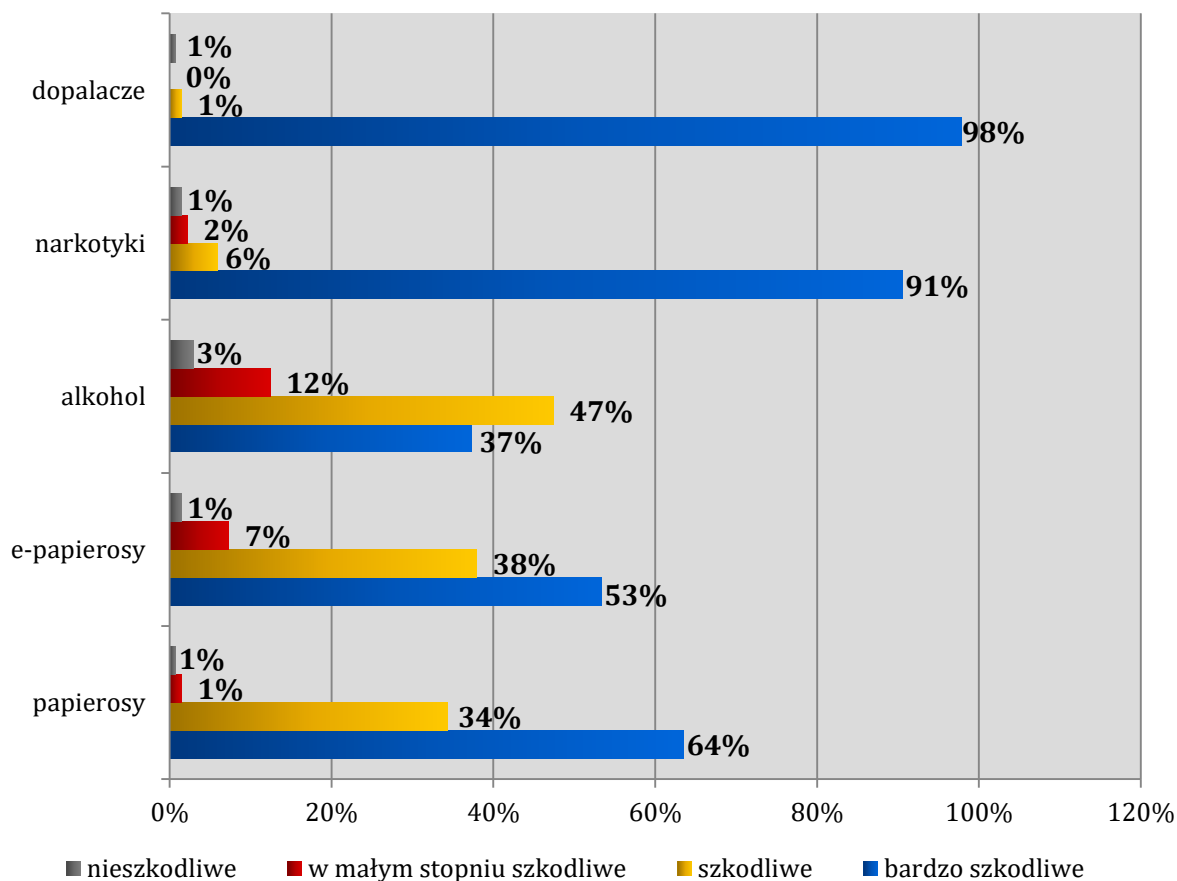

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Opinia respondentów dotycząca szkodliwości dla zdrowia dopalaczy, narkotyków, alkoholu, e-papierosów i papierosów przedstawia się następująco:

- szkodliwość dopalaczy dostrzega 99% respondentów, a 1% jej nie dostrzega;
- o szkodliwości narkotyków przekonanie ma 97%, natomiast przeciwnego zdania jest 3%;
- ze szkodliwości alkoholu zdaje sobie sprawę 84%, z kolei brak świadomości na temat negatywnych konsekwencji zdrowotnych spożywania alkoholu ma aż 15%;

- e-papierosy są szkodliwe zdaniem 91% badanych mieszkańców, a o ich niskiej szkodliwości przekonanie ma 8%;
- szkodliwość papierosów dostrzega 98% respondentów, natomiast nie zdaje sobie sprawy z ich szkodliwości – 2%.

Wykres 35. Jak ocenia Pan/i szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia?

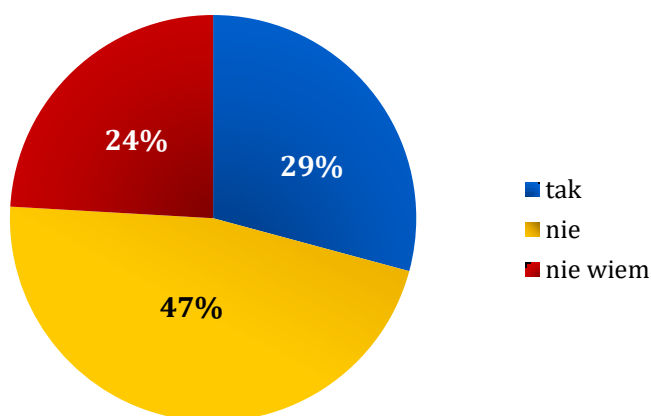
1.5. PROBLEM PRZEMOCY

Przemoc jest to intencjonalne działanie lub zaniechanie działania jednej osoby wobec drugiej, które wykorzystując przewagę sił narusza prawa i dobra osobiste jednostki, powodując cierpienia i szkody. Może przybierać różne formy. Wyróżnia się przemoc fizyczną, psychiczną, ekonomiczną, seksualną i zaniedbanie. Skutki przemocy są dla osób jej doznających długotrwałe i istotnie wpływają na ich codzienne funkcjonowanie. Realizowane na przestrzeni lat badania i prowadzone statystyki pokazują, że problem ten dotyczy rocznie dziesiątki tysięcy osób. Warto przy tym pamiętać, że jest to bardzo wrażliwy temat i ludzie nierzadko boją się lub wstydzą przyznać, że dotyczy ich bezpośrednio. Jak wynika z danych statystycznych odnoszących

się do przemocy w rodzinie gromadzonych przez policję, w 2019 roku ogólna liczba osób doznających przemocy kształtowała się na poziomie 88 032²⁷. O skali problemu przemocy świadczą również badania przeprowadzone w 2014 roku na zlecenie *Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej* w ramach projektu „Diagnoza i porównanie skali zjawiska przemocy w rodzinie oraz ocena efektywności działań podejmowanych na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie”. Wynika z nich, że co trzeci respondent zna osobiście w swoim otoczeniu/sąsiedztwie takie rodziny, o których słyszał lub wie, że dochodzi w nich do różnych form przemocy wobec kobiet. Przypadki przemocy wobec mężczyzn zna natomiast co piąty ankietowany. Z deklaracji osób biorących udział w badaniu wynika, że odsetek osób doświadczających przemocy w ciągu całego swojego życia kształtował się na poziomie 24,7%²⁸. Przemoc w rodzinie stanowi jeden z poważniejszych problemów współczesnych państw na całym świecie. Przeciwdziałanie temu zjawisku powinno zajmować więc priorytetowe miejsce wśród zadań realizowanych zarówno na szczeblu krajowym, jak i lokalnym.

Dalsza część raportu stanowi próbę oszacowania skali problemu przemocy wśród dorosłych mieszkańców gminy Odolanów. Poniższy wykres przedstawia odpowiedzi ankietowanych na pytanie o znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu. Twierdzącej odpowiedzi udzieliło 29% badanych, a przeczącej – 47%. Co czwarty badany nie ma w tym zakresie wiedzy (24%).

Wykres 36. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?

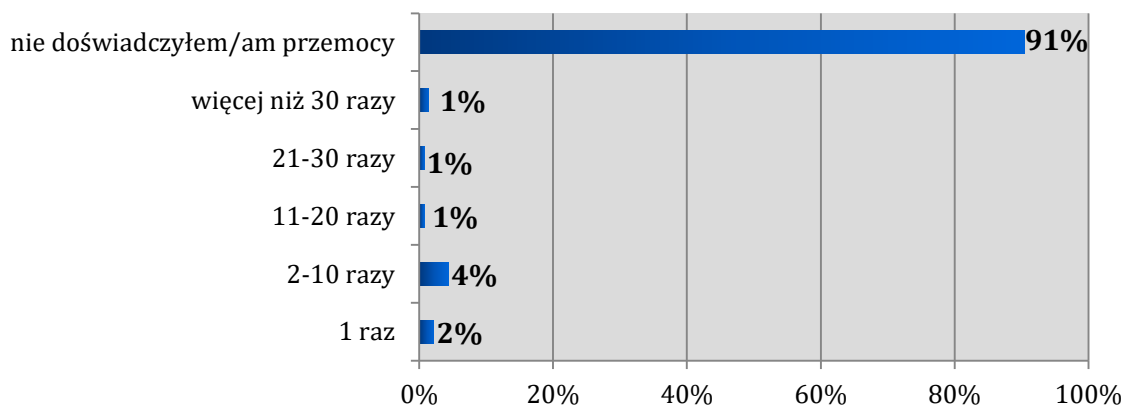

²⁷ <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html>

²⁸ Miedzik M., Godlewska-Szurkowska J., *Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców. Raport cząstkowy, wyniki badań PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2014.

Skala problemu przemocy w gminie Odolanów została zweryfikowana również dzięki odpowiedziom respondentów na pytanie o to, czy zdarzyło im się doświadczyć tego problemu. Z zebranych danych wynika, że kiedykolwiek w życiu przemocy doznało 9% mieszkańców, wśród których 2% doświadczyło jej 1 raz, 4% – 2-10 razy, natomiast po 1% – 11-20 razy, 21-30 razy oraz więcej niż 30 razy.

Wykres 37. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?

Analizując rozkład odpowiedzi z podziałem na płeć możemy zauważyć, iż przemocy w tym okresie doznało 7% kobiet oraz 19% mężczyzn.

Tabela 23. Jak często w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy? – korelacja ze względu na płeć

Odpowiedź	Kobiety	Mężczyźni
1 raz	2%	4%
2-10 razy	4%	7%
11-20 razy	1%	0%
21-30 razy	0%	4%
więcej niż 30 razy	1%	4%
nie doświadczyłem/am przemocy	93%	81%

W ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie przemocy doznało, kolejno według odsetka ankietowanych: 20% badanych poniżej 25 lat, 12% w wieku 36-45 lat, 11% respondentów w wieku 26-35 lat oraz 7% w wieku 56-65 lat.

Tabela 24. Jak często w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy? – korelacja ze względu na wiek

Odpowiedź	do 25 lat	26-35 lat	36-45 lat	46-55 lat	56-65 lat	powyżej 65 lat
1 raz	7%	3%	3%	0%	0%	0%
2-10 razy	7%	6%	8%	0%	0%	0%
11-20 razy	7%	0%	0%	0%	0%	0%
21-30 razy	0%	0%	3%	0%	0%	0%
więcej niż 30 razy	0%	3%	0%	0%	7%	0%
nie doświadczyłem/am przemocy	80%	89%	88%	100%	93%	100%

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy doświadczyli przemocy.

13 osób

Mieszkańcy, którzy przyznali, że doznali przemocy, zostali następnie poproszeni o określenie jej rodzaju. Z deklaracji ankietowanych wynika, że najczęściej doznawanym rodzajem przemocy była przemoc psychiczna – wskazało na nią 9 badanych tj. 75%. Przemocy fizycznej doświadczyło 3 ankietowanych (25%), mobbingu – 2 osoby (17%), natomiast przemocy ekonomicznej oraz zaniedbania doznało po 1 osobie (8%). Żaden z respondentów nie doświadczył przemocy seksualnej, z kolei 1 badany nie potrafił wskazać na jej rodzaj (8%).

Tabela 25. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przemoc psychiczna	75%	9
przemoc fizyczna	25%	3
mobbing	17%	2
przemoc ekonomiczna	8%	1
zaniedbanie	8%	1
nie wiem	8%	1
przemoc seksualna	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Spytaliśmy respondentów również o to, kto stosował wobec nich przemoc. Analiza materiału badawczego wykazała, że najczęściej osób doznało przemocy ze strony taty (5 osób, tj. 45%) oraz brata i współmałżonka/i (po 3 osoby, tj. 27%). W dalszej kolejności badani wskazali na partnera/partnerkę, pracodawcę oraz kolegę/koleżankę z pracy (po 2 osoby, tj. 18%) oraz mamę i nieznaną osobę (po 1 osobie, tj. 9%).

Tabela 26. Kto stosował wobec Pana/i przemoc?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
tata	45%	5
brat	27%	3
mąż/żona	27%	3
partner/partnerka	18%	2
pracodawca	18%	2
kolega/koleżanka z pracy	18%	2
mama	9%	1
nieznajomy/a	9%	1
siostra	0%	0
dziadkowie	0%	0
dziecko/dzieci	0%	0
inne osoby	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Na pytanie o miejsce doświadczenia przemocy, najczęściej ankietowanych zaznaczyło dom (10 osób, tj. 91%). W mniejszym stopniu deklarowano doznanie tego problemu w miejscu publicznym (3 osoby, tj. 27%) i w pracy (1 osoba, tj. 9%).

Tabela 27. Gdzie doświadczył/a Pan/i przemoc?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
w domu	91%	10
w miejscu publicznym	27%	3
w pracy	9%	1
na uczelni	0%	0
inne	0%	0

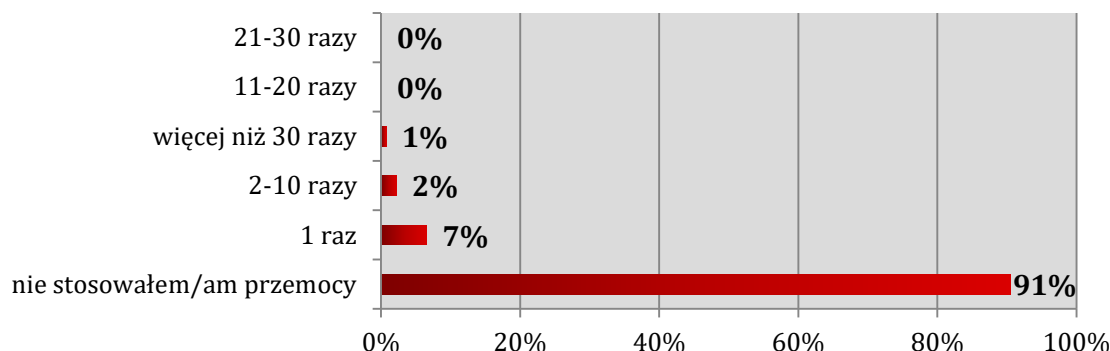
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

137 osób

Zebrane w procesie badawczym dane pokazują, iż do stosowania przemocy przyznało się aż 9% mieszkańców, spośród których 1% zastosował ją więcej niż 30 razy, 2% od 2 do 10 razy, natomiast 7% – 1 raz.

Wykres 38. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i przemoc wobec drugiej osoby?

Rozkład odpowiedzi dorosłych mieszkańców Gminy z podziałem na płeć pokazuje, że do stosowania zachowań przemocowych przyznał się większy odsetek mężczyzn (19%) niż kobiet (7%) – różnica w tym zakresie wynosi 12 pp.

Tabela 28. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby? – korelacja ze względu na płeć

Odpowiedź	Kobiety	Mężczyźni
1 raz	5%	11%
2-10 razy	1%	7%
11-20 razy	0%	0%
21-30 razy	0%	0%
więcej niż 30 razy	1%	0%
nie stosowałem/am przemocy	93%	81%

Do zastosowania przemocy w ciągu ostatnich 12 miesięcy przyznało się, kolejno według odsetka badanych: 16% respondentów w wieku 46-55 lat, 12% w wieku 36-45 lat, 11% w wieku 26-35 lat oraz 7% w wieku poniżej 25 lat.

Tabela 29. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby? – korelacja ze względu na wiek

Odpowiedź	do 25 lat	26-35 lat	36-45 lat	46-55 lat	56-65 lat	powyżej 65 lat
1 raz	7%	11%	5%	11%	0%	0%
2-10 razy	0%	0%	8%	0%	0%	0%
11-20 razy	0%	0%	0%	0%	0%	0%
21-30 razy	0%	0%	0%	0%	0%	0%
więcej niż 30 razy	0%	0%	0%	5%	0%	0%
nie stosowałem/am przemocy	93%	89%	88%	84%	100%	100%

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy przyznali, że stosowali przemoc.

13 osób

W dalszej kolejności poprosiliśmy badanych mieszkańców o określenie, jakiego rodzaju przemoc zastosowali. Ankietowani wskazali na przemoc fizyczną oraz psychiczną, a odpowiedzi kształtowały się na zbliżonym poziomie – na przemoc psychiczną wskazało 7 osób, tj. 58%, z kolei na fizyczną 6 respondentów, tj. 50%.

Tabela 30. Jakiego rodzaju przemoc Pan/i zastosował/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
przemoc psychiczna	58%	7
przemoc fizyczna	50%	6
przemoc seksualna	0%	0
przemoc ekonomiczna	0%	0
zaniedbanie	0%	0
mobbing	0%	0
nie wiem	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Mieszkańcy najczęściej przyznawali się do stosowania przemocy wobec męża/żony (4 osoby, tj. 31%) oraz dzieci (3 osoby, tj. 23%). Po 2 osoby wskazały na rodzeństwo oraz partnera/partnerkę (15%), a po 1 osobie na rodziców, kolegę/koleżankę z pracy oraz nieznaną osobę (8%).

Tabela 31. W stosunku do kogo zastosował/a Pan/i zachowanie przemocowe?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mąż/żona	31%	4
dziecko/dzieci	23%	3
rodzeństwo	15%	2
partner/partnerka	15%	2
rodzice	8%	1
kolega/koleżanka z pracy	8%	1
nieznajomy/a	8%	1
dziadkowie	0%	0
inne osoby	0%	0

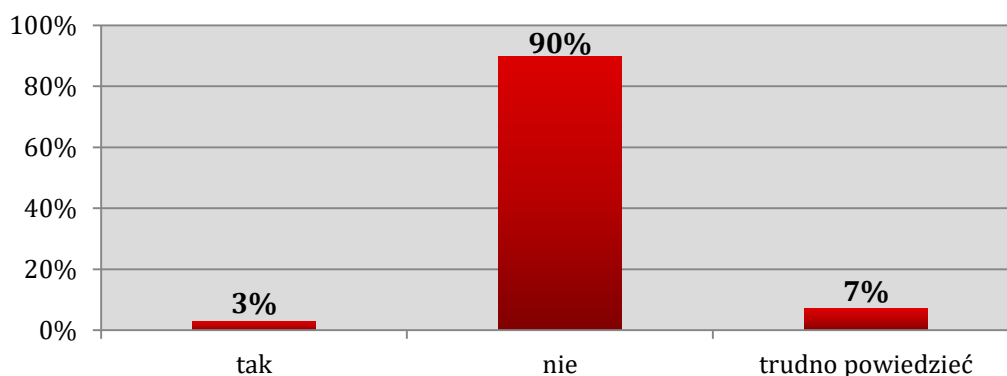
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Na kolejne pytania odpowiadali wszyscy dorośli mieszkańcy.

137 osób

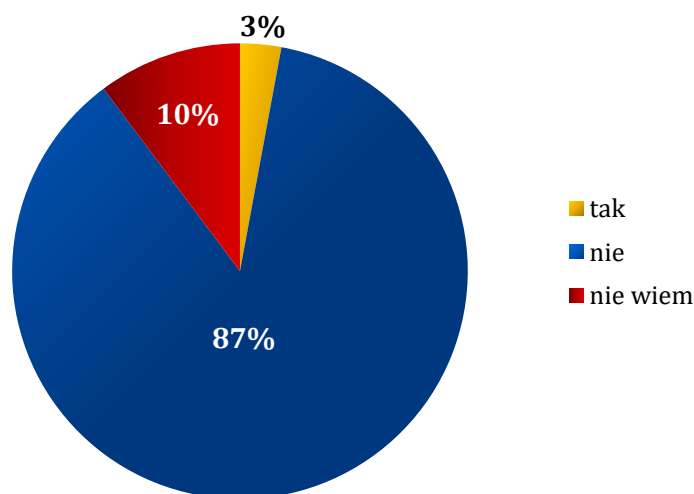
Odpowiedzi respondentów na następne pytanie pokazują aktualną skalę przemocy występującej wśród rodzin na terenie gminy Odolanów. Jak wynika z uzyskanych danych, przemoc domowa dotyczy 3% dorosłych mieszkańców biorących udział w badaniu. Wśród respondentów znalazły się również osoby, które miały trudność w jednoznacznym określeniu, czy w ich domu występuje ten problem – stanowiły one 7% ogółu.

Wykres 39. Czy w Pana/i domu występuje problem przemocy?

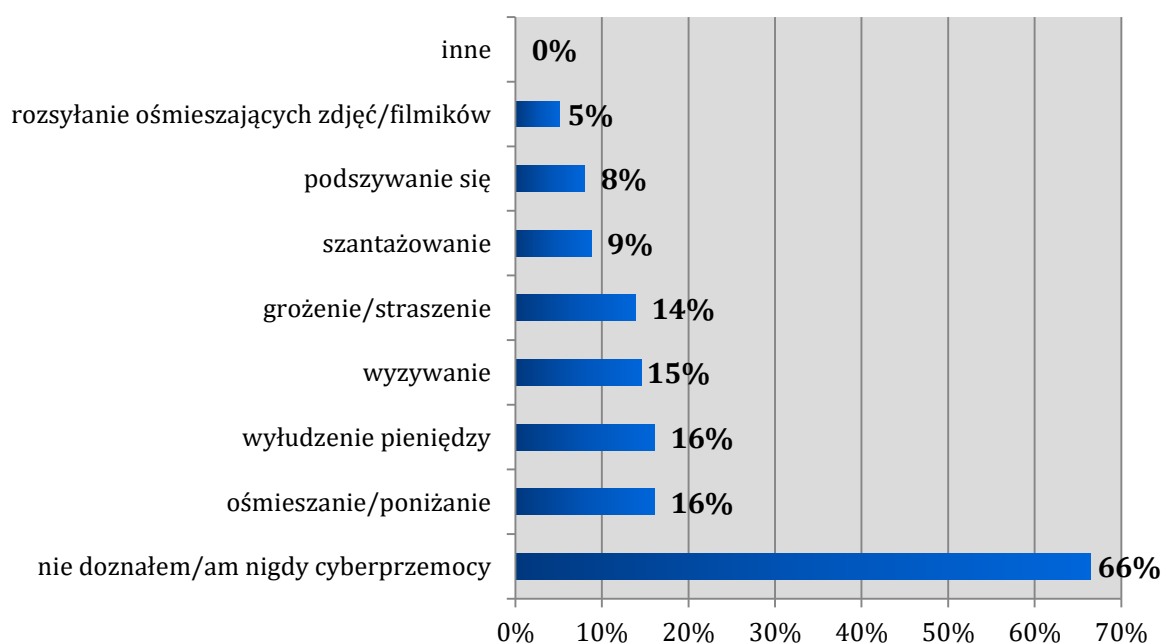
Kolejną analizowaną w Diagnozie kwestią była opinia dorosłych mieszkańców Gminy, na temat stosowania kar fizycznych w stosunku do dzieci. W odniesieniu do prezentowanych danych warto zwrócić uwagę, że wśród części respondentów występuje tolerancja przemocy jako metody wychowawczej – kary fizyczne popiera 3% badanych, z kolei 10% stwierdziło, że nie ma na ten temat wiedzy. Jednoznacznie negatywnie ocenia tego typu zachowanie 87% mieszkańców.

Wykres 40. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?

Przeprowadzona Diagnoza miała także na celu zweryfikowanie skali występowania cyberprzemocy wśród dorosłych mieszkańców Gminy. Jak wynika z zaprezentowanych poniżej wyników badań, przemocy w Internecie doznało 34% ankietowanych, z czego po 16% doświadczyło ośmieszania/poniżania i wyłudzenia pieniędzy, 15% wskazało na wyzywanie, 14% doznało grożenia/straszenia, 9% – szantażowania, 8% – podszywania się, natomiast 5% doświadczyło rozsyłania ośmieszających materiałów graficznych.

Wykres 41. Czy doznał/a Pan/i kiedykolwiek, którejś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Analizując materiał badawczy z podziałem na płeć możemy zauważyć, iż cyberprzemocy doznało więcej mężczyzn (66%) niż kobiet (52%). Różnica między płciami wynosi 14 pp. Kobiety najczęściej doświadczały wyłudzenia pieniędzy (11%) oraz ośmieszania/poniżania (10%), natomiast mężczyźni najczęściej doznawali wyzywania (15%).

Tabela 32. Czy doznał/a Pan/i kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? – korelacja ze względu na płeć

Odpowiedź	Kobiety	Mężczyźni
wyzywanie	8%	15%
podsywanie się	6%	4%
ośmieszanie/poniżanie	10%	13%
straszenie/grożenie	8%	13%
szantażowanie	6%	6%
rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików	3%	4%
wyłudzanie pieniędzy	11%	11%
inne	0%	0%
nie doznałem/am cyberprzemocy	48%	34%

Rozważając tę kwestię z podziałem na wiek można zauważyć, że cyberprzemocy doznał największy odsetek badanych poniżej 25 roku życia (82%), a najmniejszy w wieku 46-55 lat (35%). W przypadku ankietowanych w wieku 26-35 lat przemoc w Internecie dotknęła 67% z nich, w wieku 36-45 lat – 49%, natomiast w przypadku badanych powyżej 65 roku życia cyberprzemocy doznało 47%. Żaden z mieszkańców Gminy w wieku pomiędzy 56 a 65 rokiem życia nie doznał nigdy tego problemu.

Tabela 33. Czy doznał/a Pan/i kiedykolwiek, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? – korelacja ze względu na wiek

Odpowiedź	do 25 lat	26-35 lat	36-45 lat	46-55 lat	56-65 lat	powyżej 65 lat
wyzywanie	15%	13%	7%	9%	0%	11%
podsywanie się	10%	4%	6%	4%	0%	5%
ośmieszanie/poniżanie	20%	13%	9%	4%	0%	5%
straszenie/grożenie	13%	16%	6%	4%	0%	5%
szantażowanie	10%	7%	2%	9%	0%	5%
rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików	5%	5%	2%	0%	0%	5%
wyłudzanie pieniędzy	10%	9%	19%	4%	0%	11%
inne	0%	0%	0%	0%	0%	0%
nie doznałem/am cyberprzemocy	18%	33%	51%	65%	100%	53%

1.6. DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

Jak wynika ze statystyk Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Krajowego Biura ds. Przeciwdziałania Narkomanii dotyczących wydatkowania środków finansowych na realizację zadań związanych z profilaktyką uzależnień, samorządy często realizują nieskuteczne strategie profilaktyczne, które nie przynoszą żadnych efektów. Według Państwowej Agencji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych „w 2018 roku aż 46 318 078.30 zł zostało wydane na jednorazowe festyny i inne imprezy plenerowe, spektakle profilaktyczne, imprezy sportowe (turnieje, wyścigi, olimpiady itp.), czyli działania, które nie pełnią funkcji profilaktycznej, o nieznanej skuteczności, a o części z nich wręcz wiadomo, że nie są efektywne”²⁹. Do czynników wzmacniających jakość profilaktyki należą: obowiązujący system prawny, współpraca pomiędzy samorządem a placówkami realizującymi programy profilaktyczne poprzez finansowe wspieranie programów profilaktycznych oraz rozwój kadr zajmujących się profilaktyką (szkolenia, superwizje), monitorowanie sytuacji epidemiologicznej związanej z używaniem substancji psychoaktywnych, diagnozowanie problemu przemocy, a także zwiększenie czasu przeznaczanego na działania profilaktyczne w placówkach oświatowych. Szczególnie ważne jest, aby wszystkie podmioty zaangażowane w realizację zadań profilaktycznych stworzyły spójny system, opierający się na trzech poziomach: centralnym, wojewódzkim i gminnym³⁰. Skuteczność działań profilaktycznych będzie większa w przypadku realizacji modelu profilaktyki zintegrowanej opartej na: współpracy na poziomie instytucjonalnym i wspólnotowym, dbałości o wzorce i spójny przekaz, przede wszystkim ze strony rodziny i szkoły, wypracowaniu autonomicznych dla danego środowiska lokalnego strategii i metod oddziaływań profilaktycznych, które będą stosowane systematycznie, konsekwentnie i długookresowo oraz doskonaleniu kompetencji wychowawczych i organizacyjnych twórców, a także realizatorów działań profilaktycznych³¹.

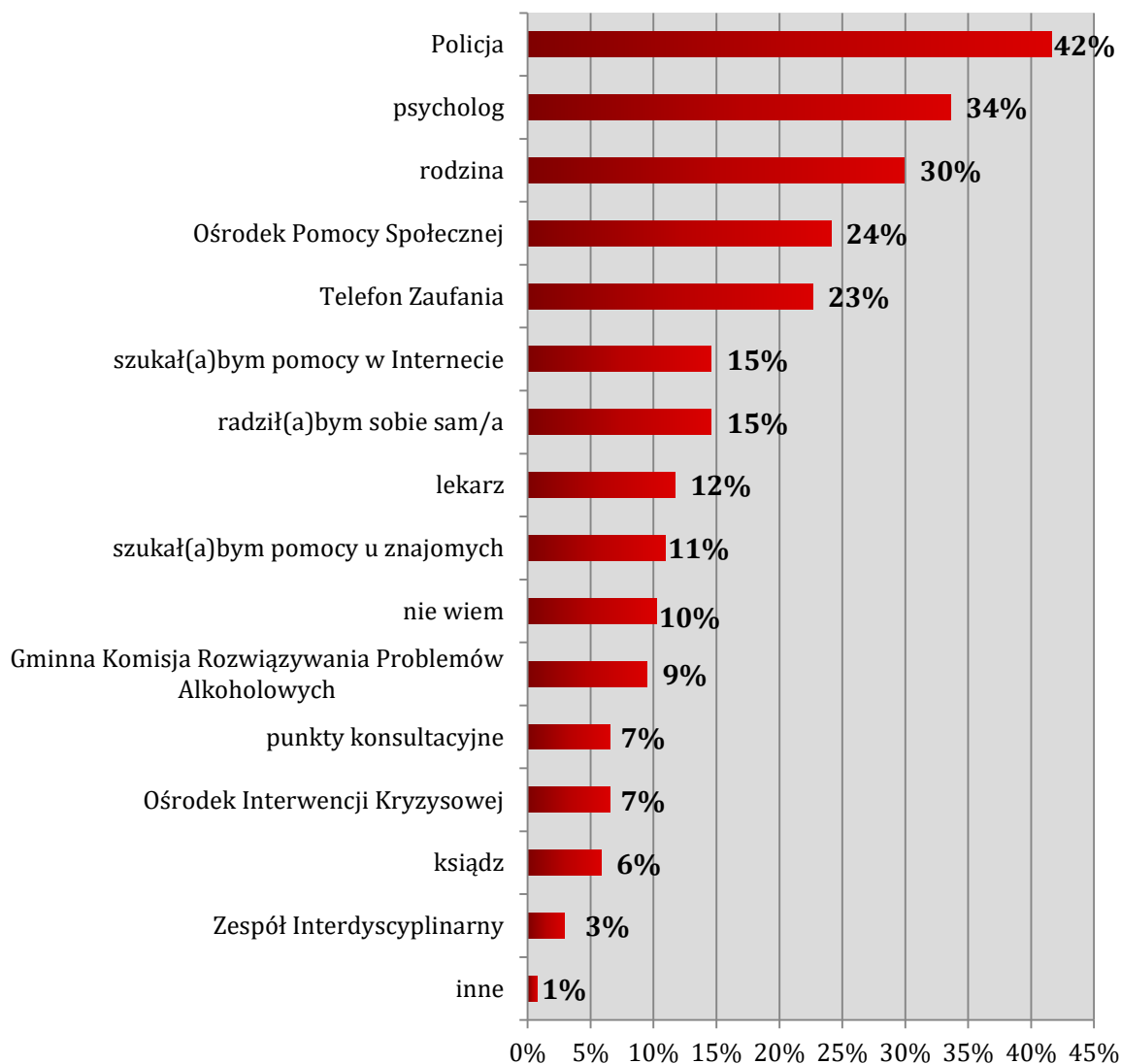
²⁹ Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2020 roku, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa 2019.

³⁰ Pietrzak S., Sukcesy i wyzwania w implementacji dobrej profilaktyki, Świat Problemów.

³¹ Kmiecik-Jusięga K., Profilaktyka zachowań ryzykownych w środowisku lokalnym, [w:] Tradycje i perspektywy optymalizowania profilaktyki społecznej oraz resocjalizacji, red. D. Kowalczyk, A. Szczówka, P. Kwiatkowski, Wrocław 2015, s. 293.

W pierwszym pytaniu bloku tematycznego dotyczącego działań profilaktycznych, respondenci zostali zapytani o wskazanie miejsc/osób, do których zgłosiliby się w przypadku problemu uzależnień lub przemocy w rodzinie. Jak wynika z prezentowanych danych, większość badanych udałoby się po pomoc do Policji (42%), psychologa (34%), rodziny (30%) oraz Ośrodka Pomocy Społecznej (24%). Często deklarowany był również Telefon Zaufania (23%), szukanie pomocy w Internecie oraz radzenie sobie samodzielnie (po 15%). 10% badanych nie wie do kogo mogłoby się zwrócić w przypadku problemu uzależnień i/lub przemocy.

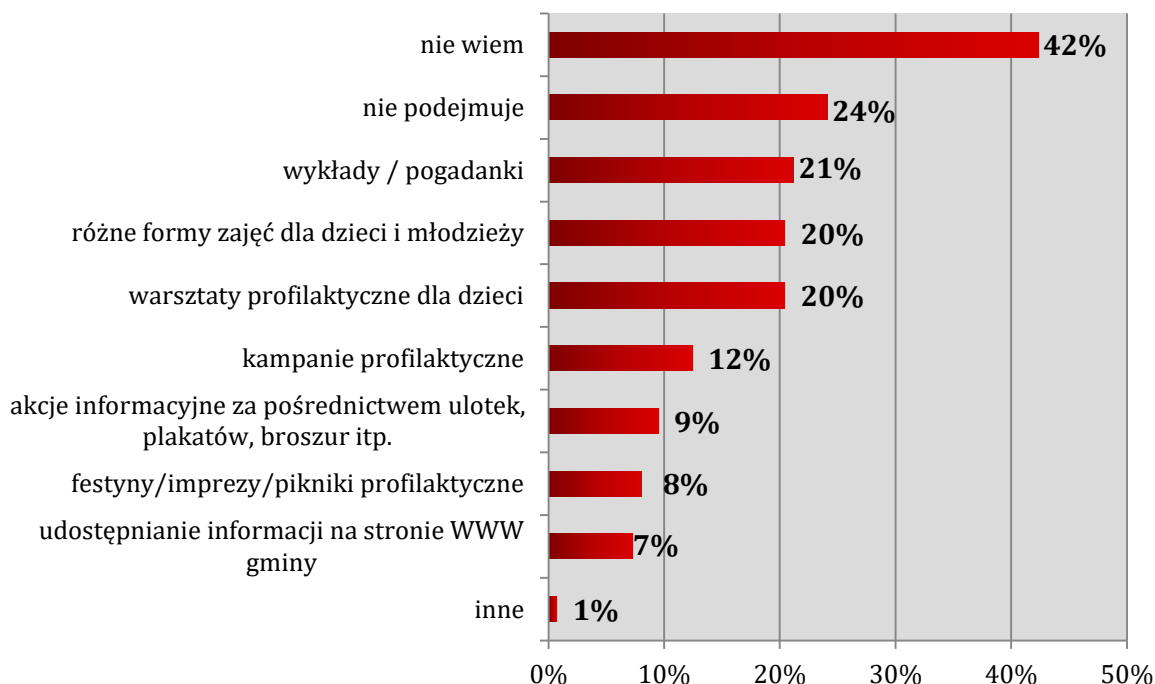
Wykres 42. Do kogo zwrócił(a)by się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

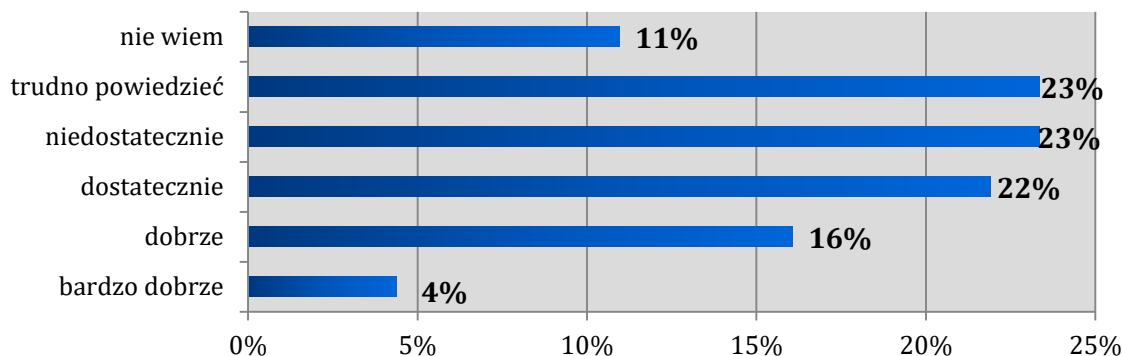
Analizując wyniki uzyskane w trakcie badania mieszkańców pod kątem działań podejmowanych przez Gminę w celu ograniczenia popytu na zażywanie narkotyków i dopalaczy, możemy zauważyć, iż znaczna część respondentów nie ma na ten temat żadnej wiedzy (42%). Wśród najczęściej deklarowanych odpowiedzi znalazły się wykłady i pogadanki (21%), różne formy zajęć dla dzieci i młodzieży i warsztaty profilaktyczne dla dzieci (po 20%) oraz kampanie profilaktyczne (12%). Zdaniem 24% ankietowanych Gmina nie podejmuje takich działań. Najmniej odpowiedzi padło na udostępnianie informacji na stronie internetowej Gminy (7%), festyny/imprezy/pikniki profilaktyczne (8%) oraz akcje informacyjne za pośrednictwem ulotek, plakatów, broszur itp. (9%).

Wykres 43. Jakie działania według Pana/i podejmuje gmina, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków lub dopalaczy?

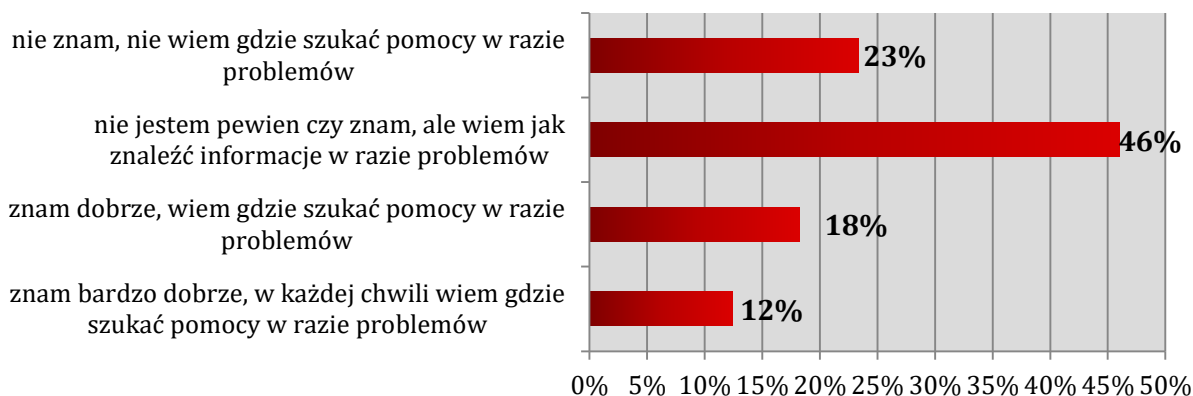

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W następnej kolejności respondenci zostali zapytani o ocenę stopnia zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców. Możemy zauważyć, że tylko 4% ankietowanych uważa, iż działania prowadzone są bardzo dobrze, zdaniem 16% – dobrze, 22% respondentów ocenia poczynania w tym zakresie jako dostateczne, 23% – niedostatecznie i również 23% mieszkańców miało trudność w odpowiedzi na to pytanie. Pozostali respondenci stwierdzili, że nie mają na ten temat wiedzy (11%).

Wykres 44. Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców?

W kwestii znajomości danych kontaktowych do instytucji, gdzie można się zgłosić w razie problemów wyniki kształtują się na zróżnicowanym poziomie. 46% mieszkańców biorących udział w badaniu nie jest pewnych, czy zna takie dane kontaktowe, ale wie gdzie znaleźć informacje na ten temat, 18% zna dobrze tego typu dane i wie gdzie szukać pomocy, a 12% w każdej chwili ma do nich dostęp. 23% badanych stwierdziło, że nie zna adresów, ani telefonów do miejsc, w których można uzyskać pomoc i nie wie gdzie ich szukać.

Wykres 45. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów?

Rozpatrując tę kwestię ze względu na płeć można zauważyć, iż poziom wiedzy dotyczący danych kontaktowych do instytucji pomocowych, do których można się zgłosić w przypadku problemu uzależnienia lub przemocy jest większy wśród kobiet – 32% wie gdzie może uzyskać pomoc, w przypadku mężczyzn wiedzę w tym temacie zadeklarowało 26%. Różnica między płciami kształtuje się na poziomie 6 pp.

Tabela 34. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów? – korelacja ze względu na płeć

Odpowiedź	Kobiety	Mężczyźni
nie znam, nie wiem gdzie szukać pomocy w razie problemów	22%	30%
nie jestem pewien czy znam, ale wiem jak znaleźć informacje w razie problemów	46%	44%
znam dobrze, wiem gdzie szukać pomocy w razie problemów	19%	15%
znam bardzo dobrze, w każdej chwili wiem gdzie szukać pomocy w razie problemów	13%	11%

Rozkład odpowiedzi z podziałem na wiek respondentów wskazuje, iż największy brak wiedzy w tym zakresie występuje wśród respondentów między 46 a 55 rokiem życia – 32% z nich nie wie gdzie szukać pomocy w przypadku uzależnienia lub przemocy, a także badani powyżej 65 lat – przeczącej odpowiedzi udzieliło 31% z nich.

Tabela 35. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów? – korelacja ze względu na wiek

Odpowiedź	do 25 lat	26-35 lat	36-45 lat	46-55 lat	56-65 lat	powyżej 65 lat
nie znam, nie wiem gdzie szukać pomocy w razie problemów	20%	22%	20%	32%	21%	31%
nie jestem pewien czy znam, ale wiem jak znaleźć informacje w razie problemów	67%	47%	40%	42%	50%	38%
znam dobrze, wiem gdzie szukać pomocy w razie problemów	13%	19%	23%	16%	0%	31%
znam bardzo dobrze, w każdej chwili wiem gdzie szukać pomocy w razie problemów	0%	11%	18%	11%	29%	0%

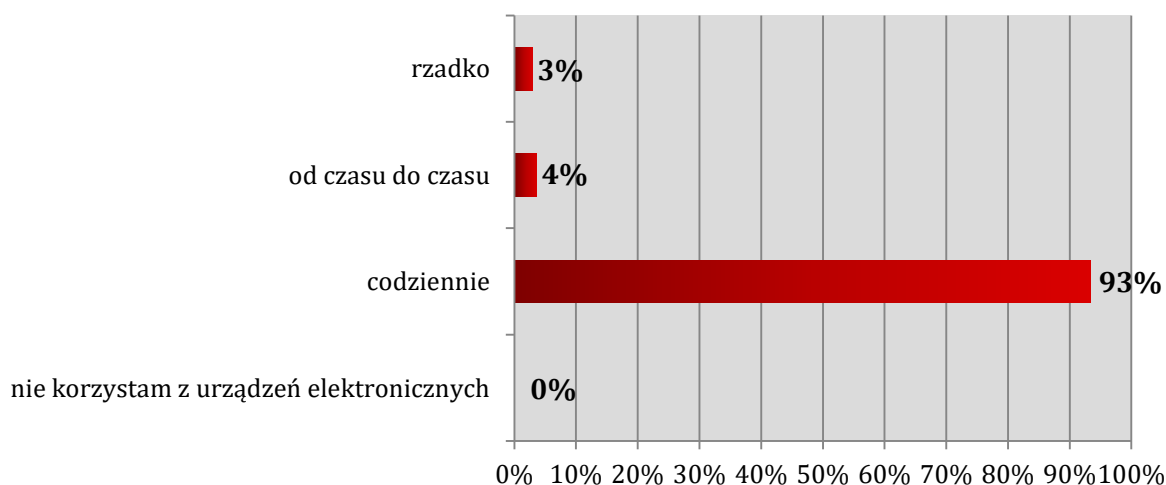
1.7. KORZYSTANIE Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH

Nałogowe korzystanie z nowych mediów, wśród których wymienia się Internet, telewizję, gry, telefony komórkowe jest stosunkowo nowym zjawiskiem, jednak przyjmującym coraz większe rozmiary. Wiąże się, tak samo jak uzależnienia od substancji psychoaktywnych, z wieloma negatywnymi konsekwencjami zarówno w obszarze zdrowia fizycznego, jak i psychicznego. Realizowane badania ogólnopolskie

pokazują, że na przestrzeni lat wzrasta odsetek osób korzystających z Internetu – w 2012 deklarowało to 61,4%, natomiast w 2018 roku – 74,2%, a więc blisko trzy czwarte Polaków. Problem z uzależnieniem od Internetu według testu przejawiało w 2019 roku 0,03% badanej populacji, co stanowi 0,04% korzystających z sieci. Liczba osób zagrożonych uzależnieniem od Internetu kształtuje się natomiast na poziomie 1,4%, co stanowi 1,9% korzystających z Internetu. Jak wynika z raportu „Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych” opracowanego przez *Centrum Badania Opinii Społecznej*: „Konto w portalach społecznościowych ma obecnie mniej więcej połowa badanych, jednak wśród najmłodszych – niemal wszyscy. Należy przypuszczać, że w przyszłości, wraz ze starzeniem się obecnie najmłodszych kohort wiekowych, uczestnictwo w mediach społecznościowych może stać się powszechne”³². Ze względu na postępujący rozwój technologii oraz zajmujące znaczną część czasu korzystanie z urządzeń elektronicznych, zjawisko to powinno zostać objęte stałym monitoringiem oraz systematycznymi działaniami profilaktycznymi.

Kolejny blok pytań miał na celu sprawdzenie w jaki sposób oraz jak często mieszkańcy gminy Odolanów korzystają z urządzeń elektronicznych. Zebrany materiał badawczy wykazał, iż swój czas poświęcają na to wszyscy dorośli mieszkańcy. 93% badanych robi to codziennie, 4% – od czasu do czasu, natomiast 3% – rzadko.

Wykres 46. Jak często korzysta Pan/i z urządzeń elektronicznych (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier itp.)

³² *Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019: raport z badań*, Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa 2019.

Korzystanie z urządzeń elektronicznych pod względem płci, kształtuje się na bardzo zbliżonym poziomie – codziennie z urządzeń elektronicznych korzysta 94% kobiet, a w przypadku mężczyzn – 93%.

Tabela 36. Jak często korzysta Pan/i z urządzeń elektronicznych? – korelacja ze względu na płeć

Odpowiedź	Kobiety	Mężczyźni
codziennie	94%	93%
od czasu do czasu	4%	4%
rzadko	3%	4%
nie korzystam z urządzeń elektronicznych	0%	0%

Rozkład odpowiedzi z podziałem na wiek respondentów wskazuje, iż największy odsetek badanych korzystających z urządzeń elektronicznych codziennie jest w wieku powyżej 65 lat – 100%.

Tabela 37. Jak często korzysta Pan/i z urządzeń elektronicznych? – korelacja ze względu na wiek

Odpowiedź	do 25 lat	26-35 lat	36-45 lat	46-55 lat	56-65 lat	powyżej 65 lat
codziennie	94%	97%	95%	84%	86%	100%
od czasu do czasu	0%	0%	5%	11%	7%	0%
rzadko	7%	3%	0%	5%	7%	0%
nie korzystam z urządzeń elektronicznych	0%	0%	0%	0%	0%	0%

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy korzystają z urządzeń elektronicznych.

137 osób

Zadaliśmy respondentom pytanie również o to, ile czasu w ciągu dnia spędzają na korzystaniu z urządzeń elektronicznych. 29 osób (21%) wskazało na mniej niż godzinę, 75 osób (55%) na 1-3 godzin, 20 osób (15%) na 3-6 godzin, natomiast 8 osób (6%) na 6-10 godzin. Bardzo duże ilości czasu – powyżej 10 godzin – poświęca na korzystanie z urządzeń elektronicznych 2 badanych tj. 1%, z kolei 3 osoby to te, które nie korzystają z urządzeń codziennie (2%).

Tabela 38. Ile czasu w ciągu dnia poświęca Pan/i na korzystanie z urządzeń elektronicznych (nie wliczając w to godzin pracy)?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
do 1 godz.	21%	29
1-3 godz.	55%	75
3-6 godz.	15%	20
6-10 godz.	6%	8
powyżej 10 godzin	1%	2
nie korzystam codziennie z urządzeń elektronicznych	2%	3

Część mieszkańców Gminy doświadczyło problemów w związku z korzystaniem z urządzeń elektronicznych. 6 respondentów doznało problemów ze zdrowiem (4%), 4 osoby problemów w rodzinie (3%), natomiast 1 osoba problemów finansowych (1%).

Tabela 39. Czy w związku z korzystaniem z urządzeń elektronicznych doświadczył/a Pan/i w ciągu ostatnich 12 miesięcy:

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie doświadczyłem/am	93%	127
problemów ze zdrowiem	4%	6
problemów w rodzinie	3%	4
problemów finansowych	1%	1
problemów w pracy	0%	0
innych	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

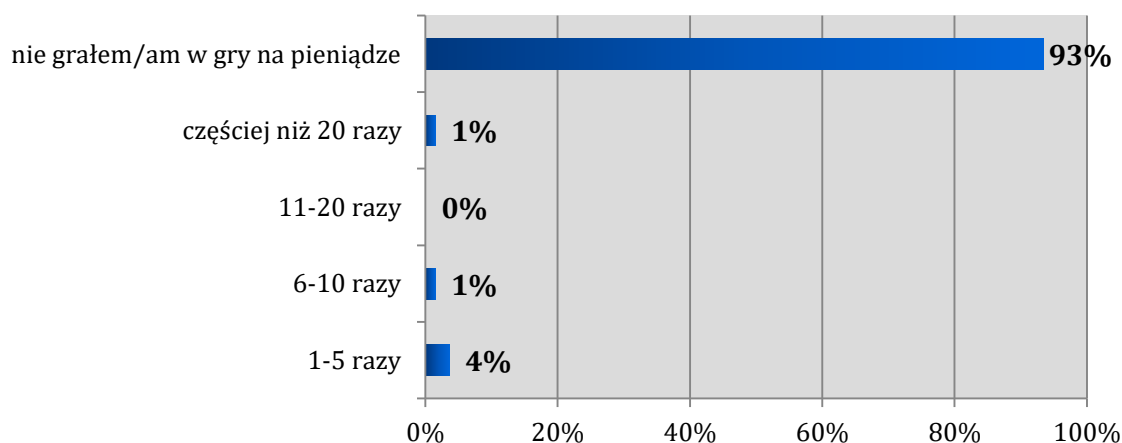
1.8. HAZARD

Hazard, podobnie jak inne uzależnienia, niesie za sobą poważne konsekwencje zdrowotne i społeczne. Jest źródłem licznych problemów, a zaburzenia związane z uprawianiem hazardu są powiązane ze znacznym upośledzeniem zdolności jednostki do funkcjonowania społecznego i zawodowego. Do częstych konsekwencji problemowego uprawiania hazardu należą znaczne straty finansowe, zadłużenia, problemy zawodowe, utrata pracy, wysoki wskaźnik problemów emocjonalnych i zdrowotnych (depresja, bezsenność, problemy z alkoholem, zaburzenia nastroju), znaczny wskaźnik załamania relacji małżeńskich i rodzinnych, a także podwyższony poziom samobójstw – około 20% osób mających problemy tego typu popełnia samobójstwo. Wśród przyczyn podejmowania gier hazardowych dominują motywacje finansowe oraz rozrywkowe. Występują różne formy aktywności hazardowej: loterie, gry w karty, gry na automatach, zdrażki, zakłady, spekulacje na giełdzie, itd. Dzięki

łatwemu i szybkiemu dostępowi, w ostatnim czasie na popularności zyskują również kasyna on-line, które oferują takie same gry, jak w kasynach rzeczywistych, a są bardziej dostępne, zapewniają anonimowość oraz brak ograniczeń czasowych³³. Wraz ze wzrostem dostępności gier hazardowych rośnie też liczba osób uprawiających hazard. Jak podaje CBOS, 37,1% Polaków powyżej 15 roku życia gra w gry na pieniądze. W stosunku do 2015 roku, oznacza to wzrost o 3 pp. Najwięcej osób, które grają codziennie lub kilka razy w tygodniu jest wśród grających w gry Totalizatora Sportowego – 2,6%. Wśród często podejmowanych gier na pieniądze znalazły się również zdrapki – 0,7%. Jak wynika z przeprowadzonych badań ogólnopolskich w ciągu ostatnich pięciu lat zwiększył się nieco odsetek Polaków grających na pieniądze, zmniejszyła się natomiast częstość tego rodzaju praktyk³⁴. Biorąc pod uwagę znaczne rozpowszechnienie grania w gry za pieniądze, konieczne jest stałe diagnozowanie zjawiska oraz organizowanie systematycznych działań profilaktycznych w tym zakresie.

W celu określenia skali podejmowania zachowań hazardowych przez dorosłych mieszkańców Gminy, respondenci zostali poproszeni o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy grali w gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Zebrany materiał badawczy wykazał, że styczność z takimi grami miało 7% dorosłych mieszkańców gminy Odolanów, wśród których większość badanych grało 1-5 razy (4%). Po 1% mieszkańców grało w gry hazardowe 6-10 razy i więcej niż 20 razy.

Wykres 47. Jak często Pan/i grał/a lub obstawiał/a gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

³³ Grzegorzewska I., Cierpiąłkowska L., *Uzależnienia behawioralne*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2018.

³⁴ *Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019: raport z badań*, Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa 2019.

W przypadku grania w gry hazardowe, zauważalny jest większy odsetek mężczyzn, który kształtował się na poziomie 15%. Odsetek kobiet grających w gry na pieniądze wyniósł 5%, co daje różnicę pomiędzy płciami na poziomie 10 pp.

Tabela 40. Jak często Pan/i grał/a lub obstawiał/a gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy? – korelacja ze względu na płeć

Odpowiedź	Kobiety	Mężczyźni
1-5 razy	3%	7%
6-10 razy	1%	4%
11-20 razy	0%	0%
częściej niż 20 razy	1%	4%
nie grałem/am w gry na pieniądze	95%	85%

Rozkład odpowiedzi z podziałem na wiek respondentów wskazuje, iż najwięcej respondentów grających w gry na pieniądze było powyżej 65 rokiem życia – 16% oraz poniżej 25 roku życia – 14%. Badani pomiędzy 46 a 55 rokiem życia nie deklarowali grania w gry hazardowe w okresie ostatnich 12 miesięcy.

Tabela 41. Jak często Pan/i grał/a lub obstawiał/a gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy? – korelacja ze względu na wiek

Odpowiedź	do 25 lat	26-35 lat	36-45 lat	46-55 lat	56-65 lat	powyżej 65 lat
1-5 razy	7%	6%	0%	0%	7%	8%
6-10 razy	7%	0%	3%	0%	0%	0%
11-20 razy	0%	0%	0%	0%	0%	0%
częściej niż 20 razy	0%	0%	3%	0%	0%	8%
nie grałem/am w gry na pieniądze	87%	94%	95%	100%	93%	85%

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci dorośli mieszkańcy, którzy grali lub obstawiali gry na pieniądze.

9 osób

Analiza danych wskazuje na to, że żaden z respondentów nie doświadczył problemów w związku z graniem w gry hazardowe.

Tabela 42. Czy w związku z graniem w gry na pieniądze doświadczył/a Pan/i któregoś z niżej wymienionych problemów?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie miałem/am, żadnych powyższych problemów	100%	9
tak, straciłem/am pracę	0%	0
miałem/am poważne problemy w pracy	0%	0
miałem/am problemy rodzinne	0%	0
miałem/am problemy finansowe	0%	0

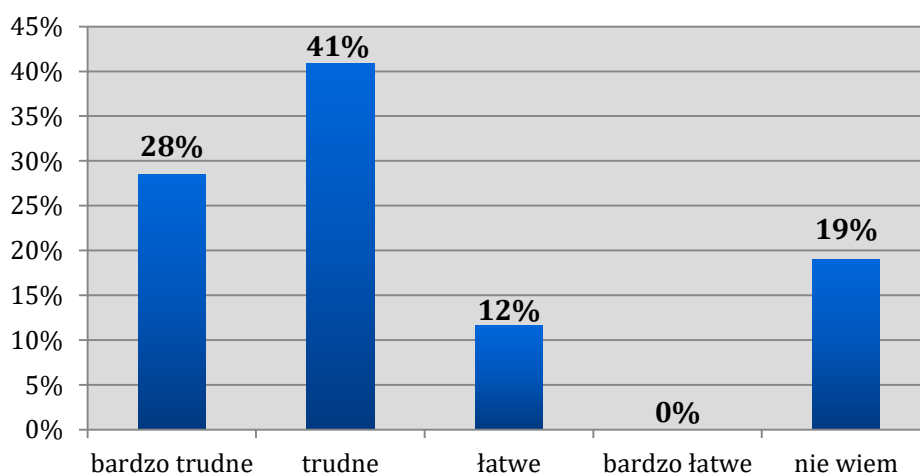
1.9. RYNEK PRACY

Zgodnie z Ustawą o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu - bezrobotny to osoba niezatrudniona i nie wykonująca innej pracy zarobkowej zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującego w danym zawodzie lub służbie, nie ucząca się w szkole w systemie dziennym, zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania rejonowym urzędzie pracy. W 2019 roku w urzędach pracy zarejestrowało się 745,1 tys. kobiet i 751,4 tys. mężczyzn. W końcu 2019 r. prawo do zasiłku posiadało 82,2 tys. kobiet (tj. 17,1% ogółu zarejestrowanych kobiet) oraz 60,3 tys. mężczyzn (tj. 15,6 % ogółu zarejestrowanych mężczyzn). W końcu 2019 roku najwyższa liczba bezrobotnych kobiet znajdowała się w ewidencji urzędów pracy w województwach, w których znajdowało się też najwięcej zarejestrowanych bezrobotnych ogółem, tj. mazowieckim (63,5 tys. kobiet), podkarpackim (40,3 tys. kobiet). Najmniej bezrobotnych kobiet było w województwach lubuskim (10,9 tys. kobiet), opolskim (12,1 tys. kobiet) i podlaskim (15,8 tys. kobiet). Średni wiek bezrobotnych wyniósł w końcu 2019 roku ok. 40 lat - dla kobiet ok. 38 lat, a dla mężczyzn ok. 44 lata. Mimo faktu, że bezrobotne kobiety były lepiej wykształcone, we wszystkich grupach bez względu na wiek dłużej pozostawały w ewidencji urzędów pracy.³⁵

W poniższym bloku tematycznym zostanie poruszona kwestia zatrudnienia wśród mieszkańców Gminy. Celem było zbadanie opinii respondentów na temat rynku pracy, szans na znalezienie zatrudnienia oraz form wsparcia na jakie mogą liczyć. W pierwszym pytaniu badani mieli określić, czy znalezienie nowej pracy na terenie Gminy sprawia trudności. Aż 41% mieszkańców uważa, że znalezienie nowej pracy na terenie Gminy jest trudne, z kolei zdaniem 28% jest to bardzo trudne. 12% uznaje, że jest to łatwe, natomiast blisko co piąty badany nie ma w tym zakresie wiedzy (19%).

³⁵ Sytuacja kobiet i mężczyzn na rynku pracy w 2019 roku, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Wydział Analiz i Statystyk

Wykres 48. Czy Pana/i zdaniem znalezienie nowej pracy na terenie gminy jest:

Odpowiedzi mieszkańców Gminy w podziale na płeć, dotyczące ich opinii na temat możliwości zdobycia zatrudnienia na jej terenie przedstawiają się w sposób następujący – tylko 5% kobiet jest zdania, że jest to łatwe, a aż 75% z nich twierdzi, że jest to trudne lub bardzo trudne. W przypadku mężczyzn, co trzeci uważa, że znalezienie pracy na terenie Gminy jest łatwe (37%), z kolei przeciwnego zdania jest blisko połowa z nich (48%). Część mieszkańców nie posiada w tym zakresie wiedzy – 20% kobiet i 15% mężczyzn.

**Tabela 43. Czy Pana/i zdaniem znalezienie nowej pracy na terenie gminy jest: –
korelacja ze względu na płeć**

Odpowiedź	Kobiety	Mężczyźni
bardzo trudne	32%	15%
trudne	43%	33%
łatwe	5%	37%
bardzo łatwe	0%	0%
nie wiem	20%	15%

Rozkład odpowiedzi z podziałem na wiek respondentów wskazuje, iż najwięcej respondentów będących zdania, że znalezienie pracy na terenie Gminy jest bardzo trudne ma między 56 a 65 lat, trudne – 36-45 lat, natomiast łatwe – poniżej 25 lat. Ponad połowa badanych w wieku powyżej 65 lat nie posiada wiedzy w tym zakresie (54%). Żaden z ankietowanych nie wskazał na odpowiedź, która sugerowałaby, że znalezienie pracy na terenie gminy Odolanów jest bardzo łatwe.

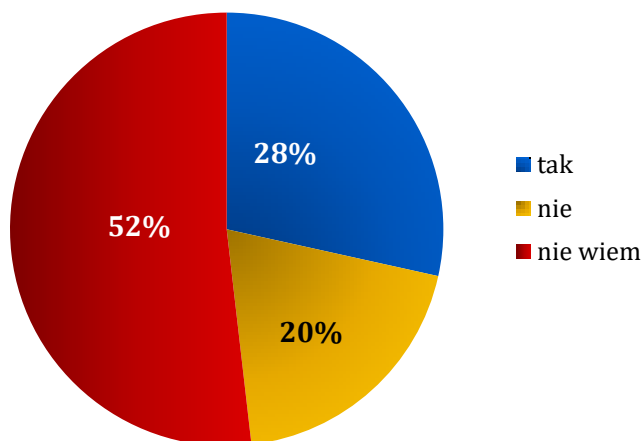

**Tabela 44. Czy Pana/i zdaniem znalezienie nowej pracy na terenie gminy jest: –
korelacja ze względu na wiek.**

Odpowiedź	do 25 lat	26-35 lat	36-45 lat	46-55 lat	56-65 lat	powyżej 65 lat
bardzo trudne	40%	28%	28%	21%	50%	8%
trudne	13%	44%	53%	42%	36%	31%
łatwe	20%	11%	13%	11%	7%	8%
bardzo łatwe	0%	0%	0%	0%	0%	0%
nie wiem	27%	17%	8%	26%	7%	54%

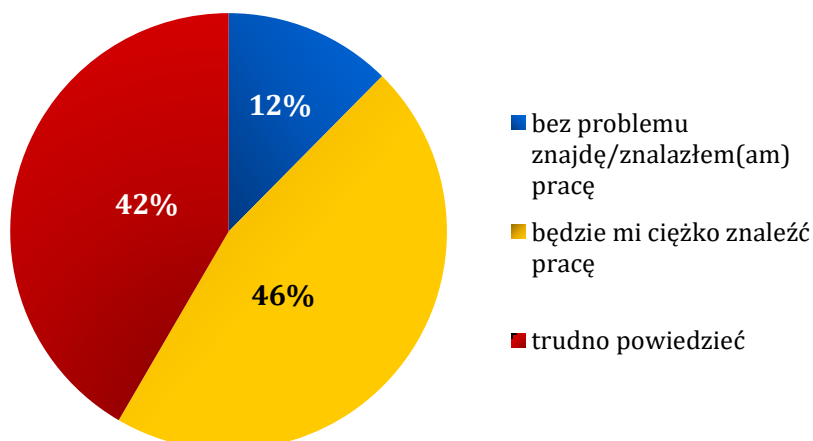
Zdaniem co czwartego mieszkańca gminy Odolanów (28%) na jej terenie prowadzone są formy wsparcia dla osób bezrobotnych. Ponad połowa badanych (52%) nie posiada na ten temat wiedzy, a 20% jest zdania, że Gmina nie podejmuje takich działań.

Wykres 49. Czy gmina prowadzi jakieś formy wsparcia dla osób bezrobotnych?

W dalszej kolejności poprosiliśmy badanych mieszkańców o określenie swoich szans na rynku pracy. Z materiału badawczego wynika, że blisko połowa ankietowanych źle ocenia swoje szanse na rynku pracy twierdząc, że ciężko będzie znaleźć im nowe zatrudnienie (46%). 12% badanych odpowiedziało, że bez problemu znajdzie nową pracę, a 42% nie potrafiło jednoznacznie określić swoich szans na rynku pracy.

Wykres 50. Jak ocenia Pan/i swoje szanse na rynku pracy?

Rozpatrując tę kwestię ze względu na płeć można zauważyć, że pozytywnie ocenia swoje szanse na rynku pracy co trzeci mężczyzna (33%) i tylko 7% kobiet. Podobny odsetek mężczyzn zamieszkujących gminę Odolanów jest zdania, że będzie im ciężko znaleźć zatrudnienie (30%), w przypadku kobiet jest to połowa z nich (50%). Część respondentów miała trudność w odpowiedzi na to pytanie – 43% kobiet i 37% mężczyzn.

Tabela 45. Jak ocenia Pan/i swoje szanse na rynku pracy? – korelacja ze względu na płeć

Odpowiedź	Kobiety	Mężczyźni
bez problemu znajdę/znalazłem(am) pracę	7%	33%
będzie mi ciężko znaleźć pracę	50%	30%
trudno powiedzieć	43%	37%

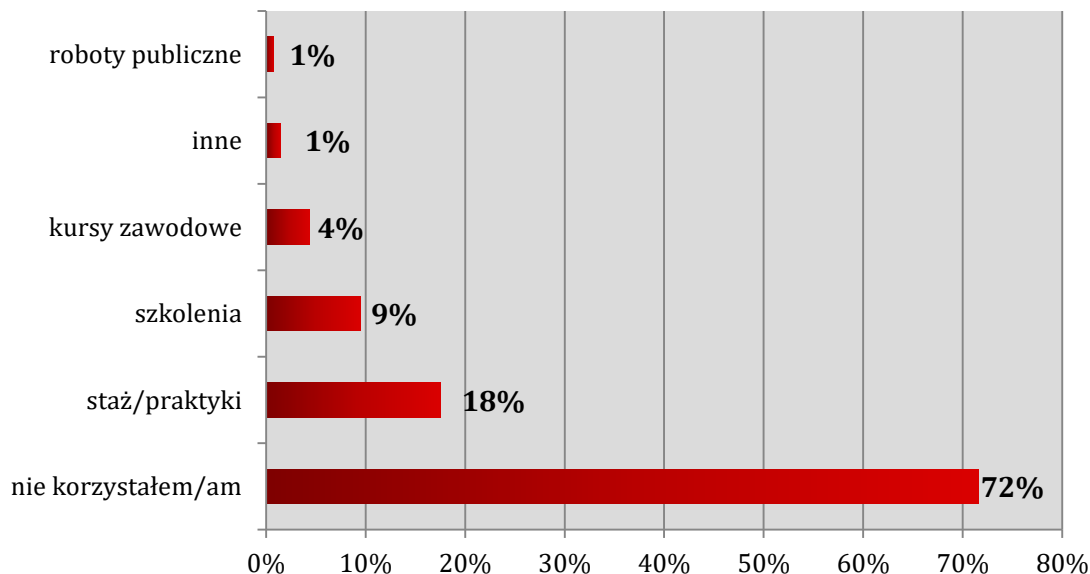
Rozkład odpowiedzi z podziałem na wiek respondentów wskazuje, iż najwięcej respondentów będących zdania, że bez problemu znaleźli/znajdą pracę na terenie Gminy jest poniżej 25 roku życia. Trudności w znalezieniu pracy deklarują w największym stopniu osoby w wieku 26-35 lat oraz 46-55 lat (po 58%). Największy odsetek respondentów mających trudność w odpowiedzi na to pytanie miała powyżej 65 lat (85%).

Tabela 46. Czy Pana/i zdaniem znalezienie nowej pracy na terenie gminy jest: – korelacja ze względu na wiek

Odpowiedź	do 25 lat	26-35 lat	36-45 lat	46-55 lat	56-65 lat	powyżej 65 lat
bez problemu znajdę/znalazłem(am) pracę	27%	8%	13%	16%	7%	8%
będzie mi ciężko znaleźć pracę	53%	58%	43%	58%	36%	8%
trudno powiedzieć	20%	33%	45%	26%	57%	85%

W następnym pytaniu, badana populacja mieszkańców miała określić z jakich form aktywizacji zawodowej korzystała do tej pory. Jak wynika z analizy materiału badawczego, 18% brało udział w stażu/praktykach, 9% odbyło szkolenia, 4% uczestniczyło w kursach zawodowych, natomiast 1% w robotach publicznych. Zdaniem 1% mieszkańców, który wskazał na inne odpowiedzi „PUP nie proponuje żadnej aktywizacji zawodowej”.

Wykres 51. Z jakich form aktywizacji zawodowej proponowanej przez Urząd Pracy korzystał/a Pan/i do tej pory?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

1.10. UBÓSTWO I WYKLUCZENIE SPOŁECZNE

Wykluczenie społeczne dotyczy osób, rodzin lub grup ludności, które:

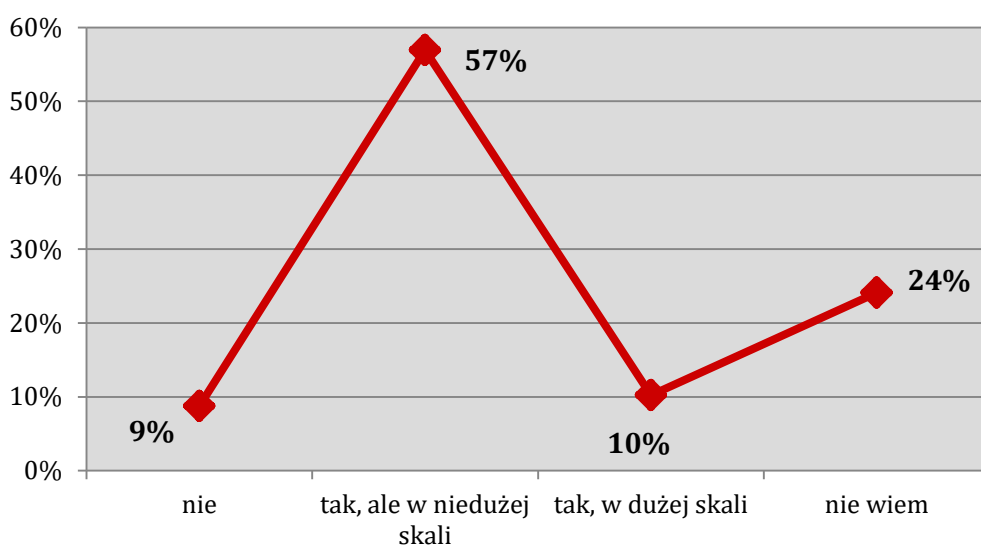
- żyją w niekorzystnych warunkach ekonomicznych (bieda, ubóstwo materialne);
- zostają dotknięte niekorzystnymi procesami społecznymi, wynikającymi z masowych i dynamicznych zmian rozwojowych, np. dezindustrializacji, kryzysów, gwałtownego upadku branż czy regionów;
- nie zostały wyposażone w kapitał życiowy umożliwiający im zdobycie normalnej pozycji społecznej, odpowiedniego poziomu kwalifikacji, wejście na rynek pracy lub założenie rodziny, co dodatkowo utrudnia dostosowywanie się do zmieniających się warunków społecznych i ekonomicznych;
- nie mają dostępu do odpowiednich instytucji pozwalających na wyposażenie w kapitał życiowy, jego rozwój i pomnażanie, co wynika z niedorozwoju tych instytucji spowodowanego brakiem priorytetów, brakiem środków publicznych, niską efektywnością funkcjonowania;
- doświadczają przejawów dyskryminacji, zarówno wskutek niedorozwoju właściwego ustawodawstwa, jak i kulturowych uprzedzeń oraz stereotypów;

- mają cechy utrudniające im korzystanie z powszechnych zasobów społecznych ze względu na zaistnienie niesprawności, uzależnienia, długotrwałej choroby albo innych cech indywidualnych;
- są przedmiotem niszczącego działania innych osób, np. przemocy, szantażu, indoktrynacji³⁶

Wykluczenie społeczne jest powiązane w sposób istotny z występowaniem ubóstwa, choć nie jest z nim równoznaczne. Osoby wykluczone nie muszą być ubogie, natomiast osoby ubogie nie muszą być wykluczone. W 2018 roku stopa ubóstwa skrajnego wyniosła 5,4%, co oznacza wzrost wskaźnika w odniesieniu do 2017 roku o około 1%.

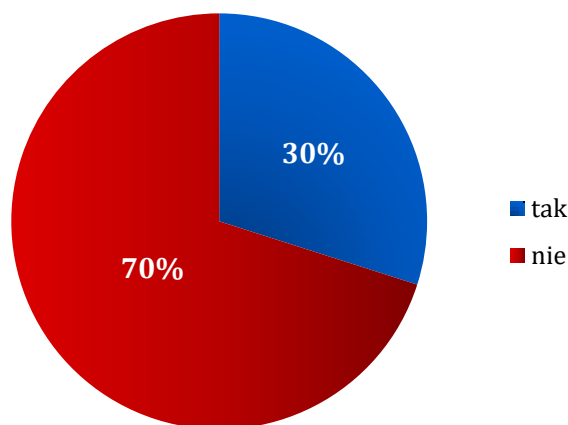
W pierwszej kolejności mieszkańcy mieli określić, czy problem ubóstwa występuje w ich Gminie. Jak wynika z badań, 57% ankietowanych uważa, że problem ubóstwa występuje w niedużej skali, 10% twierdzi, że ubóstwo występuje w dużej skali, a tylko 9% mieszkańców jest zdania, że ubóstwo w Gminie nie występuje. Co czwartemu ankietowanemu było trudno odpowiedzieć na to pytanie.

Wykres 52. Czy Pana/i zdaniem problem ubóstwa jest obecny w Pana/i gminie?

Następne pytanie dotyczyło tego, czy respondenci doświadczyli kiedykolwiek w swoim życiu problemu ubóstwa. Większość mieszkańców odpowiedziała przecząco na to pytanie (70%), ale warto zaznaczyć, że blisko co trzeci badany przyznał, że doznał w swoim życiu ubóstwa (30%).

³⁶ Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski – jest dokumentem przygotowanym przez Zespół Zadaniowy do Spraw Reintegracji Społecznej, któremu przewodniczył Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej – Jerzy Hausner.

Wykres 53. Czy doświadczył/a Pan/i ubóstwa kiedykolwiek w życiu?

Zastosowana korelacja pozwala stwierdzić, iż ubóstwa kiedykolwiek w życiu doznał nieznacznie większy odsetek mężczyzn (33%) niż kobiet (29%) – różnica między płciami kształtuje się na poziomie 4 pp.

Tabela 47. Czy doświadczył/a Pan/i ubóstwa kiedykolwiek w życiu? – korelacja ze względu na płeć

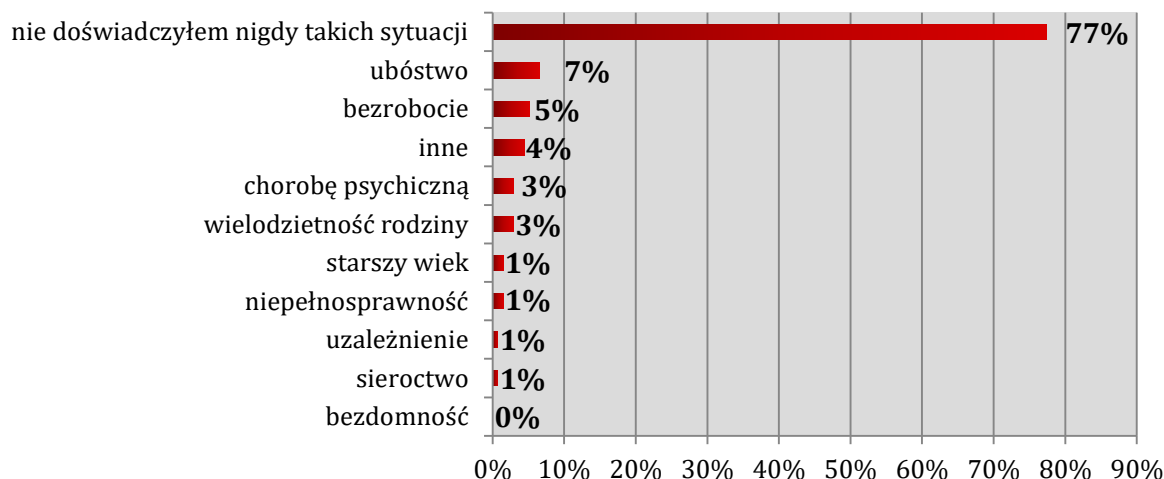
Odpowiedź	Kobiety	Mężczyźni
tak	29%	33%
nie	71%	67%

Ubóstwa doznał największy odsetek badanych między 46 a 55 rokiem życia (47%). Doświadczyło go także kolejno według odsetka ankietowanych 40% badanych w wieku 36-45 lat, 25% między 25 a 36 lat, 20% w wieku poniżej 25 lat, 15% badanych mających powyżej 65 lat, a także 14% mieszkańców między 56 a 65 rokiem życia.

Tabela 48 Czy doświadczył/a Pan/i ubóstwa kiedykolwiek w życiu? – korelacja ze względu na wiek

Odpowiedź	do 25 lat	25-35 lat	36-45 lat	46-55 lat	56-65 lat	powyżej 65 lat
tak	20%	25%	40%	47%	14%	15%
nie	80%	75%	60%	53%	86%	85%

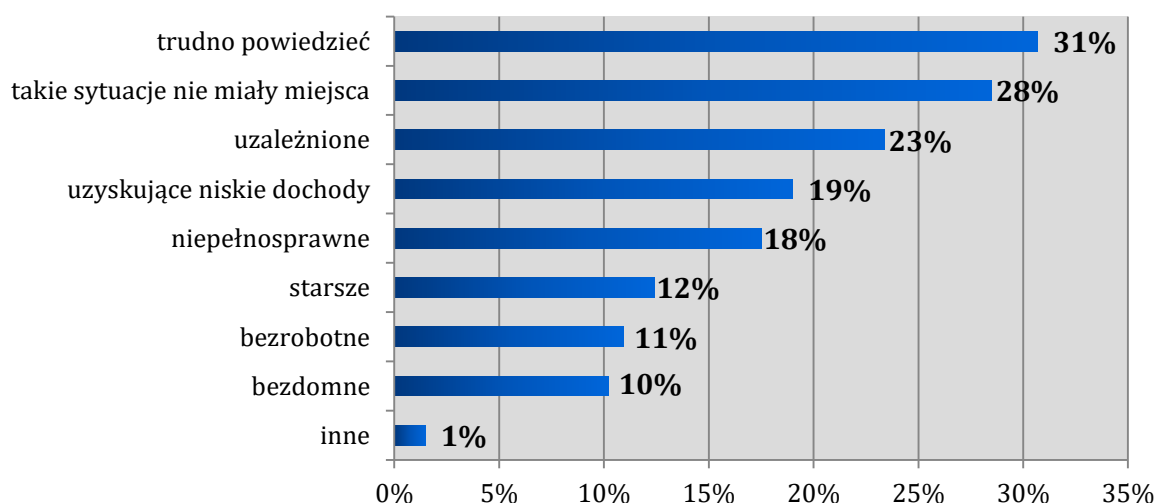
Z analizy materiału badawczego wynika, że 23% respondentów doświadczyło w swoim życiu odrzucenia społecznego. Najwięcej osób doznało go ze względu na ubóstwo (7%) oraz bezrobocie (5%). Również po 3% mieszkańców doświadczyło odrzucenia ze względu na chorobę psychiczną oraz wielodzietność rodziny, natomiast po 1% ze względu na starszy wiek, niepełnosprawność, uzależnienie oraz sieroctwo. Wśród innych odpowiedzi mieszkańcy zaznaczyli, że doznali również odrzucenia z powodu wyglądu, poglądów, układów politycznych, grupy zawodowej, wykształcenia, doświadczyło stygmatyzacji przez politykę państwa oraz wykluczenia ze względu na bycie zwykłym mieszkańcem, poprzez lekceważące zachowanie urzędnika (4%).

Wykres 54. Czy doświadczył/a Pan/i osobiście odrzucenia ze względu na:

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W kolejnym pytaniu mieszkańcy mieli odnieść się do stwierdzenia, czy w ich środowisku są osoby, które z powodu swojej sytuacji życiowej doznały wykluczenia społecznego. 28% ankietowanych odpowiedziało, że takie sytuacje nie miały miejsca, natomiast co trzeciemu badanemu trudno było odpowiedzieć na to pytanie (31%). Blisko co czwarty mieszkaniec Gminy zna w swoim środowisku osobę uzależnioną, która doznała odrzucenia, 19% – osobę uzyskującą niskie dochody, 18% – osobę niepełnosprawną, 12% – starszą, 11% – osobę bezrobotną, natomiast 10% – bezdomną. 1% badanych w odpowiedzi „inne” wskazał na osobę z rodziny wielodzietnej.

Wykres 55. Czy w Pana/i zdaniem w Pana/i środowisku, któreś z niżej wymienionych osób, doznały z powodu swojej sytuacji życiowej wykluczenia/odrzućenia ze społeczności lokalnej?

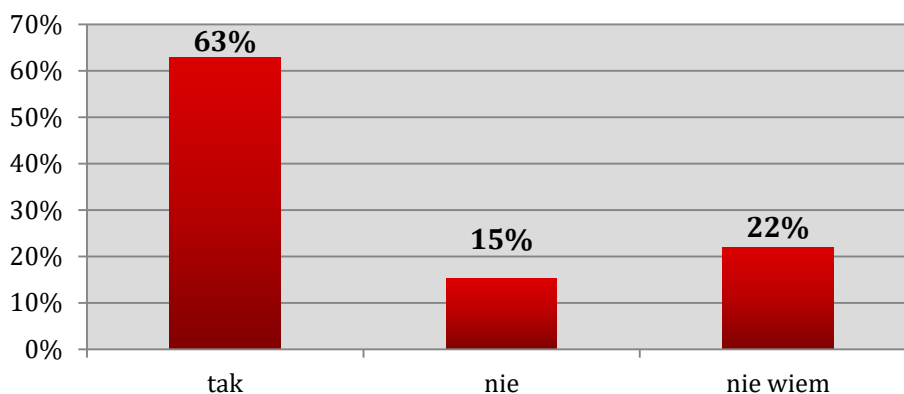
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

1.11. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Bezpieczeństwo publiczne jest to ogół warunków i instytucji chroniących życie, zdrowie, mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego. Bezpieczeństwo publiczne umożliwia sprawne funkcjonowanie społeczeństwa. Według badań CBOS „Poczucie bezpieczeństwa i zagrożenia przestępczością” z 2018 roku wskaźniki poczucia bezpieczeństwa uległy nieznacznemu pogorszeniu, ale nadal zdecydowana większość Polaków uważa, że Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie. Większość badanych nie obawia się, że może stać się ofiarą przestępstwa, jednak połowa wyraża obawę o bezpieczeństwo członków swojej rodziny. Co piąty badany deklaruje, że w ciągu ostatnich pięciu lat padła ofiarą jakiegoś przestępstwa. Odsetki osób, które doświadczyły kradzieży, włamania, pobicia, napaści lub innego przestępstwa, są niemal takie same jak w 2017 roku³⁷.

W pierwszej kolejności zapytaliśmy mieszkańców gminy Odolanów o to, czy oceniają swoją okolicę jako bezpieczną. Twierdzącej odpowiedzi na to pytanie udzieliło 63% osób, a negatywnej – 15%. Co piąty mieszkaniec miał trudności w odpowiedzi na to pytanie (22%).

Wykres 56. Czy ocenia Pan/i swoją okolicę jako bezpieczną?

Rozpatrując tę kwestię ze względu na płeć można zauważyć, że bezpiecznie w swojej okolicy czuje się nieznacznie większy odsetek mężczyzn (67%), niż kobiet (62%). Co czwarta badana mieszkanka Gminy nie potrafiła odpowiedzieć na to pytanie (24%), natomiast w przypadku mężczyzn było to 15%.

³⁷ „Poczucie bezpieczeństwa i zagrożenia przestępczością”, CBOS 2018.

Tabela 49. Czy ocenia Pan/i swoją okolicę jako bezpieczną? – korelacja ze względu na płeć

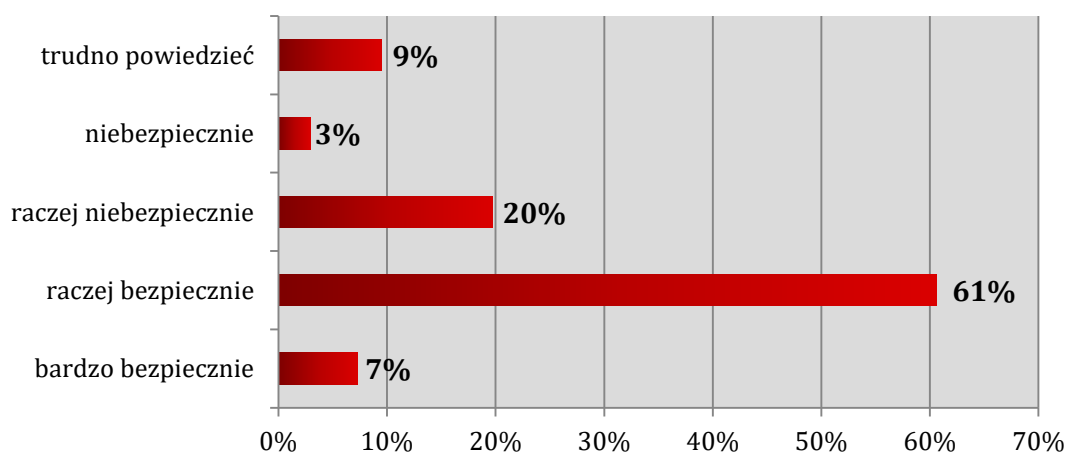
Odpowiedź	Kobiety	Mężczyźni
tak	62%%	67%
nie	15%	19%
nie wiem	24%	15%

Rozkład odpowiedzi z podziałem na wiek respondentów wskazuje, iż największy odsetek badanych oceniających swoją okolicę jako bezpieczną jest powyżej 65 roku życia – 85%, a także pomiędzy 36 a 45 rokiem życia – 70%. Najmniej bezpiecznie czują się mieszkańcy w wieku 56-65 lat (22%) oraz 46-55 lat (21%), natomiast trudności w odpowiedzi na to pytanie miał największy odsetek respondentów poniżej 25 roku życia (40%).

Tabela 50. Czy ocenia Pan/i swoją okolicę jako bezpieczną? – korelacja ze względu na wiek

Odpowiedź	do 25 lat	26-35 lat	36-45 lat	46-55 lat	56-65 lat	powyżej 65 lat
tak	47%	53%	70%	63%	64%	85%
nie	13%	14%	13%	21%	22%	15%
trudno powiedzieć	40%	33%	18%	16%	14%	0%

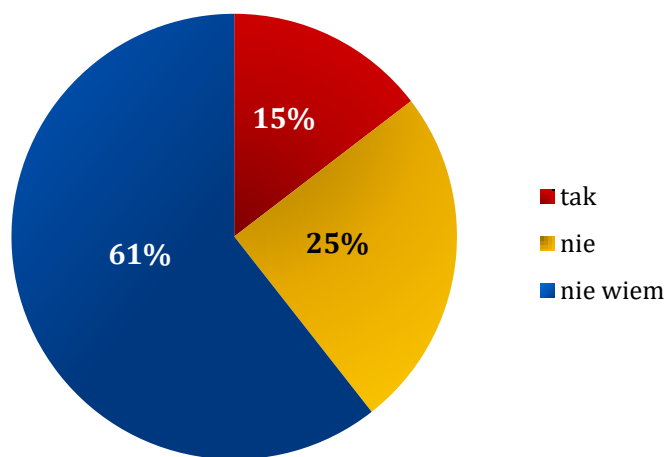
W kolejnym pytaniu mieszkańcy Gminy mieli określić, czy czują się bezpiecznie spacerując po zmroku w swojej okolicy. Materiał badawczy pokazuje, że większość osób czuje się raczej bezpiecznie (61%), natomiast 20% mieszkańców uważa, że po zmroku jest raczej niebezpiecznie. Tylko 7% ankietowanych odpowiedziało, że czuje się bardzo bezpiecznie, 3% uważa, że w ich okolicy jest niebezpiecznie, natomiast 9% trudno było odpowiedzieć na to pytanie.

Wykres 57. Czy czuje się Pan/i bezpiecznie spacerując w swojej okolicy po zmroku?

Następnie zapytano respondentów o działania prowadzone przez gminę Odolanów, mające na celu podniesienie bezpieczeństwa mieszkańców. Zdecydowana większość ankietowanych nie знаła odpowiedzi na to pytanie (61%). Twierdząco odpowiedziało 15%, natomiast 25% twierdzi, że Gmina nie podejmuje tego typu działań.

Wykres 58. Czy gmina prowadzi działania mające na celu podniesienie bezpieczeństwa mieszkańców?

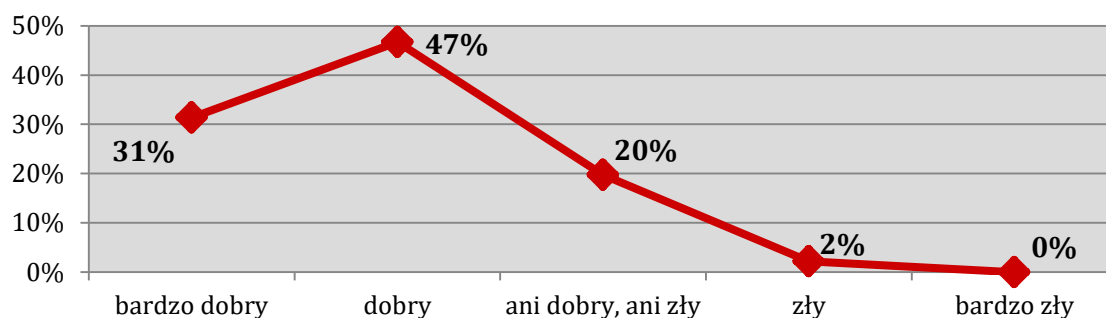
1.12. ZDROWIE PSYCHICZNE

Definicja zdrowia psychicznego Światowej Organizacji Zdrowia to: „stan dobrego samopoczucia, w którym człowiek wykorzystuje swoje zdolności, może radzić sobie ze stresem w codziennym życiu, może wydajnie i owocnie pracować oraz jest w stanie wnieść wkład w życie danej wspólnoty”. Najnowszy raport Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (OECD) i Komisji Europejskiej pt. „Health at a Glance: Europe 2018” wskazuje, że ponad jedna na sześć osób w krajach UE (17,3%) miała problem ze zdrowiem psychicznym w 2016 roku, czyli około 84 mln mieszkańców Unii zmagало się z zaburzeniami psychicznymi takimi jak depresja, zaburzenia lękowe oraz zaburzenia związane z używaniem alkoholu i narkotyków. Z raportu wynika, że aż 25 milionów Europejczyków (5,4% populacji) cierpiało na stany lękowe, 21 mln (4,5%) miało depresję lub stany depresyjne, 11 mln (2,4%) zmagало się z uzależnieniem od alkoholu i/ lub narkotyków, ok. 1,5 mln (0,3%) ludzi miało zaburzenia ze spectrum schizofrenii. Ciężkie choroby psychiczne, takie jak zaburzenia afektywne dwubiegunowe, dotyczyły prawie 5 mln ludzi (1% populacji)³⁸.

³⁸Zdrowie psychiczne w Unii Europejskiej, Warszawa 2019.

W pierwszej kolejności badani mieli ocenić swój stan zdrowia psychicznego. Większość mieszkańców ocenia go jako dobry (47%), a jako bardzo dobry – 31%. Źle swoją kondycję psychiczną ocenia 2% ankietowanych, natomiast 20% twierdzi, że ich zdrowie psychiczne nie jest w ani dobrej, ani złej kondycji.

Wykres 59. Jak ocenia Pan/i stan swojego zdrowia psychicznego?

Analizując niniejszą kwestię z podziałem na płeć można zauważyć, iż zdrowie psychiczne w sposób pozytywny ocenił większy odsetek mężczyzn (85%) niż kobiet (76%) – różnica w ocenie przez obie płcie wynosi 9 pp.

Tabela 51. Jak ocenia Pan/i stan swojego zdrowia psychicznego? – korelacja ze względu na płeć

Odpowiedź	Kobiety	Mężczyźni
bardzo dobry	30%	37%
dobry	46%	48%
ani dobry, ani zły	22%	11%
zły	2%	4%
bardzo zły	0%	0%

Stan swojego zdrowia psychicznego jako bardzo dobry i dobry oceniło 60% ankietowanych do 25 roku życia, 78% – w wieku 26-35 lat, 90% – w przedziale wiekowym 36-45 lat, 63% – między 46 a 55 rokiem, 79% w wieku 56-65 lat oraz 84% ankietowanych powyżej 65 lat.

Tabela 52. Jak ocenia Pan/i stan swojego zdrowia psychicznego? – korelacja ze względu na wiek

Odpowiedź	do 25 lat	26-35 lat	36-45 lat	46-55 lat	56-65 lat	powyżej 65 lat
bardzo dobry	20%	17%	35%	47%	43%	38%
dobry	40%	61%	55%	16%	36%	46%
ani dobry, ani zły	33%	22%	10%	32%	21%	8%
zły	7%	0%	0%	5%	0%	8%
bardzo zły	0%	0%	0%	0%	0%	0%

W kolejnym pytaniu badani mieli określić, czy w przeciągu ostatnich 2 tygodni przed badaniem utrzymywały się u nich wymienione stany. Z odpowiedzi ankietowanych wynika, że:

- 49% doświadczyło obniżenia nastroju;
- 27% utraciło zainteresowania i zdolności do radowania się;
- 47% doświadczyło osłabienia koncentracji i uwagi;
- 40% miało niską samoocenę i małą wiarę w siebie;
- 39% doznało poczucia winy i małej wartości;
- 25% miało pesymistyczne, czarne wizje przyszłości;
- 4% miało myśli lub czyny samobójcze;
- 46% doświadczyło zaburzeń snu;
- 16% miało zmniejszony apetyt.

Tabela 53. Czy przez okres co najmniej 2 tygodni utrzymywały się u Pana/i takie stany jak:

wyszczególnienie	TAK	NIE
obniżenie nastroju	49%	51%
utrata zainteresowań i zdolności do radowania się	27%	73%
osłabienie koncentracji i uwagi	47%	53%
niska samoocena i mała wiara w siebie	40%	60%
poczucie winy i małej wartości	39%	61%
pesymistyczne, czarne wizje przyszłości	25%	75%
myśli i czyny samobójcze	4%	96%
zaburzenia snu	46%	54%
zmniejszony apetyt	16%	84%

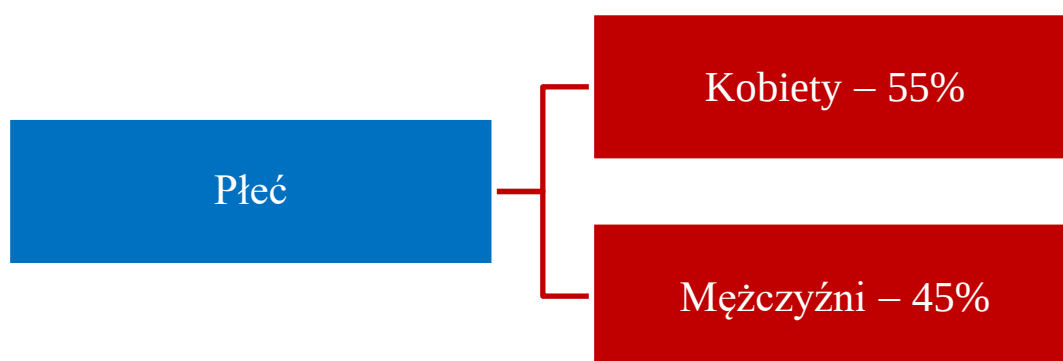
2. ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD UCZNIÓW

W niniejszym rozdziale przedstawiony został problem uzależnień i przemocy z perspektywy dzieci i młodzieży z gminy Odolanów. Pytania zawarte w kwestionariuszu ankiety, miały na celu oszacowanie występujących wśród uczniów problemów związanych ze spożywaniem alkoholu, zażywaniem narkotyków, sięganiem po papierosy, e-papierosy, przemocą domową, rówieśniczą, cyberprzemocą oraz uzależnieniami behawioralnymi jakimi jest hazard oraz uzależnienie od urządzeń elektronicznych/Internetu, a także poznanie opinii młodych mieszkańców Gminy na temat realizowanych w szkole działań profilaktycznych.

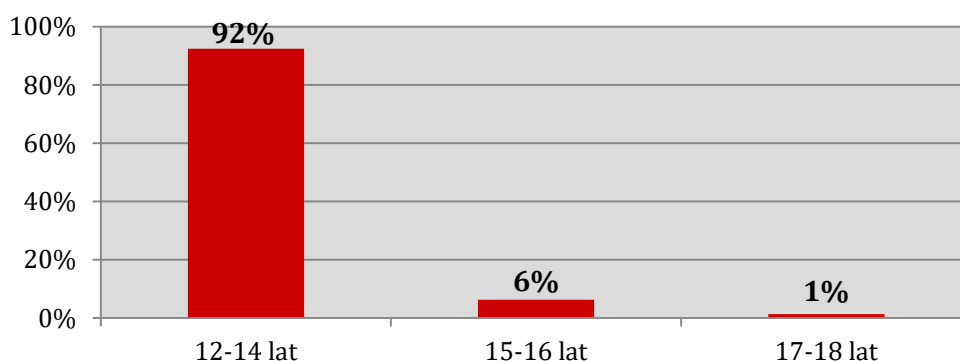
2.1. STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

Uczniowie ze szkół znajdujących się na terenie gminy Odolanów wypełnili 222 kwestionariusze ankiet. Poniższy wykres przedstawia strukturę badanej próby ze względu na płeć. Możemy zauważyć, że w badaniu diagnozującym problemy społeczne niewielką przewagę miały dziewczynki – stanowiły one 55% ogółu. Chłopcy wypełnili natomiast 45% kwestionariuszy.

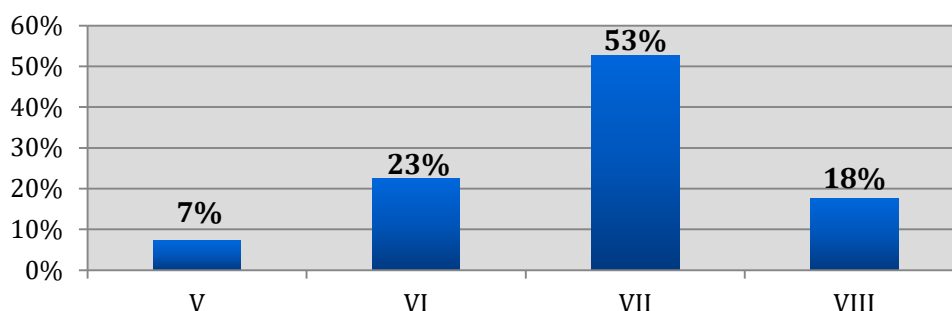
Wykres 60. Płeć:

Wśród uczniów biorących udział w badaniu, największą część kwestionariuszy ankiet wypełnili respondenci mający 12-14 lat (92%). Uczniowie mający 15-16 lat stanowili 6% ogółu, natomiast mający 17-18 lat tylko 1%.

Wykres 61. Wiek:

Poniższy wykres prezentuje strukturę badanej próby w podziale na przynależność do danej klasy. Zdecydowana większość badanych uczniów uczęszcza do VII klasy szkoły podstawowej (53%), w dalszej kolejności 23% stanowili uczniowie klasy VI, 18% badani z klasy VIII, natomiast 7% respondentów uczęszcza do V klasy.

Wykres 62. Klasa:

2.2. PROBLEM ALKOHOLOWY

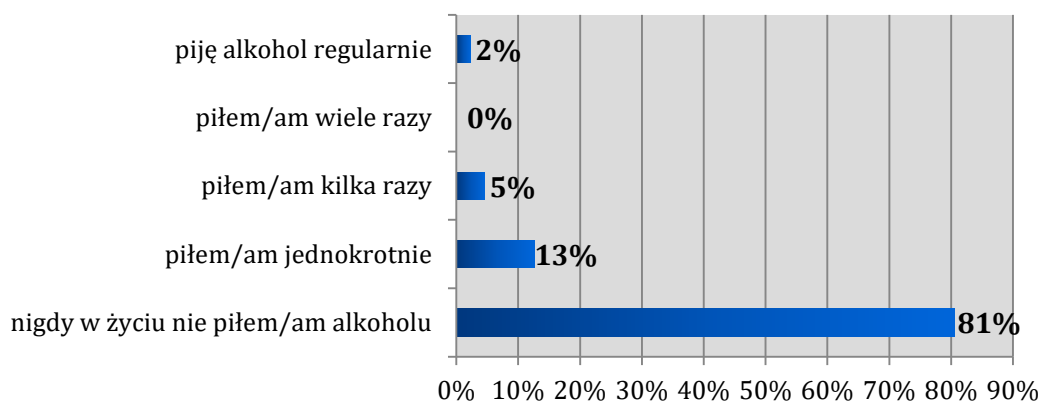
Realizowane na przestrzeni lat badania wśród dzieci i młodzieży wskazują na to, że alkohol jest jedną z najbardziej rozpowszechnionych substancji psychoaktywnych używanych przez młodych ludzi – sięgano po niego częściej niż po papierosy czy narkotyki. Niepokojące jest to, że picie alkoholu w młodym wieku jest szczególnie szkodliwe - może zaburzyć dalszy rozwój fizyczny i psychiczny nastolatków, osłabić funkcje poznawcze, takie jak pamięć czy koncentracja, a uszkodzenia mózgu spowodowane alkoholem bywają trwałe, utrudniając jego pracę także w dorosłości³⁹. Powodów sięgania po alkohol przez dzieci i młodzież jest wiele, między innymi przyzwolenie ze strony rodziców, nieprawidłowe relacje rodzinne, łatwa dostępność, presja rówieśników, nieumiejętność radzenia sobie z problemami, czy też chęć

³⁹ Jak rozmawiać dzieckiem o alkoholu?, Przewodnik dla rodziców, Trzymaj Pion.

ośmielenia się w kontaktach z rówieśnikami. Alkohol – zwłaszcza piwo – w wielu przypadkach stał się nieodłączną częścią zabaw, dyskotek, spotkań towarzyskich lub imprez sportowych⁴⁰. Spożywanie alkoholu przez dzieci i młodzież nie tylko zwiększa ryzyko wystąpienia problemów zdrowotnych, ale także podejmowania innych zachowań ryzykownych, czy też zagrożeń rozwoju osobistego (zaniedbywanie obowiązków szkolnych, konflikty z prawem, rodzicami, utrata zainteresowań). Pomimo tendencji spadkowej wskaźników picia alkoholu, polska młodzież nadal jest silnie zagrożona przez legalne substancje psychoaktywne. Z przeprowadzonego w 2019 roku badania ESPAD wynika, że po alkohol kiedykolwiek w życiu sięgnęło aż 80,0% uczniów z III klas gimnazjum, natomiast w czasie ostatnich 30 dni poprzedzających badanie – 46,7%. Ponadto zdecydowana większość nastolatków z III klas gimnazjów uważa, że zdobycie alkoholu jest bardzo łatwe lub dosyć łatwe⁴¹. Mając na uwadze dane statystyczne wskazujące na znaczne rozpowszechnienie spożywania alkoholu wśród młodzieży szkolnej oraz konsekwencje tego dla rozwoju młodych ludzi, konieczne jest realizowanie systematycznych i długoterminowych działań profilaktycznych o udowodnionej skuteczności z udziałem zarówno uczniów, jak i ich rodziców oraz nauczycieli.

Pierwsze z pytań skierowanych do uczniów, odnosiło się do częstotliwości spożywania przez młodych mieszkańców Gminy alkoholu. Zebrany materiał badawczy wykazał, że kontakt z nim miał blisko co piąty uczeń, tj. 19%. W grupie osób, które zadeklarowały sięgnięcie po alkohol, 13% stanowią uczniowie, którzy spożywali go jednokrotnie, 5% to ankietowani, którzy pili go kilka razy, natomiast 2% – regularnie.

Wykres 63. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol?

⁴⁰ *Zachowania ryzykowne nastolatków*, koncepcja: Jędrzejko Z. M., Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA JR, Warszawa-Milanówek 2017.

⁴¹ Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku*, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

Rozpatrując tą kwestię z podziałem na płeć możemy zauważyć, że inicjację alkoholową ma za sobą większy odsetek dziewczynek (22%) niż chłopców (17%).

Tabela 54. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol? – korelacja ze względu na płeć

Odpowiedź	Kobiety	Mężczyźni
nigdy w życiu nie piłem/am alkoholu	79%	83%
piłem/am jednokrotnie	16%	9%
piłem/am kilka razy	6%	3%
piłem/am wiele razy	0%	0%
piję alkohol regularnie	0%	5%

Zastosowana korelacja pozwala zauważyć, że wraz z wiekiem wzrasta odsetek uczniów mających kontakt z alkoholem. Sięgnęło po niego 17% uczniów w wieku 12-14 lat, 35% w wieku między 15 a 16 lat oraz 66%, których wiek mieścił się w przedziale 17-18 lat.

Tabela 55. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol? – korelacja ze względu na wiek

Odpowiedź	12-14 lat	15-16 lat	17-18 lat
nigdy w życiu nie piłem/am alkoholu	82%	64%	33%
piłem/am jednokrotnie	13%	14%	0%
piłem/am kilka razy	3%	14%	33%
piłem/am wiele razy	0%	0%	0%
piję alkohol regularnie	1%	7%	33%

Na kolejne pytania odpowiadali ci uczniowie, którzy pili alkohol.

43 osoby

W ramach badań uzyskano również informację o sposobie otrzymania/zdobycia alkoholu przez uczniów. Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że ankietowani najczęściej dostawali go do spróbowania od rodziców (22 osoby, tj. 51%) oraz byli alkoholem częstowani (11 osób, tj. 26%). Na dalszym miejscu pod względem liczby wskazań znalazła się kradzież rodzicom (4 osoby, tj. 9%), kupienie sobie samodzielnie i otrzymanie od starszych kolegów (po 3 osoby, tj. 7%) oraz poproszenie kogoś o kupno (1 osoba, tj. 2%). W odpowiedzi „inne” uczniowie podawali m.in., że wypili alkohol na weselu oraz dostali do spróbowania od taty (14%).

Tabela 56. W jaki sposób otrzymałeś/aś – zdobyłeś/aś alkohol?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
rodzice dali mi spróbować	51%	22
ktoś mnie poczęstował	26%	11
inne	14%	6
podkradłem/am rodzicom	9%	4
kupiłem/am sobie sam	7%	3
dostałem/am od starszych kolegów	7%	3
poprosiłem/am kogoś o kupno	2%	1

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Uczniowie, którzy spożywali alkohol zostali poproszeni o określenie, w jakim wieku pierwszy raz po niego sięgnęli. Odpowiedzi respondentów są następujące: 9 osób wskazało na mniej niż 10 lat (21%), 25 osób na 10-13 lat (60%), natomiast 8 osób stwierdziło, że miało wówczas 14-16 lat (19%). 1 osoba pominęła całkowicie to pytanie.

Tabela 57. W jakim wieku pierwszy raz spożyłeś/aś alkohol?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mniej niż 10 lat	21%	9
10-13 lat	60%	25
14-16 lat	19%	8
17-18 lat	0%	0

Kolejne pytanie zadane uczniom ze szkół znajdujących się na terenie gminy Odolanów, odnosiło się do częstotliwości spożycia alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. W grupie osób, które sięgnęły w tym okresie po alkohol, większość spożyło go 1-2 razy (7 osób, tj. 16%). 1 odpowiedź padła na 5-7 razy (2%), z kolei 4 na więcej niż 7 razy (9%).

Tabela 58. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie piłem/am alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni	72%	31
1 – 2 razy	16%	7
3 – 4 razy	0%	0
5 – 7 razy	2%	1
więcej niż 7 razy	9%	4

Poniższa tabela przedstawia rodzaje alkoholu, po które sięgnęli badani uczniowie. Z uzyskanych odpowiedzi wynika, że nastolatki ze szkół na terenie gminy Odolanów najczęściej sięgali po piwo (27 osób, tj. 63%) oraz wino (16 osób, tj. 37%), ale znaczna część wskazała również na szampana (14 osób, tj. 33%) oraz wódkę (13 osób, tj. 30%). Jednocześnie możemy zauważyć, że po whisky sięgnęło 6 osób (14%), a po likier/nalewkę 3 osoby (7%). Odpowiedź „inne” zaznaczyło 3 uczniów, tj. 7%, gdzie wymieniono m.in.: spirytus oraz piwo smakowe.

Tabela 59. Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
piwo	63%	27
wino	37%	16
szampan	33%	14
wódka	30%	13
whisky	14%	6
likier, nalewka	7%	3
inny	7%	3

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Badania wykazały, że wśród uczniów, którzy spożywali alkohol, 3 osoby w związku z tym doświadczyły jakichkolwiek przykrych konsekwencji (7%), w tym: 2 osoby kłótni lub bójki (5%), natomiast po 1 osobie problemów z Policją, wypadku lub uszkodzenia ciała oraz innych, bliżej nieokreślonych problemów (po 2%).

Tabela 60. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie miałem/am przykrych doświadczeń	93%	40
kłótnia lub bójka	5%	2
problemy z Policją	2%	1
wypadek lub uszkodzenie ciała	2%	1
inne	2%	1
problemy w szkole	0%	0
problemy w rodzinie	0%	0
problemy finansowe	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

2.3. PROBLEM NIKOTYNOWY

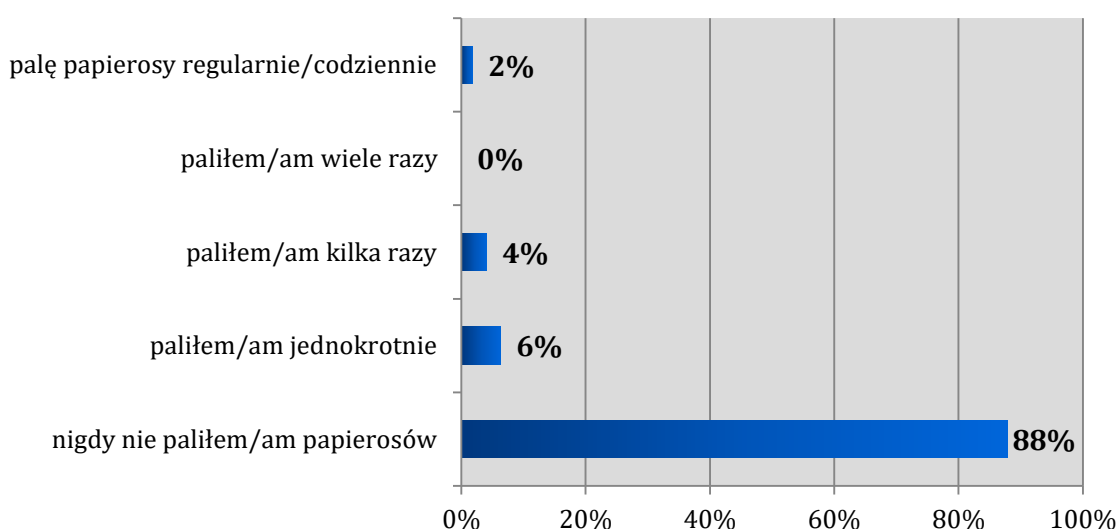
Zrealizowane dotychczas badania wśród dzieci i młodzieży pokazują, że palenie papierosów jest nieco mniej powszechne niż sięganie po alkohol, jednak również stanowi poważny problem wymagający podejmowania stanowczych i systematycznych działań profilaktycznych. Dane dotyczące palenia papierosów przez młodych ludzi są niepokojące - połowa uczniów 15-16 letnich paliła papierosy (49,9%), a niemal co szósty uczeń sięgnął po nie 40 razy lub więcej⁴². Palenie papierosów zaczyna się od eksperymentowania, najczęściej w grupie rówieśniczej, a prowadzi do fatalnych w skutkach zdrowotnych nałogu. Wyzwaniem w zakresie działań profilaktycznych stały

⁴² Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną*, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

się również zyskujące w ostatnim czasie na popularności papierosy elektroniczne. Są one postrzegane jako mniej szkodliwe, dlatego młodym ludziom wydają się bardziej atrakcyjne. Liczba użytkowników elektronicznych papierosów jest bardzo wysoka, szczególnie w grupie nastolatków i młodych dorosłych. Jak wynika z przeprowadzonych badań, odsetek respondentów deklarujących użycie ich kiedykolwiek w życiu kształtuje się na poziomie 38%, natomiast w ciągu ostatnich 30 dni używał ich niemal co piąty uczeń. Na uwagę zasługują również dane statystyczne pokazujące skalę częstego sięgania po e-papierosy przez 15-16 latków - do regularnego ich używania przyznało się 7% chłopców i 6% dziewcząt⁴³. Coraz nowsze badania wykazują, że palenie e-papierosów wbrew powszechnie panującej wśród nastolatków opinii, również jest szkodliwe. Aerosol do e-papierosów, który użytkownicy wdychają, może zawierać szkodliwe substancje, w tym: acetaldehyd, formaldehyd, akroleinę, propanal, nikotynę, aceton, o-metyl-benzaldehyd, karcinogenne nitrozaminy.

W dalszej kolejności badaniu poddana została częstotliwość sięgania przez uczniów po papierosy. Z deklaracji respondentów wynika, że kontakt z nimi miało 12% ankietowanych, w tym 6% sięgnęło po nie jednokrotnie, 4% – kilka razy, z kolei 2% przyznało, że pali papierosy codziennie.

Wykres 64. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić papierosy (wyroby tytoniowe, z pominięciem papierosów elektronicznych)?

⁴³ *Zachowania ryzykowne nastolatków*, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa-Milanówek 2017.

Jak wynika z poniższych danych, inicjację nikotynową ma za sobą nieco większa część chłopców (17%) niż dziewcząt (8%) – różnica wynosi 9 pp. Do codziennego palenia papierosów przyznało się 4% chłopców, a w przypadku dziewczynek żadna z nich nie zadeklarowała sięgania po papierosy codziennie.

Tabela 61. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić papierosy (wyroby tytoniowe, z pominięciem papierosów elektronicznych)? – korelacja ze względu na płeć

Odpowiedź	Dziewczęta	Chłopcy
nigdy nie paliłem/am papierosów	92%	83%
paliłem/am jednokrotnie	4%	9%
paliłem/am kilka razy	4%	4%
paliłem/am wiele razy	0%	0%
palę papierosy regularnie/codziennie	0%	4%

Zastosowana korelacja pozwala stwierdzić, że najmłodsi badani uczniowie sięgają po papierosy rzadziej, niż ma to miejsce w przypadku starszych. Po tradycyjne papierosy sięgnęło 10% badanych w wieku 12-14 lat, 36% ankietowanych w wieku 15-16 lat oraz 33% uczniów w wieku 17-18 lat.

Tabela 62 Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić papierosy? – korelacja ze względu na wiek

Odpowiedź	12-14 lat	15-16 lat	17-18 lat
nigdy nie paliłem/am papierosów	90%	64%	67%
paliłem/am jednokrotnie	5%	21%	0%
paliłem/am kilka razy	3%	7%	33%
paliłem/am wiele razy	0%	0%	0%
palę papierosy regularnie/codziennie	1%	7%	0%

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy palili papierosy.

27 osób

W poniższej tabeli przedstawione zostały odpowiedzi uczniów na pytanie dotyczące wieku inicjacji nikotynowej. Możemy zauważyć, że 5 uczniów sięgnęło po papierosy przed 10 rokiem życia (19%), 21 osób miało wówczas 10-13 lat (78%), a 1 uczeń 14-16 lat (4%).

Tabela 63. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś papierosy?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mniej niż 10 lat	19%	5
10-13 lat	78%	21
14-16 lat	4%	1
17-18 lat	0%	0

W ramach badań uzyskana miała być również informacja odnośnie częstotliwości palenia papierosów przez uczniów w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. Zebrane dane pokazują, że w tym okresie po papierosy sięgnęło 6 uczniów (22%), w tym 2 osoby 1-2 razy (7%), a 4 osoby więcej niż 10 razy (15%).

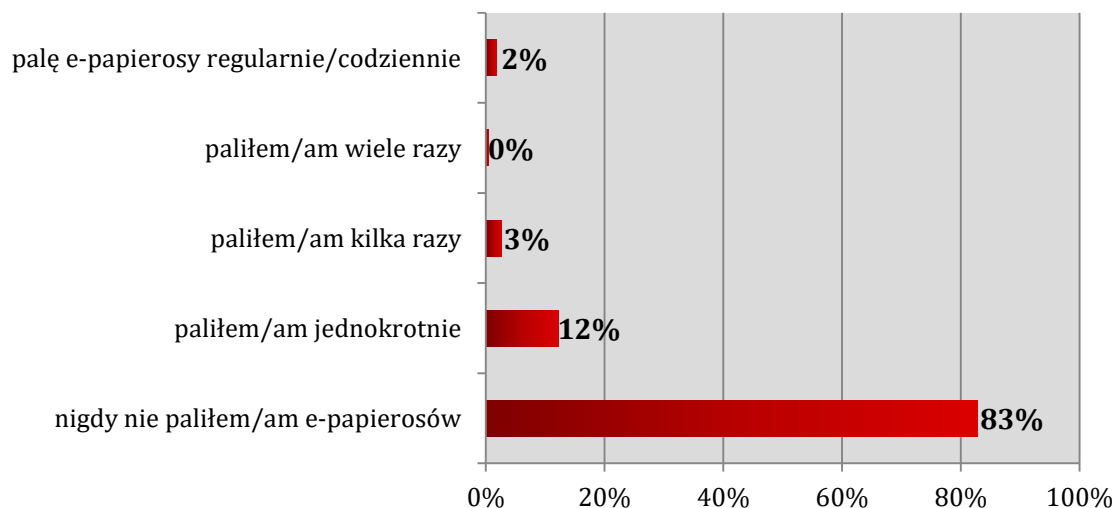
Tabela 64. Jak często paliłeś(aś) papierosy w ciągu ostatnich 30 dni?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie paliłem/am papierosów w ciągu ostatnich 30 dni	78%	21
1 – 2 razy	7%	2
3 – 4 razy	0%	0
5 – 10 razy	0%	0
więcej niż 10 razy	15%	4

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy uczniowie.

222 osoby

Zbadaniu poddana została następnie częstotliwość palenia przez uczniów e-papierosów. Z deklaracji respondentów wynika, że po elektroniczne papierosy sięgnęło 17% ankietowanych, w tym 12% paliło je jednokrotnie, 3% – kilka razy, a 2% – codziennie.

Wykres 65. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić e-papierosy (papierosy elektroniczne)?

Analizując kwestię sięgania przez uczniów po e-papierosy z podziałem na płeć, możemy zauważyć, iż podobny odsetek dziewcząt (84%) i chłopców (81%) miał z nimi kontakt – różnica kształtuje się na poziomie 3 pp. Największa część badanych paliła je jednokrotnie – równo po 12% dziewcząt i chłopców. Codzienne palenie e-papierosów zadeklarowało 4% chłopców i żadna ankietowana dziewczynka.

Tabela 65. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić e-papierosy (papierosy elektroniczne)? – korelacja ze względu na płeć

Odpowiedź	Dziewczęta	Chłopcy
nigdy nie paliłem/am e-papierosów	84%	81%
paliłem/am jednokrotnie	12%	12%
paliłem/am kilka razy	2%	3%
paliłem/am wiele razy	1%	0%
palę e-papierosy regularnie/codziennie	0%	4%

Kontakt z e-papierosami miało 15% uczniów wieku 12-14 lat, 43% badanych mających 15-16 lat oraz 33% respondentów wieku 17-18 lat.

Tabela 66. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić e-papierosy (papierosy elektroniczne)? – korelacja ze względu na wiek

Odpowiedź	12-14 lat	15-16 lat	17-18 lat
nigdy nie paliłem/am e-papierosów	85%	57%	67%
paliłem/am jednokrotnie	11%	21%	33%
paliłem/am kilka razy	2%	7%	0%
paliłem/am wiele razy	0%	7%	0%
palę e-papierosy regularnie/codziennie	1%	7%	0%

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy palili e-papierosy.

37 osób

W ramach badań uzyskano w następnej kolejności informacje na temat wieku, w którym badani uczniowie pierwszy raz zapalili e-papierosa. Zdecydowana większość sięgnęła po niego mając 10-13 lat (23 osoby, tj. 62%). 7 ankietowanych wskazało na mniej niż 10 lat (19%), 6 uczniów na przedział wiekowy 14-16 lat (16%) i tylko 1 osoba na 17-18 lat (3%).

Tabela 67. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś e-papierosa?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mniej niż 10 lat	19%	7
10-13 lat	62%	23
14-16 lat	16%	6
17-18 lat	3%	1

Częstotliwość palenia e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem przedstawiona została w tabeli poniżej. Z zebranych danych wynika, że w tym okresie po elektroniczne papierosy sięgnęło 9 ankietowanych (25%), w tym po 4 osoby 1-2 razy oraz więcej niż 10 razy (po 11%), a 1 osoba 3-4 razy (3%).

Tabela 68. Jak często paliłeś/aś e-papierosy w ciągu ostatnich 30 dni?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie paliłem/am e-papierosów w ciągu ostatnich 30 dni	76%	28
1 – 2 razy	11%	4
3 – 4 razy	3%	1
5 – 10 razy	0%	0
więcej niż 10 razy	11%	4

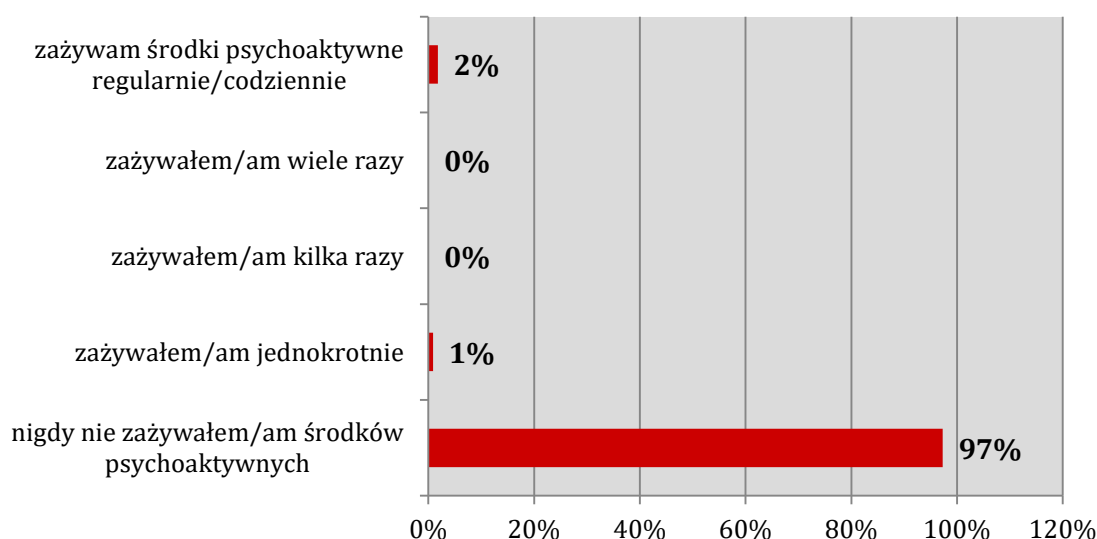
2.4. PROBLEM NARKOTYKOWY

W dzisiejszych czasach nielegalne substancje psychoaktywne są dla nastolatków stosunkowo łatwo dostępne. Jak wynika z deklaracji uczniów, zdobycie marihuany lub haszyszu byłoby bardzo łatwe lub dosyć łatwe dla 35,3% uczniów 15-16 letnich. Na łatwość zdobycia amfetaminy wskazał prawie co szósty uczeń, a dopalaczy co piąty. Młodzi ludzie sięgają po środki psychoaktywne między innymi z ciekawości, nieumiejętności poradzenia sobie z problemami, chęci zaimponowania w towarzystwie, czy też ze względu na chęć lepszej zabawy. Powodów może być wiele, a motywy takiego zachowania często mają złożony charakter. Bazując na uzyskanych wynikach badań ogólnopolskich możemy stwierdzić, że bezpośredni kontakt z marihuaną lub haszyszem miał 1 na 5 uczniów, amfetaminą 4,2% badanej młodzieży, natomiast leki przeciwbólowe w celu odurzania się przyjmowało 6,6% ankietowanych⁴⁴. Chociaż skala używania narkotyków i dopalaczy jest nieporównywalnie mniejsza niż alkoholu i tytoniu, po substancje te sięga wiele młodych ludzi. Zjawisko to stanowi nie lada wyzwanie profilaktyczne ze względu na związane z nim wielopłaszczyznowe konsekwencje.

⁴⁴ Sierosławski J., *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną*, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

Następny z analizowanych w Diagnozie obszarów dotyczył zażywania narkotyków, dopalaczy i innych środków psychoaktywnych przez uczniów uczęszczających do szkół na terenie gminy Odolanów. W celu analizy tego problemu respondentom zadano pytanie o to, ile razy w życiu zdarzyło im się zażywać tego typu substancje. Jak wynika z zebranych danych – tylko 3% ankietowanych sięgnęło po tego typu substancje, w tym 1% zażywał je jednokrotnie, a 2% – regularnie/codziennie.

Wykres 66. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)?

Analizując tą kwestię z podziałem na płeć można dostrzec, iż środki psychoaktywne były zażywane przez nieco większą część chłopców (5%) niż dziewczynek (1%) – różnica wynosi 4 pp.

Tabela 69 . Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? – korelacja ze względu na płeć

Odpowiedź	Dziewczęta	Chłopcy
nigdy nie zażywałem/am środków psychoaktywnych	99%	95%
zażywałem/am jednokrotnie	0%	2%
zażywałem/am kilka razy	0%	0%
zażywałem/am wiele razy	0%	0%
zażywałem/am regularnie/codziennie	1%	3%

Dzięki zastosowanej korelacji widzimy, że środki psychoaktywne były zażywane przez 1% uczniów w wieku 12-14 lat oraz aż 21% uczniów w wieku 15-16 lat. Najstarsi badani nastolatki nigdy nie zażywali substancji psychoaktywnych.

Tabela 70. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? – korelacja ze względu na wiek

Odpowiedź	12-14 lat	15-16 lat	17-18 lat
nigdy nie zażywałem/am środków psychoaktywnych	99%	79%	100%
zażywałem/am jednokrotnie	0%	7%	0%
zażywałem/am kilka razy	0%	0%	0%
zażywałem/am wiele razy	0%	0%	0%
zażywam środki psychoaktywne regularnie/codziennie	1%	14%	0%

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy zażywali narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne.

6 osób

Uczniowie, którzy zażywali substancje psychoaktywne zostali także poproszeni o określenie od kogo je otrzymali. Z odpowiedzi największej części respondentów wynika, że dostali, bądź kupili je od koleżanki/kolegi oraz pozyskali z innych, bliżej nieokreślonych źródeł (po 2 wskazania, tj. 33%).

Tabela 71. Skąd wziąłeś/ęłaś tę substancję?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
dostałem/am od kolegi/koleżanki	33%	2
kupiłem/am od kolegi	33%	2
inne	33%	2
dostałem/am od starszego brata lub siostry	17%	1
dostałem/am od kogoś, kogo znałem/am ze słyszenia, ale nie osobiście	17%	1
dostałem/am od obcej osoby	17%	1
braliśmy to wspólnie, w grupie przyjaciół	17%	1
kupiłem/am od obcej osoby	17%	1
kupiłem/am przez Internet	17%	1
nie wiem	17%	1
kupiłem/am od kogoś znanego mi ze słyszenia, ale nie osobiście	0%	0
otrzymałem/am ją nieświadomie (bez mojej zgody)	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Podczas realizacji badań, określony został również wiek inicjacji narkotykowej uczniów, którzy mieli kontakt z tego typu substancjami. Wszyscy respondenci, którzy kiedykolwiek sięgnęli po narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne zrobili to po raz pierwszy mając mniej niż 10 lat.

**Tabela 72. Ile miałeś/aś lat, kiedy po raz pierwszy zażyłeś/aś jakieg
narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne?**

Odpowiedź	%	Liczba odp.
mniej niż 10 lat	100%	6
11-13 lat	0%	0
14-16 lat	0%	0
17-18 lat	0%	0

Poniższa tabela przedstawia częstotliwość zażywania substancji psychoaktywnych przez uczniów, w ciągu ostatnich 30 dni poprzedzających badanie. Możemy zauważyć, że w tym czasie sięgnęło po nie 5 osób (84%), w tym 4 uczniów więcej niż 10 razy (67%), natomiast 1 osoba 1-2 razy (17%).

Tabela 73. Jak często zażywałeś/aś narkotyki/dopalacze w ciągu ostatnich 30 dni?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie zażywałem/am narkotyków/dopalaczy w ciągu ostatnich 30 dni	17%	1
1 – 2 razy	17%	1
3 – 4 razy	0%	0
5 – 10 razy	0%	0
więcej niż 10 razy	67%	4

Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi respondentów na pytanie o rodzaj zażywanych substancji. Najpopularniejsze wśród uczniów z gminy Odolanów są ekstazy oraz inne, bliżej nieokreślone substancje (po 4 osoby, tj. 67%). Pojedyncze odpowiedzi padły również na wszystkie, pozostałe substancje wymienione w kafeterii.

Tabela 74. Jakie były to substancje?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
ekstazy	67%	4
inne	67%	4
marihuana lub haszysz	50%	3
grzyby halucynogenne	50%	3
kokaina	50%	3
amfetamina	50%	3
sterydy anaboliczne	50%	3
LSD	50%	3
mefedron	50%	3
dopalacze	50%	3
metamfetamina	50%	3
substancje wziewne	33%	2
leki w celu odurzenia się	17%	1

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Interesowało nas również to, czy uczniowie, którzy sięgnęli po narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne, doświadczyli w związku z tym jakiś przykrych konsekwencji. Badania wykazały, że doznało ich 5 respondentów, spośród których po 2 badanych (tj. 33%) wskazało na problemy z Policją oraz inne, bliżej nieokreślone problemy. Po 1 odpowiedzi padło na problemy w szkole, wypadek lub uszkodzenie ciała oraz kłótnię lub bójkę (po 17%).

Tabela 75. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy?

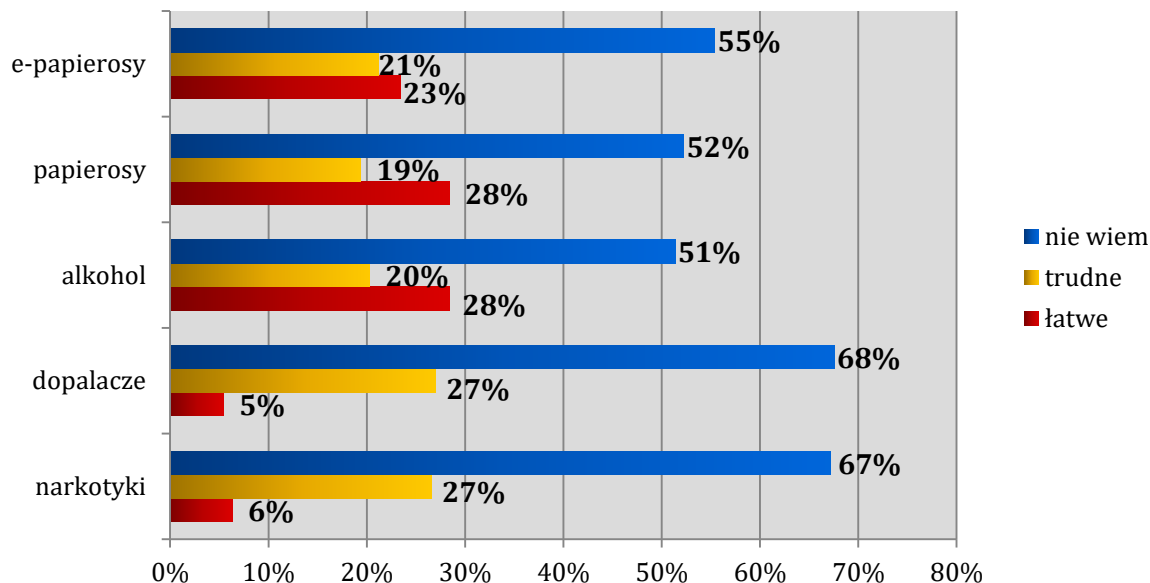
Odpowiedź	%	Liczba odp.
problemy z Policją	33%	2
inne	33%	2
problemy w szkole	17%	1
wypadek lub uszkodzenie ciała	17%	1
kłótnia lub bójka	17%	1
nie miałem/am przykrych doświadczeń	17%	1
problemy finansowe	0%	0
problemy w rodzinie	0%	0
pogorszenie relacji koleżeńskich	0%	0

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W następnej kolejności uczniowie zostali poproszeni o ocenę dostępności narkotyków, dopalaczy, alkoholu, papierosów i e-papierosów w swojej miejscowości. Zebrany materiał badawczy wykazał, że najłatwiejsze są do zdobycia dla uczniów papierosy i alkohol:

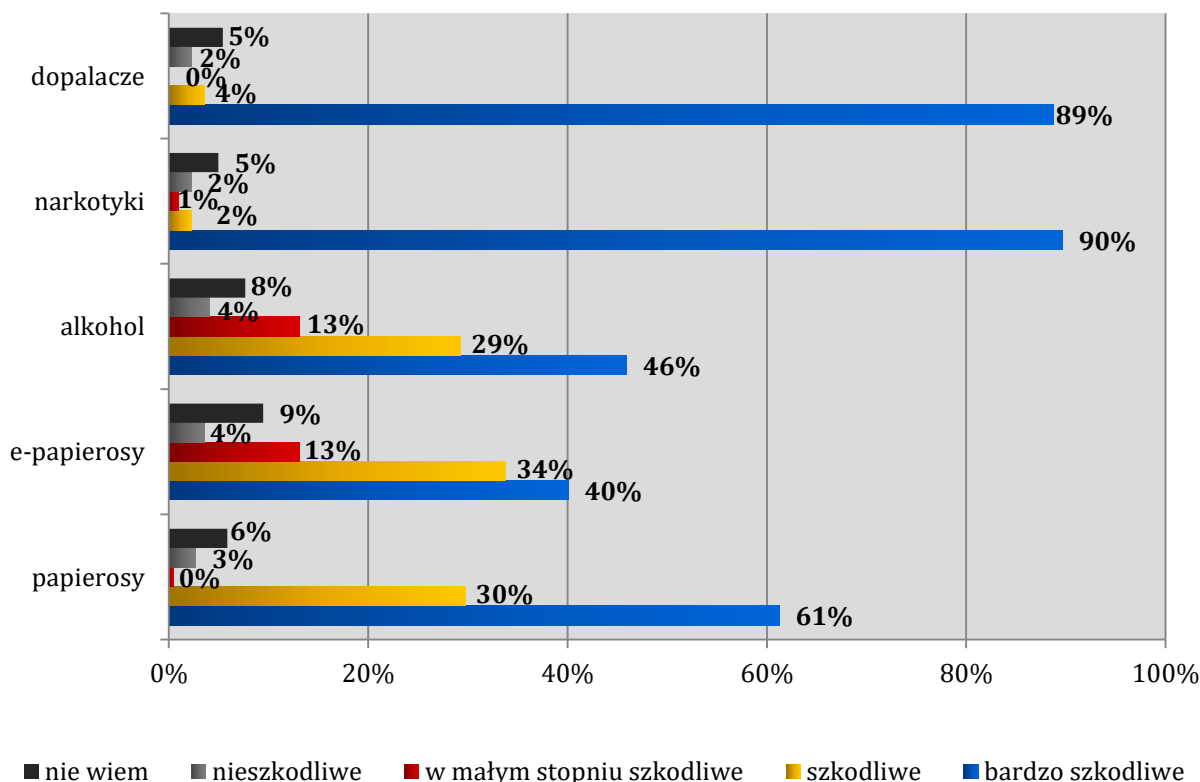
- narkotyki są łatwe do zdobycia dla 6% ankietowanych, a trudne dla 27%,
- dopalacze są łatwe do zdobycia dla 5% ankietowanych, a trudne dla 27%,
- alkohol jest łatwy do zdobycia dla 28% ankietowanych, a trudny dla 20%,
- papierosy są łatwe do zdobycia dla 28% ankietowanych, a trudne dla 19%,
- e-papierosy są łatwe do zdobycia dla 23% ankietowanych, a trudne dla 21%.

Wykres 67. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy w swojej miejscowości byłoby to:

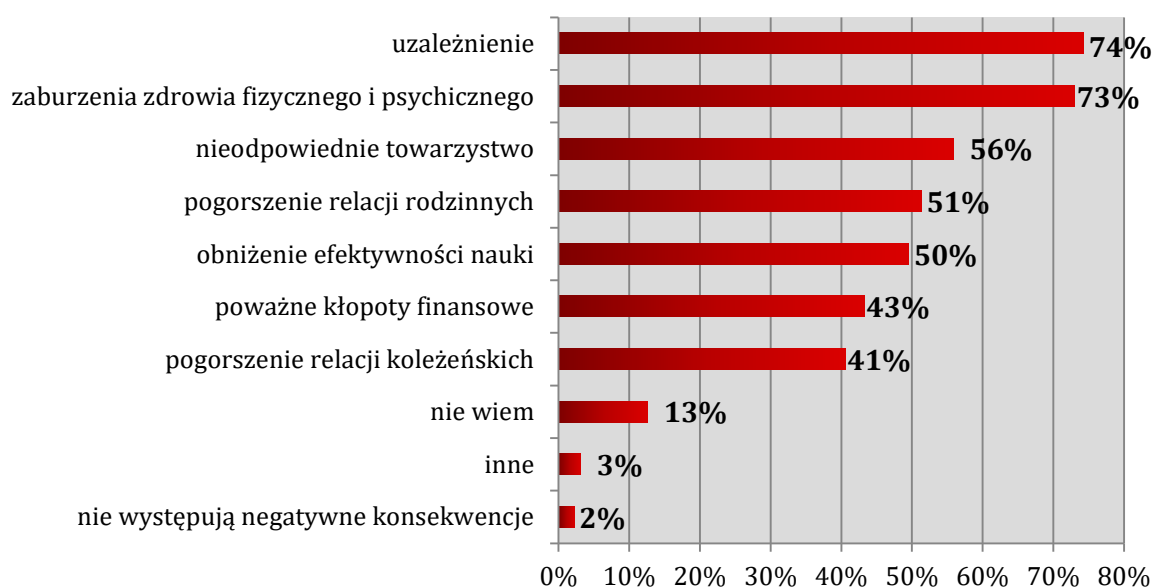
Ocena szkodliwości dla zdrowia dopalaczy, narkotyków, alkoholu, e-papierosów i papierosów uczniów przedstawia się następująco: szkodliwość dopalaczy dostrzega łącznie 93% badanych, narkotyków również 93%, alkoholu – 76%, e-papierosów – 68%, natomiast papierosów – 90%.

Wykres 68. Jak oceniasz szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia?

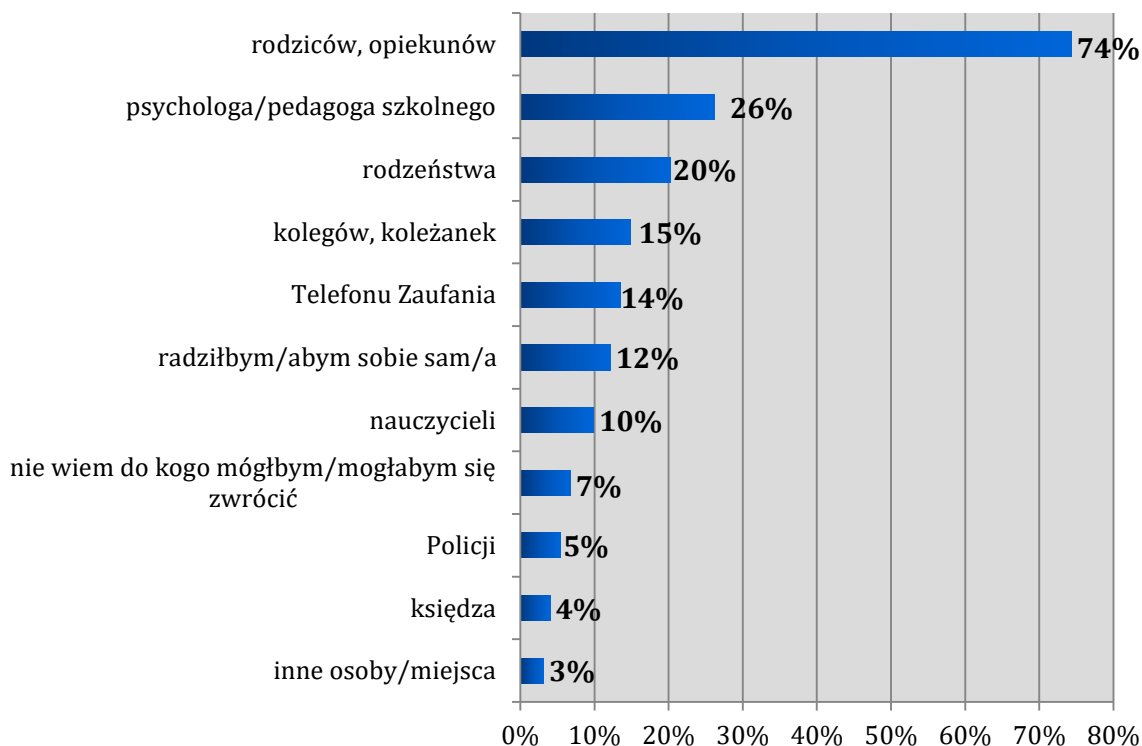
Uczniów poproszono również o odpowiedź na pytanie, jakie według nich mogą być negatywne konsekwencje związane z zażywaniem alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów. Respondenci najczęściej wskazywali na uzależnienie (74%) oraz zaburzenia zdrowia fizycznego i psychicznego (73%). Innymi konsekwencjami według badanych są kolejno według liczby wskazań: nieodpowiednie towarzystwo (56%), pogorszenie relacji rodzinnych (51%), obniżenie efektywności nauki (50%), poważne kłopoty finansowe (43%) oraz pogorszenie relacji koleżeńskich (41%). Zdaniem 2% uczniów nie występują negatywne konsekwencje związane z zażywaniem tych substancji, natomiast 13% nie potrafiło określić swojego stanowiska w tym zakresie ze względu na brak wiedzy. Na inne konsekwencje wskazało 3% uczniów wymieniając m.in.: nieopanowanie emocji, zachowywanie się w sposób agresywny oraz śmierć.

Wykres 69. Jakie według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z zażywaniem alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W przypadku problemów związanych z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami, zdecydowana większość młodych mieszkańców Gminy zwróciłaby się o pomoc do rodziców/opiekunów (74%). Na drugim miejscu pod względem liczby wskazań znalazł się psycholog/pedagog szkolny (26%), natomiast na trzecim rodzinstwo (20%). Tylko 7% ankietowanych stwierdziło, że nie wie, gdzie mogłoby uzyskać pomoc, a 12% przyznało, że w razie tego typu problemów radziłoby sobie samodzielnie. W innych odpowiedziach uczniowie wskazywali również na ciocię i przyjaciół (3%).

Wykres 70. Do kogo zwrócił(a)byś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

2.5. PROBLEM PRZEMOCY

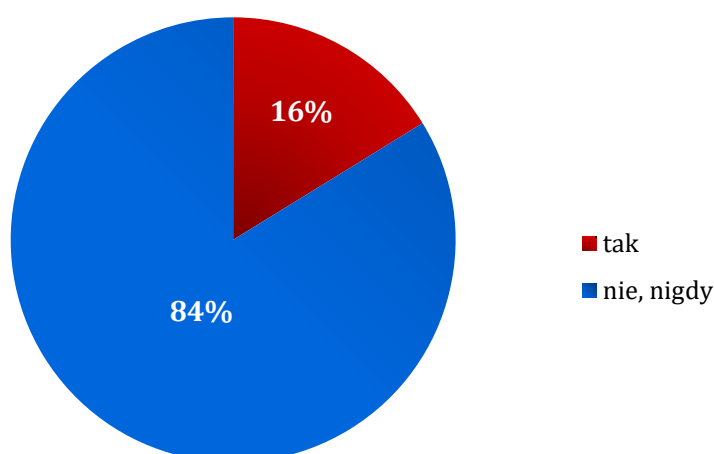
Wyniki badań ogólnopolskich dotyczące krzywdzenia dzieci są niepokojące: siedmiu na dziesięciu nastolatków w wieku 11-17 lat doświadczyło w swoim życiu przynajmniej jednej z siedmiu kategorii krzywdzenia, przemocy ze strony bliskich dorosłych doświadczyło 41%, a świadkami przemocy domowej było 15% badanych uczniów⁴⁵. Doświadczenie przemocy w rodzinie niesie za sobą poważne konsekwencje zarówno w okresie dorastania jak i w dorosłym życiu. Mając na uwadze szeroko dostępną wiedzę o następstwach stosowania przemocy wobec dzieci, szczególnie niepokojące jest to, że część społeczeństwa nadal aprobeuje stosowanie kar cielesnych w procesie wychowania. Z *Raportu Rzecznika Praw Dziecka* z 2017 roku wynika, że połowa Polaków uważa (52%), iż są sytuacje kiedy dziecko należy ukarać kłapsem, a zdecydowani przeciwnicy takich zachowań stanowią jedynie co piątą społeczeństwa

⁴⁵ *Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci: raport z badań*, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Warszawa 2018.

(21%)⁴⁶. Liczne konsekwencje zarówno dla zdrowia fizycznego, jak i psychicznego niesie za sobą również przemoc rówieśnicza – najczęściej doświadczana przez dzieci i młodzież kategoria wiktymizacji. Skalę zjawiska przemocy rówieśniczej prezentuje „Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci” zrealizowana przez Fundację Dajemy Dzieciom Siłę w 2018 roku. Skala zjawiska jest bardzo duża: ponad połowa uczniów (57%) padła ofiarą przynajmniej jednej formy przemocy rówieśniczej, najczęściej przemocy fizycznej, w dalszej kolejności przemocy psychicznej, napaści zbiorowej ze strony rówieśników, znęcania się i przemocy na randce⁴⁷. Konsekwencje doświadczania przemocy ze strony rówieśników mogą być tragiczne w skutkach. Do następstw tego należy nie tylko poczucie osamotnienia, czy też obniżenie samooceny, ale także depresja i myśli samobójcze. Biorąc pod uwagę powyższe informacje nie podlega wątpliwości, że diagnoza skali problemu przemocy wobec dzieci powinna być prowadzona systematycznie, aby wiedzieć, jak poważny jest to problem, czy wprowadzane rozwiązania profilaktyczne i pomocowe są skuteczne, i wreszcie aby zaplanować odpowiednie oraz skuteczne działania w zakresie przeciwdziałania przemocy.

Kolejna część raportu ma na celu oszacowanie skali problemu przemocy wśród uczniów z gminy Odolanów. Zbadaniu poddane zostały kwestie związane zarówno z przemocą domową, jak i rówieśniczą. Odpowiedzi respondentów na pierwsze pytanie pokazują, że kiedykolwiek w życiu przemocy doświadczyło 16% uczniów.

Wykres 71. Czy kiedykolwiek zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?

⁴⁶ Jarosz E., *Przemoc w wychowaniu – czas z tym skończyć!* Raport Rzecznika Praw Dziecka, Uniwersytet Śląski 2017.

⁴⁷ Tamże.

Zastosowana korelacja pozwala zauważyć, iż przemocy doświadczył mniejszy odsetek dziewcząt (12%) niż chłopców (21%). Różnica kształtuje się na poziomie 9 pp.

Tabela 76. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy? – korelacja ze względu na płeć

Odpowiedź	Dziewczeta	Chłopcy
tak	12%	21%
nie, nigdy	88%	79%

Analizując daną kwestię z podziałem na wiek możemy zauważyć, iż przemocy doznał co trzeci uczeń w wieku 17-18 lat (33%), w przypadku respondentów w wieku 12-14 lat przemocy doznało 16% z nich, a w wieku 15-16 lat – 21%.

Tabela 77. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy? – korelacja ze względu na wiek

Odpowiedź	12-14 lat	15-16 lat	17-18 lat
tak	16%	21%	33%
nie, nigdy	84%	79%	67%

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy doświadczyli przemocy.

36 osób

W celu pogłębionej analizy określono również, jakie osoby stosowały przemoc wobec uczniów. Na podstawie udzielonych odpowiedzi możemy stwierdzić, że ankietowani najczęściej doświadczaali przemocy ze strony kolegów ze szkoły – przyznało to 17 osób, tj. 55%. Po 5 respondentów wskazało również na znajomych oraz rodzeństwo (16%), a 8 osób na inne osoby takie jak: ksiądz oraz przyjaciele, w formie żartu (26%). Doświadczenie przemocy ze strony mamy zadeklarowało 3 badanych (10%), a ze strony taty 1 osoba (3%).

Tabela 78. Kto stosował wobec Ciebie przemoc?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
koledzy ze szkoły	55%	17
inne osoby	26%	8
znajomi	16%	5
rodzeństwo	16%	5
mama	10%	3
tata	3%	1

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Poniższa tabela przedstawia odpowiedzi uczniów dotyczące rodzajów doznawanej przez nich przemocy. Przemocy psychicznej doświadczyło 19 badanych (70%), przemocy fizycznej 16 osób (59%), zaniedbania 3 badanych uczniów (11%), a przemocy seksualnej 2 osoby (7%).

Tabela 79. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
ktoś cię przezywał, groził ci, upokarzał, straszył, wyśmiewał itp.	70%	19
ktoś cię bił, kopał, szarpał, dusił, popychał, spoliczkował itp.	59%	16
nie miałeś/aś zapewnionej opieki kiedy byłeś/aś chory/a, wsparcia i pomocy od rodziców/opiekunów kiedy miałeś/aś problemy, dostawałeś/aś zbyt mało jedzenia dlatego przez dłuższy czas byłeś/aś głodny/a itp.	11%	3
ktoś dotykał cię w miejsca, w które sobie tego nie życzyłeś/aś, ktoś mówił o twoim ciele w sposób który cię zawstydział itp.	7%	2

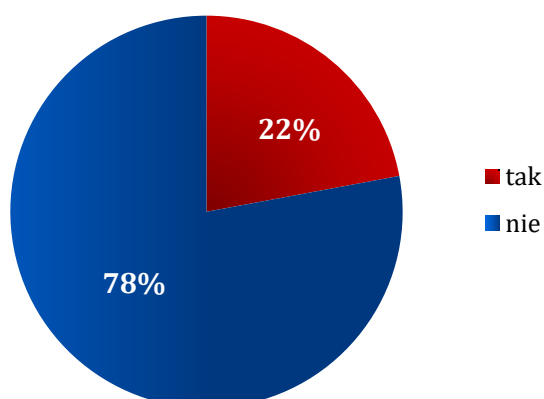
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy uczniowie.

222 osoby

W następnym pytaniu uczniowie zostali poproszeni o określenie, czy kiedykolwiek w życiu doszło do sytuacji, w której to oni zastosowali przemoc wobec innych osób. Na pytanie to, twierdzącej odpowiedzi udzielił co piąty ankietowany, tj. 22%.

Wykres 72. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby?

Rozpatrując tę kwestię z podziałem na płeć możemy zauważyć, że do stosowania przemocy przyznało się ponad dwukrotnie więcej chłopców (33%) niż dziewcząt (13%).

Tabela 80. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby? – korelacja ze względu na płeć

Odpowiedź	Dziewczęta	Chłopcy
tak	13%	33%
nie	87%	67%

Zastosowana korelacja pozwala stwierdzić, iż przemoc zastosował największy odsetek uczniów w wieku 17-18 lat (33%). W przypadku respondentów wieku 12-14 lat było to 22% badanych, a w wieku 15-16 lat – 21%.

Tabela 81. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby? – korelacja ze względu na wiek

Odpowiedź	12-14 lat	15-16 lat	17-18 lat
tak	22%	21%	33%
nie	78%	79%	67%

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy przyznali, że stosowali przemoc.

49 osób

Badani uczniowie w dalszej kolejności zostali zapytani o rodzaj przemocy, jaką zastosowali. Możemy zauważyć, iż na przemoc fizyczną wskazało więcej uczniów (64%), niż na przemoc psychiczną (52%). Stosowanie przemocy seksualnej zadeklarowało natomiast 5% ankietowanych.

Tabela 82. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
biłeś/aś kogoś, kopąłeś/aś, szarpałeś/aś, dusiłeś/aś, popychałeś/aś, spoliczkowałeś/aś itp.	64%	28
przezywałeś/aś kogoś, groziłeś/aś komuś, upokarzałeś/aś kogoś, straszyłeś/aś, wyśmiewałeś/aś itp.	52%	23
dotykałeś/aś kogoś w miejsca, w które sobie ta osoba tego nie życzył/a, mówiłeś/aś o czymś ciele w sposób który ją zawstydział itp.	5%	2

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Analizie poddane zostały również odpowiedzi uczniów na pytanie o to, wobec kogo zdarzyło im się stosować przemoc. Przeważająca część ankietowanych przyznała się do przemocy wobec swoich rówieśników – wskazało na to 29 osób, tj. 62%.

Na drugim miejscu pod względem liczby wskazań znalazły się inne osoby, takie jak koledzy, ksiądz, czy osoby, które bez powodu wyrządziły komuś krzywdę (11 osób, tj. 23%), natomiast na trzecim rodzeństwo (10 osób, 21%). 1 uczeń stwierdził, że zastosował przemoc wobec rodziców (2%).

Tabela 83. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
wobec rówieśników	62%	29
wobec innych osób	23%	11
wobec rodzeństwa	21%	10
wobec rodziców	2%	1

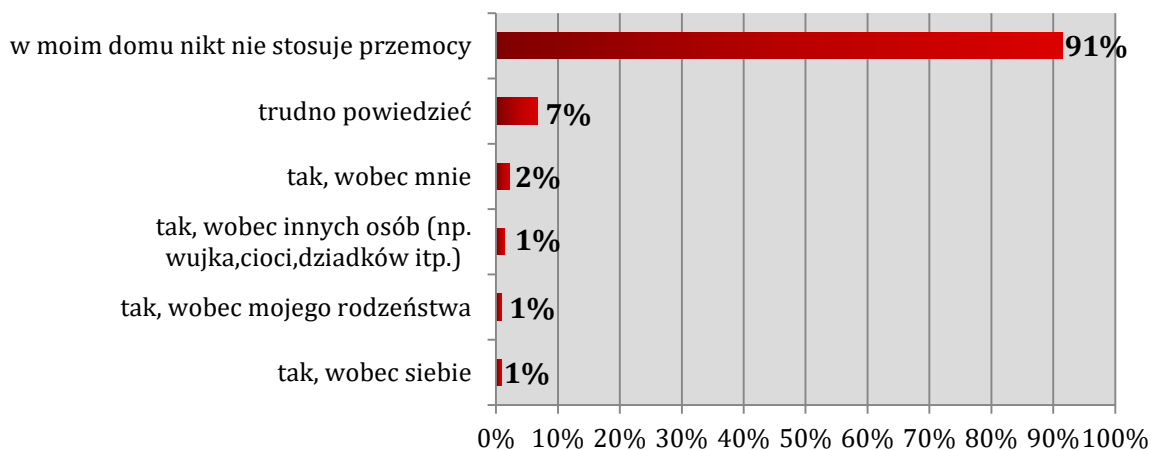
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Na kolejne pytanie odpowiadali wszyscy uczniowie.

222 osoby

Z uzyskanych w procesie badawczym odpowiedzi wynika, że problem przemocy występuje w 2% domów uczniów. 2% wskazało na stosowanie przemocy wobec nich samych, a po 1% na to, że osobami jej doświadczającymi są inne osoby zamieszkujące razem, rodzeństwo respondentów oraz przemoc stosowana jest wzajemnie pomiędzy domownikami. Jednocześnie możemy zauważyć, że aż 7% uczniów miało trudność w określeniu tego, czy w ich domu występuje przemoc.

Wykres 73. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Analizując tą kwestię z podziałem na płeć możemy zauważyć, że problem doświadczania przemocy ze strony członków swojej rodziny w takim samym stopniu dotyczy chłopców oraz dziewcząt (po 2%).

Tabela 84. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc? – korelacja ze względu na płeć

Odpowiedź	Dziewczęta	Chłopcy
tak, wobec mnie	2%	2%
tak, wobec siebie	0%	2%
tak, wobec mojego rodzeństwa	0%	2%
w moim domu nikt nie stosuje przemocy	92%	84%
trudno powiedzieć	6%	8%
tak, wobec innych osób (np. wujka, cioci, dziadków itp.)	0%	3%

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

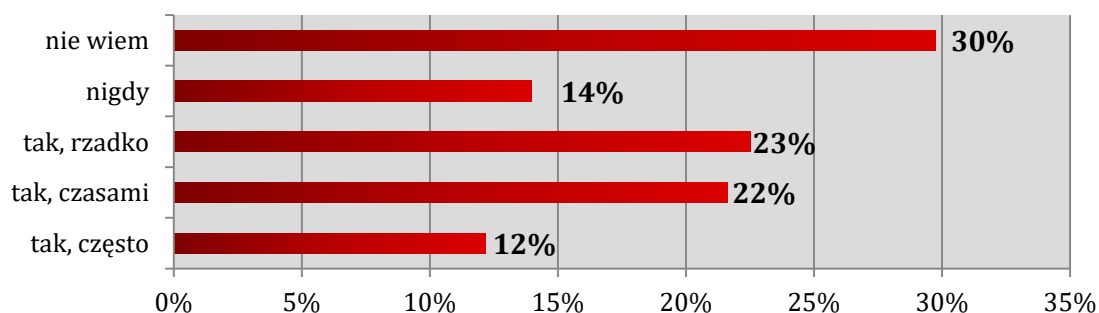
Zastosowana korelacja pozwala stwierdzić, że największy odsetek uczniów, którzy doznali przemocy ze strony członków swojej rodziny stanowią badani w wieku 15-16 lat (6%). W przypadku ankietowanych w wieku 12-14 lat przemocy doznało 2% z nich, a wśród ankietowanych mających 17-18 lat nie występuje taki problem.

Tabela 85. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc? – korelacja ze względu na wiek

Odpowiedź	12-14 lat	15-16 lat	17-18 lat
tak, wobec mnie	2%	6%	0%
tak, wobec siebie	0%	6%	0%
tak, wobec mojego rodzeństwa	0%	12%	0%
w moim domu nikt nie stosuje przemocy	90%	71%	100%
trudno powiedzieć	7%	0%	0%
tak, wobec innych osób (np. wujka, cioci, dziadków itp.)	1%	6%	0%

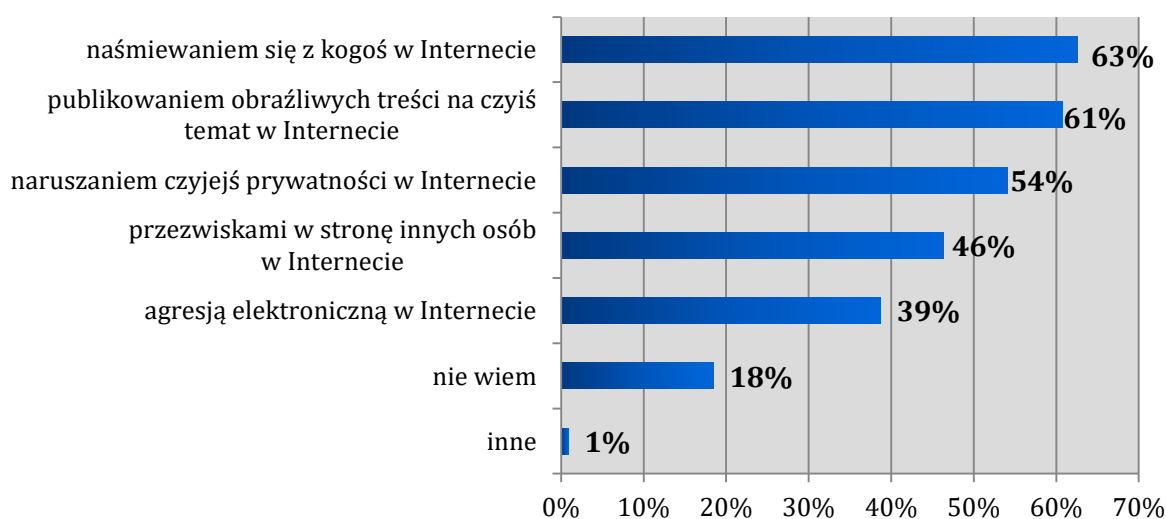
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Obraz jaki wyłania się z badania to znaczny odsetek uczniów deklarujących występowanie w swojej szkole przemocy – przyznała to nieco ponad połowa respondentów (57%). Z udzielonych przez 23% uczniów odpowiedzi wynika, że zdarzenia takie w ich szkole mają miejsce rzadko, według 22% – czasami, a zdaniem 12% – często.

Wykres 74. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?

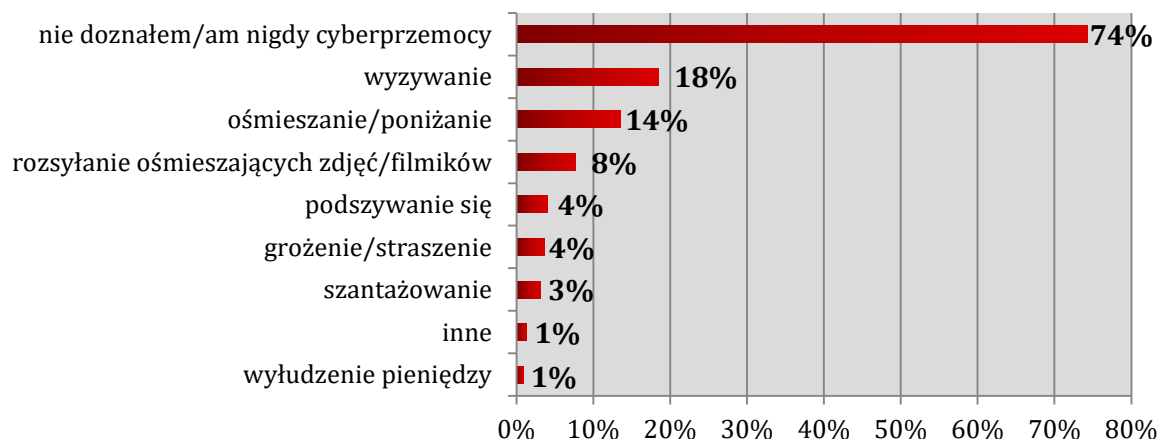
Kolejne pytanie zadane uczniom odnosiło się do problemu cyberprzemocy i miało na celu zweryfikowanie, czy uczniowie mają wiedzę, czym to zjawisko jest. Uzyskany w procesie badawczym materiał pokazał, że część młodych mieszkańców gminy Odolanów nie ma na ten temat świadomości. Na agresję elektroniczną wskazało tylko 39%, na przezwiska w stronę innych osób – 46%, a na naruszanie czyjejś prywatności – 54%. Najczęściej zaznaczaną odpowiedzią okazało się naśmiewanie się z kogoś w Internecie (63%) oraz publikowanie obraźliwych treści na czyjś temat (61%). 18% ankietowanych przyznało, że nie ma w tym zakresie wiedzy.

Wykres 75. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc?

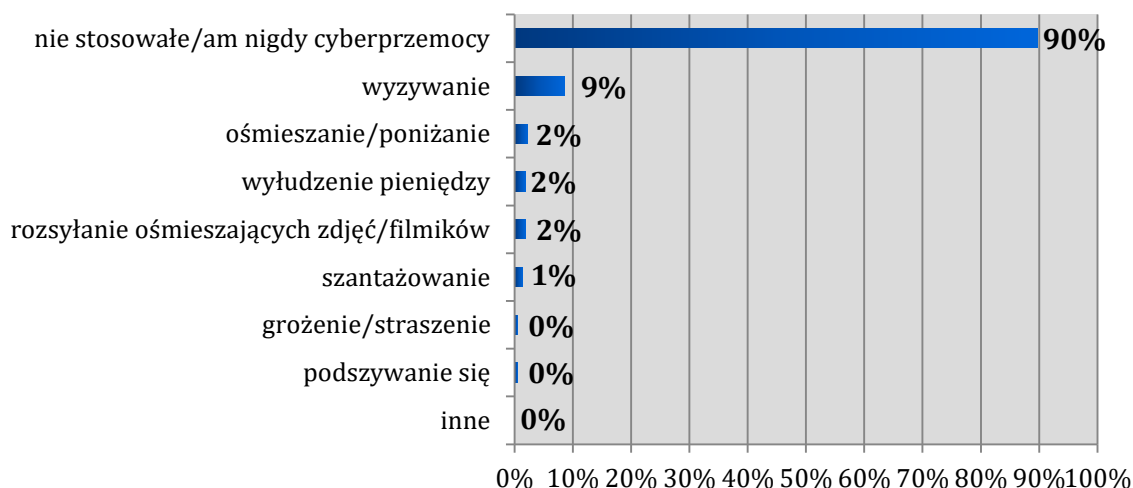
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Aby ocenić skalę zjawiska cyberprzemocy wśród dzieci i młodzieży z gminy Odolanów, poprosiliśmy ankietowane osoby o udzielenie odpowiedzi na pytanie, czy zdarzyło im się doświadczyć, którejs z niżej wymienionych form cyberprzemocy. Z deklaracji uczniów wynika, że problemu tego doznało 26% badanych, w tym 18% wyzywania, 14% ośmieszania/poniżania, 8% rozsyłania ośmieszających zdjęć/filmików, po 4% podszywania się oraz grożenia/straszenia, 3% szantażowania, a 1% wyłudzenia pieniędzy. W odpowiedzi „inne” 1% uczniów podał, że jako formę cyberprzemocy doznał naruszenia prywatności (RODO) oraz hejtu.

Wykres 76. Czy doznałeś/aś kiedykolwiek, któreś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Uczniów spytano również o to, czy stosowali kiedykolwiek w życiu, którąś z niżej wymienionych form cyberprzemocy. Do takiego zachowania przyznało się 10% badanych, wśród których najwięcej osób wskazało na wyzywanie (9%). Znacznie mniej odpowiedzi padło na ośmieszanie/poniżanie, wyłudzenie pieniędzy oraz rozsyłanie ośmieszających zdjęć/filmików (po 2%) oraz szantażowanie (1%).

Wykres 77. Czy stosowałeś/aś kiedykolwiek, którąś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?

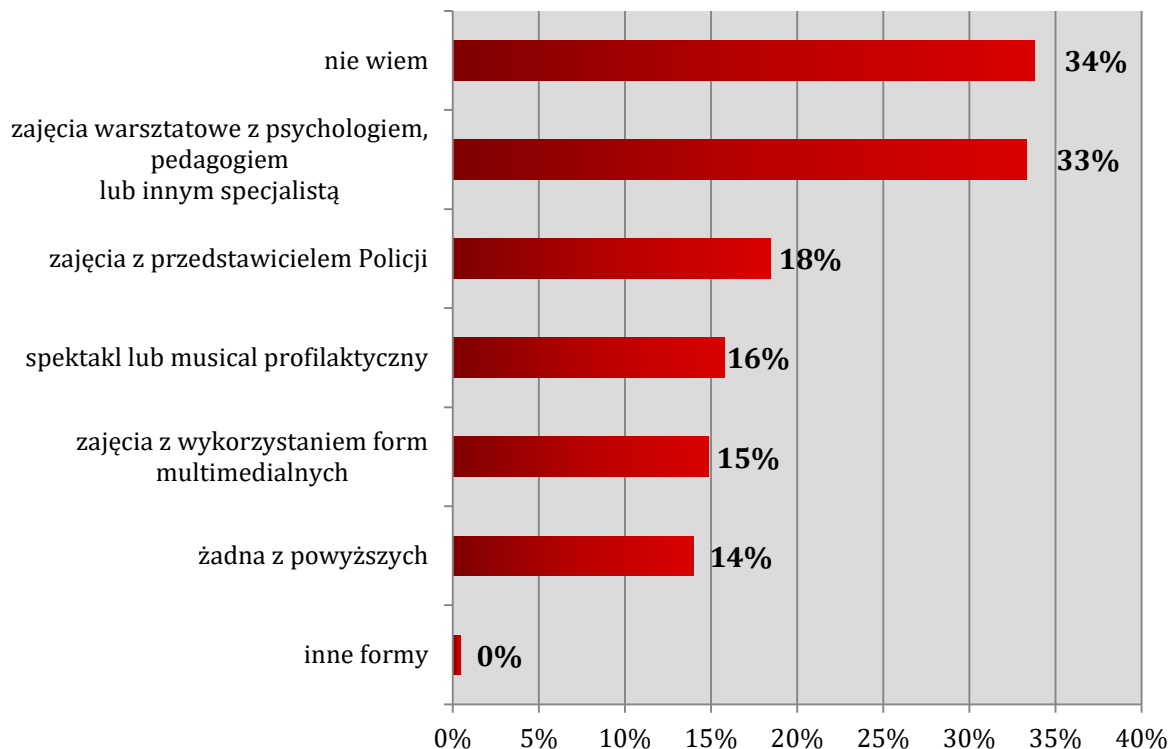
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

2.6. DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

Występowanie wielowymiarowych konsekwencji zachowań ryzykownych podejmowanych przez młodych ludzi niesie za sobą konieczność realizowania systematycznych działań profilaktycznych. Wśród następstw używania przez dzieci i młodzież substancji psychoaktywnych, doświadczania, czy stosowania przemocy lub podejmowania innych zachowań ryzykownych wymienić można wzrost skali zaburzeń zachowania, straty ekonomiczne, wizerunkowe, konsekwencje prawne, zaburzenia relacji społecznych, uzależnienia, koszty ekonomiczne (np. leczenia, rehabilitacje), problemy edukacyjne, czy też zawodowe. Standardy skutecznej profilaktyki wskazują, że do zapewnienia trwałych rezultatów wskazane jest aby prowadzone działania profilaktyczne realizowane były z udziałem całej społeczności, a zwłaszcza rodziców i aby programy przeprowadzane były w trakcie wielu spotkań, przez wiele lat. Profilaktyka nie powinna opierać się na straszeniu, ale przekazywaniu rzeczywistej wiedzy, być dostosowana do wieku odbiorcy, a ich podstawą musi być rzetelnie przeprowadzona diagnoza. Co istotne, dla zwiększenia skuteczności, konieczne jest wykorzystanie w realizowanych działaniach profilaktycznych lokalnych mediów oraz technologii cyfrowych, a także podnoszenie dydaktycznych i profilaktycznych umiejętności nauczycieli, pedagogów oraz psychologów szkolnych⁴⁸.

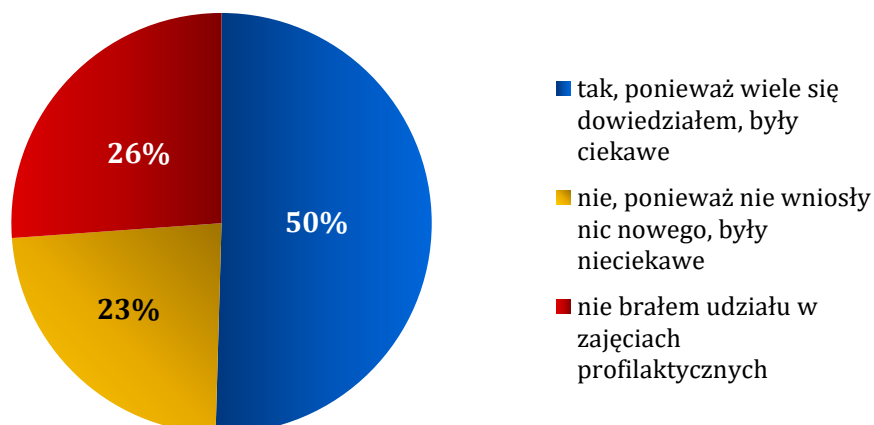
W dalszej części raportu zaprezentowane zostały odpowiedzi uczniów z gminy Odolanów na pytania dotyczące podejmowanych w szkole działań profilaktycznych. Interesowało nas, jaka forma zajęć profilaktycznych jest dla ankietowanych najciekawsza/najefektywniejsza. W tej kwestii wyniki kształtują się następująco: 33% uznaje za najciekawsze/najefektywniejsze zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą, 18% zajęcia z przedstawicielem Policji, 16% spektakle lub musicale profilaktyczne, natomiast 15% zajęcia z wykorzystaniem form multimedialnych. Co trzeci respondent wskazał na odpowiedź „nie wiem”, natomiast 14% stwierdziło, że żadna z wymienionych form nie byłaby dla niego ciekawa/efektywna.

⁴⁸ *Zachowania ryzykowne nastolatków*, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA-JR, Warszawa-Milanówek 2017.

**Wykres 78. Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/
najefektywniejsza?**

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Kolejne pytanie zadane respondentom, dotyczyło zajęć profilaktycznych organizowanych w szkołach i miało na celu zweryfikowanie opinii młodych ludzi na ich temat. Pozytywne jest to, że zdaniem połowy uczniów prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie, ponieważ badani wiele się dowiedzieli i były one ciekawe (50%). 26% respondentów nie brało udziału w takich zajęciach, a blisko co czwarty uczeń uważa, że nie wniosły one nic nowego i były nieciekawe (23%).

Wykres 79. Czy Twoim zdaniem prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie?

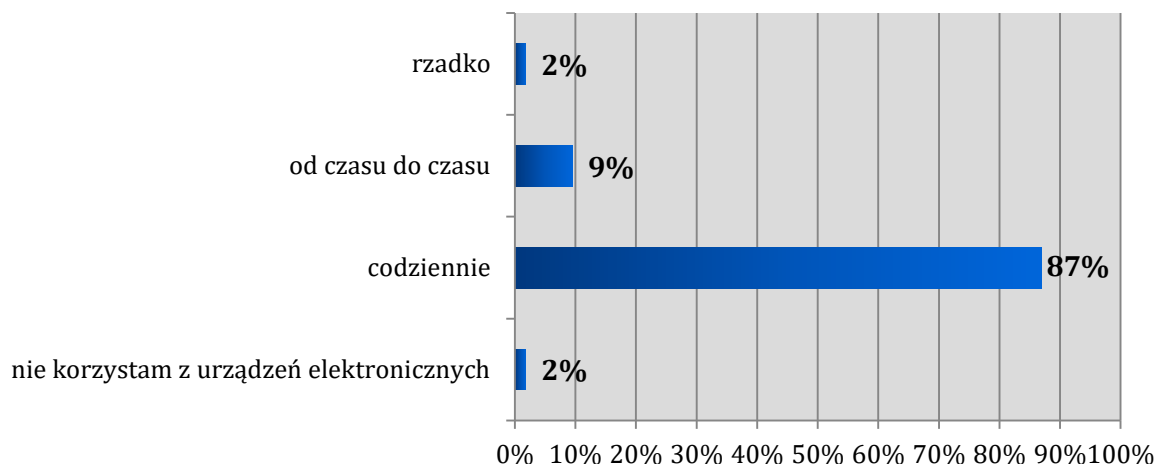
2.7. KORZYSTANIE Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH

Korzystanie z urządzeń elektronicznych stało się zarówno wśród dorosłych, jak i młodych ludzi powszechne. Sięgają po nie coraz młodsze dzieci, a młodzież jest on-line praktycznie cały czas, dzięki smartfonom stale podpiętym do Internetu. Z ogólnopolskich badań przeprowadzonych wśród uczniów mających 13 i 17 lat wynika, że prawie wszyscy nastolatki korzystają z sieci codziennie, po kilka godzin. Na pytanie „Ile czasu, w przybliżeniu korzystasz z Internetu?”, 21,7% przyznało, że poświęca na to powyżej 6 godzin dziennie. Co niepokojące, prawie połowa badanych zadeklarowała bezpośrednie doświadczenie przemocy internetowej, a wypowiedzi blisko co trzeciego respondenta wskazują na silne ryzyko uzależnienia od smartfonów⁴⁹. Korzystanie z urządzeń elektronicznych daje dzieciom i młodzieży możliwości rozwoju, ale niesie za sobą także liczne zagrożenia – pornografię, treści pełne przemocy, fake newsy, ryzyko nawiązania niebezpiecznych relacji, czy też cyberprzemoc. Skutkiem nadmiernego korzystania z mediów cyfrowych może być również uzależnienie, które wiąże się z szeregiem różnego rodzaju negatywnych konsekwencji zarówno w obszarze zdrowia fizycznego, jak i psychicznego. Wpływ mediów na dzieci i młodzież jest ogromny, bez wątpienia jednak korzystanie z urządzeń elektronicznych, zwłaszcza Internetu, pozostanie jedną z najczęściej podejmowanych czynności przez młodych ludzi. Biorąc to pod uwagę koniecznym wydaje się uczyć dzieci i młodzież bezpiecznego poruszania się po świecie on-line oraz uświadamiać ich w zakresie konsekwencji poświęcania na to zbyt wiele czasu.

Następne pytania miały na celu zweryfikowanie, w jaki sposób oraz jak często uczniowie z gminy Odolanów korzystają z urządzeń elektronicznych. Zebrany materiał badawczy wykazał, że znaczna część badanych poświęca na to swój czas codziennie (87%). 9% wskazało na korzystanie z nich czasu od czasu do czasu, a 2% – rzadko.

⁴⁹Raport z ogólnopolskiego badania uczniów: *Nastolatki 3.0*, pod. red. Bochenek M., Lange R., NASK Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2019.

Wykres 80. Jak często korzystasz z urządzeń elektronicznych (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier itp.)?

Analizując tą kwestię z podziałem na płeć możemy zauważyć, że nieznacznie większy odsetek dziewcząt korzysta codziennie z urządzeń elektronicznych – 89%. W przypadku chłopców jest to 84%, więc różnica kształtuje się na poziomie 5 pp.

Tabela 86. Jak często korzystasz z urządzeń elektronicznych (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier itp.)? – korelacja ze względu na płeć

Odpowiedź	Dziewczęta	Chłopcy
nie korzystam z urządzeń elektronicznych	0%	4%
codziennie	89%	84%
od czasu do czasu	9%	10%
rzadko	2%	2%

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Zastosowana korelacja pozwala stwierdzić, że największy odsetek uczniów, którzy korzystają z urządzeń elektronicznych codziennie stanowią badani w wieku 15-16 lat (93%). W przypadku ankietowanych w wieku 12-14 lat jest to 87%, a wśród ankietowanych mających 17-18 lat – 67%. Co trzeci respondent między 17 a 18 rokiem życia nie korzysta w ogóle z urządzeń elektronicznych, w przypadku wieku 12-14 lat jest to 1%, a 15-16 lat – 7%.

Tabela 87. Jak często korzystasz z urządzeń elektronicznych (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier itp.)? – korelacja ze względu na wiek

Odpowiedź	12-14 lat	15-16 lat	17-18 lat
nie korzystam z urządzeń elektronicznych	1%	7%	33%
codziennie	87%	93%	67%
od czasu do czasu	10%	0%	0%
rzadko	2%	0%	0%

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

Na kolejne pytanie odpowiadali uczniowie, którzy korzystają z urządzeń elektronicznych.

218 osób

Większość młodych mieszkańców gminy Odolanów poświęca na korzystanie z urządzeń elektronicznych 3-6 godzin dziennie (79 osób, tj. 37%), ale znaczna część uczniów wskazała również na 1-3 godzin (78 osób, tj. 36%). 13 osób poświęca na to do 1 godziny (6%), 31 uczniów 6-10 godzin (14%), natomiast 14% respondentów powyżej 10 godzin (6%). 2 osoby nie udzieliły żadnej odpowiedzi na to pytanie.

Tabela 88. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z urządzeń elektronicznych (nie wliczając nauki zdalnej)?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
do 1 godz.	6%	13
1-3 godz.	36%	78
3-6 godz.	37%	79
6-10 godz.	14%	31
powyżej 10 godzin	6%	14
nie korzystam codziennie z urządzeń elektronicznych	0%	1

Jak wynika z deklaracji uczniów, najczęstszą formą korzystania przez nich z urządzeń elektronicznych jest kontakt ze znajomymi (162 osoby, tj. 75%) oraz słuchanie muzyki (139 osób, tj. 64%). Znaczna część respondentów wskazała również na oglądanie filmów i seriali oraz granie w gry (po 135 osób, tj. 62%), korzystanie z portali społecznościowych (119 osób, tj. 55%) oraz z nudów (107 osób, tj. 49%).

Tabela 89. Z jakich powodów najczęściej korzystasz z urządzeń elektronicznych (oprócz nauki zdalnej)?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
kontakt ze znajomymi	75%	162
słuchanie muzyki	64%	139
oglądanie filmów/seriali	62%	135
granie w gry	62%	135
korzystanie z portali społecznościowych (np. Facebooki, Instagram, Snapchat itp.)	55%	119
z nudów	49%	107
nauka	44%	95
poszukiwanie informacji/wiadomości	35%	77
robienie zakupów	22%	47
poznawanie nowych osób	14%	30
prowadzenie bloga lub własnej strony	6%	12
inne	2%	4

*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

W kolejnym pytaniu, respondenci zostali poproszeni o ustosunkowanie się do kilku stwierdzeń dotyczących korzystania z urządzeń elektronicznych. Miało to na celu określenie liczby uczniów, którzy z związku z tym doświadczają problemów, czy też przejawiają niekorzystne zachowania. Wyniki respondentów przedstawiają się następująco:

- próbuje bezskutecznie ograniczyć czas spędzany na korzystaniu z urządzeń elektronicznych bardzo często 10% badanych, a czasami – 28%;
- najbliższe osoby zarzucają zbyt częste spędzanie czasu na korzystaniu z urządzeń elektronicznych bardzo często 15% badanych, a czasami – 29%;
- skutek zbyt długiego korzystania z urządzeń elektronicznych zapomnieć o swoich codziennych obowiązkach zdarza się bardzo często 6% badanych, a czasami – 22%;
- denerwuję się, gdy ktoś przeszkadza w korzystaniu z urządzeń elektronicznych 6% badanych bardzo często, a 17% czasami;
- z powodu zbyt długiego korzystania z urządzeń elektronicznych spada efektywność nauki lub pracy w przypadku 4% badanych bardzo często, a 18% czasami;
- późno w nocy nie śpi, bo korzysta z urządzeń elektronicznych bardzo często 8% badanych, a czasami – 18%;
- coraz częściej korzystanie z urządzeń elektronicznych zamiast spotkań z innymi wybiera bardzo często 6% badanych, a czasami – 9%;
- odczuwa negatywne skutki zdrowotne np. ból kręgosłupa, pogorszenie wzroku 5% bardzo często, a 19% – czasami.

Tabela 90. Odnies się proszę, do poniższych stwierdzeń korzystając z przedstawionej skali.

Wyszczególnienie	nigdy		rzadko		czasami		bardzo często	
	% odp.	Liczba odp.	% odp.	Liczba odp.	% odp.	Liczba odp.	% odp.	Liczba odp.
Najbliższe mi osoby zarzucają mi, że zbyt dużo czasu spędzam korzystając z urządzeń elektronicznych	20%	43	36%	79	29%	64	15%	32
Późno w nocy nie śpię, bo korzystam z urządzeń elektronicznych	38%	83	36%	79	18%	38	8%	17

Próbuję bezskutecznie ograniczyć czas spędzany na korzystaniu z urządzeń elektronicznych	40%	86	22%	48	28%	61	10%	21
Coraz częściej wybieram urządzenia elektroniczne zamiast spotkań z innymi	48%	105	37%	80	9%	20	6%	13
Wskutek zbyt długiego przebywania na urządzeniach elektronicznych zdarza mi się zapomnieć o moich codziennych obowiązkach (np. sprzątanie, nauka)	43%	94	29%	63	22%	49	6%	12
Denerwuję się, gdy ktoś przeszkadza mi jak korzystam z urządzeń elektronicznych	47%	101	31%	66	17%	36	6%	13
Z powodu zbyt długiego korzystania z urządzeń elektronicznych spada efektywność mojej nauki lub pracy	49%	105	29%	63	18%	39	4%	9
Odczuwam negatywne skutki zdrowotne z powodu korzystania z urządzeń elektronicznych np. ból kręgosłupa, pogorszenie wzroku	51%	110	26%	56	19%	40	5%	10

W ostatnim pytaniu bloku tematycznego dotyczącego korzystania z urządzeń elektronicznych przez dzieci i młodzież, respondenci zostali poproszeni o odpowiedź na pytanie, czy zdarzyło im się kłamać, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych np. przed rodzicami. Tego typu zachowanie zadeklarowała prawie połowa uczniów odpowiadających na to pytanie (95 osób, tj. 44%), w tym 10 uczniom zdarzało się to bardzo często (5%), 42 badanym czasami (19%), a 43 osobom jednokrotnie (20%).

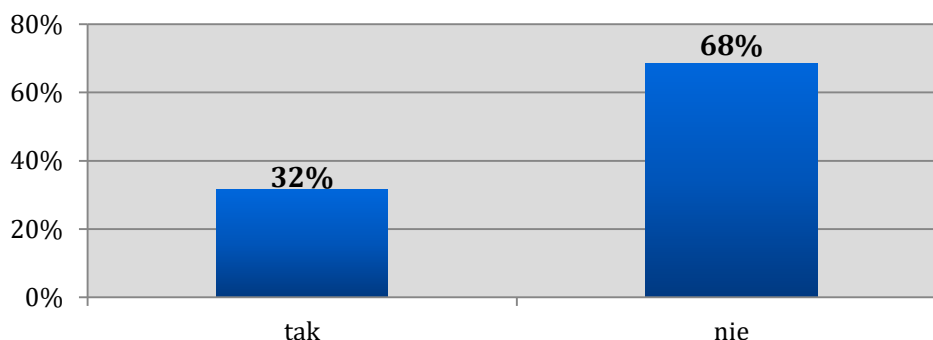
Tabela 91. Czy zdarzyło Ci się kłamać aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych np. przed rodzicami?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
tak, bardzo często	5%	10
tak, czasami	19%	42
tak, jednokrotnie	20%	43
nie	56%	121

2.8. UCZESTNICTWO W GRACH HAZARDOWYCH

Wraz z rozwojem technologicznym, w świecie on-line pojawiać zaczęły się różnego rodzaju gry na pieniądze. Znacznie zwiększyło to dostępność do gier hazardowych dla młodych ludzi. Hazard on-line, w przeciwieństwie do rzeczywistych kasyn zakazanych dla nieletnich, jest dla młodych ludzi dostępny i w dużej mierze anonimowy. Niestety rozprzestrzenianie się stron internetowych oferujących różnego rodzaju gry hazardowe, powoduje dla dzieci i młodzieży realne zagrożenie. Granie w gry na pieniądze może doprowadzić do uzależnienia i związanych z tym negatywnych konsekwencji, między innymi depresji, myśli i prób samobójczych, słabych wyników w nauce, problemów w relacjach w rodzinie i z rówieśnikami. Zrealizowane wśród dzieci i młodzieży badania pokazują, że w gry na pieniądze gra 56% respondentów, w tym 44% robi to sporadycznie, natomiast 7% regularnie (raz w tygodniu lub częściej). Pomimo spadku w ostatnich latach odsetka grających na pieniądze młodych ludzi, zainteresowanie hazardem w dalszym ciągu jest znaczne. Z badań wynika ponadto, że spadek grających na pieniądze nie skutkuje zmniejszeniem zagrożenia uzależnieniem od hazardu. Odsetek młodych ludzi w wysokim stopniu zagrożonych uzależnieniem utrzymuje się na poziomie 6%, a szczególnie narażeni na to są chłopcy. Mając na uwadze wyniki badań pokazujące skalę rozpowszechnienia grania w gry na pieniądze przez młodych ludzi, a także znaczną dostępność do hazardu on-line, istotne jest organizowanie badań pozwalających ocenić skalę zjawiska oraz dostosować odpowiednie działania profilaktyczne zapobiegające występowaniu problemów w tym zakresie.

W celu oszacowania skali problemu grania w gry na pieniądze przez uczniów z gminy Odolanów, respondentom zadano pytanie o to, czy zdarzyło im się kiedykolwiek w życiu grać w takie gry. Zebrany materiał badawczy wykazał, że bezpośredni kontakt miało z nimi 32% badanych uczniów.

Wykres 81. Czy zdarzyło Ci się grać w gry za pieniądze? (np. zdraпки, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)

Rozkład odpowiedzi uczniów z podziałem na płeć pokazuje, że kontakt z grami na pieniądze miał niemal taki sam odsetek chłopców (32%) jak dziewcząt (31%).

Tabela 92. Czy zdarzyło Ci się grać w gry za pieniądze? – korelacja ze względu na płeć

Odpowiedź	Dziewczeta	Chłopcy
tak	31%	32%
nie	69%	68%

Zastosowana korelacja pozwala stwierdzić, iż w gry na pieniądze grał zbliżony odsetek badanych z każdej grupy wiekowej: dla uczniów w wieku 12-14 lat było to 47%, w wieku 15-16 lat – 49%, natomiast dla respondentów w przedziale wiekowym 17-18 lat – 45%.

Tabela 93. Czy zdarzyło Ci się grać w gry za pieniądze? – korelacja ze względu na wiek

Odpowiedź	12-14 lat	15-16 lat	17-18 lat
tak	47%	49%	45%
nie	53%	51%	55%

Na kolejne pytania odpowiadali tylko ci uczniowie, którzy grali w gry na pieniądze.

70 osób

W poniższej tabeli przedstawione zostały odpowiedzi badanych na pytanie o częstotliwość grania w gry za pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy poprzedzających badanie. Zdecydowana większość respondentów podejmowała się tego 1-5 razy (27 osób, tj. 39%). Po 3 osoby wskazały na 6-10 oraz 11-20 razy (4%), natomiast 4 osoby na częściej niż 20 razy (6%).

Tabela 94. Jak często grałeś/aś lub obstawiałeś/aś gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
1-5 razy	39%	27
6-10 razy	4%	3
11-20 razy	4%	3
częściej niż 20 razy	6%	4
nie grałem/am w gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy	47%	33

Zdecydowana większość uczniów nie doświadczyła w związku z graniem w gry na pieniądze żadnych problemów (66 osób, tj. 96%). 3 odpowiedzi padły na problemy finansowe (4%), a 1 osoba wskazała na poważne problemy w szkole (1%).

Tabela 95. Czy miałeś/aś poważne problemy w związku z graniem w gry na pieniądze?

Odpowiedź	%	Liczba odp.
nie miałem, żadnych powyższych problemów	96%	66
miałem/am problemy finansowe	4%	3
miałem/am poważne problemy w szkole	1%	1
miałem/am problemy rodzinne	0%	0

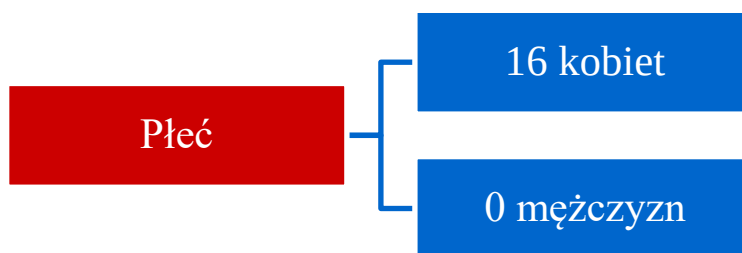
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 100%

3. ANALIZA WYNIKÓW BADANIA PRZEPROWADZONEGO WŚRÓD SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

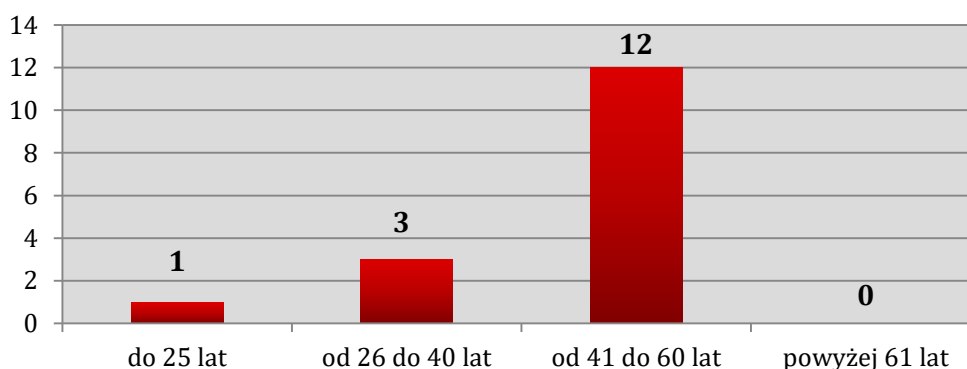
W badaniu diagnozującym problemy społeczne wzięły udział również osoby pracujące w punktach sprzedaży i podawania napojów alkoholowych na terenie gminy Odolanów. Ich udział w badaniu miał na celu sprawdzenie dostępności alkoholu dla mieszkańców niepełnoletnich oraz będących w stanie nietrzeźwości, a także zweryfikowanie wiedzy sprzedawców na temat ustawy z dnia 26 X 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącej się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu. Ich opinia była ważna również dla oceny skali uzależnienia od alkoholu w Gminie.

3.1. STRUKTURA BADANEJ PRÓBY

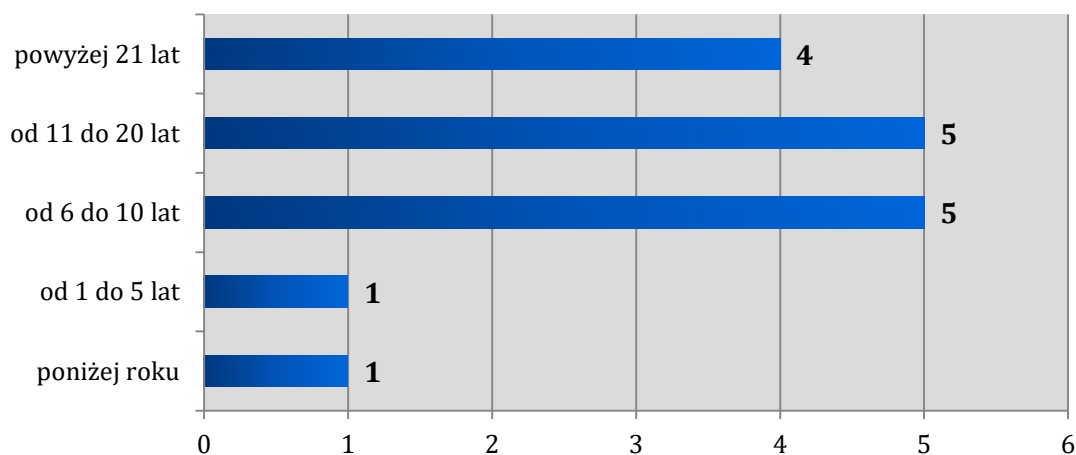
Kwestionariusze ankiet wypełniło 16 sprzedawców napojów alkoholowych. Jak widać na załączonym wykresie, w strukturze płci osób biorących udział w badaniu dominują kobiety – wypełniły one wszystkie 16 kwestionariuszy.

Rysunek 7. Płeć:

Analizując strukturę wiekową badanej grupy możemy zauważyć, że największy udział w badaniu mają respondenci między 41 a 60 rokiem życia – taki wiek zadeklarowało 12 osób. 3 osoby wskazały na przedział wiekowy 26-40 lat, natomiast 1 osoba – poniżej 25 roku życia.

Wykres 82. Pana/i wiek mieści się w przedziale:

Spytaliśmy ankietowanych także o to, od ilu lat pracują w punkcie gdzie prowadzona jest sprzedaż alkoholu. Zebrany materiał badawczy wykazał, że większość badanych pracuje w takim miejscu od 6 do 10 lat lub od 11 do 20 lat (po 5 osób). 4 odpowiedzi padły na powyżej 21 lat, natomiast po 1 na od 1 do 5 lat oraz poniżej roku.

Wykres 83. Od ilu lat pracuje Pan/i w punkcie, gdzie prowadzona jest sprzedaż alkoholu?

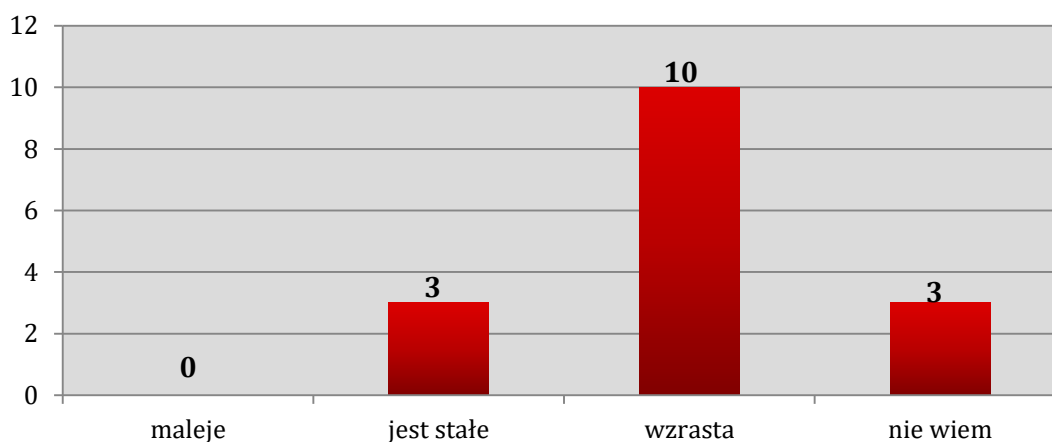

3.2. PROBLEM UZALEŻNIEŃ Z PERSPEKTYWY SPRZEDAWCÓW

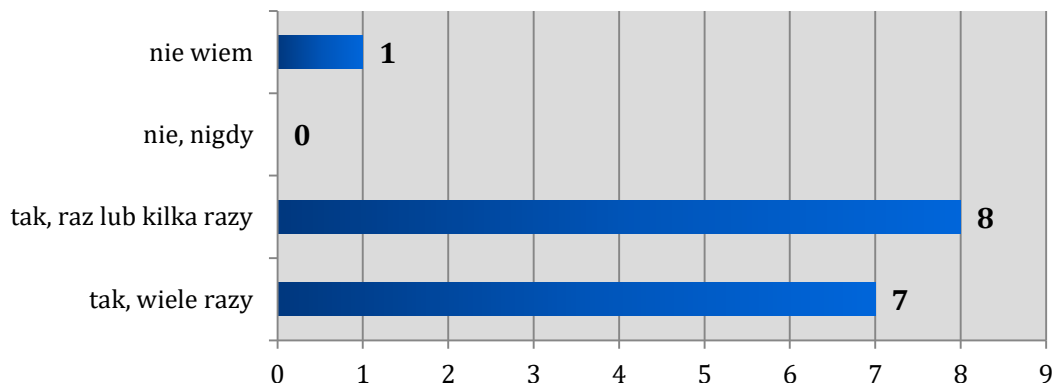
Pytania skierowane do osób pracujących w sklepach na terenie gminy Odolanów, miały na celu sprawdzenie ich opinii względem skali spożywania napojów alkoholowych przez mieszkańców, dostępności alkoholu i papierosów dla osób niepełnoletnich oraz znajomości *Ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*.

W pierwszej kolejności respondentów poproszono o ocenę poziomu spożycia alkoholu na przestrzeni kilku lat. Uzyskane wyniki badań są następujące: żaden z ankietowanych nie zauważył zmniejszania się poziomu spożycia alkoholu, 3 osoby stwierdziły, że jest ono stałe i również 3 badanych nie potrafiło ocenić jego spożycia. Większość, bo 10 sprzedawców uważa, że spożycie alkoholu w gminie Odolanów uległo zwiększeniu.

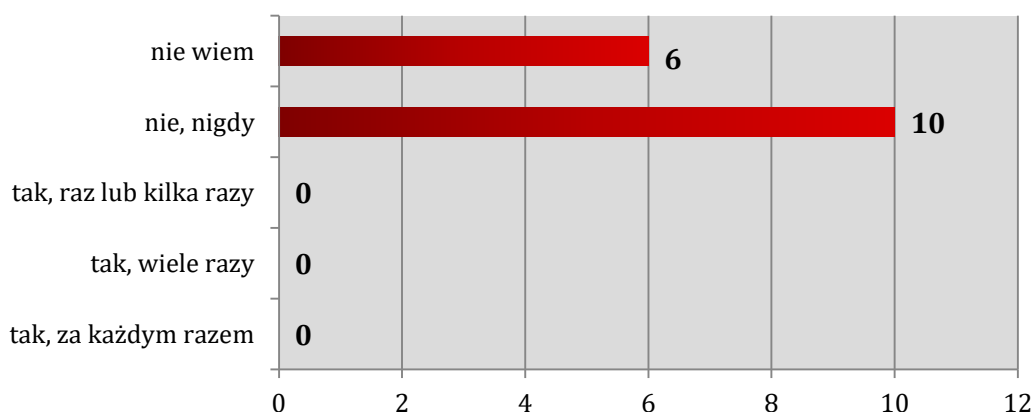
Wykres 84. Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w miejscowości w której Pan/i pracuje/prowadzi działalność:

Interesowało nas również to, jak często zdarzało się, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez badanych punkcie. Analizując odpowiedzi na to pytanie można zauważyć, że według większości osób dochodziło do takich sytuacji – zdaniem 8 osób raz lub kilka razy, z kolei według 7 badanych – wiele razy. 1 respondent nie ma w tym zakresie wiedzy.

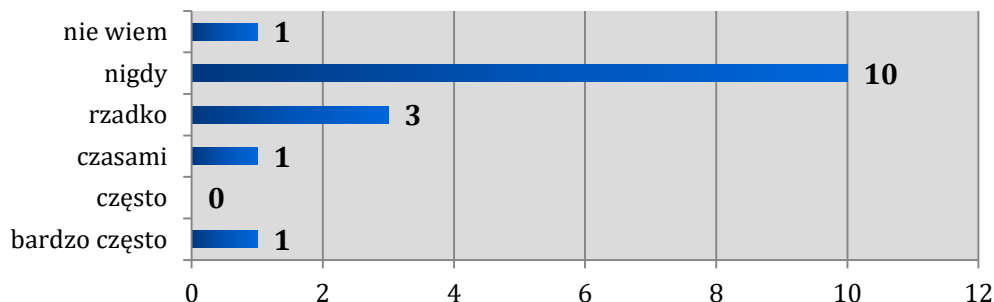
Wykres 85. Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?

W kolejnym pytaniu sprzedawcy mieli określić, czy zdarzyło im się sprzedać alkohol osobie niepełnoletniej w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Pozytywny jest fakt, iż żaden sprzedawca nie przyznał się do takiej sytuacji, z kolei 6 osób nie wie czy doszło do sprzedaży.

Wykres 86. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie niepełnoletniej w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

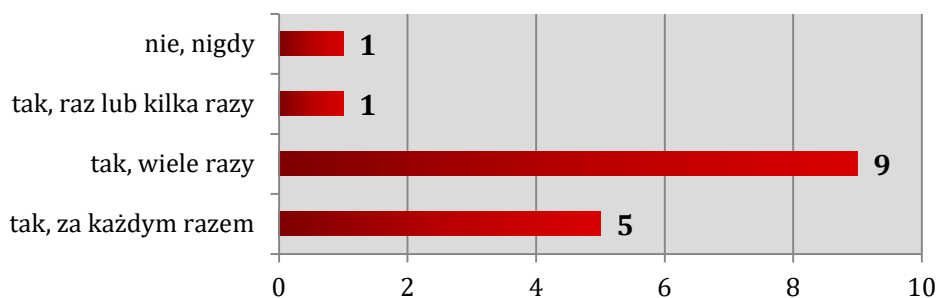
W sklepach, w których pracują ankietowani w zdecydowanej większości przypadków nigdy nie zdarzyło się, że ktoś z dorosłych klientów podejmował interwencję w sprawie sprawdzenia wieku kupujących alkohol (10 osób). Zdaniem 3 badanych dochodziło do tego typu sytuacji rzadko, natomiast po 1 osobie wskazało na odpowiedź „czasami” oraz bardzo często. Pozostały 1 ankietowany nie ma wiedzy w tym zakresie.

Wykres 87. Czy często zdarza się, że ktoś z dorosłych klientów podejmuje interwencję w sprawie sprawdzenia wieku kupujących alkohol?

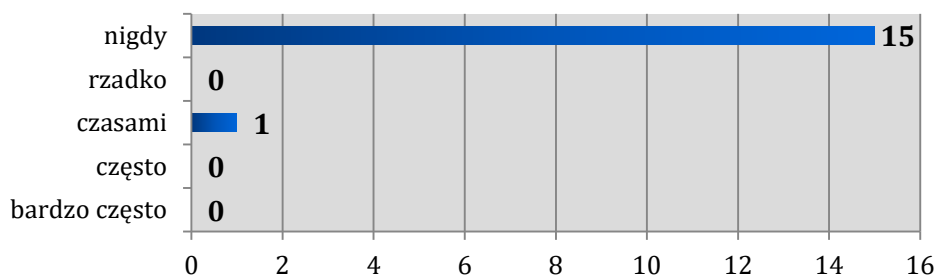
Zgodnie z *Ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*, sprzedawcy napojów alkoholowych, mają obowiązek kontrolować dokumenty tożsamości klientów, w celu weryfikacji ich pełnoletniości. Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że większość sprzedawców robi to wiele razy (9 osób), 5 osób sprawdza dowód za każdym razem, natomiast po 1 – nigdy i raz lub kilka razy.

Wykres 88. Czy zdarzyło się Panu/i kiedykolwiek pytać o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest on pełnoletni?

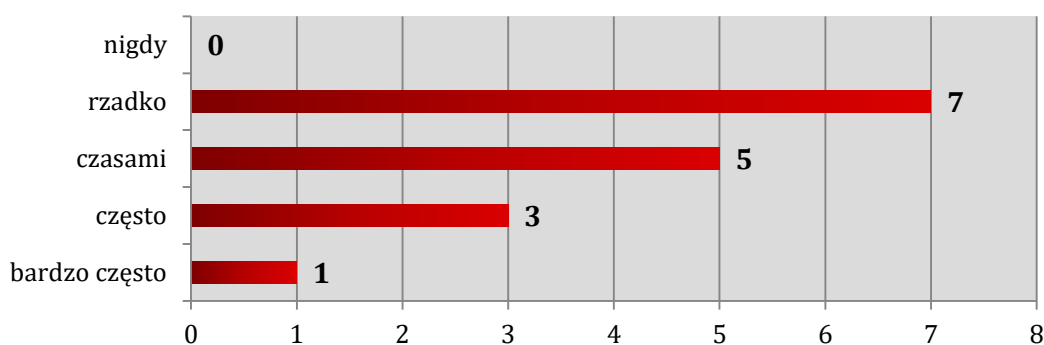
Przeprowadzone badanie wykazało, że zdecydowanej większości sprzedawców napojów alkoholowych nigdy nie zdarzyło się sprzedać alkoholu osobom niepełnoletnim, które deklarowały, że chcą go kupić dla rodziców (15 osób). 1 badany przyznał, że zdarza mu się to czasami.

Wykres 89. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobom nieletnim, w sytuacji, gdy osoba ta chciała kupić alkohol dla rodziców?

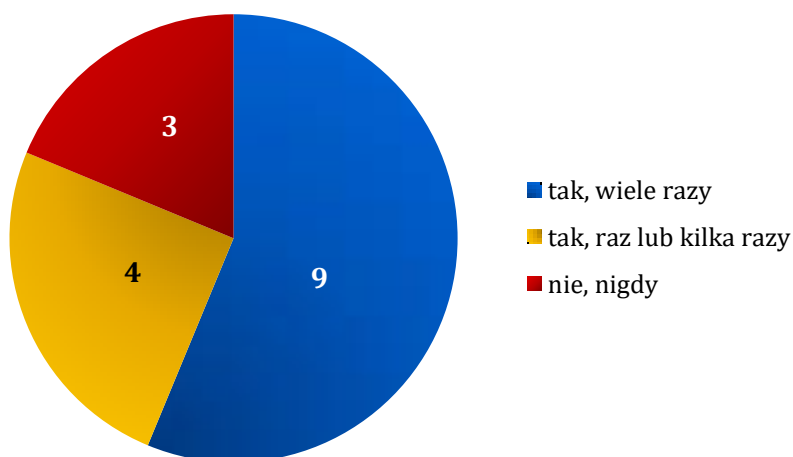
Spytaliśmy respondentów również o to, jak często ma miejsce sytuacja jazdy po wypiciu alkoholu na terenie Gminy. 7 ankietowanych jest zdania, że do takich sytuacji dochodzi rzadko, 5 osób twierdzi, że czasami, natomiast 3 osoby są zdania, że jazda pod wpływem alkoholu na terenie Gminy zdarza się często i 1 badany, że bardzo często.

Wykres 90. Proszę ocenić jak często ma miejsce sytuacja jazdy po wypiciu alkoholu w Pana/i miejscowości?

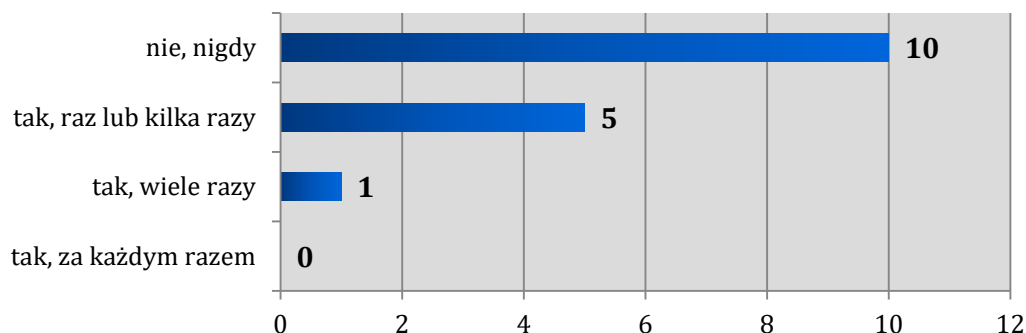

Kolejną kwestią poddaną zbadaniu była częstotliwość prób zakupu alkoholu przez osoby nietrzeźwe w punktach na terenie gminy Odolanów. Poniższy wykres prezentuje otrzymane wyniki. Spośród ogółu badanych większość udzieliło na to pytanie twierdzącej odpowiedzi, w tym 9 osób przyznało, że miało to miejsce wiele razy, z kolei według 4 osób – raz lub kilka razy.

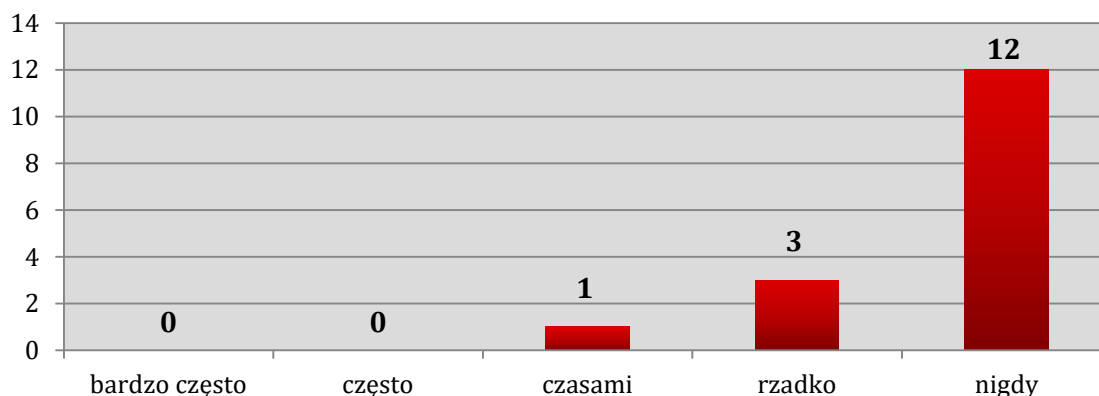
Wykres 91. Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba nietrzeźwa próbowała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?

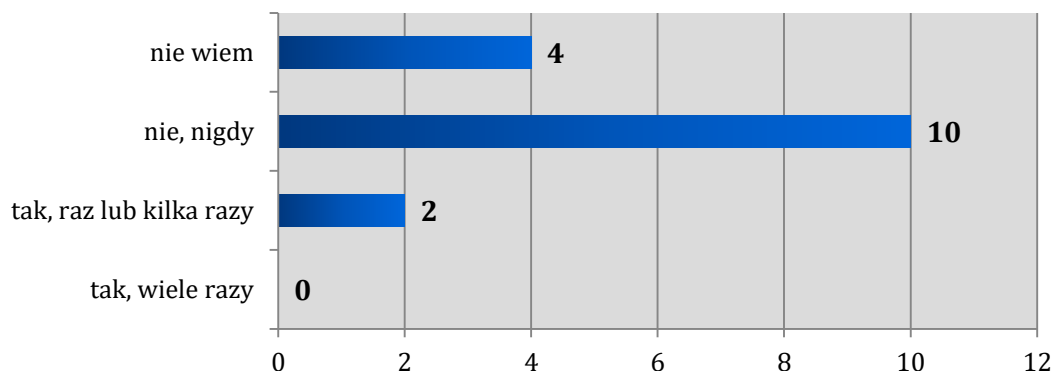
W następnym pytaniu sprzedawcy mieli określić, czy w przeciągu ostatnich 12 miesięcy sprzedali alkohol osobie nietrzeźwej. 10 ankietowanych nie przyznało się do takiego czynu. 5 badanych sprzedało alkohol osobie nietrzeźwej raz lub kilka razy, z kolei 1 sprzedawca – wiele razy.

Wykres 92. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie nietrzeźwej w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

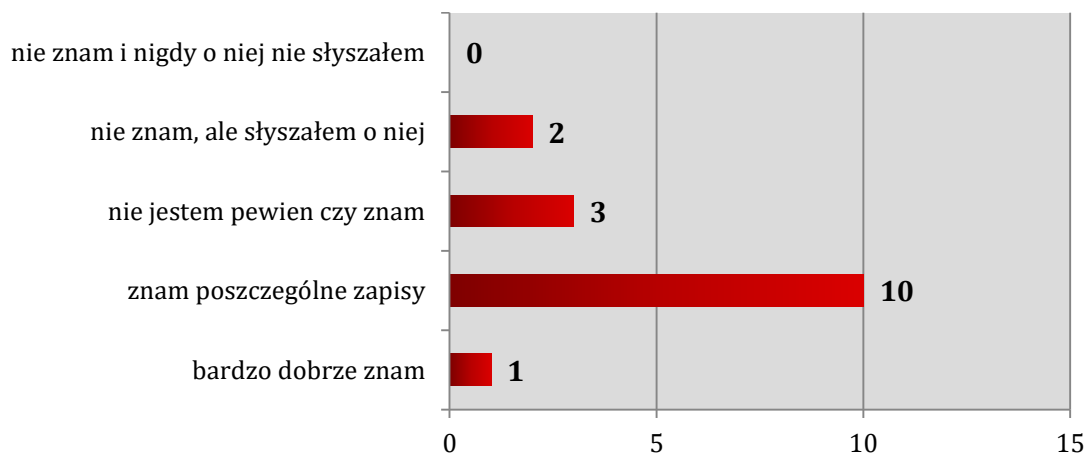
W dalszej kolejności respondentom zadaliśmy pytanie o to, jak często sprzedawcom zdarza się wzywać policję z powodu zakłócenia porządku przez osobę znajdującą się pod wpływem napojów alkoholowych, na terenie punktów sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy. 1 respondent stwierdził, iż takie sytuacje mają miejsce czasami, a 3 badanych uważa, że zdarzają się rzadko. Pozostałe osoby nie miały potrzeby wzywania policji (12 osób).

Wykres 93. Jak często zdarza się Panu/i wzywać policję z powodu zakłócenia porządku przez osobę pod wpływem alkoholu na terenie punktu sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy?

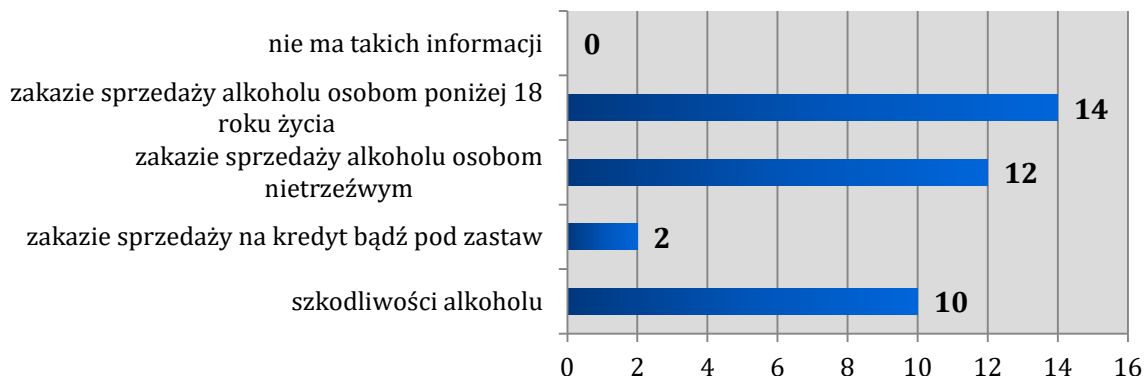
Wyroby nikotynowe podobnie jak alkohol, nie mogą być sprzedawane osobom nieletnim, spytaliśmy więc respondentów o to, czy zdarzyło się im sprzedać papierosy osobie niepełnoletniej w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Zdecydowana większość nigdy nie sprzedała papierosów osobie niepełnoletniej, 2 badanych dokonało tego raz lub kilka razy, natomiast 4 osoby nie potrafiły odpowiedzieć na to pytanie.

Wykres 94. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać papierosy osobie niepełnoletniej w ciągu ostatnich 12 miesięcy?

Analizując odpowiedzi respondentów na pytanie dotyczące znajomości ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącą się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu możemy zauważyć, że: 1 osoba zna ją bardzo dobrze, 10 badanych zna jej poszczególne zapisy, 3 sprzedawców nie jest pewnych co do jej znajomości, natomiast 2 respondentów nie zna, ale słyszało o niej.

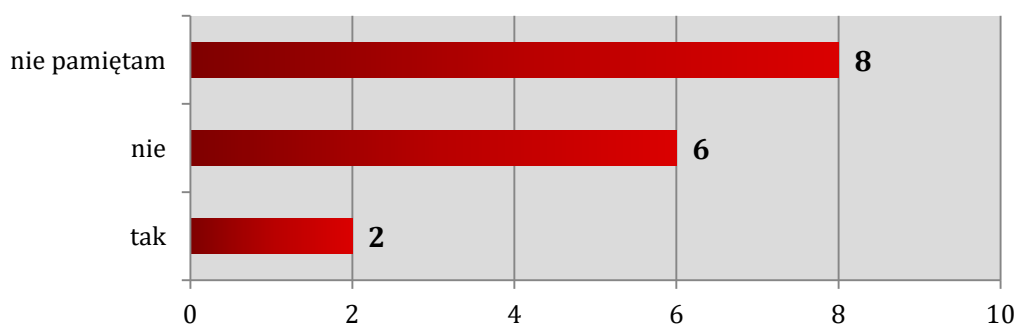
Wykres 95. Czy zna Pan/i ustawę z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącą się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?

Właściciele punktów sprzedających napoje alkoholowe, mają obowiązek umieścić w widocznym miejscu w swoim sklepie informację o szkodliwości alkoholu. Badanie ankietowe pokazało, że taka wiadomość widnieje tylko w 10 sklepach sprzedawców biorących udział w badaniu. Występowanie informacji o zakazie sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia zadeklarowało 14 respondentów, a dotyczącej zakazu sprzedaży osobom nietrzeźwym – 12 badanych. Informacja o zakazie sprzedaży na kredyt bądź pod zastaw znajduje się tylko w 2 punktach sprzedaży.

Wykres 96. Czy w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie znajdują się informacje na temat:

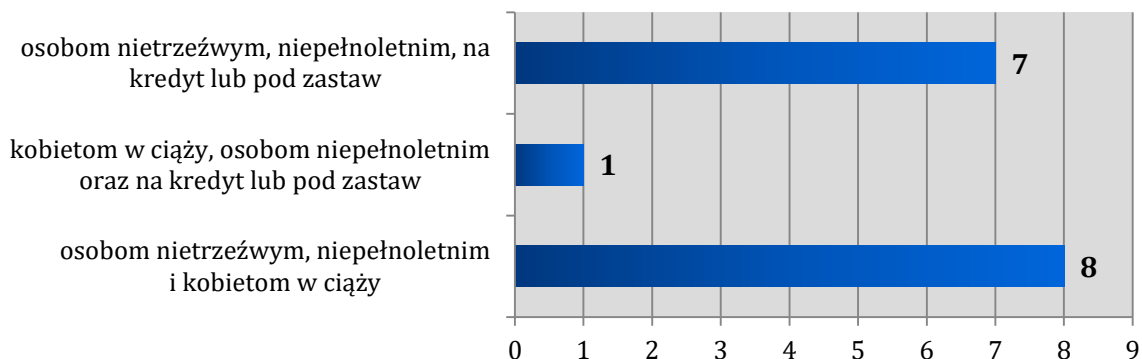
*Pytanie wielokrotnego wyboru, odpowiedzi nie sumują się do 16

Poniższy wykres przedstawia odpowiedzi respondentów na pytanie „czy brał/a Pan/i udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?”. Możemy zauważyć, iż udział w takim szkoleniu zadeklarowało tylko 2 sprzedawców biorących udział w badaniu. 6 badanych wskazało, że nie uczestniczyło w takim szkoleniu, natomiast pozostali nie pamiętają.

Wykres 97. Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?

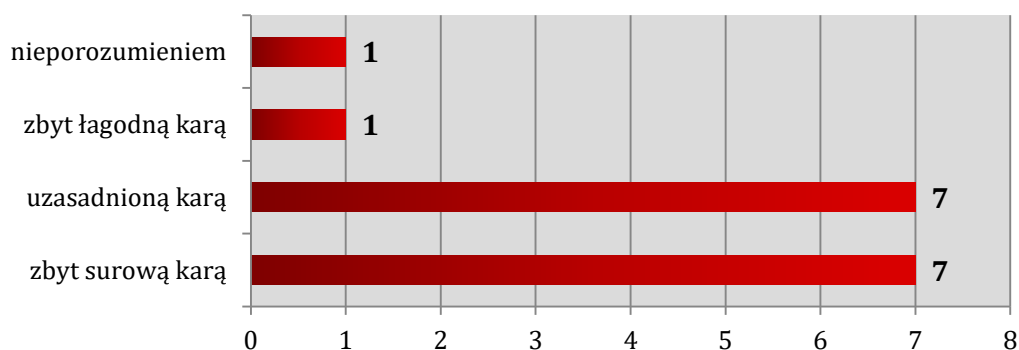
Kolejne pytanie skierowane do sprzedawców napojów alkoholowych miało na celu zbadanie wiedzy respondentów na temat ustawowych zakazów sprzedaży alkoholu. Na podstawie zebranych danych widzimy, że prawidłową wiedzę na ten temat ma 7 sprzedawców – stwierdzili oni, że zabrania się sprzedaży napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym, niepełnoletnim oraz na kredyt lub pod zastaw. Pozostali respondenci zaznaczyli nieprawidłową odpowiedź (9 osób).

Wykres 98. Komu zabrania się sprzedaży i podawania napojów alkoholowych według ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi?

Zdaniem 7 sprzedawców utrata zezwolenia na sprzedaż alkoholu za sprzedaż alkoholu osobom niepełnoletnim jest uzasadnioną karą. Również 7 sprzedawców jest zdania, że jest zbyt surowa kara, natomiast po 1 ankietowanym twierdzi, że jest to nieporozumienie oraz zbyt łagodna kara.

Wykres 99. Czy utrata zezwolenia na sprzedaż alkoholu za sprzedaż alkoholu nieletnim jest:

IV. KIERUNKI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Na podstawie obowiązujących lub opracowywanych programów oraz w wyniku prac zespołów roboczych ds. opracowania Strategii, w odniesieniu do każdej z dziedzin planowania strategicznego przeprowadzono analizy diagnostyczne, w skład których wchodzi:

- charakterystyka dziedziny, skali problemu i działań interwencyjnych,
- analiza SWOT⁵⁰,
- charakterystyka głównych obszarów problemowych,
- wskazanie najważniejszych obszarów powiązań (korelacje).

Podkreślenia wymaga ostatni wymieniony element analizy diagnostycznej – wskazuje on na komplementarność dziedzin planowania strategicznego, zarówno w zakresie podmiotowym jak i funkcjonalnym. W tym celu określone zostały korelacje, powiązania międzydziedzinowe z uwzględnieniem obszarów funkcjonowania Gminy nie objętych zakresem Strategii (np. mieszkalnictwo, edukacja) oraz działalności instytucji nie prowadzonych przez gminę Odolanów.

W oparciu o wnioski wynikające z diagnoz, sformułowano dla każdej z dziedzin cele operacyjne. Dla każdego z celów operacyjnych zaprezentowana została planowana strategia realizacji celu zawierająca charakterystykę planowanych do realizacji działań. Określone zostały podmioty odpowiedzialne, podmioty współpracujące, źródła finansowania oraz wytyczne dla monitorowania realizacji celów.

---

⁵⁰ Analiza SWOT wskazuje czynniki mające wpływ na możliwości interwencji, w podziale na mocne i słabe strony, szanse i zagrożenia. Mocne i słabe strony to czynniki wewnętrzne (GMK), takie na które mamy wpływ i takie które odnoszą się do teraźniejszości; szanse i zagrożenia to czynniki zewnętrzne (województwo, kraj, Europa), takie na które mamy niewielki wpływ i takie które mogą odnosić się do przyszłości.

CEL STRATEGICZNY

Opracowanie i wdrożenie zintegrowanej polityki społecznej, odpowiadającej wyzwaniom rozwojowym i ukierunkowanej na rozwiązywanie problemów społecznych Gminy i Miasta Odolanów,

POPRAWIE

stałe monitorowanie i analizowanie sytuacji społecznej, a w efekcie podejmowanie odpowiednich działań w odpowiedzi na zdiagnozowane problemy,

TAK, ABY

podejmowane interwencje odbywały się przy możliwie jak największym wykorzystaniu dostępnych zasobów oraz by były adekwatne do skali i charakteru problemu.

1. DZIEDZINY PLANOWANIA STRATEGICZNEGO

1.1. WSPIERANIE RODZINY

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do ich wypełniania. Wspieranie instytucji rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego. Wsparcie rodziny polega w szczególności na:

1. wzmocnieniu roli i funkcji rodziny,
2. rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny,
3. podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny,
4. pomocy w integracji rodziny,
5. przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny,
6. dążeniu do reintegracji rodziny,
7. pracy z rodziną,
8. pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

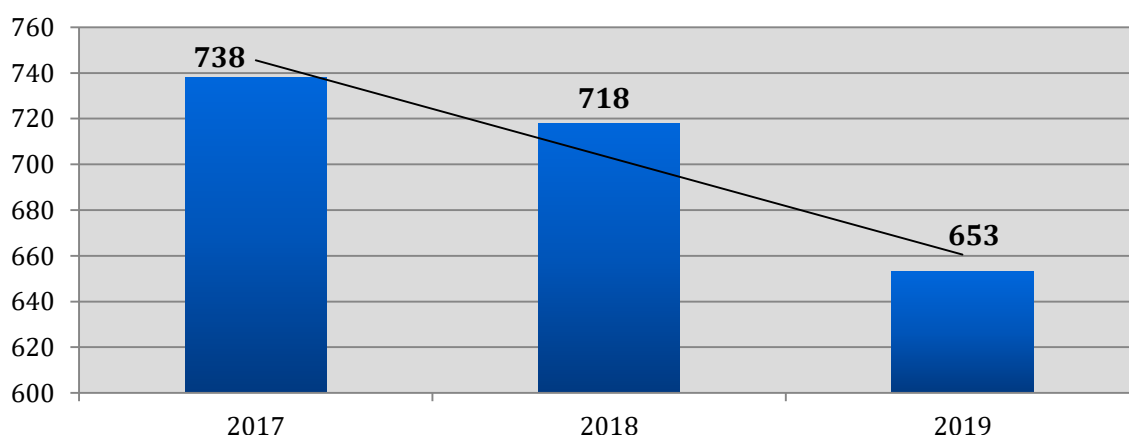
Wszystkie jednostki pomocowe działające na terenie Gminy w określony sposób zajmują się wspieraniem rodziny w różnych obszarach jej funkcjonowania, a ich integralne, holistyczne oddziaływania pozwalają uzyskać zamierzone efekty i wprowadzić istotne zmiany w zakresie funkcjonowania instytucji rodziny. Główną jednostkę organizacyjną zajmującą się szeroko rozumianym wspieraniem rodziny stanowi Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, który służy pomocą rodzinom z Gminy znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, prowadzi działania zmierzające do zaspokojenia niezbędnych ich potrzeb i umożliwiające życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

W dalszej części dokumentu przedstawione zostały dane dotyczące liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia instytucji zajmujących się wspieraniem rodziny oraz podejmowane przez te instytucje działania.

W 2019 roku objętych pomocą społeczną było łącznie 470 rodzin, składających się z 1 366 osób.

Na poniższym wykresie zaprezentowana została średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2017-2019. Możemy zauważyć, że ze świadczeń tych w 2019 roku korzystały średnio 653 rodziny, czyli o 12% rodzin mniej niż w roku 2017 oraz o 9% mniej niż w roku 2018.

Wykres 100. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

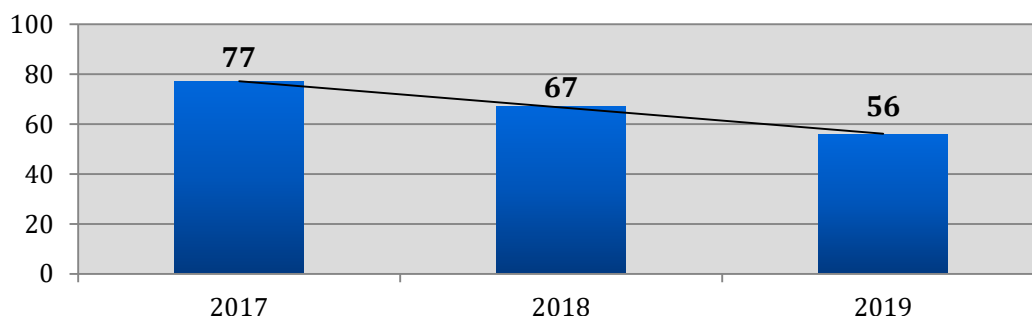
W 2017 roku ze świadczenia wychowawczego 500+ korzystało średnio 1 225 rodzin, w 2018 roku – 1 192 rodziny, natomiast w 2019 roku – 1 177. Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba rodzin pobierająca to świadczenie zmniejszyła się.

Wykres 101. Średnia liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba rodzin	1 225	1 192	1 177
kwota świadczeń (w złotych)	11 967 658,00	11 446 312,00	14 307 908,00

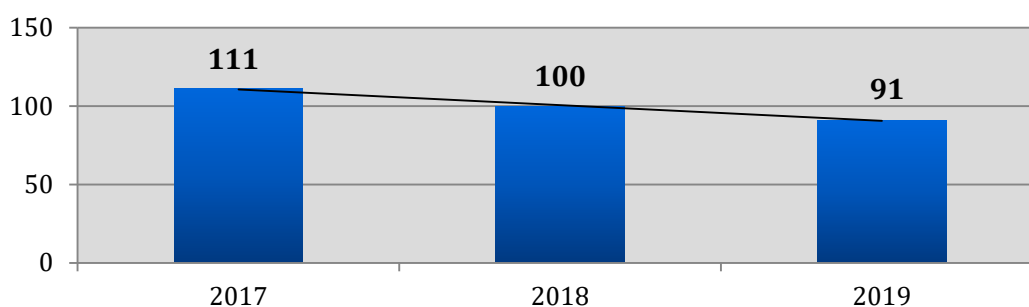
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W przypadku samotnego wychowywania dzieci, gdy jeden z rodziców uchyla się od płacenia alimentów na rzecz dzieci, obowiązek ten jest realizowany z funduszu alimentacyjnego. W roku 2019 z omawianych świadczeń skorzystało 56 osób, co oznacza spadek w stosunku do 2017 roku o 27%. Dane w tym zakresie przedstawione zostały na poniższym wykresie.

Wykres 102. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba rodzin, którym udzielona została pomoc z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych była zróżnicowana. W 2019 roku pomoc została udzielona 91 rodzinom, to o 9 rodzin mniej w porównaniu do roku poprzedniego i o 20 mniej w stosunku do roku 2017.

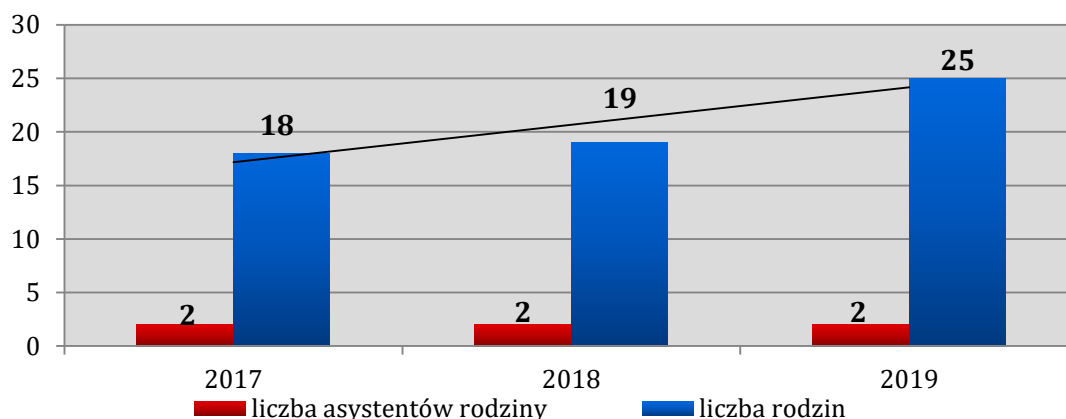
Wykres 103. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w gminie Odolanów realizuje zadania wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz. U. z 2021 r. poz. 159). Ustawa kładzie nacisk na pracę z rodziną celem niedopuszczenia do odebrania dziecka. W związku z tym wprowadzona została instytucja asystenta rodziny, którego zadaniem jest poprawa całościowego funkcjonowania rodziny oraz udzielanie jej pomocy w wielu obszarach: socjalnym, psychologicznym, wychowawczym, czy też ekonomicznym.

W MGOPS w Odolanowie na przestrzeni lat 2017-2019 w ramach realizacji ustawowego zadania było zatrudnionych 2 asystentów rodziny. W roku 2019 prowadzili oni pracę w 25 rodzinach przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, w tym 1 rodzina, z której dzieci przebywają w pieczy zastępczej.

Wykres 104. Liczba asystentów rodziny oraz rodzin korzystających z ich wsparcia na terenie Gminy na przestrzeni lat 2017-2019

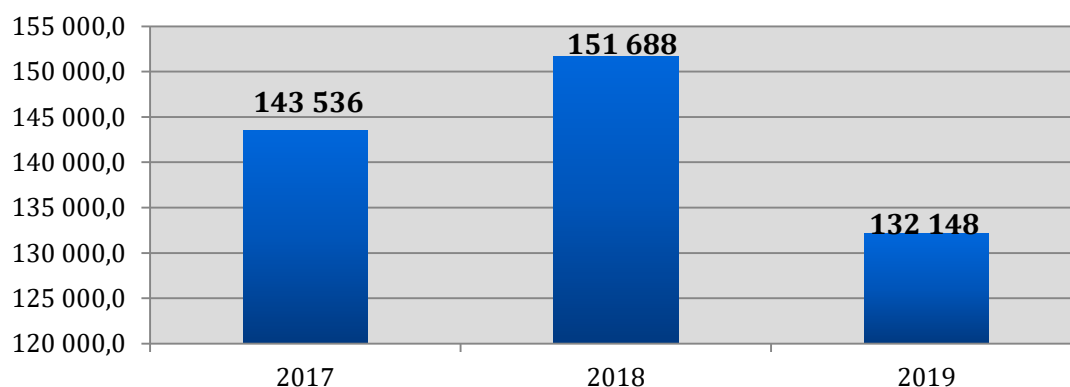

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejsko - Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Odolanowie za rok 2019 oraz wykaz potrzeb w zakresie pomocy społecznej

W roku 2019 w gminie Odolanów nie było rodzin wspierających, to znaczy takich, które mają za zadanie pomóc rodzinie w przezwyciężaniu trudnych sytuacji życiowych (zakres działania obejmuje udzielanie wskazówek dotyczących sprawowania opieki i wychowania dzieci, kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych, organizacji czasu rodziny, pomocy w nauce, racjonalnego prowadzenia budżetu domowego oraz prowadzenia gospodarstwa domowego).

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w omawianym roku poniósł wydatki związane z odpłatnością za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych na łączną kwotę 132 148 zł. Możemy zauważyć, że kwota przekazana na pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2017-2019 ulegała wahaniom, z kolei w 2019 roku jej wartość była najniższa.

Wykres 105. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018 i 2019 rok

Rodziny z gminy Odolanów korzystają również z Ogólnopolskiej Karty Dużej Rodziny. Przysługuje ona niezależnie od dochodu rodzinom z co najmniej trójką dzieci i oferuje system zniżek oraz dodatkowych uprawnień. Jej posiadacze mają możliwość korzystania z katalogu oferty kulturalnej, rekreacyjnej, czy transportowej na terenie całego kraju. Dla rodzin z dziećmi skierowany jest również program „Dobry start”, który zakłada wsparcie finansowe przy wydatkach związanych z wyprawką szkolną. Świadczenie to przysługuje każdej rodzinie, bez względu na dochody, raz w roku na każde dziecko w wysokości 300 zł. W 2019 roku skorzystały z Programu 1 362 rodziny zamieszkujące w Gminie.

W ramach wspierania rodziny Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej współpracuje z innymi służbami takimi jak: szkoły, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policja, Zespół Interdyscyplinarny, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostrowie Wielkopolskim oraz organizacje pozarządowe.

Organizacją czasu wolnego dzieci i młodzieży zajmują się również światlica opiekuńczo-wychowawcza oraz światlice środowiskowe działające na terenie Gminy i prowadzące zajęcia z elementami socjoterapii o charakterze profilaktycznym i wychowawczym. Na terenie Gminy funkcjonują także świetlice wiejskie.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy, wyróżniono najważniejszy obszar problemowy w dziedzinie planowania strategicznego:

- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych wynikająca z niskich kompetencji rodzicielskich,
- stała liczba asystentów rodziny, przy jednoczesnym wzroście liczby rodzin korzystających z ich wsparcia na przestrzeni ostatnich lat.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązanymi z dziedziną „Wspieranie rodziny” są:

- **edukacja** (w szczególności w kontekście wyrównywania szans edukacyjnych uczniów oraz wsparcia rodziców w edukowaniu ich dzieci i młodzieży);
- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** (jednym z kluczowych czynników zwiększających ryzyko wystąpienia trudności w zaspokajaniu podstawowych potrzeb bytowych przez rodziny jest problem związany z bezrobociem);

- **wsparcie osób niepełnosprawnych** (szczególną uwagę należy zwrócić na rodziny z dziećmi z niepełnosprawnością, które spotykają się z wieloma ograniczeniami i trudnościami w codziennym życiu);
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych** (uzależnienie jednego z członków rodziny prowadzi do występowania dysfunkcjonalności rodziny i problemów wszystkich ich członków).

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Podniesienie poziomu i jakości funkcjonowania rodzin oraz wzmocnienie ich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, a także wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Organizowanie oraz współfinansowanie wypoczynku zimowego i letniego dla dzieci i młodzieży.	Liczba osób korzystających z wypoczynku zimowego i letniego.
2	Rozwijanie oferty zajęć pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci korzystających z zajęć pozaszkolnych, liczba dostępnych zajęć.
3	Zapewnienie rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze, pomocy asystenta rodziny.	Liczba rodzin z dziećmi objętych wsparciem asystenta rodziny.
4	Funkcjonowanie rodzin wspierających.	Liczba osób objętych pomocą rodziny wspierającej.
5	Organizowanie warsztatów dla rodziców wzmacniających kompetencje wychowawcze.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach wzmacniających kompetencje wychowawcze.
6	Rozpowszechnianie informacji dla rodzin na temat możliwości poradnictwa rodzinnego i psychologicznego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów.	Liczba rozpowszechnionych informacji na temat poradnictwa rodzinnego i psychologicznego oraz uzyskania pomocy w przypadku doświadczenia problemów.
7	Zabezpieczenie potrzeb bytowych rodzin – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Liczba rodzin objętych pomocą materialną i niematerialną.
8	Organizowanie szkoleń dla osób pracujących w obszarze wspierania rodziny.	Liczba osób pracujących w obszarze wspierania rodziny objętych szkoleniami.
9	Organizowanie różnego rodzaju działań i aktywności mających na celu integrację rodzin.	Liczba zorganizowanych działań mających na celu integrację rodzin oraz liczba ich uczestników.

10	Monitorowanie sytuacji zdrowotnej i edukacyjnej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.	Liczba rodzin i dzieci objętych monitorowaniem.
11	Wsparcie w zakresie organizowania czasu wolnego dzieciom i młodzieży, poprzez prowadzenie różnorodnych form wsparcia dziennego.	Liczba dzieci i młodzieży biorących udział w zorganizowanych formach wsparcia dziennego.
12	Nawiązywanie i pogłębianie współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz wspierania rodziny.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.
13	Wspieranie działalności istniejących świetlic na terenie Gminy.	Liczba działań podjętych w celu wsparcia świetlic.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MGOPS, UGiM, GMCP.	Placówki oświatowe, NGO, PCPR, świetlica opiekuńczo-wychowawcza, świetlice środowiskowe i wiejskie.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.2. WSPARCIE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

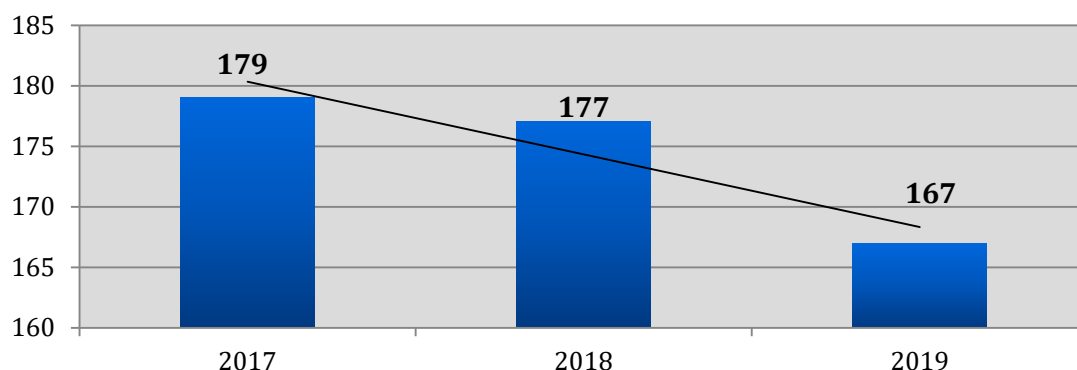
Dla potrzeb Strategii wykorzystano elementy definicji osoby niepełnosprawnej z ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych i przyjęto, że: *osoby niepełnosprawne to osoby, których stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnienie ról społecznych, a w szczególności wykonywanie pracy zawodowej*. Osoby niepełnosprawne dzieli się według różnych kryteriów: rodzaju niepełnosprawności, okresu życia, w którym ona wystąpiła oraz stopnia niepełnosprawności.

Wartym podkreślenia jest fakt, że osoby niepełnosprawne tworzą bardzo niejednorodną grupę, w związku z czym działania na ich rzecz powinny być adresowane z uwzględnieniem specyfiki występujących schorzeń i dysfunkcji. Z powyższych względów w niniejszej Strategii wydzielono obszar zdrowia psychicznego jako osobne zagadnienie.

W 2019 roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia z powodu niepełnosprawności kształtowała się na poziomie 167 rodzin. Warto zwrócić uwagę na to, iż niepełnosprawność jako powód udzielenia pomocy i wsparcia znalazła się na

trzecim miejscu pod względem ogólnej liczby rodzin otrzymujących pomoc i wsparcie w Gminie w 2019 roku. Na przestrzeni ostatnich lat liczba rodzin, którym udzielono pomocy z tego powodu systematycznie zmniejszała się. W stosunku do 2017 nastąpił spadek 7%.

Wykres 106. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017-2019. W 2017 roku przyznano 750 świadczeń na łączną kwotę 114 750,00 zł, w 2018 roku liczba świadczeń zwiększyła się i wynosiła 802 na kwotę 126 674,00 zł, w 2019 roku liczba ta ponownie spadła i kształtowała się na poziomie 760 świadczeń na kwotę 144 055,00 zł.

Tabela 96. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba świadczeń	750	802	760
kwota świadczeń (zł)	114 750,00	126 674,00	144 055,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W ciągu ostatnich trzech lat liczba przyznanych zasiłków pielęgnacyjnych dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności kształtowała się na różnym poziomie. W 2017 roku przyznano 2 499 świadczeń, w 2018 roku – 2 578, natomiast w 2019 roku – 2 595.

Tabela 97. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba świadczeń	2 499	2 578	2 595
kwota świadczeń (zł)	382 347,00	407 857,00	476 381,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2017 roku przyznano 1 530 świadczeń dla osób niepełnosprawnych powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności która powstała przed 21 rokiem życia, w 2018 roku – 1 564 świadczenia, natomiast w 2019 roku – 1 624. Oznacza to wzrost w porównaniu do roku 2017 o 94 świadczenia.

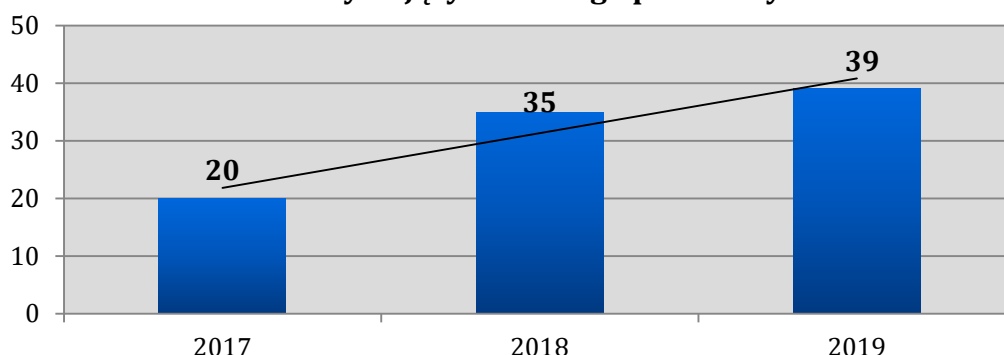
Tabela 98. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba świadczeń	1 530	1 564	1 624
kwota świadczeń (zł)	234 090,00	247 259,00	308 139,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku z usług opiekuńczych (przysługujących osobom samotnym, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób) skorzystało 39 osób. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba ta ulegała systematycznemu wzrostowi – w 2019 roku w stosunku do 2017 roku o 95%.

Wykres 107. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Istotnym zasobem w zakresie wsparcia osób niepełnosprawnych na terenie gminy Odolanów jest Warsztat Terapii Zajęciowej w Odolanowie, funkcjonujący od 1996 roku z inicjatywy Fundacji Inwalidów i Osób Niepełnosprawnych „Miłosierdzie” w Kaliszu oraz ówczesnego burmistrza Gminy i Miasta Odolanów. WTZ w Odolanowie oferuje rehabilitację społeczną jak i zawodową osób niepełnosprawnych intelektualnie i fizycznie, a także dąży do ogólnej poprawy funkcjonowania i rozwoju tej grupy osób. Zajęcia w ramach Warsztatu odbywają się w 5 pracowniach: gospodarstwa domowego, komputerowo-fotograficznej, krawiecko-artystycznej, muzyczno-plastycznej, stolarsko-ślusarskiej oraz rehabilitacji.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- niepełnosprawność jako jeden z najczęstszych powodów korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców gminy Odolanów,
- występowanie w przestrzeni społecznej i technicznej Gminy barier, uniemożliwiających im sprawne i samodzielne funkcjonowanie,
- wzrost zapotrzebowania na specjalistyczne usługi opiekuńcze na przestrzeni ostatnich lat,
- wzrost liczby beneficjentów korzystających z zasiłków pielęgnacyjnych.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z dziedziną „Wsparcie osób niepełnosprawnych” są:

- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby z niepełnosprawnością wynikające z braku umiejętności poruszania się po rynku pracy, niskich kwalifikacji oraz trudności związanych z powrotem na rynek pracy osób po przebytych kryzysach zdrowotnych; działalność w tym zakresie powinna być realizowana we współpracy z PUP.
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób z orzeczoną niepełnosprawnością. W związku z tym istnieje powiązanie skali i rodzaju zadań kierowanych do seniorów mających różne rodzaje niepełnosprawności, które będą wspierać ich zdrowe funkcjonowanie.
- **ubóstwo** – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób niepełnosprawnych oraz ograniczonej możliwości pozyskiwania nowych dochodów.
- **zdrowie** – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym rehabilitacji oraz dostępności do świadczeń, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia.

Cele operacyjne**CEL OPERACYJNY NR 1**

Zapobieganie zjawisku wykluczenia społecznego osób niepełnosprawnych, poprzez ich szeroko pojętą aktywizację oraz integrację, a także udzielanie pomocy i wsparcia w zakresie rehabilitacji oraz usług pielęgnacyjnych i opiekuńczych.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Dostosowanie infrastruktury gminnej do potrzeb osób niepełnosprawnych.	Liczba działań zmierzających do dostosowania infrastruktury gminnej do potrzeb osób niepełnosprawnych.
2	Stworzenie warunków do integracji społecznej osób niepełnosprawnych poprzez organizację imprez sportowych, kulturalnych, rekreacyjnych lub turystycznych.	Liczba zorganizowanych integracyjnych przedsięwzięć o charakterze sportowym, kulturalnym, rekreacyjnym lub turystycznym dla osób niepełnosprawnych.
3	Organizowanie wolontariatu przy osobach niepełnosprawnych.	Liczba wolontariuszy pomagających osobom niepełnosprawnym.
4	Wspieranie osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych w miejscu zamieszkania.	Liczba działań mających na celu wsparcie osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier.
5	Świadczenie usług opiekuńczych dla osób niepełnosprawnych.	Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z usług opiekuńczych.
6	Zabezpieczenie potrzeb bytowych osób niepełnosprawnych – zapewnienie pomocy materialnej i niematerialnej.	Liczba osób niepełnosprawnych objętych pomocą materialną i niematerialną.
7	Udzielanie pomocy materialnej na zakup sprzętu rehabilitacyjnego i ortopedycznego.	Liczba osób którym została przyznana pomoc materialna.
8	Podnoszenie świadomości społecznej dotyczącej osób niepełnosprawnych – działania edukacyjne i promocyjne, mające na celu przełamywanie barier mentalnych i kreowanie właściwych postaw społecznych.	Liczba zorganizowanych kampanii promocyjnych oraz działań edukacyjnych podnoszących świadomość społeczną w zakresie niepełnosprawności.
9	Nawiązywanie i pogłębianie współpracy z organizacjami pozarządowymi prowadzącymi działalność na rzecz osób niepełnosprawnych.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi.

10	Rozwój kompetencji zawodowych pracowników zajmujących się obsługą i wsparciem osób niepełnosprawnych, w tym pracowników Urzędu Gminy i Miasta oraz Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Odolanowie.	Liczba osób biorących udział w warsztatach, szkoleniach wzmacniających kompetencje zawodowe.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MGOPS, GMCP, UGiM.	PCPR, placówki zdrowia, NGO, placówki oświatowe, PUP.	Środki własne, budżet państwa, PFRON, środki europejskie.

1.3. ZDROWIE PSYCHICZNE

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Zdrowie psychiczne jest dynamicznym stanem wewnętrznej równowagi, która umożliwia osobom wykorzystywanie ich umiejętności w harmonii z uniwersalnymi wartościami społecznymi. Podstawowe umiejętności poznawcze i społeczne, zdolność rozpoznawania, wyrażania i modulowania własnych emocji, a także współczucia dla innych, elastyczność i zdolność radzenia sobie z niekorzystnymi zdarzeniami w życiu i pełnienia funkcji w rolach społecznych, a także harmonijny związek między ciałem, a umysłem to istotne składniki zdrowia psychicznego, które przyczyniają się w różnym stopniu do stanu równowagi wewnętrznej. Według tej definicji równowaga wewnętrzna jest uważana za „stan dynamiczny” głównie w celu odzwierciedlenia faktu, że różne okresy życia człowieka (dojrzewanie, rodzicielstwo, przejście na emeryturę) naruszają ową równowagę i mogą wymagać zmian⁵¹.

Dotarcie do wiarygodnych danych dotyczących zdrowia psychicznego zazwyczaj stwarza wiele problemów. Dzieje się tak ponieważ termin „zdrowie psychiczne” jest bardzo płynny i zawierają się w nim pozostałe problemy społeczne, na temat których możemy znaleźć wyczerpujące statystyki.

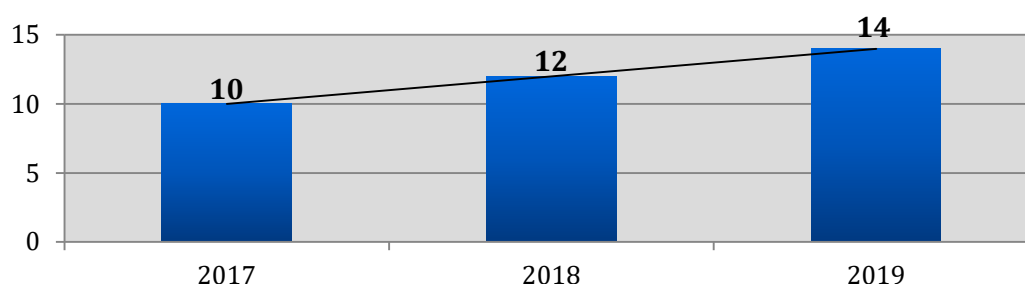
Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej, realizowanych przez gminę, należy organizacja i świadczenie usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Celem specjalistycznych usług opiekuńczych jest poprawa jakości życia osób z zaburzeniami psychicznymi poprzez: zapewnienie wysokiej jakości

⁵¹ www.psychiatriapolska.pl

specjalistycznej pomocy osobom samotnym z zaburzeniami psychicznymi, w przypadkach gdy są jej pozbawione, oraz osobom, które wymagają takiej pomocy, a rodzina nie może jej zapewnić; pomoc dostosowaną do szczególnych potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi oraz celów postawionych w planach postępowania terapeutyczno-wspierającego, świadczoną przez osoby z odpowiednim wykształceniem i doświadczeniem.

Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych dla osób z zaburzeniami psychicznymi w ostatnich trzech latach systematycznie wzrastała – w 2019 roku w stosunku do 2017 roku zwiększyła się o 40%.

Wykres 108. Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Gminno-Miejskie Centrum Pomocy „Wiara – Nadzieja – Miłość” w Odolanowie prowadzi Środowiskowy Dom Samopomocy, będący placówką typu AB – dla osób przewlekle psychicznie chorych oraz upośledzonych umysłowo. Dom jest ośrodkiem typu dziennego, który zapewnia wsparcie dla 35 osób, w postaci zajęć wspierająco-aktywizujących, specjalistycznej pracy terapeutycznej i ogólnej pomocy psychologicznej, psychiatrycznej, socjalnej i terapeutycznej. Placówka jest ukierunkowana na promowanie talentów swoich podopiecznych, tworzenie warunków do ich rozwoju oraz usamodzielnienia, a także dąży do przeciwdziałania społecznemu wykluczeniu i marginalizacji osób cierpiących z powodu zaburzeń psychicznych.

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

DOROŚLI MIESZKAŃCY

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONEGO BADANIA

- Analiza wyników przeprowadzonego pod kątem **zdrowia psychicznego**, pozwoliła stwierdzić, że zdecydowana większość badanych ocenia je jako dobre, bądź bardzo dobre (78%).
- Z perspektywy płci, jako zły lub bardzo zły swój stan zdrowia ocena 4% mężczyzn oraz 2% kobiet.
- Najgorzej swój stan zdrowia oceniają osoby w wieku powyżej 65 lat, z kolei najlepiej mieszkańcy w przedziale wiekowym 36-45 lat.
- U blisko połowy respondentów przez okres co najmniej 2 tygodni występowało obniżenie nastroju, osłabienie koncentracji i uwagi oraz zaburzenia snu.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie wykluczeniem społecznym i zawodowym osób z zaburzeniami psychicznymi,
- wzrost liczby osób korzystających z usług specjalistycznych opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z dziedziną „zdrowie psychiczne” są:

- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – trudności w podjęciu zatrudnienia przez osoby nie będące w pełni sił psychicznych powinny być przewyżczone we współpracy ze specjalistami z zakresu psychoterapii i szeroko rozumianego zdrowia psychicznego,
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wraz ze starzeniem się społeczeństwa wzrasta ilość osób osamotnionych, pozbawionych jakichkolwiek aktywności społecznych czy kontaktów towarzyskich. Poczucie osamotnienia i bezużyteczności pozostaje w ścisłym związku z percepcją swojej osoby, poczuciem własnej wartości, a co za tym idzie – ze stanem zdrowia psychicznego,

- **ubóstwo** – wynikające z niskiej wysokości świadczeń emerytalno-rentowych osób niezdolnych do pracy z powodu chorób/zaburzeń na tle psychicznym. Długotrwałe ubóstwo powstrzymuje człowieka przed realizacją celów, stawia go w sytuacji bez wyjścia, potrafi również skutecznie sparaliżować funkcjonowanie rodziny, jako podstawowej komórki społecznej,
- **zdrowie** – przede wszystkim w kontekście dostępu do usług medycznych, w tym grup samopomocowych, psychoterapii, których realizacja zależy od wysokości środków przekazywanych przez Narodowy Fundusz Zdrowia,
- **przemoc i uzależnienia** – trwanie w obu tych sytuacjach – zarówno w uzależnieniu lub współuzależnieniu, doznawaniu przemocy lub bycia sprawcą przemocy związane jest z szeregiem negatywnych uczuć oraz bardzo silnym stresem, co bezpośrednio i trwale wpływa na jakość zdrowia psychicznego.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Rozwój systemu pomocy i wsparcia dla osób chorujących psychicznie oraz zwiększanie świadomości społeczności lokalnej na temat zdrowia psychicznego, przy jednoczesnym ograniczaniu zasięgu krzywdzących stereotypów, dotyczących osób borykających się z problemami natury psychicznej.

Lp.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Kontynuowanie prowadzenia Środowiskowego Domu Samopomocy w Odolanowie.	Liczba podopiecznych Środowiskowego Domu Samopomocy w Odolanowie.
2	Prowadzenie kampanii informacyjnych o dostępnych formach pomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjnych.
3	Wczesna profilaktyka szkolna dotycząca kwestii zdrowia psychicznego – prowadzenie programów profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.	Liczba uczniów biorących udział w warsztatach profilaktycznych dotyczących zdrowia psychicznego.
4	Udzielanie pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży w przedszkolach, szkołach i placówkach.	Liczba osób, którym udzielono pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
5	Współpraca z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie oraz Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie aktywizacji społecznej i zawodowej osób z zaburzeniami psychicznymi.	Liczba działań podjętych we współpracy z PCPR oraz PUP.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MGOPS, GMCP, UGiM.	NGO, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia, PCPR, PUP.	Środki własne, środki pozyskane z Unii Europejskiej.

1.4. PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ OD SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH ORAZ HAZARDU

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Alkoholizm jest problemem zdrowotnym i społecznym. Specjaliści z różnych profesji poszukują sposobu rozwiązywania tego problemu. Chcą poznać przyczyny powstawania alkoholizmu i działania, które mogłyby zapobiec rozprzestrzenianiu się tego zjawiska. Uzależnienie od alkoholu jest uznawane za chorobę spełniając trzy zasadnicze kryteria. Pierwsze kryterium dotyczy naruszonej równowagi między zdrowiem a patologią. Drugim kryterium jest swoista etiologia uzależnienia. Jako trzeci wskaźnik choroby są to zmiany patologiczne, w których obecny jest czynnik fizyczny⁵². Posługując się wskaźnikami europejskimi oraz na podstawie danych szacunkowych PARPA, można szacować, iż liczba uzależnionych od alkoholu w Polsce wynosi 600-800 tys., z czego 80% stanowią mężczyźni. Z kolei populacja osób pijących ryzykownie i szkodliwie szacowana jest w Polsce na około 2-3 mln osób. Dorośli członkowie rodzin alkoholowych tj. takich gdzie nadużywanie alkoholu zaburza życie rodzinne, stanowią w Polsce populację liczącą 1,5-2 mln osób. Dzieci i młodzież w rodzinach alkoholowych to w Polsce populacja licząca 1,5-2 mln osób.

Działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Odolanowie, wynikają między innymi z przyjętego uchwałą Nr XXIV/206/20 Rady Gminy i Miasta Odolanów z dnia 30 grudnia 2020 roku *Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie i Mieście Odolanów na rok 2021*.

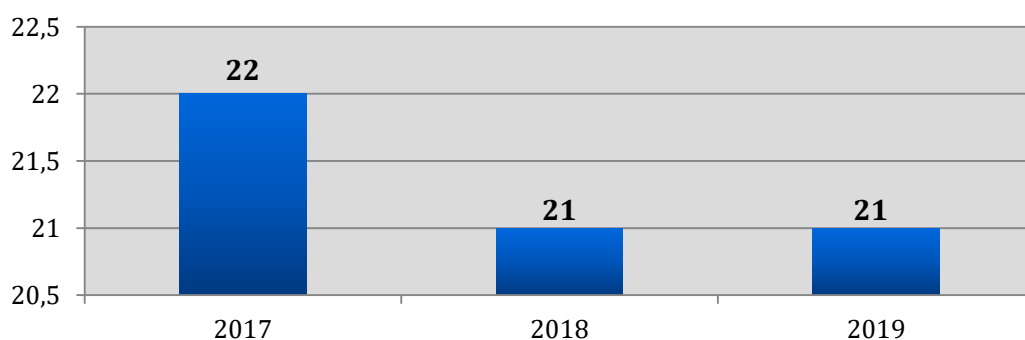
Poniżej przedstawione zostały miejsca, gdzie na terenie gminy Odolanów mieszkańcy mogą uzyskać pomoc w przypadku problemu uzależnienia.

⁵² Kinney J., Leaton G., *Zrozumieć alkohol*, Warszawa 1996 r.

W 2019 roku z pomocy Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu uzależnienia od alkoholu skorzystało 21 rodzin. Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba ta utrzymuje się na względnie stałym poziomie. Alkoholizm jako powód udzielania pomocy i wsparcia w omawianym roku znajdował się dopiero na dziewiątym miejscu pod względem liczby rodzin otrzymujących z tego powodu pomoc. Na przestrzeni ostatnich trzech lat 1 osoba otrzymała pomoc z powodu narkomanii – w 2017 i 2019 roku.

Wykres 109. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom odgrywają również działania podejmowane przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Odolanowie, w ramach przysługujących jej uprawnień.

Według stanu na koniec 2019 roku Komisja liczyła 9 członków. W 2019 roku przeprowadzili oni rozmowy z 10 osobami uzależnionymi od alkoholu oraz 3 członkami ich rodzin. Jednocześnie w omawianym roku Komisja podjęła czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu w placówce uzależnienia wobec 10 osób uzależnionych od alkoholu oraz wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego wobec 9 osób. Dane dotyczące działań GKRPA w Odolanowie podejmowanych wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019 przedstawia poniższa tabela.

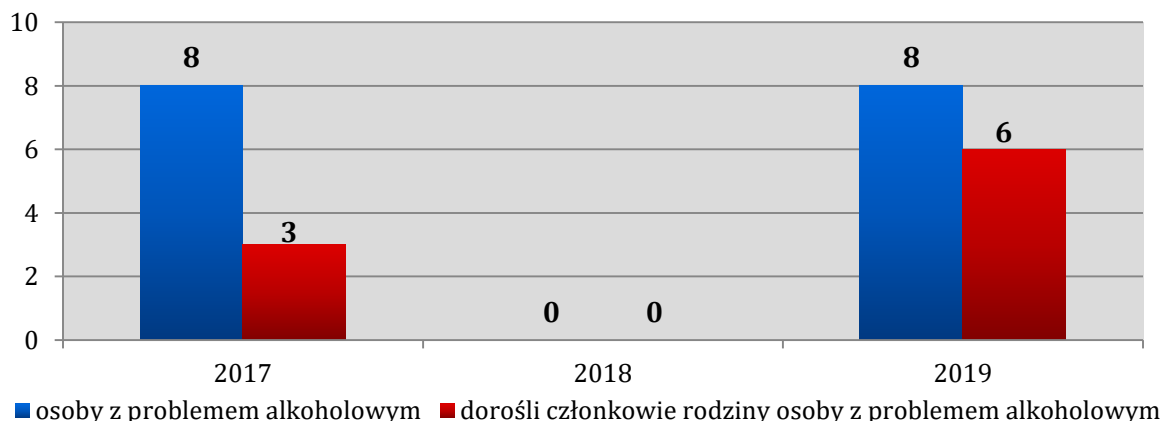
Tabela 99. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Odolanowie wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	15	25	10
liczba członków rodzin osób uzależnionych, z którymi przeprowadzono rozmowy	4	7	3
liczba osób w stosunku do których podjęto czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w placówce leczenia uzależnienia	b.d.	21	10
liczba osób, wobec których wystąpiono do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	4	5	9

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

Punkt Konsultacyjno-Informacyjny w 2019 roku był czynny 16 godzin w miesiącu. Pomoc i wsparcie uzyskują tam osoby uzależnione, współuzależnione, dzieci z rodzin dotkniętych przemocą lub alkoholizmem rodziców, osoby doznające przemocy w rodzinie lub stosujące przemoc.

W 2019 roku w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym udzielono porady 8 osobom z problemem alkoholowym oraz 6 dorosłym członkom rodziny osoby z problemem alkoholowym. Dane źródłowe wykazują, że w 2019 roku w stosunku do roku poprzedniego liczba osób wzrosła, jednakże w porównaniu do 2017 roku kształtowała się na zbliżonym poziomie.

Wykres 110. Liczba osób, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

Na terenie gminy Odolanów funkcjonuje 1 stowarzyszenie abstynenckie oraz 1 samopomocowa grupa wsparcia dla osób z problemem alkoholowym (grupa AA). Nie występuje natomiast żaden klub abstynenta, samopomocowa grupa wsparcia dla dorosłych członków rodzin z problemem alkoholowym (Al-Anon) ani grupa wsparcia dla dorosłych dzieci alkoholików (DDA).

GKRPA zajmuje się również profilaktyką zachowań ryzykownych. W 2019 roku przeprowadzone zostały programy rekomendowane w ramach Systemu Rekomendacji Programów Profilaktycznych i Promocji Zdrowia Psychicznego prowadzonego przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN, z obszaru profilaktyki uniwersalnej skierowanej do dzieci i młodzieży. Wzięło w nich udział 538 uczniów, 26 nauczycieli oraz 182 rodziców. Do przeprowadzonych w 2019 roku programów rekomendowanych należały: Przyjaciele Zippiego, Program profilaktyczno-wychowawczy EPSILON, Debata.

W tym samym roku prowadzone były inne programy profilaktyczne (nierekomendowane), w których wzięło udział łącznie 137 uczniów, 9 nauczycieli oraz 68 rodziców.

W ramach profilaktyki zachowań ryzykownych dzieci i młodzieży w 2019 roku zorganizowano również:

- jednorazowe prelekcje, pogadanki, w których wzięło udział 156 osób,
- festyny i inne imprezy plenerowe z 500 uczestnikami.

W omawianym roku zorganizowano również szkolenia i warsztaty dla rodziców z zakresu profilaktyki problemowej, w których uczestniczyły 32 osoby.

RYNEK NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

W roku 2019 wartość alkoholu sprzedanego na terenie gminy Odolanów wyniosła łącznie 12 151 256,34 zł, w tym 5 281 155,51 zł o zawartości alkoholu do 4,5% (oraz piwa), 822 081,08 zł o zawartości alkoholu od 4,5% do 18% (z wyjątkiem piwa) oraz 6 048 019,75 zł o zawartości alkoholu powyżej 18%. W stosunku do roku poprzedniego, w omawianym roku łączna wartość sprzedanego na terenie Gminy alkoholu uległa zwiększeniu.

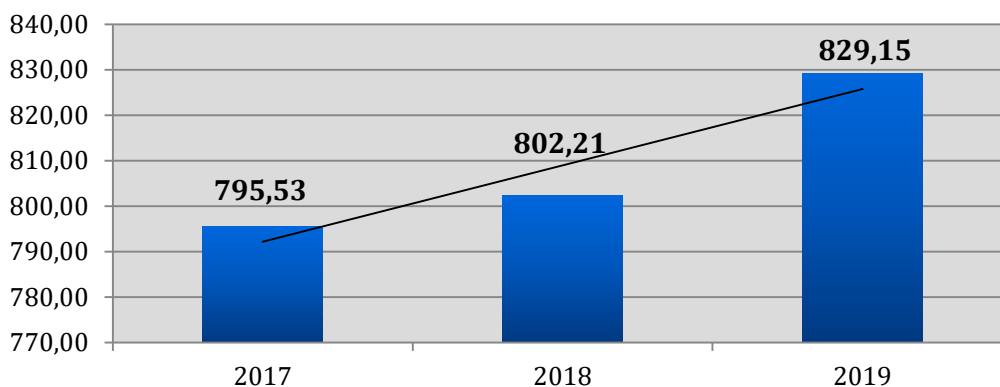
Rysunek 8. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Odolanów alkoholu w latach 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku wartość sprzedanego alkoholu na 1 mieszkańca kształtowała się na poziomie 829,15 zł. Na przestrzeni ostatnich trzech lat wartość ta systematycznie wzrastała.

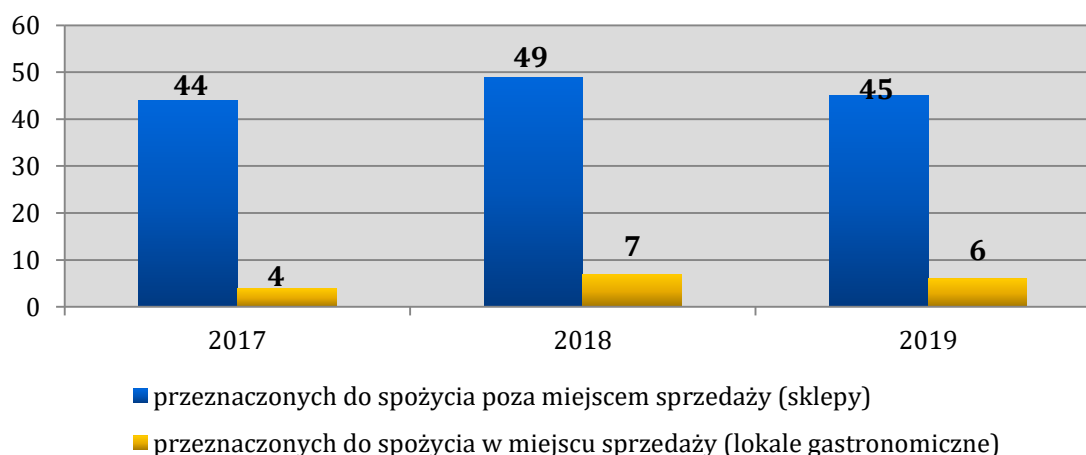
Wykres 111. Wartość sprzedanego na terenie gminy Odolanów alkoholu na 1 mieszkańca w latach 2017-2019 (w złotych)

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku na terenie gminy Odolanów znajdowało się łącznie 51 punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym 45 przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży (sklepy) i 6 przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży (lokale gastronomiczne). Na przestrzeni lat 2017-2019 liczba sklepów prowadzących sprzedaż alkoholu jak i lokali gastronomicznych ulegała wahaniom.

Wykres 112. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Odolanów na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2017, 2018 i 2019 rok

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH – PROBLEM ALKOHOLOWY

DOROŚLI MIESZKAŃCY

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ

- Analizując uzyskane w tym obszarze dane widzimy, że **spożywanie alkoholu** zadeklarowała zdecydowana większość dorosłych mieszkańców gminy Odolanów, tj. 79%. Wśród nich co trzecia osoba sięga po niego w sposób okazjonalny, czyli kilka razy w roku (40%).
- Spożywanie alkoholu zadeklarował większy odsetek **mężczyzn** (85%) niż kobiet (77%), przy czym mężczyźni częściej spożywają go w sposób ryzykowny, tj. codziennie lub kilka razy w tygodniu – 18%.
- 15% badanych w wieku **powyżej 65 lat** deklaruje codzienne spożywanie alkoholu, z kolei całkowitą abstynencję zachowuje najwięcej mieszkańców Gminy w przedziale wiekowym **46-55 lat** (42%).

- Z częstotliwością wskazującą na **picie ryzykowne**, czy też szkodliwe (kilka razy w tygodniu lub codziennie) po alkohol sięga 15% mieszkańców Gminy.
- Do **wykonywania obowiązków pod wpływem alkoholu** przyznało się 8% respondentów, przy czym 4% badanych zadeklarowało, iż była to sytuacja jednorazowa.
- Do **prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu** przyznało się również 8% badanych, wśród których 5% zadeklarowało, że taka sytuacja miała miejsce tylko raz, a po 2% ankietowanych odpowiedziało, iż zdarza im się to sporadycznie oraz często.
- Niepokojącym faktem jest to, iż blisko połowa ankietowanych było **świadkiem prowadzenia pojazdu przez osobę będącą pod wpływem alkoholu** (48%).
- Badania wykazały, że po 1% respondentów nie ma **wiedzy na temat szkodliwości picia alkoholu w ciąży na rozwój dziecka** lub uważa, że alkohol nie ma na to wpływu.
- Warto zwrócić uwagę również na to, że **świadkiem spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży** na terenie swojej miejscowości w ciągu ostatnich 12 miesięcy był co piąty respondent, tj. 22%.

UCZNIOWIE

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ

- Uzyskane wyniki badań pokazują, że **po alkohol kiedykolwiek w życiu sięgnął** co piąty uczeń biorący udział w badaniu, tj. 19%.
- Pod względem **płci** spożywanie alkoholu zadeklarował większy odsetek dziewczynek (21%), niż chłopców (17%), przy czym większość dziewczynek spożywała go jednokrotnie (16%).
- Największy odsetek badanych uczniów, którzy nigdy nie spożywali alkoholu jest w wieku 12-14 lat, z kolei największy w wieku 17-18 lat, co oznacza, że **wraz z wiekiem, wzrasta odsetek uczniów mających kontakt z alkoholem**.
- W **sposób ryzykowny** alkohol pije 2% uczniów – zadeklarowali oni, że spożywają alkohol codziennie.

- Z przeprowadzonego badania wyłania się obraz wczesnej **inicjacji alkoholowej** 60% ankietowanych – przyznali oni, że sięgnęli po niego w wieku 10-13 lat oraz co piątego ucznia, który spożył go po raz pierwszy w wieku poniżej 10 lat (*spośród tych, którzy spożywali alkohol*).
- Najpopularniejszym wśród uczniów **rodzajem spożywanego alkoholu** okazało się piwo – sięgnęło po nie 63% badanych (*spośród tych, którzy spożywali alkohol*). Na drugim miejscu pod względem rozpowszechniania znalazło się wino.
- Przeprowadzone badanie pozwoliło zweryfikować również **okoliczności otrzymania/ zdobycia alkoholu** przez uczniów. Z deklaracji ankietowanych wynika, że znaczna część młodych mieszkańców Gminy miała kontakt z alkoholem, ponieważ dostała go do spróbowania od rodziców (51%) oraz została nim poczęstowana (26% *spośród tych, którzy spożywali alkohol*).
- Analizując odpowiedzi uczniów gminy Odolanów dotyczących **stopnia dostępności napojów alkoholowych**, możemy zauważyć, że jest on postrzegany jako najłatwiej dostępny ze wszystkich używek. 28% ankietowanych zadeklarowało, że alkohol jest łatwy do zdobycia.
- Wśród **opinii** 75% uczniów alkohol jest substancją bardzo szkodliwą lub szkodliwą dla zdrowia, natomiast aż 17% badanych uczniów nie dostrzega jego szkodliwego wpływu, a 8% nie posiada w tym zakresie wiedzy.

SPRZEDAWCY NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ

- Ponad połowa badanych sprzedawców uważa, że spożycie alkoholu na terenie Gminy wzrasta. Żaden z badanych nie wskazał na zmniejszanie się tego problemu.
- Niemal wszyscy respondenci przyznali, że zdarzały się sytuacje kiedy osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w punkcie, w którym pracują. Pozytywne jest to, że żaden z nich nie przyznał się do jego sprzedaży osobie poniżej 18 roku życia.
- 1/16 badanych zadeklarował, że nigdy nie pytał o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest on pełnoletni.

- Sprzedaż alkoholu osobie nieletniej, w sytuacji gdy chciała go kupić dla rodziców zdarzała się u 1 badanego sprzedawcy czasami.
- Wszyscy sprzedawcy stwierdzili, że na terenie Gminy ma miejsce prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu – zdaniem 1 osoby bardzo często, natomiast 3 badanych uważa, że ma to miejsce często.
- Zdecydowana większość respondentów zadeklarowała próby kupna alkoholu przez osoby nietrzeźwe w punkcie, w którym pracują, jednakże do sprzedaży przyznało się 6/16 sprzedawców.
- Dostrzegalny jest niski poziom wiedzy sprzedawców w zakresie zapisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

PROBLEM NIKOTYNOWY

DOROŚLI MIESZKAŃCY

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONEGO BADANIA

- Zebrany materiał badawczy wykazał, że **codziennie** papierosy pali 15% dorosłych mieszkańców gminy Odolanów, a co trzeci respondent zadeklarował wypalenie dziennie od 16 do 25 papierosów (*spośród osób palących*).
- Problem palenia wyrobów tytoniowych występuje w większym natężeniu wśród **mężczyzn** – do codziennego palenia przyznał się co trzeci badany mężczyzna, z kolei w przypadku **kobiet** była to co dziesiąta badana mieszkanka.
- Analizując tą kwestię pod kątem **wieku**, można zauważyć, że w każdym przedziale wiekowym znajdują się osoby palące – najwięcej z nich ma mniej niż 25 lat (40%).
- Papierosy elektroniczne są wśród dorosłej części społeczności Gminy znacznie mniej popularne, niż tradycyjne papierosy – codziennie sięga po nie tylko 4% ankietowanych, przy czym częściej sięgają po nie mężczyźni oraz osoby do 25 roku życia.
- Ważnym wnioskiem z badania jest fakt, że znaczna część respondentów zdaje sobie sprawę ze **szkodliwości papierosów i e-papierosów dla zdrowia**.
- Tradycyjne papierosy są według dorosłych mieszkańców bardziej szkodliwe, niż e-papierosy, różnica wynosi 7 pp.

UCZNIOWIE

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ

- Na podstawie zebranych danych możemy zauważyć, że **kontakt z papierosami** miało 12% uczniów z gminy Odolanów, przy czym większy odsetek palących uczniów stanowią chłopcy (17%).
- Pod względem **wieku**, największy udział wśród uczniów deklarujących palenie papierosów, mają osoby między 15 a 16 rokiem życia (36%) oraz 17 a 18 rokiem życia (33%).
- Jednocześnie zauważalne jest to, że spośród uczniów mających kontakt z tradycyjnymi papierosami, zdecydowana większość sięgnęła po nie jednokrotnie.
- Badani deklarujący palenie **papierosów elektronicznych** stanowili 17%, a rozkład płci kształtował się na zbliżonym poziomie (chłopcy – 19%, dziewczynki – 15%).
- Najczęściej po e-papierosy sięgali uczniowie między 15 a 16 rokiem życia (43%).
- Z zebranych danych wynika, że uczniowie sięgają po e-papierosy nieco częściej niż po tradycyjne papierosy. W ciągu 30 dni poprzedzających badanie 24% ankietowanych sięgnęło po papierosy elektroniczne, natomiast po zwykłe papierosy – 22 (*spośród tych, którzy palili papierosy*).
- W porównaniu do e-papierosów, tradycyjne papierosy są dla uczniów **łatwiejsze do zdobycia**. Różnica wynosi 5 pp. (papierosy uznaje za łatwe do zdobycia 28%, a e-papierosy 23%).
- Z odpowiedzi badanych dotyczących opinii na temat **zdrowotnych szkodliwości papierosów i e-papierosów** wynika, że według uczniów bardziej szkodliwe są tradycyjne papierosy.

SPRZEDAWCY NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ

- 2 badanym sprzedawcom zdarzyło się w ciągu ostatnich 12 miesięcy sprzedać papierosy osobie niepełnoletniej, z kolei 4 z nich nie jest pewnych czy doszło do takiej sytuacji.

PROBLEM NARKOTYKOWY

DOROŚLI MIESZKAŃCY

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ

- Do **sięgnięcia** po narkotyki, dopalacze lub inne środki psychoaktywne przyznało się tylko 4% respondentów, przy czym większy odsetek stanowili mężczyźni oraz osoby do 25 roku życia.
- Wyniki badania ankietowego pokazały, iż **najpowszechniejszą** wśród respondentów **substancją psychoaktywną** jest marihuana.
- Na **znajomość miejsc** na terenie Gminy, gdzie można kupić substancje psychoaktywne wskazał znaczny odsetek ankietowanych, średnio co szósty badany. Przeważająca część spośród tych osób wskazała na osiedle oraz szkołę i teren wokół niej.
- Ważnym wnioskiem z badania jest fakt, że znaczna część mieszkańców nie zdaje sobie sprawy ze **szkodliwości substancji psychoaktywnych** dla zdrowia (3% nie dostrzega szkodliwości narkotyków, a 1% nie zdaje sobie sprawy ze szkodliwości dopalaczy).

UCZNIOWIE

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ

- Tylko 3% uczniów zadeklarowało zażywanie **narkotyków**, przy czym większy odsetek stanowili chłopcy oraz uczniowie w wieku 15-16 lat.
- Młodzi respondenci najczęściej dostawali, bądź kupowali substancje od kolegów/koleżanek.
- Wszyscy badani deklarujący zażywanie kiedykolwiek substancji psychoaktywnych byli w wieku poniżej 10 lat, kiedy mieli z nimi styczność po raz pierwszy.
- W kwestii **dostępności narkotyków i dopalaczy w środowisku lokalnym** uczniów, wyniki kształtują się na dosyć zadowalającym poziomie – tylko 6% uznaje narkotyki i 5% dopalacze za łatwo dostępne w swojej miejscowości.
- Zdecydowana część uczniów ma **świadomość na temat szkodliwości narkotyków i dopalaczy dla zdrowia** (dopalacze – 93%, narkotyki – 92%).

PROBLEM HAZARDOWY

DOROŚLI MIESZKAŃCY

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ:

- Zebrany materiał badawczy wykazał, że **styczność z grami na pieniądze** miało 7% mieszkańców, spośród których żaden ankietowany **nie doświadczył z tego powodu problemów**.
- Granie w gry hazardowe jest bardziej popularne wśród mężczyzn zamieszkujących teren Gminy, przy czym różnica wynosi 10 pp.

UCZNIOWIE

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ

- Badanie ankietowe pokazało, że **bezpośredni kontakt z grami na pieniądze** miał co trzeci uczeń z gminy Odolanów (32%).
- Struktura **płci** w zakresie gier hazardowych kształtuje się na zbliżonym poziomie (chłopcy – 32%, dziewczęta – 31%).
- Pod względem **wieku**, podobny odsetek uczniów w wieku 12-14, 15-16 oraz 17-18 lat uczestniczył w grach hazardowych.
- **Poważnych problemów w związku z graniem w gry za pieniądze** doświadczyło 5% uczniów (*spośród grających w gry na pieniądze*) i były to problemy finansowe oraz szkolne.

DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE

DOROŚLI MIESZKAŃCY

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ

- Z uzyskanych danych wynika, że część mieszkańców **nie ma wiedzy** na temat miejsc, w których może szukać pomocy w przypadku doświadczenia problemu związanego m.in. z uzależnieniem (10%), z kolei najczęściej deklarowane były Policja (42%), psycholog (34%) oraz rodzina (30%).
- Co czwarty badany uważa, że **Gmina nie podejmuje żadnych działań**, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków i dopalaczy (24%), natomiast blisko połowa nie posiada w tym zakresie wiedzy (42%).
- Rozkład odpowiedzi dotyczące **oceny zaangażowania władz lokalnych w rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców** kształtuje się na

zbliżonym poziomie – 20% ocenia je pozytywnie, 23% negatywnie, a również 23% nie ma zdania na ten temat.

- Co czwarty mieszkaniec Gminy nie zna **danych kontaktowych do instytucji pomocowych**, z kolei blisko połowa z nich nie jest pewna co do ich znajomości.

UCZNIOWIE

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ

- Z zebranych w procesie badawczym danych wynika, że co czwarty uczeń nie brał udziału w **zajęciach profilaktycznych**, natomiast również co czwarty ankietowany ocenia je jako nieciekawe i niewnoszące nic nowego. Pozytywnie jest to, że pozostała połowa badanych uczniów ma pozytywny stosunek do prowadzonych działań profilaktycznych.
- Dla większości respondentów najciekawszym rodzajem zajęć profilaktycznych byłyby zajęcia warsztatowe z psychologiem, pedagogiem lub innym specjalistą, a także zajęcia z przedstawicielem Policji, natomiast jako najmniej ciekawe oceniono zajęcia z wykorzystaniem form multimedialnych.

KORZYSTANIE Z URZĄDZEŃ ELEKTRONICZNYCH

DOROŚLI MIESZKAŃCY

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ

- Wyniki badania ankietowego pokazało, że wszyscy badani mieszkańcy Gminy **korzystają z urządzeń elektronicznych**, a 93% z nich robi to **codziennie**.
- Kobiety jak i mężczyźni zamieszkujący gminę Odolanów korzystają z tego typu urządzeń w podobnej częstotliwości, ta sama sytuacja wygląda w przypadku kategorii wiekowej.

UCZNIOWIE

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONYCH BADAŃ

- Badanie ankietowe pokazało, że tylko 2% uczniów **nie korzysta z urządzeń elektronicznych**.

- Pod kątem płci, uczniowie nie korzystający w ogóle z urządzeń elektronicznych to chłopcy, którzy stanowią 4% wszystkich chłopców biorących udział w badaniu, zatem z urządzeń elektronicznych korzysta nieco większy odsetek dziewczynek.
- W przypadku grupy wiekowej uczniów, największy odsetek respondentów nie korzystających z urządzeń elektronicznych stanowią osoby w wieku 17-18 lat.
- Znaczna część ankietowanych spędza na korzystaniu z urządzeń elektronicznych 1-3 godzin dziennie (36%) oraz 3-6 godzin dziennie (37%).
- Głównym powodem, dla którego uczniowie korzystają z urządzeń elektronicznych jest kontakt ze znajomymi.
- Blisko co drugi ankietowany uczeń przyznał się do kłamstwa, aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzonego na używaniu urządzeń elektronicznych.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyżej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie wystąpienia przemocy w rodzinach dotkniętych problemami uzależnień,
- występowanie problemu prowadzenia pojazdów oraz wykonywania obowiązków w pracy pod wpływem alkoholu,
- występowanie problemu spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży,
- niski wiek inicjacji alkoholowej wśród uczniów, często związany z przyzwoleniem rodziców na spróbowanie alkoholu,
- brak świadomości dotyczącej szkodliwości narkotyków i dopalaczy dla zdrowia wśród części dorosłych mieszkańców Gminy,
- wysoka dostępności alkoholu dla nieletnich mieszkańców Gminy,
- uczestnictwo w grach hazardowych deklarowane przez co trzeciego badanego ucznia,
- niedoinformowanie mieszkańców w zakresie podejmowanych działań profilaktycznych na terenie Gminy i/lub ograniczona działalność profilaktyczna,

- ograniczona wiedza sprzedawców napojów alkoholowych na terenie Gminy w zakresie Ustawy oraz konieczność przeprowadzenia wśród części z nich szkoleń.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z dziedziną „Profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych” są:

- **wspieranie rodziny** – przede wszystkim w kontekście negatywnego wpływu zjawiska uzależnienia na prawidłowe pełnienie ról rodzicielskich, zapewnienie stabilnego środowiska wychowawczego oraz wypełnianie funkcji opiekuńczo-wychowawczej przez rodzinę. Życie w chronicznym stresie i zagrożeniu przemocą w przypadku np. żon alkoholików często prowadzi do znacznego obniżenia ich sprawności psychofizycznej i do zaburzeń emocjonalnych. Zachowanie osób uzależnionych często nacechowane jest przemocą, agresją, zaniedbywaniem podstawowych obowiązków rodzinnych, przyczynia się do destrukcji życia ich rodzin, zaburzeń zdrowia somatycznego i psychicznego oraz stygmatyzacji społecznej. Zagrożeniem są także uszkodzenia rozwoju psychofizycznego dzieci i młodzieży pijących alkohol oraz używających środki psychoaktywne,
- **ubóstwo** – małżonkowie i najbliżsi osób uzależnionych często doświadczają niedostatku materialnego z powodu utraty zdolności do pracy lub niskich wynagrodzeń czy dużych wydatków, np. na alkohol. Często dochodzi do marnowania wsparcia w ramach pomocy społecznej,
- **promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu** – osoby uzależnione na skutek postępującej degradacji psychofizycznej tracą zdolność do efektywnego funkcjonowania w rolach społecznych i zawodowych, tracą posiadane miejsca pracy i mają ograniczone zdolności do skutecznego poszukiwania zatrudnienia,
- **przeciwdziałanie przemocy w rodzinie** – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym,

- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim poprzez bardzo częste współwystępowanie zjawiska przemocy w rodzinach z problemem alkoholowym.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Zwiększenie dostępności do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od substancji psychoaktywnych i ich rodzin, a także wspomaganie działalności podmiotów służących rozwiązywaniu problemów uzależnień.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Kierowanie do sądu wniosków o zobowiązanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego.	Liczba wniosków skierowanych do sądu.
2	Kontynuowanie działania samopomocowej grupy wsparcia dla osób z problemem alkoholowym (AA) oraz stowarzyszenia abstynenckiego.	Liczba członków grupy samopomocowej (AA) oraz stowarzyszenia abstynenckiego funkcjonujących w Gminie.
3	Udzielanie pomocy materialnej rodzinom z problemem uzależnienia po przeprowadzaniu wywiadów środowiskowych.	Liczba rodzin, którym udzielona została pomoc materialna.
4	Monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień w Gminie.	Liczba podjętych działań mających na celu monitorowanie i diagnozowanie problemów uzależnień.
5	Kontynuowanie prowadzenia Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego dla osób uzależnionych i ich rodzin.	Liczba udzielonych porad dla osób uzależnionych i ich rodzin.
6	Organizowanie na terenie Gminy grup samopomocowych skierowanych do osób dorosłych dzieci alkoholików (DDA) oraz osób współuzależnionych.	Liczba członków grup samopomocowych funkcjonujących na terenie Gminy.
7	Współpraca międzyinstytucjonalna i międzysektorowa w zakresie pomocy osobom uzależnionym i członkom ich rodzin w obszarze leczenia uzależnień.	Liczba działań podjętych w ramach współpracy międzyinstytucjonalnej w obszarze leczenia uzależnień.
8	Motywowanie osób uzależnionych i współuzależnionych do podjęcia terapii w placówkach leczenia odwykowego typu stacjonarnego i ambulatoryjnego.	Liczba osób wobec, których podjęte zostały rozmowy motywujące.

9	Organizowanie szkoleń dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i innych grup zawodowych z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.	Liczba uczestników zorganizowanych szkoleń z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień.
10	Kierowanie osób potrzebujących pomocy do wyspecjalizowanych placówek leczenia uzależnień.	Liczba osób skierowanych do wyspecjalizowanych placówek.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MGOPS, GKRPA.	UGiM, GMCP, Punkt Konsultacyjno-Informacyjny, placówki ochrony zdrowia, NGO.	Środki własne, środki europejskie, NFZ.

CEL OPERACYJNY NR 2

Regularne przeprowadzanie działań profilaktycznych skierowanych w szczególności do dzieci i młodzieży z terenu Gminy, zapobiegających podejmowaniu przez nie zachowań ryzykownych, a także dążących do podwyższenia wieku inicjacji alkoholowej i nikotynowej.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Kontynuowanie realizacji w szkołach programów profilaktycznych rekomendowanych przez PARPA, ORE, KBdsPN, IPiN związanych z tematyką uzależnień.	Liczba uczestników rekomendowanych programów profilaktyki.
2	Wspieranie działalności sportowo-rekreacyjnej oraz świetlic na terenie Gminy.	Liczba osób uczestniczących w zajęciach sportowo-rekreacyjnych oraz w zajęciach prowadzonych przez świetlice.
3	Realizacja w szkołach warsztatów i innych form edukacyjnych uwzględniających zagadnienia dotyczące uzależnień.	Liczba uczestników warsztatów i innych form edukacyjnych.
4	Organizowanie wypoczynku z programem socjoterapeutycznym i profilaktycznym dla dzieci z rodzin dotkniętych problemami uzależnień.	Liczba dzieci biorących udział w wypoczynku z programem socjoterapeutycznym i profilaktycznym.
5	Zwiększenie dostępności do form pomocy środowiskowej i socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży.	Liczba dzieci i młodzieży objętych pomocą środowiskową i socjoterapeutyczną.
6	Organizowanie działań promujących wśród dzieci i młodzieży zdrowy styl życia i życie wolne od uzależnień.	Liczba uczestników działań promujących zdrowy styl życia i życie wolne od uzależnień.
7	Realizacja warsztatów profilaktycznych dla rodziców dotyczących profilaktyki uzależnień.	Liczba rodziców biorących udział w warsztatach profilaktycznych.

8	Monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu, w tym przestrzegania zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim i nietrzeźwym.	Liczba działań mających na celu monitorowanie punktów sprzedaży alkoholu.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MGOPS, GKRPA, placówki oświatowe.	NGO, UGiM, GMCP.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie, NFZ.

CEL OPERACYJNY NR 3

Wdrożenie systemu informowania mieszkańców o możliwościach uzyskania pomocy i wsparcia w zakresie problemu nadużywania środków psychoaktywnych, bądź uzależnienia, promowanie zdrowego trybu życia oraz kształtowanie odpowiedzialnych postaw względem środków psychoaktywnych.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Podnoszenie poziomu wiedzy i umiejętności społecznych mieszkańców Gminy w zakresie czynników chroniących w przeciwdziałaniu uzależnieniom poprzez: szkolenia, wykłady, czy też kampanie profilaktyczne.	Liczba osób uczestniczących w konferencjach i innych formach szkoleniowych.
2	Podnoszenie poziomu wiedzy kadry pomocy społecznej oraz pracowników placówek oświatowych w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.	Liczba pracowników pomocy społecznej i placówek oświatowych uczestniczących w szkoleniach w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom.
3	Realizowanie działań profilaktycznych wśród mieszkańców Gminy mających na celu uświadomienie negatywnych konsekwencji spożywania alkoholu, a przede wszystkim: wczesnej inicjacji alkoholowej przez dzieci i młodzież, spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży oraz prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu.	Liczba zorganizowanych działań profilaktycznych, liczba uczestników.
4	Opracowywanie i upowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczenia problemu uzależnienia.

5	Utrwalanie postaw abstynenckich poprzez realizację działań polegających na promowaniu zdrowego i aktywnego stylu życia.	Liczba działań podjętych w celu promowania wśród mieszkańców zdrowego stylu życia.
6	Udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach i akcjach informacyjno-edukacyjnych, skierowanych do różnych grup odbiorców służących profilaktyce i rozwiązywaniu problemów uzależnień.	Liczba działań podjętych w ramach ogólnopolskich i lokalnych kampanii informacyjno-edukacyjnych

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MGOPS, GKRPA.	NGO, GMCP, UGiM, placówki oświatowe, placówki ochrony zdrowia.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

1.5. PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Przemoc jest intencjonalnym i zamierzonym działaniem człowieka, które ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary. Definicja przemocy w rodzinie wg ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie mówi, że: „przemoc w rodzinie należy rozumieć jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa albo dobra osobiste osób najbliższych lub innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami funkcjonowania rodziny. W celu rozwiązania problemu przemocy jest potrzeba podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej niezależnie od możliwości podejmowania działań prawnych. Działaniami mającymi na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie w gminie Odolanów zajmuje się Gminny Zespół Interdyscyplinarny.

Celem działania Zespołu jest skoordynowanie wszystkich działań instytucji i organów zaangażowanych w niesienie pomocy osobom krzywdzonym oraz przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Zespół Interdyscyplinarny realizuje działania

określone w gminnym programie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

Miejsca na terenie gminy Odolanów, gdzie mieszkańcy mogą uzyskać pomoc i wsparcie w przypadku doświadczania przemocy w rodzinie to:

- Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Gminno-Miejskie Centrum Pomocy „Wiara – Nadzieja – Miłość”,
- Punkt Konsultacyjno-Informacyjny,
- Komisariat Policji,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
- placówka ochrony zdrowia,
- placówki oświatowo-wychowawcze,
- organizacje pozarządowe.

Działania mające na celu przeciwdziałanie przemocy w rodzinie oraz ochronę ofiar tej przemocy zawarte zostały w *Gminnym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2019-2021* przyjętym uchwałą Nr III/33/18 Rady Gminy i Miasta Odolanów z dnia 28 grudnia 2018 roku.

W 2019 roku odbyły się 4 spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego oraz 104 spotkania grup roboczych w indywidualnych przypadkach. Podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodziny dotkniętej przemocą odbywa się w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty” i nie wymaga zgody osoby dotkniętej przemocą w rodzinie. Procedura „Niebieskie Karty” obejmuje ogół czynności podejmowanych i realizowanych przez przedstawicieli jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty i ochrony zdrowia, w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Przedstawiciele podmiotów wyżej wymienionych, realizują procedurę „Niebieskie Karty” w oparciu o zasadę współpracy i przekazują informacje o podjętych działaniach przewodniczącemu Zespołu Interdyscyplinarnego. Wszczęcie procedury „Niebieskie Karty” następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta - A” w przypadku powzięcia, w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych, podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny, bądź przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie.

Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” przeprowadzanej w gminie Odolanów w latach 2017-2019 przedstawione zostały w tabeli nr 100. W 2019 roku wszczęto 30 procedur „Niebieskie Karty”, co oznacza niewielki spadek w porównaniu do lat poprzednich. W tym samym roku liczba rodzin objętych tą procedurą wyniosła 35. W 2019 roku sporządzono 4 formularze „Niebieska Karta A”, 25 formularzy „Niebieska Karta C” w obecności osoby dotkniętej przemocą i również 25 formularzy „Niebieska Karta D” w obecności osoby stosującej przemoc. W omawianym roku zakończono natomiast 18 procedur „Niebieska Karta”, w tym 8 w wyniku braku zasadności podejmowanych działań, a 10 procedur na skutek ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy. Na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba rodzin, w których wszczęto procedurę spadła o 14%, z kolei liczba zakończonych procedur o 40%. Dostrzegalny jest znaczny wzrost w zakresie liczby sporządzonych formularzy Niebieska Karta C i D.

Tabela 100. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba rodzin, w których wszczęto procedurę	35	31	30
liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta A”	4	1	4
liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta C”	4	25	25
liczba sporządzonych formularzy „Niebieska Karta D”	4	0	25
liczba rodzin, w których zakończono procedurę	30	24	18

Źródło: Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII 2017, 2018 i 2019 r.

W 2019 roku w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym udzielono porady 3 osobom doznającym przemocy oraz 1 osobie stosującej przemoc.

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

DOROŚLI MIESZKAŃCY

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONEGO BADANIA

- Analiza wyników przeprowadzonego pod kątem **przemocy w rodzinie** badania pozwala stwierdzić, iż problem ten dotyczy bezpośrednio 3% mieszkańców gminy Odolanów – stwierdzili oni, że w ich domu występuje przemoc.
- **Znajomość kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy** w swoim domu zadeklarował co czwarty respondent, tj. 29%.

- Bazując na uzyskanych wynikach można stwierdzić, że **problemu przemocy doświadczyła i stosowała** stosunkowo niedużą część dorosłych mieszkańców. Przemocy doznało i zastosowało równo po 9% respondentów.
- Rozpatrując problem doświadczania przemocy wśród mieszkańców Gminy **pod względem płci**, większy odsetek mężczyzn doznał jej w okresie ostatnich 12 miesięcy – różnica kształtuje się na poziomie 12 pp. Do stosowania przemocy przyznało się również więcej mężczyzn – różnica wynosi również 12 pp.
- Największy odsetek badanych doświadczających przemocy ma poniżej 25 lat (20%), z kolei respondenci, którzy nie doświadczali przemocy w okresie ostatnich 12 miesięcy jest w wieku między 46 a 55 lat oraz powyżej 65 lat. Do stosowania przemocy przyznało się najwięcej badanych w wieku 46-55 lat (16%).
- Z zebranych danych wynika, iż mieszkańcy Gminy najczęściej **doświadczali** przemocy psychicznej (75% *spośród tych, którzy doświadczyli przemocy*). Na drugim miejscu pod tym względem znalazła się przemoc fizyczna (25%).
- W ankiecie pojawiło się również pytanie o osoby stosujące przemoc. Okazało się, że mieszkańcy gminy Odolanów najczęściej **doświadczali przemocy** ze strony taty (45% *spośród tych, którzy doświadczyli przemocy*) oraz ze strony brata (27%).
- Analiza materiału badawczego pod kątem **stosowania kar fizycznych wobec dzieci** pozwala zauważyć, że 10% mieszkańców biorących udział w badaniu nie wie, czy jest to dobra metoda wychowawcza, czy też nie, z kolei 3% ma do niej pozytywny stosunek.
- Niepokojące jest również to, że do **zastosowania przemocy wobec dzieci/dziecka** przyznało się 23% ankietowanych (*spośród osób stosujących przemoc*).

UCZNIOWIE

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONEGO BADANIA

- Co szósty ankietowany uczeń zadeklarował doświadczenie przemocy (16%), przy czym chłopcy stanowili 21%, z kolei dziewczynki – 12%. Wraz z wiekiem uczniów, wzrastał odsetek osób doświadczających przemocy.
- Do **zastosowania przemocy** wobec drugiej osoby przyznał się co piąty uczeń, z czego 64% stosowało przemoc fizyczną, a 52% – psychiczną.

- Stosowanie przemocy zadeklarował co trzeci badany chłopiec, z kolei w przypadku dziewczynek było to 13%. Największy odsetek osób stosujących przemoc było w wieku 17-18 lat.
- **Najczęstszym rodzajem doznawanej** przez uczniów **przemocy** okazała się przemoc psychiczna – wskazało na nią 70% ankietowanych (*spośród tych, którzy zadeklarowali doznanie przemocy*). Doświadczenie przemocy fizycznej zadeklarowało 59% badanych, zaniedbania 11%, a przemocy seksualnej 7%.
- Z przeprowadzonego wśród uczniów badania ankietowanego wynika, że większość uczniów **doznających przemocy rówieśniczej**, doznało jej ze strony kolegów ze szkoły (55% *spośród tych, którzy zadeklarowali doświadczenie przemocy*).
- Podobnie sytuacja wygląda w przypadku **stosowania przemocy** – większość ankietowanych (*spośród tych, którzy zadeklarowali stosowanie przemocy*), stosowało ją wobec rówieśników (62%).
- Na podstawie deklaracji badanych możemy stwierdzić, że **problem przemocy w szkole** występuje na wysokim poziomie – w swojej szkole dostrzega ją znacznie ponad połowa uczniów.
- Wyniki badań wskazują na występowanie przemocy w 2% domów respondentów – taki odsetek badanych stwierdził bowiem, że doznaje **przemocy bezpośredniej w swoim domu**.
- Z przeprowadzonego badania wśród uczniów z gminy Odolanów wyłania się obraz znacznej części respondentów stosujących i deklarujących doświadczenie **cyberprzemocy**. Doznanie tego typu problemu zadeklarował co czwarty badany (26%). Najczęściej doznawanym rodzajem cyberprzemocy było wyzywanie (18%) oraz ośmieszanie/poniżanie (14%). Do stosowania cyberprzemocy przyznało się 10% badanych uczniów.

■ Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ryzyko występowania w społeczności lokalnej „zmowy milczenia” dotyczącej przemocy w rodzinie,

- znajomość osoby w swoim otoczeniu, która doświadcza przemocy, deklarowana przez co czwartego badanego dorosłego mieszkańca,
- brak świadomości części dorosłych mieszkańców Gminy na temat negatywnych konsekwencji stosowania przemocy wobec dzieci jako metody wychowawczej oraz stosowanie przemocy wobec dzieci, deklarowane przez blisko co czwartego respondenta,
- znaczna część dzieci i młodzieży deklaruująca doświadczenie cyberprzemocy oraz przemocy rówieśniczej występującej na terenie szkoły;
- stosowanie przemocy przez uczniów z terenu Gminy.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązanymi z obszarem „Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie” są:

- **wspieranie rodziny** – działania instytucji zaangażowanych w pracę z rodziną, profilaktyka wystąpienia przemocy poprzez bezpłatny dostęp do poradnictwa specjalistycznego, poradnictwa rodzinnego i terapii, usługi asystenta rodziny, oddziaływań profilaktycznych wpływają wzmacniająco na funkcjonowanie rodziny zmniejszając ryzyko wystąpienia dysfunkcji, w tym zachowań przemocowych w rodzinie, ale pozwalają także podejmować wczesną interwencję i udzielanie stosownej pomocy w sytuacji zdiagnozowania problemu przemocy w rodzinie;
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych** – przede wszystkim poprzez wpływ skuteczności profilaktyki nadużywania alkoholu, a tym samym zapobieganie wystąpieniu czynników osłabiających relacje rodzinne i jednocześnie sprzyjających wystąpieniu przemocy w rodzinie.
- **aktywność i integracja społeczna seniorów** – wzmacnianie pozycji osób starszych poprzez promowanie projektów rozwijających integrację międzypokoleniową, co sprzyja podmiotowemu traktowaniu seniorów w ich otoczeniu, powyższe działania mogą wpłynąć na obniżenie ryzyka wystąpienia negatywnych zachowań wobec seniorów, w tym stosowania przemocy w rodzinie.

- **ubóstwo oraz promocja zatrudnienia** – brak poczucia bezpieczeństwa ekonomicznego, powoduje narastanie napięcia związanego z utratą stałego dochodu przyczyniając się do powstania okoliczności sprzyjających odczuwaniu braku wpływu na otaczającą rzeczywistość, tym samym sprzyjając wystąpieniu zachowań przemocowych w rodzinie.
- **edukacja** – poprzez wpływ działań edukacyjnych z zakresu bezpiecznego życia w rodzinie, kształtowania relacji bez przemocy, a także przekazywanie wiedzy o instytucjach pomagających w sytuacji przemocy w rodzinie kierowanych do dzieci i młodzieży, uczniowie zyskają wiedzę podnoszącą świadomość ich praw oraz będą potrafili poszukiwać pomocy w sytuacji przemocy w rodzinie. Ponadto szkoła powinna pełnić aktywną rolę obserwatora funkcjonowania dziecka oraz instytucji mającej możliwość reakcji w sytuacji przemocy w rodzinie wobec ucznia.
- **ochrona zdrowia** – poprzez udzielanie pomocy medycznej i właściwe reagowanie w sytuacji kontaktu osoby dotkniętej przemocą w rodzinie z instytucjami ochrony zdrowia, w połączeniu z niezwłocznym udzieleniem pomocy przez instytucje realizujące pomoc w formie interwencji kryzysowej zwiększy się skuteczność reagowania wskazanych instytucji w sytuacji przemocy w rodzinie.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Zwiększenie wrażliwości oraz skali reakcji społecznej na obserwowane przejawy przemocy w rodzinie, w celu przełamania „zmowy milczenia” oraz obojętności.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Prowadzenie działań informacyjno-edukacyjnych dla rodziców w celu podnoszenia ich kompetencji wychowawczych oraz promowania metod wychowawczych bez użycia przemocy.	Liczba rodziców uczestniczących w spotkaniach informacyjno-edukacyjnych.
2	Organizowanie lokalnych kampanii społecznych przeciw przemocy w rodzinie.	Liczba zorganizowanych kampanii społecznych przeciw przemocy w rodzinie.
3	Organizacja spotkań informacyjno-edukacyjnych oraz szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla pracowników instytucji publicznych.	Liczba pracowników instytucji publicznych uczestniczących w spotkaniach informacyjno-edukacyjnych oraz szkoleniach.

4	Zintensyfikowanie działań edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży dotyczących przemocy/agresji – realizacja warsztatów psychoedukacyjnych.	Liczba uczestników warsztatów psychoedukacyjnych w szkole.
5	Realizowanie programów rekomendowanych skoncentrowanych na zjawisku przemocy rówieśniczej w placówkach oświatowych.	Liczba uczestników programów rekomendowanych w szkołach.
6	Rozwijanie współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	Liczba podjętych działań na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie przy współpracy międzyinstytucjonalnej i międzysektorowej.
7	Monitorowanie i diagnozowanie zjawiska przemocy w rodzinie.	Liczba działań podjętych w celu diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie.
8	Organizowanie warsztatów dla uczniów na temat komunikacji interdyscyplinarnej oraz rozwiązywania problemów bez użycia przemocy.	Liczba zorganizowanych warsztatów, liczba uczniów biorących udział w warsztatach
9	Realizacja działań mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie, a także uwrażliwienie społeczności lokalnej na występowanie tego problemu.	Liczba zrealizowanych działań mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie, a także uwrażliwienie społeczności lokalnej na występowanie tego problemu.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MGOPS, Zespół Interdyscyplinarny.	NGO, GMCP, GKRPA, UGiM, KP, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa.

CEL OPERACYJNY NR 2

Poprawa dostępu do usług, tworzenie i rozszerzanie oferty wsparcia dla osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Zamieszczanie informacji z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Internecie oraz kolportaż materiałów informacyjnych dotyczących form specjalistycznej pomocy możliwej do uzyskania w sytuacji wystąpienia przemocy w rodzinie.	Ilość podjętych działań informacyjnych z zakresu przeciwdziałania przemocy.

2	Udzielanie pomocy w ramach procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uruchomionych procedur „Niebieskie Karty”.
3	Organizacja szkoleń dla pracowników ochrony zdrowia oraz placówek oświatowych w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.	Liczba uczestników szkoleń w zakresie przepisów prawa regulujących problematykę przemocy w rodzinie oraz procedury „Niebieskie Karty”.
4	Kierowanie do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.	Liczba osób stosujących przemoc, skierowanych do udziału w programach edukacyjno-korekcyjnych.
5	Bezpośrednia pomoc osobom w sytuacji przemocy w rodzinie, w tym interwencja kryzysowa, udzielanie schronienia, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.	Liczba osób doświadczających przemocy w rodzinie, którym została udzielona bezpośrednia pomoc na przykład w postaci interwencji kryzysowej, schronienia, pomocy finansowej, psychologicznej i prawnej.
6	Organizacja grup wsparcia dla osób dotkniętych przemocą.	Liczba osób dotkniętych przemocą korzystających z grupy wsparcia.
7	Udzielanie pomocy i wsparcia osobom doświadczającym i stosującym przemoc, w postaci konsultacji w zakresie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego.	Liczba osób objętych pomocą i wsparciem w zakresie poradnictwa medycznego, psychologicznego, pedagogicznego, prawnego i socjalnego

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MGOPS, Zespół Interdyscyplinarny.	NGO, GKRPA, MGCP, UGiM, KP, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa.

1.6. AKTYWNOŚĆ I INTEGRACJA SPOŁECZNA SENIORÓW

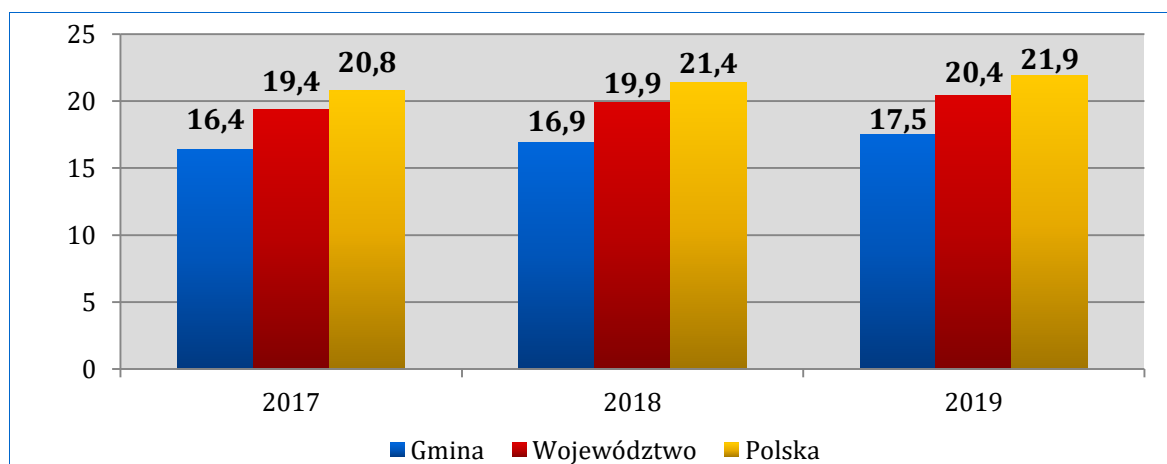
Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

Aktywność i integracja społeczna seniorów stanowią niezwykle ważny i wymagający obszar dla Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych. Dzięki postępowi medycznemu żyjemy coraz dłużej, coraz dłużej chcemy być aktywni i korzystać z życia w pełni. Pomimo tego w starszych osobach często nie dostrzega się potencjału i korzyści płynących dla społeczności lokalnej, należy pamiętać, że to właśnie seniorzy dzięki swej wiedzy i życiowemu doświadczeniu mogą stanowić niezwykle

cenne źródło nauki dla młodych pokoleń. Równie często projektując infrastrukturę rekreacyjną pomija się potrzeby osób starszych, co negatywnie wpływa na ich samopoczucie, a co za tym idzie – na ich odbiór przez resztę społeczeństwa. Należy kreować zupełnie nowy wizerunek osoby starszej – jako osoby aktywnej, sprawnej i będącej pełnoprawnym obywatelem Gminy.

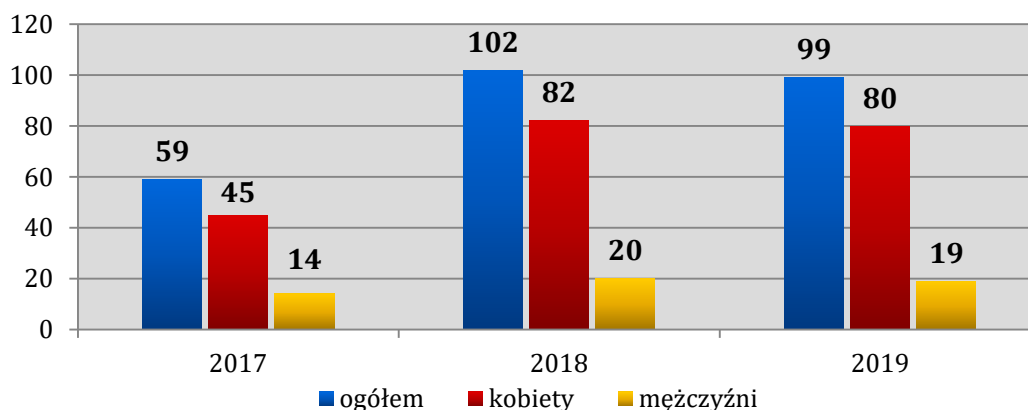
Na przestrzeni ostatnich lat możemy zauważyć niewielki wzrost udziału osób, które ukończyły 60 lat w populacji ogólnej. Zjawisko to nazywane starzejącym się społeczeństwem ma miejsce zarówno w Polsce, jak i w większości uprzemysłowionych krajów. Niesie to za sobą konieczność intensyfikacji działań skierowanych w stronę wsparcia i integracji seniorów. W 2019 roku osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 17,5% wszystkich mieszkańców gminy Odolanów, co oznacza wzrost w stosunku do 2017 roku o 1,1 pp. Ta sama tendencja obserwowana jest w całym województwie wielkopolskim oraz na terenie kraju.

Wykres 113. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni lat 2017-2019 w gminie Odolanów, województwie wielkopolskim oraz Polsce (w procentach)

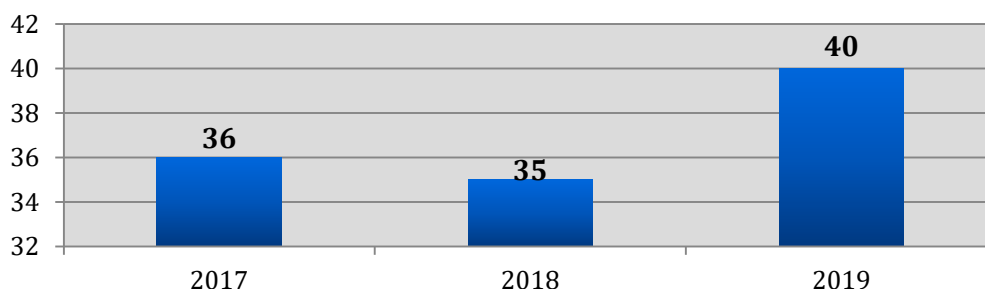
Źródło: <https://bdl.stat.gov.pl/>

Ogólna liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy i wsparcia z pomocy społecznej wyniosła 2019 roku 99. Zdecydowaną większość stanowiły kobiety, których było 80, natomiast korzystających ze wsparcia mężczyzn – 19. Na przestrzeni analizowanych lat liczba osób z danej grupy wiekowej ulega wahaniom.

Wykres 114. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

W 2019 roku udzielonych zostało 40 świadczeń mieszkańcom Gminy, którzy ukończyli 75 lat. W porównaniu do lat poprzednich dostrzegalny jest wzrost liczby przyznanych świadczeń w tym zakresie – w porównaniu do 2017 roku kształtuje się on na poziomie 11%.

Wykres 115. Zasiłki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2017-2019 (liczba świadczeń)

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Domy pomocy społecznej świadczą usługi opiekuńcze, bytowe, wspomagające i edukacyjne na poziomie obowiązującego standardu, osobom wymagającym całodobowej opieki z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności i nie są zdolne do samodzielnej egzystencji. Kierowanie do DPS i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym Domu jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Odolanowie w 2019 roku, poniósł odpłatność za pobyt w Domu Pomocy Społecznej 12 mieszkańców, na łączną kwotę 297 738,00 zł. Szczegółowe dane dotyczące odpłatności za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019 znajdują się w tabeli poniżej.

Tabela 101. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019

wyszczególnienie	2017	2018	2019
liczba osób	12	11	12
kwota świadczeń (zł)	216 540,00	252 009,00	297 738,00

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W odpowiedzi na potrzeby osób starszych, w gminie Odolanów działalność prowadzi Dzienny Dom Senior +, który funkcjonuje od 2018 roku w strukturze Gminno-Miejskiego Centrum Pomocy „Wiara – Nadzieja – Miłość” w Odolanowie. Dom przeznaczony jest dla 30 osób po 60 roku życia, nieaktywnych zawodowo, a jego celem jest m.in. zapewnienie pomocy i wsparcia osobom starszym, zapobieganie izolacji i marginalizacji tej grupy osób oraz integracja i organizacja czasu wolnego seniorów. W ramach działalności placówki oferowane są: rehabilitacja grupowa i indywidualna, zabiegi na podstawie zleceń lekarza, usługi socjalne w tym posiłek, zajęcia edukacyjne, kulturalno-oświatowe, sportowo-rekreacyjne, zajęcia aktywizujące społecznie oraz terapia zajęciowa. Dodatkowo na terenie Gminy działa Odolanowski Dom Pomocy Społecznej, skierowany do 15 osób w podeszłym wieku, którego celem jest zapewnienie całodobowej opieki oraz zaspokajanie potrzeb bytowych, opiekuńczych i wspomagających. Wsparcie mieszkańców udzielane jest w oparciu o indywidualne plany pomocowe.

W zakresie aktywizacji i edukacji seniorów z terenu gminy Odolanów skorzystać można z oferty Uniwersytetu Trzeciego Wieku w Odolanowie, który przeznaczony jest dla osób w wieku powyżej 50 roku życia. Uniwersytet prowadzi 11 sekcji: języka angielskiego, języka niemieckiego, historyczną, informatyczną, muzyczną, plastyczną, taneczną, literacko-teatralno-filmową, gimnastyki oraz rowerową. Dodatkowo seniorzy biorą udział w otwartych wykładach naukowych, wyjazdach kulturalnych do teatru, kina, muzeów oraz na koncerty i wycieczki turystyczne.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych oraz stały wzrost na przestrzeni lat udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności,
- wzrost udziału seniorów w ogólnej liczbie mieszkańców Gminy,

- wzrost liczby beneficjentów korzystających z zasiłków pielęgnacyjnych na przestrzeni ostatnich lat,
- stale rosnące koszty odpłatności Gminy za pobyt mieszkańców Gminy w DPS.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z obszarem „Aktywność i integracja seniorów” są:

- **wsparcie osób niepełnosprawnych** – przede wszystkim poprzez związane z wiekiem i starzeniem się organizmu, stopniowe i postępujące ograniczenie pełnej sprawności i samodzielności w codziennym funkcjonowaniu i konieczność zapewnienia adekwatnej pomocy;
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim w kontekście pojawiających się zaburzeń psychicznych typowych dla osób w podeszłym wieku np. zespoły otępienne, demencja itp., wskazane są działania realizowane we współudziale z placówkami ochrony zdrowia w zakresie wymiany informacji o dostępnych formach wsparcia, w szczególności w zakresie dostępnych usług.
- **zdrowie** – osoby starsze w większości są osobami cierpiącymi na różnego rodzaju schorzenia wynikające z ich wieku, a poprzez wspólne działania podmiotów leczniczych oraz pomocy społecznej możliwe jest jak najdłuższe utrzymanie osoby w jej środowisku naturalnym, bez konieczności zapewniania opieki całodobowej.
- **wspieranie rodziny** – osoby starsze są osobami o ogromnym potencjale, posiadają wiedzę i doświadczenie potrzebne osobom młodszym do dobrego funkcjonowania w życiu rodzinnym i zawodowym.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Podejmowanie działań mających na celu integrację społeczną osób starszych oraz dążenie do zmniejszenia izolacji i poczucia osamotnienia wśród seniorów, poprzez ich aktywizację i organizację czasu wolnego.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Organizacja zajęć edukacyjnych, mających na celu rozwijanie kompetencji i umiejętności seniorów (wykłady, spotkania, warsztaty komputerowe).	Liczba seniorów uczestniczących w zajęciach edukacyjnych.

2	Organizacja zajęć rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych o charakterze integrującym dla osób starszych.	Liczba seniorów uczestniczących w zajęciach rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych.
3	Diagnozowanie oraz monitorowanie sytuacji i potrzeb osób starszych.	Liczba przeprowadzonych diagnoz.
4	Poszerzenie infrastruktury sportowej przeznaczonej dla seniorów.	Liczba seniorów korzystających z infrastruktury sportowej.
5	Wspieranie miejsc przyjaznych seniorom, w których prowadzone będą różnorodne aktywności.	Liczba przeprowadzonych form aktywności wspierających seniorów, liczba uczestników, liczba dostępnych miejsc.
6	Edukacja oraz promowanie zdrowego stylu życia wśród osób starszych.	Liczba uczestników działań edukacyjnych.
7	Ułatwianie dostępu do informacji przydatnych dla seniorów (o dostępnych usługach dla osób starszych) poprzez prowadzenie ogólnodostępnych serwisów internetowych, wydawanie informatorów oraz rozpowszechnianie ulotek, broszur.	Ilość udostępnionych dla mieszkańców publikacji i informacji przydatnych dla seniorów.
8	Zacieśnianie współpracy instytucji i organizacji działających na rzecz osób starszych.	Liczba działań podjętych we współpracy z organizacjami pozarządowymi na rzecz osób starszych.
9	Promowanie pozytywnego wizerunku osoby starszej w społeczności lokalnej poprzez organizowanie zajęć edukacyjno-informacyjnych dla dzieci i młodzieży dotyczących starzenia się i starości.	Liczba dzieci i młodzieży biorących udział w zajęciach informacyjno-edukacyjnych.
10	Wspieranie działającego na terenie gminy Uniwersytetu Trzeciego Wieku.	Liczba działań podjętych w ramach wsparcia Uniwersytetu Trzeciego Wieku.
11	Stały rozwój Dziennego Domy Seniora+ oraz Odolanowskiego Domu Pomocy Społecznej, aby odpowiadały na potrzeby najstarszych mieszkańców Gminy.	Liczba działań podejmowanych w zakresie działalności Dziennego Domy Seniora+ oraz Odolanowskiego Domu Pomocy Społecznej.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MGOPS, UGiM.	NGO, UTW, DDS+, ODPS, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

CEL OPERACYJNY NR 2

Zapewnienie możliwe jak najwyższej jakości oraz dostępności do usług w zakresie zdrowia, opieki i ogólnego wsparcia w codziennym funkcjonowaniu osób starszych.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celów
1	Prowadzenie mieszkań chronionych adresowanych do osób starszych.	Liczba funkcjonujących mieszkań chronionych.
2	Udzielanie pomocy materialnej i niematerialnej osobom w wieku poprodukcyjnym.	Liczba osób w wieku poprodukcyjnym objęta pomocą materialną i niematerialną.
3	Podniesienie jakości i dostępności usług opiekuńczych i rehabilitacyjnych dla osób starszych.	Liczba osób starszych objętych usługami opiekuńczymi.
4	Propagowanie i organizowanie wolontariatu w odpowiedzi na potrzeby osób starszych.	Liczba podjętych w formie wolontariatu działań.
5	Organizowanie szkoleń dla opiekunów osób starszych.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach dla osób starszych.
6	Prowadzenie akcji informacyjnych/ warsztatów w zakresie bezpieczeństwa osób starszych.	Liczba podjętych akcji informacyjnych/przeprowadzonych warsztatów.
7	Podejmowanie działań na rzecz wydłużania pobytu seniorów w środowisku rodzinnym, w tym m.in.: szkoleniowe i doradcze wsparcie rodzin w procesie opieki domowej oraz rozwój nowych metod działania i doskonalenia kadr, mające na celu czasowe odciążenie rodzin w obowiązkach sprawowania opieki nad osobą starszą.	Liczba działań podjętych na rzecz wydłużania pobytu seniorów w środowisku rodzinnym.

Wdrażanie

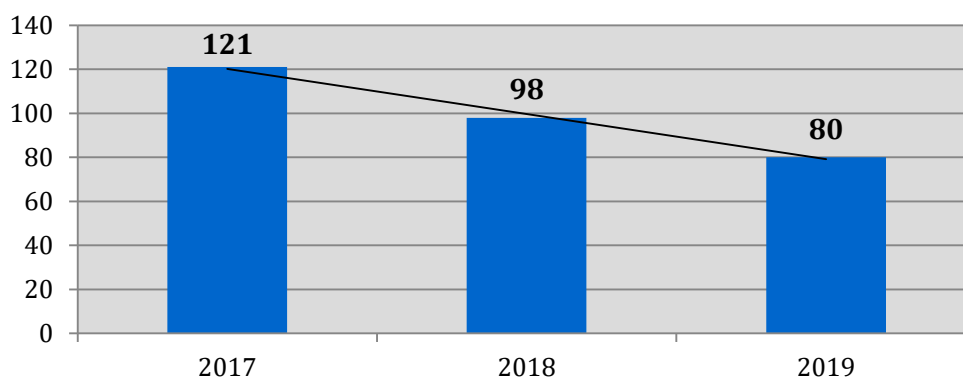
Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MGOPS, UGiM, GMCP.	NGO, UTW, KP.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.7. PROMOCJA ZATRUDNIENIA, REINTEGRACJA ZAWODOWA I SPOŁECZNA OSÓB PODLEGAJĄCYCH WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

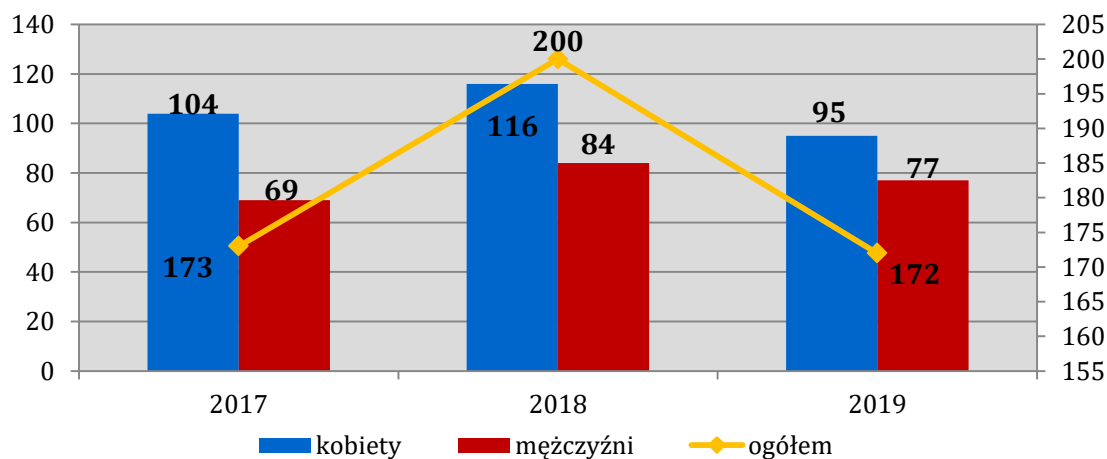
Wśród głównych zjawisk kryzysowych zachodzących w sferze społecznej jest bezrobocie. Bezrobocie, w szczególności długotrwałe (przekraczające 12 miesięcy), jest bardzo niekorzystne społecznie, gdyż wpływa negatywnie zarówno na warunki bytowe jednostki lub rodziny (długotrwały brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od wsparcia z systemu pomocy społecznej), jak również kondycję psychofizyczną (zaburzenia zdrowia psychicznego, dolegliwości psychosomatyczne) oraz społeczną (pogłębiająca się izolacja społeczna, spadek aktywności osoby pozostającej bez pracy). Czynniki te bardzo często skutkują wzrostem ubóstwa, pogłębiają stan wykluczenia zawodowego i społecznego (np. zanik posiadanych kwalifikacji zawodowych i trudności w przystosowaniu się do zmieniających się zasad funkcjonowania rynku pracy), a także mogą prowadzić do pojawienia się patologicznych zjawisk takich jak: nadużywanie alkoholu i przestępczość. Negatywne skutki bezrobocia odciskają również piętno na funkcjonowaniu rodziny osoby pozostającej bez pracy. W szczególności dotyczy to dzieci osoby bezrobotnej, które odczuwając własną sytuację materialną jako gorszą, w porównaniu do swoich rówieśników, stopniowo mogą izolować się, co jest dotkliwym ograniczeniem naturalnych potrzeb związanych z rozwojem intelektualnym i społecznym. Bezrobocie jest również przyczyną zaniechania uczestnictwa w życiu kulturalnym i społecznym.

Warto zauważyć, że bezrobocie uplasowało się dopiero na siódmym miejscu pod względem najczęstszych powodów, przez które mieszkańcy zgłaszali się do MGOPS po pomoc w 2019 roku. W tym samym roku ogólna liczba rodzin korzystających ze wsparcia Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej z powodu bezrobocia kształtowała się na poziomie 80. Na przestrzeni lat 2017-2019 można zauważyć tendencję spadkową liczby rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z tego powodu – w porównaniu do 2017 roku różnica wynosi 34%.

Wykres 116. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018, 2019 rok

Na koniec 2019 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrowie Wielkopolskim zarejestrowane były łącznie 172 osoby. Oznacza to spadek w stosunku do roku poprzedniego o 28 osób, natomiast w porównaniu do roku 2017 o 1 osobę. W 2019 roku pod względem płci widoczna była niewielka dysproporcja – pozostających bez pracy mężczyzn było nieco mniej niż kobiet (liczba mężczyzn – 77, liczba kobiet – 95).

Wykres 117. Mieszkańcy Gminy zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrowie Wielkopolskim z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Ostrowie Wielkopolskim

Rozpatrując kwestię liczby bezrobotnych osób z podziałem na grupę wiekową możemy zauważyć, że w stosunku do 2017 roku nastąpił wzrost udziału osób powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie zarejestrowanych w PUP mieszkańców Gminy. Różnica pomiędzy rokiem 2017 a 2019 dla analizowanej grupy osób kształtuje się na poziomie 2 pp. W przypadku udziału osób bezrobotnych do 25 roku życia, był on względnie stały na przestrzeni ostatnich trzech lat.

**Tabela 102. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy
Odolanów w latach 2017-2019 z podziałem na wiek**

kategoria wiekowa	31 grudnia 2017		31 grudnia 2018		31 grudnia 2019	
	liczba osób	%	liczba osób	%	liczba osób	%
ogółem	173	100	200	100	172	100
do 25 roku życia	35	20	44	22	35	20
powyżej 50 roku życia	37	21	42	21	40	23

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Ostrowie Wielkopolskim

Analizując dane z poniższej tabeli można stwierdzić, że bezrobotni mieszkańcy gminy Odolanów stanowią 9% ogółu bezrobotnych w powiecie ostrowskim. Wśród wszystkich bezrobotnych z Gminy – 95 to kobiety. Udział osób długotrwale bezrobotnych w Gminie w ogólnej liczbie bezrobotnych mieszkańców wyniósł w 2019 roku 10%, z kolei w całym powiecie ostrowskim udział ten kształtuje się na poziomie 19%, co oznacza, że sytuacja w gminie Odolanów pod tym względem jest korzystniejsza.

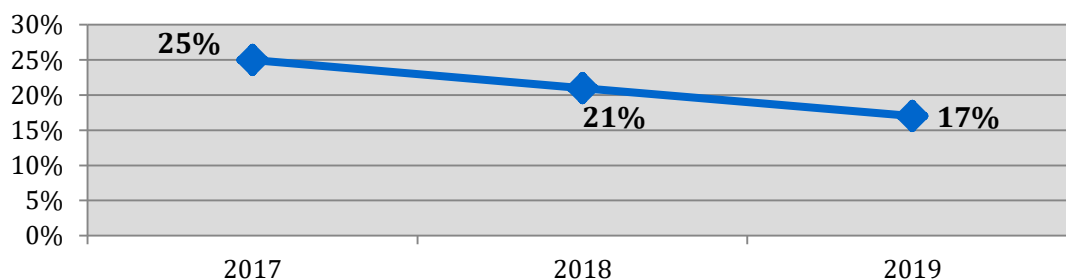
Tabela 103. Struktura bezrobocia w gminie Odolanów w porównaniu do całego powiatu ostrowskiego w 2019 roku

wyszczególnienie	PUP Ostrów Wielkopolski	Gmina Odolanów
bezrobotni ogółem	1 854	172
w tym:		
kobiety	1 025	95
bezrobotni zwolnieni z zakładu pracy	124	11
bezrobotni z prawem do zasiłku	401	46
długotrwale bezrobotni	357	18

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Ostrowie Wielkopolskim

Jeśli chodzi o wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej można zauważyć znaczący spadek w porównaniu do poprzednich lat. Wskaźnik ten obliczany jest jako stosunek liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia, do liczby osób w rodzinach korzystających z pomocy ogółem. W 2017 kształtował się na poziomie 25%, w 2018 roku wyniósł 21%, natomiast w 2019 – 17%.

Wykres 118. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2017-2019

Źródło: Ocena zasobów pomocy społecznej za 2019 rok

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONEGO BADANIA

- Z uzyskanych danych wynika, że większa część mieszkańców uważa, że **znalezienie pracy** na terenie Gminy jest trudne lub bardzo trudne (69%), natomiast tylko 12% jest zdania, że jest to łatwe.
- Trudności ze znalezieniem pracy na terenie Gminy zdecydowanie częściej deklarują **kobiety** (75%) niż **mężczyźni** (48%) oraz osoby w wieku 56-65 lat (86%). Na odpowiedź łatwe wskazało najwięcej mieszkańców w wieku poniżej 25 lat.
- Warto podkreślić, że blisko połowa badanych negatywnie ocenia swoje **szanse na rynku pracy** (46%) wśród, których większość stanowią kobiety (50%) oraz badani w wieku 26-35 lat oraz 46-55 lat (po 58%).
- Zdaniem co piątego ankietowanego Gmina nie podejmuje żadnych **form wsparcia dla osób bezrobotnych**. Blisko połowa respondentów nie potrafiła udzielić odpowiedzi na to pytanie.
- Z **form aktywizacji zawodowej** proponowanej przez Powiatowy Urząd Pracy korzystał co czwarty badany (28%).

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej powyższej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- wzrost udziału osób powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych mieszkańców Gminy,

- trudność w znalezieniu nowej pracy na terenie Gminy, zwłaszcza w przypadku kobiet i osób w wieku przedemerytalnym,
- niewystarczający poziom wsparcia osób bezrobotnych i/lub niski poziom informowania mieszkańców na temat możliwości uzyskania pomocy w tym zakresie.

Korelacje

Dziedzinami szczególnie powiązanymi z obszarem „Promocja zatrudnienia, reintegracja zawodowa i społeczna osób podlegających wykluczeniu społecznemu”, są:

- **wspieranie rodziny** – utrata pracy zawodowej jest szczególnie dotkliwa dla osób, które mają na utrzymaniu rodzinę, skutki bezrobocia dotyczą wówczas nie tylko jednostki, ale również najbliższego otoczenia – rodziny, utrata pracy zawodowej wpływa najczęściej na powstanie atmosfery napięcia i zagrożenia, prowadzącej do lęku, niepewności czy beznadziejności, a ograniczenie możliwości materialnego zabezpieczenia rodziny prowadzi do ograniczenia stopnia zaspokojenia poszczególnych potrzeb; opisane sytuacje w sposób szczególny mają wpływ na dzieci w rodzinach;
- **ubóstwo** – brak pracy, a w związku z tym wynagrodzenia, bezpośrednio wpływa na obniżenie poziomu życia i niesamodzielność finansową; podstawowym czynnikiem odpowiedzialnym za powstawanie biedy jest brak pracy, czyli bezrobocie lub bierność zawodowa, brak dochodów z pracy często uniemożliwia zaspokajanie podstawowych potrzeb;
- **wsparcie osób niepełnosprawnych** – przede wszystkim w kontekście ograniczonej liczby ofert pracy skierowanej do osób niepełnosprawnych;
- **profilaktyka i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych** – przede wszystkim w kontekście używania nałogowych schematów rozładowania napięcia wynikającego z doświadczenia problemu bezrobocia;
- **zdrowie psychiczne** – przede wszystkim w kontekście występowania bezrobocia jako tzw. czynnika wyzwalającego zaburzenia psychiczne;
- **edukacja** – w kontekście możliwości wykorzystania narzędzi przekwalifikowania, podniesienia kompetencji, kształcenia ustawicznego,

zmiany profilu zawodowego jako czynniki zapobiegające utracie pracy oraz mający wpływ na szybki powrót na rynek pracy w sytuacji jej utraty.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Wsparcie i aktywizacja osób bezrobotnych oraz zapobieganie sytuacjom kryzysowym wynikającym z długotrwałego pozostawania bez pracy.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizacji szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób bezrobotnych oraz zwiększających szanse na podjęcie lub utrzymanie zatrudnienia.	Liczba zorganizowanych szkoleń oraz liczba osób biorących w nich udział.
2	Objęcie pomocą materialną i niematerialną rodzin dotkniętych problemem bezrobocia.	Liczba rodzin dotkniętych problemem bezrobocia objętych pomocą materialną i niematerialną.
3	Warsztaty służące aktywizacji zawodowej kobiet.	Liczba zorganizowanych warsztatów dla kobiet w celu pomocy w aktywizacji zawodowej.
4	Budowanie i wzmacnianie kompetencji oraz zachowań społecznych u osób i rodzin z problemem bezrobocia.	Liczba osób objętych programem wsparcia.
5	Stała współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie: organizowania prac interwencyjnych, robót publicznych oraz prac społecznie użytecznych dla osób bezrobotnych.	Liczba osób biorących udział w pracach interwencyjnych, robotach publicznych oraz pracach społecznie użytecznych.
6	Prowadzenie działalności informacyjnej w zakresie dostępnych form wsparcia i aktywizacji osób bezrobotnych.	Liczba podjętych działań informacyjnych.
7	Prowadzenie poradnictwa zawodowego wśród dorosłych mieszkańców Gminy oraz uczniów.	Liczba osób objętych poradnictwem zawodowym.
8	Realizacja warsztatów/szkoleń z zakresu umiejętności poszukiwania pracy.	Liczba osób biorących udział w szkoleniach/warsztatach.
9	Wykorzystanie w pracy socjalnej kontraktów socjalnych służących aktywizacji zawodowej i zwiększenia szans na podjęcie zatrudnienia, szczególnie osób długotrwale bezrobotnych.	Liczba beneficjentów pomocy społecznej, z którymi zostały zawarte kontrakty socjalne.
10	Organizacja opieki nad dziećmi do lat 3 w publicznych placówkach umożliwiającą szczególnie osobom samotnie wychowującym dzieci podjęcie zatrudnienia.	Liczba miejsc dostępnych w publicznych placówkach sprawujących opiekę nad dziećmi do lat 3.

Wdrażanie

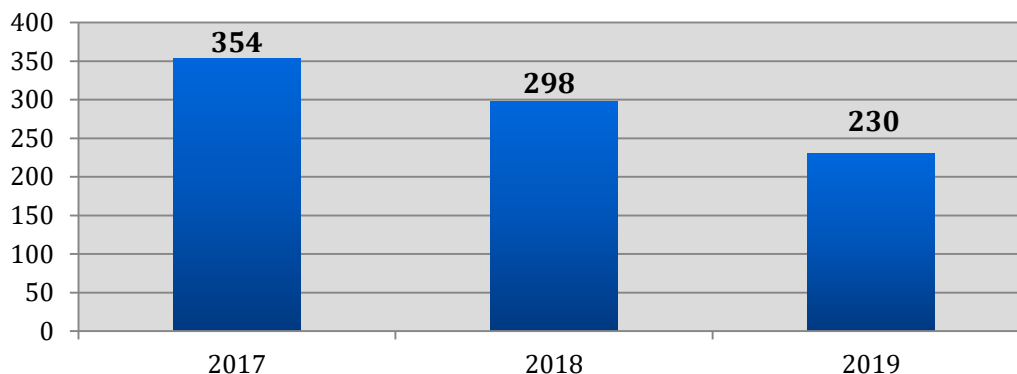
Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MGOPS, UGiM.	PUP, GMCP, NGO, placówki oświatowe, pracodawcy i inne instytucje oraz organizacje lokalnego rynku pracy.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

1.8. WSPARCIE OSÓB Z PROBLEMEM UBÓSTWA**Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych**

Diagnozy w zakresie poziomu ubóstwa dokonano na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby beneficjentów pomocy społecznej oraz przyznanych świadczeń z pomocy społecznej. Ich zakres umożliwił zarówno opis stanu najbardziej aktualnego, jak również porównanie dynamiki zachodzących procesów poprzez porównanie zmian na przestrzeni lat. W tym celu analizie poddano liczbę osób, które uprawniane były do korzystania ze świadczeń ogółem oraz tych, które uprawnione były do pomocy z tytułu ubóstwa.

W 2019 roku ubóstwo jako powód udzielania pomocy i wsparcia z pomocy społecznej znajdował się na pierwszym miejscu pod względem liczby rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia. Z tego powodu wsparcie otrzymało 125 rodzin.

Dane źródłowe pokazują, że ogólna liczba rodzin zamieszkujących Gminę, którym zostały udzielone pomoc i wsparcie z powodu ubóstwa uległa na przestrzeni lat 2017-2019 spadkowi. W 2017 roku z tego powodu z pomocy skorzystały 354 rodziny, w 2018 roku – 298, natomiast w 2019 roku – 230. W stosunku do 2017 roku oznacza to spadek o 35%.

Wykres 119. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

W 2019 roku zasiłki stałe pobierało 60 osób, tj. o 5% mniej niż w 2018 roku i o 17% mniej w stosunku do 2017 roku. W przypadku zasiłków okresowych, w 2019 roku liczba ich świadczeniobiorców kształtowała się na poziomie 25 – co oznacza wzrost o 39% w stosunku do roku 2018 i o 47% w porównaniu do roku 2017. Zasiłki celowe pobierało natomiast 239 osób i jest to spadek o 4% w porównaniu do 2018 roku i o 14% względem 2017 roku. Na przestrzeni ostatnich lat dostrzegalny jest wzrost liczby osób pobierających zasiłki okresowe.

Tabela 104. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe, okresowe oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2017-2019

rodzaj zasiłku	2017		2018		2019	
	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń	liczba osób	kwota świadczeń
zasiłek stały	72	346 182	63	344 543	60	341 395
zasiłek okresowy	17	18 588	18	18 352	25	22 709
zasiłek celowy	277	209 995	249	218 830	239	163 040

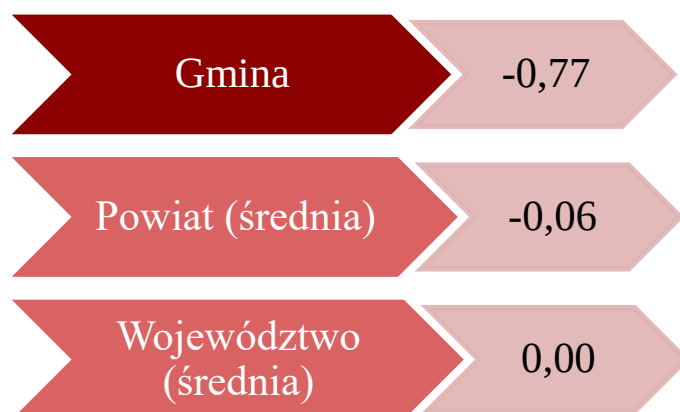
Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok

Gmina realizowała także program „Posiłek w szkole i w domu” w roku 2019. Celem Programu było zagwarantowanie posiłku dzieciom, uczniom i młodzieży oraz objęcie pomocą osób dorosłych, zwłaszcza osób starszych, chorych lub niepełnosprawnych i samotnych⁵³. W przedmiotowym roku w ramach programu 423 osoby skorzystały z posiłku, a 117 pobrało zasiłek celowy.

⁵³ <https://www.gov.pl/web/rodzina/>

Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym kształtuje się w gminie Odolanów na wyższym poziomie, niż ma to miejsce zarówno na terenie całego powiatu jak i województwa. Na wartość barometru ubóstwa w wymiarze finansowym składają się następujące wskaźniki: dochód w gminie przypadający na jednego mieszkańca, liczba osób, którym przyznano świadczenie (pieniężne/ niepieniężne) przypadająca na każde 1000 mieszkańców gminy oraz odsetek osób długotrwale korzystających z pomocy społecznej do liczby wszystkich osób korzystających z pomocy społecznej. Im wyższa wartość wskaźnika, tym sytuacja Gminy jest korzystniejsza. W gminie Odolanów wynosi on -0,77, natomiast na terenie powiatu -0,06.

Rysunek 9. Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym w gminie Odolanów, powiecie ostrowskim oraz województwie wielkopolskim w 2019 roku

Źródło: Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2019 rok

Bezpośrednio z ubóstwem wiąże się problem bezdomności, który jest często zarówno przyczyną ubóstwa jak i jego skutkiem. Na przestrzeni lat 2017-2019 z pomocy MGOPS z powodu bezdomności skorzystała tylko 1 osoba w 2018 roku. Dane statystyczne dotyczące liczby osób korzystających z pomocy i wsparcia z MGOPS wskazują na to, że problem bezdomności nie występuje na terenie gminy Odolanów, bądź jest obecny w niewielkim natężeniu.

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONEGO BADANIA

- Z uzyskanych danych wynika, że **wykluczenia społecznego** doświadczył blisko, co czwarty mieszkaniec Gminy. Najczęstszym powodem odrzucenia było ubóstwo oraz bezrobocie.

- W środowisku 41% ankietowanych znajdują się osoby, które doznały z powodu swojej sytuacji życiowej wykluczenia społecznego – najczęściej to osoby uzależnione, uzyskujące niskie dochody oraz niepełnosprawne.
- Obraz jaki wyłania się z badania to stosunkowo wysoki odsetek respondentów deklarujących **występowanie ubóstwa na terenie Gminy** – 57% uważa, że występuje ono w niedużej skali, natomiast 10% – w dużej skali,
- osobiście ubóstwa doświadczył co trzeci mieszkaniec Gminy, w tym 33% mężczyzn oraz 29% kobiet,
- problem ubóstwa najczęściej dotyka respondentów w wieku 46-55 lat (47%).

■ Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z prezentowanej analizy oraz diagnozy problemów społecznych, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- ograniczenie możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb bytowych w wyniku niedoboru środków finansowych, skutkujące funkcjonowaniem w sytuacji zagrożenia egzystencji,
- ubóstwo stanowiące jeden z najczęstszych powodów korzystania z pomocy społecznej mieszkańców Gminy na przestrzeni ostatnich trzech lat,
- ograniczona aktywność zawodowa i społeczna wśród osób dorosłych; przyjmowanie pozycji społecznej „osoby ubogiej” jako stałej formy funkcjonowania społecznego, która prowadzi do zjawiska wyuczonej bezradności,
- występowanie zjawiska wykluczenia społecznego w środowisku lokalnym mieszkańców Gminy,
- stosunkowo wysoki odsetek mieszkańców deklarujących doświadczenie ubóstwa oraz występowanie tego zjawiska na terenie Gminy.

■ Korelacje

Problem ubóstwa pozostaje w ścisłej korelacji z innymi problemami społecznymi. Główne obszary korelacji można uznać za determinanty ubóstwa.

- **bezrobocie** – czynnikiem decydującym o sytuacji materialnej jednostki i rodziny, jest miejsce zajmowane na rynku pracy, a ubóstwem zagrożone są przede wszystkim osoby bezrobotne i rodziny osób bezrobotnych;

- **niepełnosprawność** – obecność osoby niepełnosprawnej w gospodarstwie domowym znacznie zwiększa ryzyko zagrożenia ubóstwem;
- **wiek** – w Polsce najczęściej ubóstwem ekonomicznym zagrożeni są ludzie młodzi, w tym dzieci jako członkowie rodzin. Niezależnie od niższej niż w pozostałych przedziałach wiekowych częstotliwości zagrożenia ubóstwem, szczególnie trudna sytuacja dotyczy osób starszych, których możliwości podejmowania aktywnych działań zmierzających do poprawy swojej sytuacji materialnej są znacznie ograniczone z powodu stanu zdrowia, wieku oraz funkcjonowania w jednoosobowych gospodarstwach domowych;
- **wykształcenie** – ważnym wskaźnikiem warunkującym zagrożenie ubóstwem jest (niskie) wykształcenie, kompetencje zawodowe członków gospodarstwa domowego.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Włączenie społeczne osób z problemem ubóstwa do społeczności lokalnej, poprzez udzielanie im pomocy i wsparcia, aktywizowanie oraz kształtowanie właściwych postaw prospołecznych wśród mieszkańców Gminy.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Podnoszenie skuteczności wsparcia przez pracę socjalną, ukierunkowaną na wzmacnianie potencjału osób i rodzin w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.	Liczba osób objętych wsparciem ukierunkowanym na wzmacnianie potencjału w przezwyciężaniu trudnej sytuacji życiowej z wykorzystaniem ich uprawnień, zasobów i możliwości.
2	Realizacja działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.	Liczba osób objętych działaniami mającymi na celu wyrównywanie szans edukacyjnych dla dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa.
3	Organizacja i dofinansowywanie szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób z problem ubóstwa.	Liczba zorganizowanych szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe i osób biorących w nich udział.
4	Rozpowszechnianie wśród mieszkańców materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących możliwych form pomocy w przypadku doświadczania problemu ubóstwa.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych.

5	Inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie włączania społecznego i walki z ubóstwem.	Liczba działań inicjujących współpracę pomiędzy instytucjami oraz organizacjami pozarządowymi w zakresie włączania społecznego i walki z ubóstwem.
6	Kształtowanie wzorców współpracy obywatelskiej przez umożliwienie włączenia się w udzielanie pomocy przez osoby prywatne – organizacja i wspieranie idei wolontariatu.	Liczba osób objętych wolontaryjnymi działaniami pomocowymi.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MGOPS, GMCP.	UGiM, NGO, PUP, placówki oświatowe.	Środki własne, środki europejskie, budżet państwa.

CEL OPERACYJNY NR 2

Stworzenie efektywnego i zintegrowanego systemu przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu przy uwzględnieniu współudziału beneficjentów pomocy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji.

L.P.	Zadania	Wskaźniki realizacji celu
1	Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego rozumianego jako dostęp do świadczeń pomocy społecznej w celu umożliwienia zaspokojenia przez osoby i rodziny podstawowych potrzeb bytowych z uwzględnieniem współpracy w rozwiązywaniu trudnej sytuacji życiowej.	Liczba osób objętych pomocą społeczną w formie świadczeń.
2	Udzielanie pomocy w zakresie dożywiania w formie zasiłków na zakup żywności oraz w formie pomocy niepieniężnej.	Liczba osób, którym udzielono pomocy w zakresie dożywiania.
3	Udzielanie uczniom z rodzin dotkniętych problemem ubóstwa pomocy w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.	Liczba uczniów, którym została udzielona pomoc w formie stypendiów i zasiłków szkolnych.
4	Pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemem ubóstwa oraz związaną z tym bezradnością w prowadzeniu gospodarstwa domowego, poprzez udzielanie zasiłków celowych i rzeczowych.	Liczba osób i rodzin, które otrzymały pomoc w formie zasiłków celowych i rzeczowych.
5	Promowanie aktywnych form pomocy przez utrzymywanie zatrudnienia w ramach prac społecznie użytecznych i robót publicznych.	Liczba pracujących osób w formie zatrudnienia w ramach prac społecznie użytecznych i robót publicznych.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
MGOPS, GMCP.	NGO, UGiM.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.9. PROBLEM PRZESTĘPCZOŚCI

W 2019 roku w gminie Odolanów potwierdzono 93 przestępstwa – to o 22% mniej niż w 2018 roku oraz o 21% więcej w stosunku do 2017 roku. Zauważalny jest wzrost przestępstw związanych z kierowaniem pojazdem pod wpływem alkoholu oraz uszkodzeniem mienia na przestrzeni lat 2017-2019.

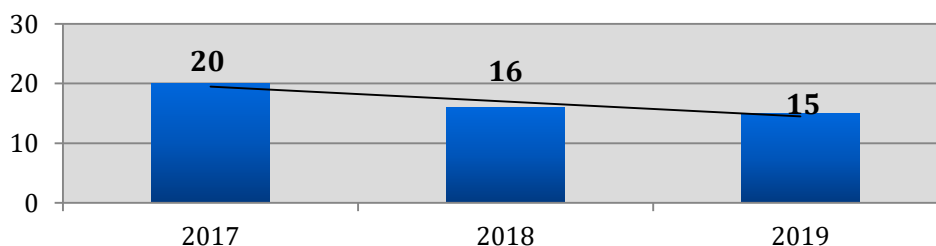
Tabela 105. Rodzaj oraz liczba odnotowanych przestępstw w gminie Odolanów w latach 2017-2019

liczba i rodzaje przestępstw	2017	2018	2019
nietrzeźwi kierujący	16	17	21
kradzież mienia	16	13	3
kradzież z włamaniem	7	8	4
uszkodzenie mienia	2	5	7
niealimentacja	8	45	29
naruszenie czynności narządów ciała	2	1	3
groźba bezprawna	4	2	5
znęcanie się fizyczne lub psychiczne	7	5	5
inne	15	23	16
ogółem	77	119	93

Źródło: dane z Komisariatu Policji w Odolanowie

Według danych pochodzących z Komisariatu Policji w Odolanowie w 2019 roku liczba interwencji w Gminie, dotyczących nadużywania alkoholu i narkotyków wyniosła 15. Na przestrzeni lat 2017-2019 zauważalny jest systematyczny spadek w tym zakresie.

Wykres 120. Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu i narkotyków na przestrzeni lat 2017-2019

Źródło: dane z Komisariatu Policji w Odolanowie

DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH – BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

WNIOSKI Z PRZEPROWADZONEGO BADANIA

- Z uzyskanych danych wynika, że znacznie ponad połowa badanych ocenia swoją okolicę jako bezpieczną (63%), z kolei co piąty nie ma wiedzy w tym zakresie,
- poziom bezpieczeństwa w Gminie w podziale na płeć kształtuje się na zbliżonym poziomie, natomiast pod względem wieku najmniej bezpiecznie czują się mieszkańcy w wieku 46-55 lat oraz 56-65 lat,
- niebezpiecznie lub raczej niebezpiecznie czuje się spacerując po zmroku w swojej okolicy co piąty mieszkaniec Gminy,
- znacznie ponad połowa badanych nie ma wiedzy w zakresie prowadzenia przez Gminę działań w celu podniesienia bezpieczeństwa mieszkańców, natomiast zdaniem co czwartego respondenta takie działania nie są podejmowane.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z analizy sytuacji oraz diagnozy problemów społecznych wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- zauważalny problem prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu na terenie Gminy,
- brak poczucia bezpieczeństwa, deklarowany przez część mieszkańców,
- ograniczone działania Gminy w zakresie podnoszenia poziomu bezpieczeństwa na jej terenie.

Korelacje

Dziedzinami, szczególnie powiązanymi z obszarem „Przestępczość” są:

- **bezrobocie i ubóstwo** – długotrwałe bezrobocie prowadzi do obniżenia poczucia własnej sprawczości, z kolei ubóstwo skutkować może przeniesieniem odpowiedzialności za swoje życie i czyny na obecnie panujący ustrój/władze/konkretne instytucje;
- **wspieranie rodziny** – w zakresie przekazywania pozytywnych norm i wartości życia w bezpiecznym, nie przestępczym społeczeństwie;

- **przemoc** – przemoc ściśle związana jest z pojęciem przestępczości; przemoc w rodzinie, która nie jest zgłaszana, utwierdzać może sprawcę w poczuciu bezkarności;
- **uzależnienia** – zarówno w kontekście handlu nielegalnymi towarami, jak i zwiększeniem dokonywanych przestępstw pod wpływem substancji psychoaktywnych.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Zastosowanie działań prewencyjnych dążących do podniesienia bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej Gminy oraz w miejscu zamieszkania.

L.P.	Zadania	Wskaźnik realizacji celu
1	Szeroko rozumiana aktywizacja społeczności lokalnej oraz edukacja mieszkańców na rzecz bezpieczeństwa zarówno w miejscu zamieszkania jak i w miejscach publicznych.	Ilość mieszkańców biorących udział w działaniach edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa publicznego.
2	Podnoszenie kompetencji organów działających w obszarze bezpieczeństwa publicznego.	Liczba uczestników warsztatów i szkoleń podnoszących kompetencje.
3	Zwiększenie liczby patroli Policji.	Wzrost wskaźnika wykrywalności włamań i kradzieży.
4	Rozpowszechnianie materiałów informacyjno-edukacyjnych dotyczących bezpieczeństwa mieszkańców oraz możliwości pomocy.	Liczba rozpowszechnionych materiałów informacyjno-edukacyjnych.
5	Rozwój monitoringu wizyjnego na terenie Gminy.	Obszar Gminy objęty monitoringiem wizyjnym.

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
UGiM, KP.	NGO, MGOPS, placówki oświatowe.	Środki własne, budżet państwa, środki europejskie.

1.10. REWITALIZACJA SPOŁECZNA

Podstawowe informacje, skala problemu i działań interwencyjnych

„Rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji” – ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. 2021 r. poz. 11).

Gmina Odolanów realizuje *Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Odolanów na lata 2017-2022* zatwierdzony uchwałą Nr XXXIV/331/17 Rady Gminy i Miasta Odolanów z dnia 29 listopada 2017 roku, stanowiący podstawę do podjęcia działań, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców wyznaczonego obszaru rewitalizacji.

Obszar rewitalizacji to taki, na którym występuje koncentracja negatywnych zjawisk natury społecznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Celami rewitalizacji gminy Odolanów są:

- Wysoka jakość życia mieszkańców w dostępnej przestrzeni publicznej w gminie Odolanów.
- Zintegrowana i aktywna społeczność lokalna gminy Odolanów⁵⁴.

Obszary problemowe

W oparciu o wnioski wynikające z Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Odolanów na lata 2017-2022, wyróżniono najważniejsze obszary problemowe w dziedzinie planowania strategicznego, tj.:

- występowanie negatywnych zjawisk społecznych oraz czynników technicznych wpływających na degradację części Gminy, obejmującej 3 wsie: Glińnica, Nabyszyce i Raczyce oraz centralna część Odolanowa.

⁵⁴ *Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Odolanów na lata 2017-2022* (Uchwała Nr XXXIV/331/17 Rady Gminy i Miasta Odolanów z dnia 29 listopada 2017 roku).

Korelacje

W ramach rewitalizacji społecznej, co istotne w kontekście rozwiązywania problemów społecznych, planuje się prowadzenie szerokiego zakresu działań mających na celu włączanie społeczne i zawodowe osób, rodzin i środowisk znajdujących się w trudnych sytuacjach życiowych, wzrost poczucia bezpieczeństwa mieszkańców Gminy oraz rozwój aktywnych form integracji społecznej przy uwzględnieniu wszystkich dziedzin planowania strategicznego.

Cele operacyjne

CEL OPERACYJNY NR 1

Podniesienie jakości życia mieszkańców poprzez odnowienie infrastruktury i przestrzeni publicznej, a także nadanie im nowej funkcjonalności, rozwój usług publicznych i pomocowych, a także rozwój infrastruktury kulturalnej, edukacyjnej oraz rekreacyjnej, służącej integracji i aktywizacji mieszkańców Gminy.

L.P.	Projekt (Lista A)	Wskaźnik realizacji celów
1	Razem dla Odolanowa – działania na rzecz integracji społecznej i podnoszenia kapitału społecznego mieszkańców obszaru rewitalizowanego.	Liczba działań oraz osób biorących udział w projekcie.
2	Rewitalizacja Dworca PKP w Odolanowie wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu i utworzenie w nim Dziennego Domu Senior+.	Liczba zrewitalizowanych obiektów na obszarach miejskich. Liczba osób korzystających z obiektu.
3	Przebudowa, rozbudowa i nadbudowa budynku ratusza oraz zmiana sposobu użytkowania pomieszczeń poddasza budynku ratusza wraz z elementami infrastruktury technicznej i zagospodarowaniem przyległego terenu.	Liczba mieszkańców korzystających z obiektu i wsparcia podmiotów działających w obiekcie. Liczba podmiotów korzystających z poddasza.
4	Przebudowa kościoła poewangelickiego na salę wielofunkcyjną wraz z zagospodarowaniem przyległego terenu.	Liczba zorganizowanych imprez kulturalno-edukacyjnych. Liczba mieszkańców korzystających z obiektu. Liczba organizacji zaangażowanych w rozwój społecznych przestrzeni.
5	Przebudowa Placu Kościuszki w Odolanowie.	Liczba mieszkańców korzystających z przestrzeni. Liczba imprez lokalnych.

6	Przebudowa grobli na rzece Barycz w Odolanowie wraz z wykonaniem ścieżki rowerowej.	Liczba i długość wybudowanych ścieżek rowerowych. Liczba mieszkańców korzystających ze ścieżki. Liczba imprez lokalnych organizowanych w pobliżu lub z wykorzystaniem ścieżki.
7	Budowa ścieżki pieszo-rowerowej Raczyce-Uciechów.	Długość wybudowanej ścieżki pieszo-rowerowej. Liczba mieszkańców korzystających ze ścieżki. Liczba imprez lokalnych organizowanych w pobliżu lub z wykorzystaniem ścieżki.

Źródło: Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Odolanów na lata 2017-2022

Wdrażanie

Podmioty odpowiedzialne	Podmioty współpracujące	Źródła finansowania
UGiM, MGOPS.	NGO, placówki oświatowe, prywatni przedsiębiorcy/właściciele.	Środki własne, budżet państwa/europejski.

2. ANALIZA SWOT

Jedną z najbardziej powszechnie stosowanych metod i technik służących budowaniu strategii jest analiza SWOT. Analiza SWOT polega na zbadaniu silnych i słabych podmiotów działających w sferze polityki społecznej, a następnie ich konfrontacji z szansami i zagrożeniami tkwiącymi w jej bliższym i dalszym otoczeniu. Pozwala oszacować możliwości i potencjał, jakim dysponuje dany podmiot.

GRUPY CZYNNIKÓW W METODZIE SWOT SĄ DEFINIOWANE

W NASTĘPUJĄCY SPOSÓB:

MOCNE STRONY

1. Wzrost liczby mieszkańców Gminy.
2. Utrzymujący się na przestrzeni ostatnich lat dodatni przyrost naturalny.
3. Wzrost liczby podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON.
4. Funkcjonowanie na terenie Gminy małych oraz średnich przedsiębiorstw.
5. Funkcjonowanie przedszkola, żłobka oraz szkół z szeroką ofertą edukacyjną.
6. Wzrost liczby mieszkań na przestrzeni ostatnich lat.
7. Infrastruktura kulturalna oraz sportowo-rekreacyjna stanowiąca potencjał do aktywizacji i integracji społeczności lokalnej oraz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.
8. Działalność organizacji pozarządowych, również tych nastawionych na rozwiązywanie problemów społecznych.
9. Spadek wskaźnika deprywacji lokalnej na przestrzeni ostatnich lat.
10. Realizowanie na terenie Gminy programów profilaktycznych.
11. Dostęp do pomocy i wsparcia dla osób uzależnionych i doświadczających przemocy w rodzinie dzięki funkcjonowaniu Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego.
12. Funkcjonowanie na terenie Gminy miejsc integracji dla seniorów.
13. Spadek wskaźnika bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej.
14. Prowadzenie licznych programów i warsztatów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży w szkołach.
15. Współpraca międzyinstytucjonalna w zakresie rozwiązywania problemów społecznych mieszkańców.
16. Stosunkowo mały odsetek uczniów sięgających po wyroby nikotynowe i substancje psychoaktywne (wyniki badania ankietowego).

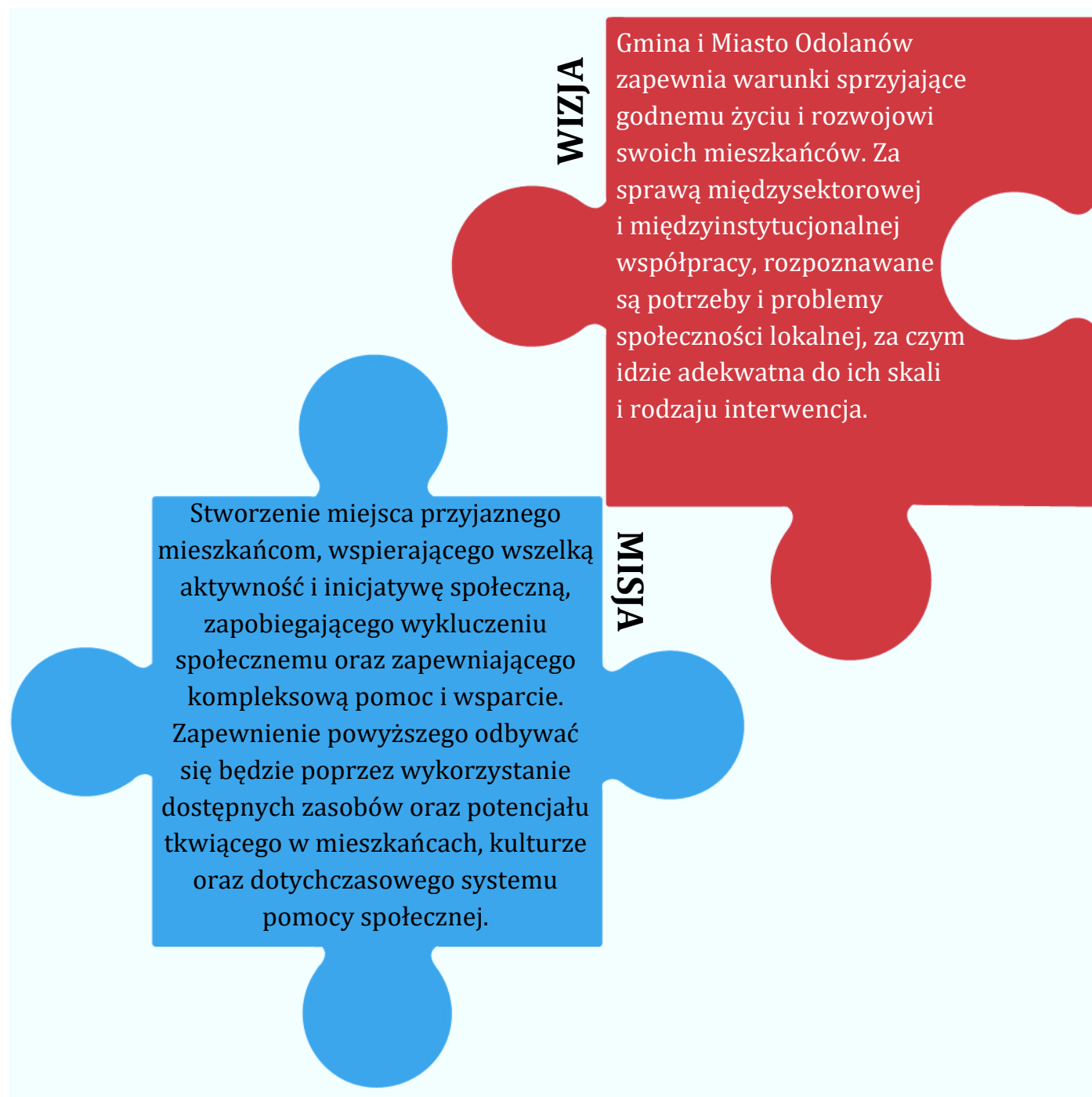
SŁABE STRONY

1. Wzrost udziału osób starszych w ogólnej liczbie ludności.
2. Wzrost zapotrzebowania na usługi i pomoc materialną dla seniorów.
3. Stosunkowo słabo rozwinięta oferta opieki zdrowotnej.
4. Wzrost na przestrzeni ostatnich lat zapotrzebowania na specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
5. Pogorszenie samopoczucia deklarowane przez większą część badanych mieszkańców Gminy.
6. Występujący w dużym natężeniu problem ubóstwa na terenie Gminy.
7. Stosunkowo wysoki odsetek uczniów deklarujących doświadczenie i stosowanie przemocy.
8. Występowanie problemu prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz spożywania alkoholu przez kobiety w ciąży na terenie Gminy.
9. Niski wiek inicjacji alkoholowej wśród dzieci.
10. Występowanie przemocy w szkole.
11. Brak świadomości części mieszkańców na temat negatywnych konsekwencji stosowania przemocy wobec dzieci jako metody wychowawczej.
12. Występowanie zjawiska ubóstwa na terenie Gminy, deklarowane przez znaczną część mieszkańców.

SZANSE	ZAGROŻENIA
1. Rozwój turystyki. 2. Rozwój gospodarczy Gminy. 3. Pozyskanie środków unijnych na rozwój Gminy. 4. Utworzenie nowych miejsc pracy w Gminie. 5. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w ramach wspierania zatrudnienia. 6. Aktywizacja społeczna mieszkańców, rozwój fizyczny i sportowy. 7. Promowanie i rozwój wolontariatu. 8. Poszerzenie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży. 9. Wzrost aktywności i integracji osób starszych. 10. Zmniejszenie się liczby mieszkańców potrzebujących pomocy społecznej. 11. Rozwój usług społecznych na rzecz osób starszych. 12. Szkolenia i podnoszenie kompetencji kadry działającej w obszarze rozwiązywania problemów społecznych. 13. Dostępność do pomocy w przypadku doświadczenia przez mieszkańców problemów przemocy lub uzależnień. 14. Rozwiązywanie problemów społecznych mieszkańców we współpracy z organizacjami pozarządowymi. 15. Skuteczność w rozwiązywaniu problemów społecznych oraz przeciwdziałaniu im dzięki współpracy międzyinstytucjonalnej. 16. Wspieranie lokalnych inicjatyw.	1. Starzejące się społeczeństwo. 2. Wzrost zapotrzebowania na ośrodki wsparcia oraz zakłady opiekuńczo-lecznicze dla osób starszych. 3. Zagrożenie izolacją społeczną i samotnością osób starszych. 4. Zwiększenie skali problemu przemocy w stosunku do dzieci. 5. Wzrost problemów opiekuńczo-wychowawczych w rodzinach, zaburzenie więzi rodzinnych. 6. Podejmowanie zachowań ryzykownych przez dzieci i młodzież. 7. Brak perspektyw zawodowych zwłaszcza dla ludzi młodych – emigracja zarobkowa. 8. Występowanie czynników zwiększających ryzyko nasilenia się zjawiska uzależnień (ubóstwo, bezrobocie), 9. Rozszerzenie się zjawiska spożywania alkoholu w sposób problemowy, bądź uzależnienia, 10. Ryzyko występowania u dzieci FAS (Alkoholowego Zespołu Płodowego), 11. Życie w warunkach niewystarczających na pokrycie podstawowych potrzeb.

3. MISJA I WIZJA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

Wizja rozwiązywania problemów społecznych na terenie gminy Odolanów została opracowana w oparciu o analizę sytuacji społecznej oraz identyfikację obszarów problemowych w części diagnostycznej i pozwoliła ona na zdefiniowanie **misji**.

4. ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wraz z Diagnozą Problemów Społecznych Gminy i Miasta Odolanów przyniesie:

- stałą i pełną diagnozę problemów społecznych i ocenę stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem;
- wzrost aktywności na rzecz rozwiązywania problemów społecznych innych podmiotów niż jednostki pomocy społecznej oraz poprawę przepływu i wymiany informacji między tymi podmiotami;
- poprawę dostępu do informacji i stałą aktualizację wiedzy o oferowanych usługach społecznych, w tym o charakterze specjalistycznym dla rozmaitych grup adresatów w formie dla nich przyjaznej z wykorzystaniem elektronicznego dostępu do informacji;
- zwiększenie udziału obywateli, wspólnot mieszkańców i organizacji pozarządowych w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia;
- wzrost atrakcyjności gminy Odolanów jako przyjaznego dla rodzin z dziećmi i seniorów miejsca życia;
- wzrost aktywności własnej obywateli i rodzin w tym na rzecz najbliższego otoczenia lokalnego.

5. SYSTEM WDRAŻANIA STRATEGII

Aby narzędzie jakim jest Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych wraz z Diagnozą Problemów Społecznych Gminy i Miasta Odolanów mogło być określane mianem skutecznego – musi zostać logistycznie wdrażane do realizacji. Konieczne jest wyznaczenia lidera, który będzie pracował nad komunikacją, motywacją i kształtem realizacji zapisów. W procesie wdrażania dokumentu uwzględnić należy również udział zewnętrznych partnerów społeczno-gospodarczych.

Podstawowe założenia:

1. Liderem i koordynatorem Strategii jest MGOPS.
2. Głównym partnerem w jej realizacji jest Gmina i Miasto Odolanów.

3. Przyjęty system wdrożeniowy wyposażony musi być w narzędzia, które m.in. mają służyć systematycznej kontroli i korekcie zapisów niniejszej Strategii.

Plan komunikacji społecznej dokumentu

Obszary problemowe Strategii zostały przedstawione przed przystąpieniem do jej opracowania wszystkim zainteresowanym podmiotom odpowiedzialnym za realizację zadań zawartych w strategii. Po uchwaleniu Strategii przez Radę Gminy i Miasta, zostanie umieszczona na stronie internetowej.

6. MONITORING

Proces monitoringu wdrażania strategii będzie służył identyfikacji osiągniętych rezultatów oraz porównaniu ich zgodności z założeniami. Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji Strategii. Będzie ona polegała na gromadzeniu i opracowywaniu informacji i danych zebranych od wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację działań strategicznych. Punktem odniesienia będą przede wszystkim wskaźniki określone w strategii odnoszące się do poszczególnych celów. Dla oceny zmian zachodzących w wybranych, niemożliwych do opisu za pomocą wskaźników bazowych obszarach, służyć będą wskaźniki kontekstowe (pokazujące dane zjawisko w szerszym kontekście, zwykle w odniesieniu do dłuższych okresów czasu). Dane do pomiaru wskaźników pozyskiwane będą z: danych statystycznych GUS, jednostek organizacyjnych UGiM, Komisarzatu Policji, PUP, ze sprawozdań MGOPS, GKRPA, sprawozdań z realizacji gminnych programów i projektów oraz od organizacji pozarządowych. Monitorowanie umożliwi bieżącą ocenę realizacji zaplanowanych kierunków działań lub też pozwoli na modyfikację i dokonywanie korekt w przypadku istotnych zmian społecznych, które mogą zaistnieć w wyniku, np. zmiany regulacji prawnych lub nasilenia niektórych problemów społecznych. Informacja nt. realizacji strategii oraz osiągniętych efektów przygotowywana będzie przez MGOPS przy ścisłej współpracy z gminą Odolanów. Wnioski z monitoringu i rekomendacje na przyszłość będą stanowić jeden z elementów aktualizacji Strategii przeprowadzanej co dwa lata.

7. RAMY FINANSOWE

Potrzeba określenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16b. ust 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.). Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w strategii rozwiązywania problemów społecznych jest jej finansowanie.

Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu Gminy i Miasta Odolanów. Zaplanowane zadania w niniejszej Strategii będą finansowane także przez:

- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe
- środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Ramy finansowe Strategii uzależnione są od możliwości finansowych Gminy i Miasta Odolanów. Realizacja poszczególnych celów i zadań wymienionych w Strategii uzależniona będzie od środków posiadanych przez Gminę oraz pozyskanych ze źródeł zewnętrznych.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wraz z Diagnozą Problemów Społecznych Gminy i Miasta Odolanów przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2018-2019, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej. Prognoza uwzględnia także ryzyka finansowe tj. zmianę przepisów, wzrost wydatków, inflację.

W prognozie na lata 2021-2026 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną przewidywanego na podstawie danych Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Odolanowie.

Lp.	rok	Wysokość środków finansowych w zakresie pomocy społecznej (dział 852) i pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej (dział 853)
1	2018	3 396 804
2	2019	3 661 181
Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie pomocy społecznej (dział 852) i pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej (dział 853)
3	2020	3 752 711
4	2021	3 846 529
5	2022	3 942 692
6	2023	4 041 259
7	2024	4 142 290
8	2025	4 245 847
9	2026	4 351 993

Lp.	rok	Wysokość środków finansowych w zakresie edukacyjnej opieki wychowawczej (dział 854) i rodziny (dział 855)
1	2018	18 344 829
2	2019	21 326 060
Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych w zakresie edukacyjnej opieki wychowawczej (dział 854) i rodziny (dział 855)
3	2020	21 859 212
4	2021	22 405 692
5	2022	22 965 834
6	2023	23 539 980
7	2024	24 128 480
8	2025	24 731 692
9	2026	25 349 984

8. EWALUACJA

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości strategii. W szerokim pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów strategii np. wskaźników realizacji celów i zadań strategii oraz rozwiązywanie problemów.

8.1. ZAKRES EWALUACJI

Ewaluacji podlegać będzie:

- materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen;
- ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałość i spójności.

8.2. SPOSÓB EWALUACJI

Analiza przeprowadzona zostanie w szczególności pod kątem identyfikacji obszarów ryzyka i barier dla skutecznej i efektywnej realizacji procesów monitorowania i ewaluacji i określenia nowych zagrożeń. Do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów, dokonywana siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu, wsparta dodatkowymi narzędziami oceny.

8.3. NARZĘDZIA EWALUACJI

Planuje się stosowanie szerokiego zakresu metod i technik badań społeczno-ekonomicznych służących pomiarowi efektów oraz wyjaśnieniu mechanizmów interwencji publicznej z wykorzystaniem:

- ilościowych metod badawczych – pozwoli to na gromadzenie i analizę informacji liczbowych, poznanie częstości występowania badanego zjawiska oraz określenie poziomu zależności, jakie występują pomiędzy różnymi danymi;
- technik: ankiety, zestawienia danych (np. koszty, ilość świadczeniobiorców, ilość usług);
- narzędzi: tabel, wykresów, diagramów.

8.4. OKRES EWALUACJI

Planuje się przeprowadzenie w 2027 roku ewaluację końcową, która będzie stanowić obiektywną ocenę założeń, procesu realizacji i rezultatów pod względem stosowności, skuteczności, trwałości, efektywności, a także użyteczności podjętych w ramach Strategii działań.

9. OCENA RYZYKA

Dokument Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych poddany został analizie pod kątem zgodności przyjętych postanowień i sposobu ich realizacji. Kluczową okolicznością jest fakt wyznaczenia przez Strategię celów, wskazania działań dla poszczególnych obszarów wsparcia i interwencji, określenia wskaźników stopnia ich realizacji oraz szeroko zakrojony zakres konsultacji tego dokumentu dla wyeliminowania ryzyka sprzeczności z innymi strategicznymi ustaleniami i opracowaniami. Ponadto przyjęcie tego dokumentu istotnie ograniczy ryzyko planowania zadań budżetowych w sferze społecznej bez uwzględnienia rzeczywiście zdiagnozowanych problemów i potrzeb. Analiza taka przeprowadzana będzie także okresowo z wykorzystaniem danych z monitoringu, a ewentualne stwierdzone ryzyko, w szczególności wynikające ze zmiany zewnętrznych okoliczności i zdarzeń mających wpływ na realizację wyznaczonych celów i zadań na podstawie tego monitoringu i ewaluacji, będą mogły być identyfikowane i ograniczane poprzez dopuszczalną aktualizację.

IV. WNIOSKI I PODSUMOWANIE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych wraz z Diagnozą Problemów Społecznych Gminy i Miasta Odolanów jest dostosowana do zidentyfikowanych w procesie badawczym potrzeb społecznych. Planowane sposoby ich zaspokajania są kontynuacją istniejącego systemu wsparcia i tworzą możliwość jego uzupełnienia o nowe rozwiązania. W związku z powyższym, z jednej strony Strategia proponuje zmianę stosowanych metod tak, by chronić przed zagrożeniami społecznymi, z drugiej zaś wskazuje na konieczność przejścia do prewencji trudnych sytuacji życiowych, tak aby nie dopuścić do ich wystąpienia lub maksymalnie skrócić czas ich trwania.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy, a także przeprowadzoną na terenie Gminy w 2021 roku diagnozę problemów społecznych. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej. W myśl ustawy o pomocy społecznej, podejmowane działania powinny doprowadzić, w miarę możliwości, do życiowego usamodzielnienia się objętych nią osób i rodzin oraz do ich integracji ze środowiskiem.

W ramach wypracowanej strategii przyjmuje się podejście nastawione przede wszystkim na: wzmocnienie postaw aktywnych; wdrożenie modelu pomocy zintegrowanej; partnerskich działań instytucji i organizacji pozarządowych w stworzeniu lokalnego systemu rozwiązywania problemów społecznych.

Analiza problemów społecznych będących przedmiotem niniejszej Strategii zwraca również uwagę na tzw. nowe ryzyka socjalne czyli trudne sytuacje, nie tylko materialne, które pojawiły się w efekcie zmian zwłaszcza demograficznych. Zapisy zawarte w Strategii realizowane będą zgodnie z wytyczonymi działaniami, ale w skali i harmonogramie zależnych od możliwości finansowych. Będzie podlegać okresowym weryfikacjom i niezbędnym modyfikacjom związanym ze zmieniającą się rzeczywistością społeczno-ekonomiczną, zidentyfikowanymi potrzebami mieszkańców gminy Odolanów i przepisami prawa. Wielość i różnorodność potrzeb społecznych, przy istniejących ograniczeniach budżetowych, oznacza potrzebę zwiększenia efektywności

pomocy społecznej poprzez racjonalne określanie wydatków, maksymalne wykorzystanie istniejącego potencjału oraz stosowanie rozwiązań o charakterze bardziej systemowym niż akcyjnym. Przyjmuje się w niniejszym dokumencie, że osiągnięcie zamierzonego rezultatu będzie możliwe dzięki:

- podejmowaniu działań wspierających rozwój przedsiębiorczości mieszkańców oraz ścisłej korelacji tych działań z potrzebą zapewnienia osobom pracującym warunków do wychowywania dzieci,
- dostosowaniu oferty usług do potrzeb starzejącego się społeczeństwa; działania będą ukierunkowane na wspieranie rozwoju rynku usług dla seniorów, ale również na ich wszechstronną aktywizację,
- podniesieniu kapitału społecznego poprzez wzmacnianie potencjału istniejących i nowopowstających organizacji pozarządowych i podmiotów pożytku publicznego, które swoją działalnością wspierają społeczeństwo,
- wspieraniu działań prospołecznych, wolontarystycznych i samopomocowych oraz rozwijaniu umiejętności współpracy, w tym relacji Gminy – Obywatel,
- promowaniu i rozwijaniu inicjatyw z zakresu ekonomii społecznej,
- doskonaleniu dialogu społecznego poprzez badanie opinii i potrzeb lokalnych, propagowaniu działań profilaktycznych i edukacyjnych dla dzieci i młodzieży,
- zwiększeniu dostępu do informacji o działaniach w zakresie szeroko rozumianej polityki społecznej oraz wsparciu rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych, chorych i starszych,
- interdyscyplinarnej i wielosektorowej współpracy z instytucjami i organizacjami mającymi wpływ na budowanie kolejnych narzędzi na rzecz zabezpieczenia potrzeb mieszkańców Gminy.

Zgodnie z celami strategicznymi głównym założeniem niniejszego dokumentu jest to, że jego realizacja powinna przyczynić się do dobrej jakości życia mieszkańców gminy Odolanów, ze szczególnym uwzględnieniem dzieci, młodzieży, osób starszych oraz grup osób wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należy zaznaczyć, że zadania z zakresu szeroko rozumianej polityki społecznej realizowane są za pomocą wszelkich dostępnych kompetencji i możliwości Gminy, natomiast Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest wyborem priorytetowych obszarów i kierunków działań, które uznane zostały za kluczowe, a więc umożliwiające najskuteczniejsze i najbardziej efektywne osiągnięcie założonych rezultatów.

V. BIBLIOGRAFIA

1. „Poczucie bezpieczeństwa i zagrożenia przestępczością”, CBOS 2018.
2. Babbie E., Badania społeczne w praktyce.
3. CBOS, Palenie papierosów, Komunikat z badań 2019, Nr 104/2019.
4. Dane z Komisariatu Policji w Odolanowie.
5. Grzegorzewska I., Cierpiąłkowska L., Uzależnienia behawioralne, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2018.
6. <http://sejm.gov.pl/>
7. <http://statystyka.policja.pl/>
8. <https://bdl.stat.gov.pl/>
9. <https://mapa.wyniki.edu.pl/>
10. <https://poradnik.ngo.pl/>
11. <https://www.gov.pl/web/rodzina/>.
12. Jak rozmawiać dzieckiem o alkoholu?, Przewodnik dla rodziców, Trzymaj Pion.
13. Kinney J., Leaton G., Zrozumieć alkohol, Warszawa 1996 r.
14. Kmiecik-Jusięga K., Profilaktyka zachowań ryzykownych w środowisku lokalnym, [w:] Tradycje i perspektywy optymalizowania profilaktyki społecznej oraz resocjalizacji, red. D. Kowalczyk, A. Szecówka, P. Kwiatkowski, Wrocław 2015.
15. Lokalny Program Rewitalizacji dla Gminy i Miasta Odolanów na lata 2017-2022 (Uchwała Nr XXXIV/331/17 Rady Gminy i Miasta Odolanów z dnia 29 listopada 2017 roku).
16. Miedzik M., Godlewska-Szurkowska J., Badania porównawcze oraz diagnoza skali występowania przemocy w rodzinie wśród osób dorosłych i dzieci, z podziałem na poszczególne formy przemocy wraz z opisem charakterystyki ofiar przemocy i sprawców. Raport częściowy, wyniki badań PSDB dla Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, Warszawa 2014.
17. Narodowa Strategia Integracji Społecznej dla Polski – jest dokumentem przygotowanym przez Zespół Zadaniowy do Spraw Reintegracji Społecznej, któremu przewodniczył Minister Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej – Jerzy Hausner.

18. Narodowy Spis Powszechny 2011.
19. Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2017, 2018 i 2019 rok.
20. Ogólnopolska diagnoza skali i uwarunkowań krzywdzenia dzieci: raport z badań, Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę, Warszawa 2018.
21. Oniszczyk J., Współczesne państwo w teorii i praktyce. Wybrane elementy.
22. Oszacowanie rozpowszechnienia oraz identyfikacja czynników ryzyka i czynników chroniących hazardu i innych uzależnień behawioralnych – edycja 2018/2019: raport z badań, Centrum Badania Opinii Społecznej, Warszawa 2019.
23. Pietrzak S., Sukcesy i wyzwania w implementacji dobrej profilaktyki, Świat Problemów.
24. Pilch T., Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku.
25. Powiatowy Urząd Pracy w Ostrowie Wielkopolskim.
26. Program Współpracy Gminy i Miasta Odolanów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art.3 ust.3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2020r. poz. 1057) na rok 2021 (Uchwała Nr XXI/181/20 Rady Gminy i Miasta Odolanów z dnia 24 września 2020 r.).
27. Przemoc i agresja w szkołach w Europie – sposoby przeciwdziałania, Polskie Biuro Eurydice, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2007.
28. Przewłocka J., CAWI- specyfika, wykorzystanie, perspektywa rozwoju.
29. Raport Głównego Inspektora Sanitarnego: Nowe narkotyki w Polsce 2017-2018, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Warszawa.
30. Raport o stanie Gminy Odolanów za rok 2019.
31. Raport o stanie narkomanii w Polsce 2019, Krajowe Biuro ds. Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2018.
32. Raport z ogólnopolskiego badania uczniów: Nastolatki 3.0, pod. red. Bochenek M., Lange R., NASK Państwowy Instytut Badawczy, Warszawa 2019.
33. Rekomendacje do realizowania i finansowania gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w 2020 roku, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Warszawa 2019.
34. Sierosławski J., Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną, raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2019 roku, Europejski program badań ankietowych w szkołach ESPAD, Warszawa 2020.

35. Sprawozdanie z działalności Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Odolanowie za rok 2019 oraz wykaz potrzeb w zakresie pomocy społecznej.
36. Sprawozdanie z działalności samorządów gminnych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych PARPA-G1 za 2019, 2018 i 2017 rok.
37. Sprawozdanie z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za okres I-XII 2017, 2018 i 2019 r.
38. Sprawozdanie z wykonania Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2019-2021 za 2019 rok.
39. Staręga-Piasek J., Metodologia strategicznego rozwiązywania problemów społecznych, Warszawa 2013.
40. Statut Biblioteki Publicznej Gminy i Miasta w Odolanowie im. Ks. Antoniego Ludwiczaka.
41. Sytuacja kobiet i mężczyzn na rynku pracy w 2019 roku, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Departament Rynku Pracy, Wydział Analiz i Statystyk.
42. Szatur – Jaworska B., Diagnoza i diagnozowanie w polityce społecznej.
43. Sztumski J., Wstęp do metod i technik badań społecznych.
44. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 1876 z późn. zm.).
45. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz.U. z 2020 r. poz. 2050).
46. Włodarczyk E., Społeczne konsekwencje problemu alkoholowego w Polsce, Pedagogika Społeczna 2018, Nr 2 (68).
47. www.psychiatriapolska.pl.
48. Yaziji M., Doh J., Organizacje pozarządowe a korporacje.
49. Zachowania ryzykowne nastolatków, koncepcja: Jędrzejko Z. M, Sieroń B. R., Oficyna Wydawnicza ASPRA JR, Warszawa-Milanówek 2017.
50. Zdrowie psychiczne w Unii Europejskiej, Warszawa 2019.
51. Zgliczyński, W. S., Palenie tytoniu w Polsce, Biuro Analiz Sejmowych 2017, nr 14 (237).

VI. SPIS RYSUNKÓW, WYKRESÓW I TABEL

1. SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Typy diagnozy społecznej	14
Rysunek 2. Etap badania.....	15
Rysunek 3. Struktura próby badawczej	19
Rysunek 4. Położenie gminy Odolanów na mapie powiatu ostrowskiego.....	22
Rysunek 5. Liczba podmiotów zarejestrowanych na terenie gminy Odolanów według klas wielkości (stan na koniec 2019 roku)	27
Rysunek 6. Płeć:	48
Rysunek 7. Płeć:	134
Rysunek 8. Łączna wartość sprzedanego na terenie gminy Odolanów alkoholu w latach 2017-2019.....	164
Rysunek 9. Wartość wskaźnika barometru ubóstwa w wymiarze finansowym w gminie Odolanów, powiecie ostrowskim oraz województwie wielkopolskim w 2019 roku	201

2. SPIS TABEL

Tabela 1. Przyrost naturalny w gminie Odolanów na przestrzeni lat 2017-2019.....	25
Tabela 2. Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ogólnej liczbie ludności w latach 2017-2019 (w procentach)	25
Tabela 3. Zasoby mieszkaniowe w Gminie na przestrzeni lat 2017-2019.....	35
Tabela 4. Dane statystyczne dotyczące opieki zdrowotnej w Gminie w porównaniu do powiatu w 2019 roku.....	38
Tabela 5. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w podziale na wiek i płeć według liczby wypłaconych świadczeń w latach 2017-2019	44
Tabela 6. Liczba osób długotrwale pobierających świadczenie w latach 2017-2019 w podziale na płeć.....	45
Tabela 7. Jak często spożywa Pan/i alkohol? – korelacja ze względu na płeć	52
Tabela 8. Jak często spożywa Pan/i alkohol? – korelacja ze względu na wiek.....	53

Tabela 9. Jaki rodzaj alkoholu pije Pan/i najczęściej?.....	53
Tabela 10. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml).....	54
Tabela 11. Czy zdarzyło się Panu/i wykonywać obowiązki w pracy pod wpływem alkoholu?.....	54
Tabela 12. Czy zdarzyło się Panu/i kierować pojazdem pod wpływem alkoholu?	55
Tabela 13. Jak często pali Pan/i papierosy? – korelacja ze względu na płeć.....	58
Tabela 14. Jak często pali Pan/i papierosy? – korelacja ze względu na wiek	58
Tabela 15. Ile sztuk papierosów dziennie Pan/i wypala?.....	59
Tabela 16. Czy próbował/a Pan/i kiedykolwiek rzucić palenie?.....	59
Tabela 17. Jak często pali Pan/i e-papierosy? – korelacja ze względu na płeć.....	60
Tabela 18. Jak często pali Pan/i e-papierosy? – korelacja ze względu na wiek	60
Tabela 19. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzania)? – korelacja ze względu na płeć	62
Tabela 20. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzania)? – korelacja ze względu na wiek	62
Tabela 21. Proszę zaznaczyć na poniższej liście, które substancje psychoaktywne stosował/a Pan/i?	63
Tabela 22. Czy doznał/a Pan/i przykrych konsekwencji związanych z używaniem substancji psychoaktywnych?	63
Tabela 23. Jak często w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy? – korelacja ze względu na płeć	67
Tabela 24. Jak często w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy? – korelacja ze względu na wiek.....	68
Tabela 25. Jakiego rodzaju przemocy Pan/i doznał/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy? ...	68
Tabela 26. Kto stosował wobec Pana/i przemoc?	69
Tabela 27. Gdzie doświadczył/a Pan/i przemocy?	69
Tabela 28. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby? – korelacja ze względu na płeć ..	70
Tabela 29. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i zachowania przemocowe wobec drugiej osoby? – korelacja ze względu na wiek.	70
Tabela 30. Jakiego rodzaju przemoc Pan/i zastosował/a w ciągu ostatnich 12 miesięcy?	71

Tabela 31. W stosunku do kogo zastosował/a Pan/i zachowanie przemocowe?	71
Tabela 32. Czy doznał/a Pan/i kiedykolwiek, którejś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? – korelacja ze względu na płeć.....	74
Tabela 33. Czy doznał/a Pan/i kiedykolwiek, którejś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)? – korelacja ze względu na wiek	74
Tabela 34. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów? – korelacja ze względu na płeć.....	79
Tabela 35. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów? – korelacja ze względu na wiek	79
Tabela 36. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów? – korelacja ze względu na płeć.....	81
Tabela 37. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów? – korelacja ze względu na wiek	81
Tabela 38. Ile czasu w ciągu dnia poświęca Pan/i na korzystanie z urządzeń elektronicznych (nie wliczając w to godzin pracy)?	82
Tabela 39. Czy w związku z korzystaniem z urządzeń elektronicznych doświadczył/a Pan/i w ciągu ostatnich 12 miesięcy:	82
Tabela 40. Jak często Pan/i grał/a lub obstawiał/a gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy? – korelacja ze względu na płeć	84
Tabela 41. Jak często Pan/i grał/a lub obstawiał/a gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy? – korelacja ze względu na wiek	84
Tabela 42. Czy w związku z graniem w gry na pieniądze doświadczył/a Pan/i któregoś z niżej wymienionych problemów?	84
Tabela 43. Czy Pana/i zdaniem znalezienie nowej pracy na terenie gminy jest: – korelacja ze względu na płeć.....	86
Tabela 44. Czy Pana/i zdaniem znalezienie nowej pracy na terenie gminy jest: – korelacja ze względu na wiek.	87
Tabela 45. Jak ocenia Pan/i swoje szanse na rynku pracy? – korelacja ze względu na płeć	88
Tabela 46. Czy Pana/i zdaniem znalezienie nowej pracy na terenie gminy jest: – korelacja ze względu na wiek.	88
Tabela 47. Czy doświadczył/a Pan/i ubóstwa kiedykolwiek w życiu? – korelacja ze względu na płeć.....	91

Tabela 48. Czy doświadczył/a Pan/i osobiście odrzucenia ze względu na: – korelacja ze względu na wiek	91
Tabela 49. Czy ocenia Pan/i swoją okolicę jako bezpieczną? – korelacja ze względu na płeć.....	94
Tabela 50. Czy ocenia Pan/i swoją okolicę jako bezpieczną? – korelacja ze względu na wiek.....	94
Tabela 51. Jak ocenia Pan/i stan swojego zdrowia psychicznego? – korelacja ze względu na płeć.....	96
Tabela 52. Jak ocenia Pan/i stan swojego zdrowia psychicznego? – korelacja ze względu na wiek.....	96
Tabela 53. Czy przez okres co najmniej 2 tygodni utrzymywały się u Pana/i takie stany jak:	97
Tabela 54. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol? – korelacja ze względu na płeć	101
Tabela 55. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol? – korelacja ze względu na wiek	101
Tabela 56. W jaki sposób otrzymałeś/aś – zdobyłeś/aś alkohol?	102
Tabela 57. W jakim wieku pierwszy raz spożyłeś/aś alkohol?	102
Tabela 58. Ile razy piłeś/aś alkohol w ciągu ostatnich 30 dni?	102
Tabela 59. Jaki rodzaj alkoholu próbowałeś/aś?	103
Tabela 60. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane ze spożywaniem alkoholu?.....	103
Tabela 61. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić papierosy (wyroby tytoniowe, z pominięciem papierosów elektronicznych)? – korelacja ze względu na płeć	105
Tabela 62. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić papierosy? – korelacja ze względu na wiek	105
Tabela 63. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś papierosy?	106
Tabela 64. Jak często paliłeś(a)ś papierosy w ciągu ostatnich 30 dni?	106
Tabela 65. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić e-papierosy (papierosy elektroniczne)? – korelacja ze względu na płeć	107
Tabela 66. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić e-papierosy (papierosy elektroniczne)? – korelacja ze względu na wiek	107

Tabela 67. W jakim wieku pierwszy raz paliłeś/aś e-papierosa?.....	108
Tabela 68. Jak często paliłeś/aś e-papierosy w ciągu ostatnich 30 dni?.....	108
Tabela 69. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? – korelacja ze względu na płeć.....	109
Tabela 70. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)? – korelacja ze względu na wiek	110
Tabela 71. Skąd wziąłeś/ęłaś tę substancję?	110
Tabela 72. Ile miałeś/aś lat, kiedy po raz pierwszy zażyłeś/aś jakieś narkotyki/dopalacze/inne środki psychoaktywne?.....	111
Tabela 73. Jak często zażywałeś/aś narkotyki/dopalacze w ciągu ostatnich 30 dni?.....	111
Tabela 74. Jakie były to substancje?.....	111
Tabela 75. Czy miałeś/aś jakieś przykre doświadczenia związane z zażywaniem narkotyków lub dopalaczy?.....	112
Tabela 76. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy? – korelacja ze względu na płeć	117
Tabela 77. Czy zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy? – korelacja ze względu na wiek	117
Tabela 78. Kto stosował wobec Ciebie przemoc?	117
Tabela 79. Jakiego rodzaju przemocy doznałeś/aś?	118
Tabela 80. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby? – korelacja ze względu na płeć	119
Tabela 81. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby? – korelacja ze względu na wiek.....	119
Tabela 82. Jakiego rodzaju przemoc zastosowałeś/aś?	119
Tabela 83. Wobec kogo zdarzyło Ci się stosować przemoc?	120
Tabela 84. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc? – korelacja ze względu na płeć.....	121
Tabela 85. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc? – korelacja ze względu na wiek	121
Tabela 86. Jak często korzystasz z urządzeń elektronicznych (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier itp.)? – korelacja ze względu na płeć.....	127
Tabela 87. Jak często korzystasz z urządzeń elektronicznych (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier itp.)? – korelacja ze względu na wiek.....	127

Tabela 88. Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na korzystanie z urządzeń elektronicznych (nie wliczając nauki zdalnej)?.....	128
Tabela 89. Z jakich powodów najczęściej korzystasz z urządzeń elektronicznych (oprócz nauki zdalnej)?	128
Tabela 90. Odnieś się proszę, do poniższych stwierdzeń korzystając z przedstawionej skali.....	129
Tabela 91. Czy zdarzyło Ci się kłamać aby ukryć prawdziwą ilość czasu spędzanego na korzystaniu z urządzeń elektronicznych np. przed rodzicami?.....	130
Tabela 92. Czy zdarzyło Ci się grać w gry za pieniądze? – korelacja ze względu na płeć	132
Tabela 93. Czy zdarzyło Ci się grać w gry za pieniądze? – korelacja ze względu na wiek	132
Tabela 94. Jak często grałeś/aś lub obstawiałeś/aś gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy?.....	133
Tabela 95. Czy miałeś/aś poważne problemy w związku z graniem w gry na pieniądze?	133
Tabela 96. Zasiłek pielęgnacyjny dla niepełnosprawnego dziecka na przestrzeni lat 2017-2019.....	152
Tabela 97. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności na przestrzeni lat 2017-2019	152
Tabela 98. Zasiłek pielęgnacyjny dla osoby niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, która powstała przed 21 rokiem życia na przestrzeni lat 2017-2019.....	153
Tabela 99. Działania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Odolanowie wobec osób uzależnionych w latach 2017-2019	162
Tabela 100. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na przestrzeni lat 2017-2019	180
Tabela 101. Odpłatność Gminy za pobyt w Domu Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019.....	189
Tabela 102. Liczba zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców gminy Odolanów w latach 2017-2019 z podziałem na wiek	195
Tabela 103. Struktura bezrobocia w gminie Odolanów w porównaniu do całego powiatu ostrowskiego w 2019 roku	195

Tabela 104. Liczba osób, którym przyznano zasiłki stałe, celowe, okresowe oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2017-2019.....200

Tabela 105. Rodzaj oraz liczba odnotowanych przestępstw w gminie Odolanów w latach 2017-2019.....205

3. SPIS WYKRESÓW

Wykres 1. Liczba mieszkańców gminy miejsko-wiejskiej Odolanów w latach 2017-2019 23

Wykres 2. Liczba kobiet i mężczyzn zamieszkujących gminę Odolanów na przestrzeni lat 2017-2019..... 24

Wykres 3. Stan cywilny mieszkańców gminy Odolanów według Narodowego Spisu Powszechnego z 2011 roku..... 24

Wykres 4. Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w latach 2017-2019..... 26

Wykres 5. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane w latach 2017-2019..... 27

Wykres 6. Dochody i wydatki Gminy ogółem w latach 2017-2019 (w mln złotych)..... 28

Wykres 7. Dochody i wydatki Gminy na 1 mieszkańca na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych) 29

Wykres 8. Stopa bezrobocia w powiecie ostrowskim na przestrzeni lat 2017-2019 w porównaniu do województwa wielkopolskiego i całej Polski (stan na koniec roku, w procentach)..... 30

Wykres 9. Liczba osób pracujących z podziałem na płeć oraz pracujący na 1000 mieszkańców w latach 2017-2019 30

Wykres 10. Poziom wykształcenia mieszkańców Gminy według danych Narodowego Spisu Powszechnego 31

Wykres 11. Ludność Gminy według edukacyjnych grup wieku z podziałem na płeć w 2019 roku 32

Wykres 12. Wyniki egzaminu ósmoklasisty w 2019 roku uczniów z terenu gminy, powiatu i województwa..... 33

Wykres 13. Wydatki z budżetu Gminy na oświatę i wychowanie w latach 2017-2019 (w złotych)..... 34

Wykres 14. Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców w Gminie, powiecie ostrowskim oraz województwie wielkopolskim w latach 2017-2019..... 35

Wykres 15. Kadra Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na przestrzeni lat 2017-2019.....	43
Wykres 16. Liczba rodzin i osób w rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie Odolanów w latach 2017-2019	43
Wykres 17. Wskaźnik deprywacji lokalnej na przestrzeni lat 2017-2019	44
Wykres 18. Liczba świadczeń pieniężnych i niepieniężnych w 2019 roku	45
Wykres 19. Powody udzielania pomocy rodzinom w 2019 roku (liczba rodzin)	46
Wykres 20. Wskaźnik pracy socjalnej w gminie Odolanów na przestrzeni lat 2017-2019	46
Wykres 21. Wiek:.....	49
Wykres 22. Wykształcenie:.....	49
Wykres 23. Miejsce zatrudnienia:.....	50
Wykres 24. Jak ocenia Pan/i swoją sytuację materialną?.....	50
Wykres 25. Stan cywilny:	50
Wykres 26. Jak często spożywa Pan/i alkohol?	52
Wykres 27. Jak często w ciągu ostatnich 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i być świadkiem sytuacji w swojej miejscowości, kiedy ktoś prowadził pojazd pod wpływem alkoholu?.....	55
Wykres 28. Czy według Pana/i picie alkoholu w ciąży ma wpływ na rozwój dziecka?....	56
Wykres 29. Jak często w ostatnich 12 miesiącach widział/a Pan/i na terenie gminy kobiety w ciąży spożywające alkohol?	56
Wykres 30. Czy na terenie gminy należy ograniczyć ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych?	56
Wykres 31. Jak często pali Pan/i papierosy?	57
Wykres 32. Jak często pali Pan/i e-papierosy?	59
Wykres 33. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzania)?	61
Wykres 34. Czy zna Pan/i miejsca w swojej miejscowości gdzie można kupić narkotyki lub dopalacze?	64
Wykres 35. Jak ocenia Pan/i szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia?	65
Wykres 36. Czy zna Pan/i kogoś w swoim otoczeniu, kto jest osobą doświadczającą przemocy w swoim domu?	66
Wykres 37. Jak często, w okresie 12 miesięcy zdarzyło się Panu/i doświadczyć przemocy?	67

Wykres 38. Czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy doszło do sytuacji gdzie zastosował/a Pan/i przemoc wobec drugiej osoby?	70
Wykres 39. Czy w Pana/i domu występuje problem przemocy?	72
Wykres 40. Czy Pana/i zdaniem stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą?	72
Wykres 41. Czy doznał/a Pan/i kiedykolwiek, którejś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?	73
Wykres 42. Do kogo zwrócił(a)by się Pan/i o pomoc w razie problemu uzależnień lub/i przemocy w rodzinie?.....	76
Wykres 43. Jakie działania według Pana/i podejmuje gmina, aby ograniczyć popyt na zażywanie narkotyków lub dopalaczy?	77
Wykres 44. Jak ocenia Pan/i stopień zaangażowania władz lokalnych, związanych z rozwiązywaniem problemów społecznych mieszkańców?	78
Wykres 45. Czy zna Pan/i dane kontaktowe do instytucji pomocowych, gdzie można się zgłosić w razie problemów?	78
Wykres 46. Jak często korzysta Pan/i z urządzeń elektronicznych (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier itp.)	80
Wykres 47. Jak często Pan/i grał/a lub obstawiał/a gry na pieniądze w ciągu ostatnich 12 miesięcy?	83
Wykres 48. Czy Pana/i zdaniem znalezienie nowej pracy na terenie gminy jest:	86
Wykres 49. Czy gmina prowadzi jakieś formy wsparcia dla osób bezrobotnych?	87
Wykres 50. Jak ocenia Pan/i swoje szanse na rynku pracy?	87
Wykres 51. Z jakich form aktywizacji zawodowej proponowanej przez Urząd Pracy korzystał/a Pan/i do tej pory?	89
Wykres 52. Czy Pana/i zdaniem problem ubóstwa jest obecny w Pana/i gminie?	90
Wykres 53. Czy doświadczył/a Pan/i ubóstwa kiedykolwiek w życiu?	91
Wykres 54. Czy doświadczył/a Pan/i osobiście odrzucenia ze względu na:	92
Wykres 55. Czy w Pana/i zdaniem w Pana/i środowisku, któreś z niżej wymienionych osób, doznały z powodu swojej sytuacji życiowej wykluczenia/odrzucenia ze społeczności lokalnej?	92
Wykres 56. Czy ocenia Pan/i swoją okolicę jako bezpieczną?.....	93
Wykres 57. Czy czuje się Pan/i bezpiecznie spacerując w swojej okolicy po zmroku?	94

Wykres 58. Czy gmina prowadzi działania mające na celu podniesienie bezpieczeństwa mieszkańców?.....	95
Wykres 59. Jak ocenia Pan/i stan swojego zdrowia psychicznego?	96
Wykres 60. Płeć:.....	98
Wykres 61. Wiek:.....	99
Wykres 62. Klasa:	99
Wykres 63. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się pić alkohol?	100
Wykres 64. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić papierosy (wyroby tytoniowe, z pominięciem papierosów elektronicznych)?.....	104
Wykres 65. Ile razy w życiu (jeśli w ogóle) zdarzyło Ci się palić e-papierosy (papierosy elektroniczne)?	106
Wykres 66. Ile razy w życiu zdarzyło Ci się zażywać środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)?	109
Wykres 67. Gdybyś chciał/a zdobyć narkotyki, dopalacze, alkohol, papierosy w swojej miejscowości byłoby to:.....	113
Wykres 68. Jak oceniasz szkodliwość poniższych substancji dla zdrowia?	113
Wykres 69. Jakie według Ciebie mogą być negatywne konsekwencje związane z zażywaniem alkoholu, narkotyków, dopalaczy i papierosów?	114
Wykres 70. Do kogo zwrócił(a)byś się o pomoc mając problem związany z alkoholem, narkotykami lub dopalaczami?	115
Wykres 71. Czy kiedykolwiek zdarzyło Ci się doświadczyć przemocy?	116
Wykres 72. Czy kiedykolwiek doszło do sytuacji w której zastosowałeś/aś przemoc wobec drugiej osoby?	118
Wykres 73. Czy w Twoim domu członkowie rodziny stosują przemoc?	120
Wykres 74. Czy w Twojej szkole występuje problem przemocy między uczniami?	121
Wykres 75. Czym według Ciebie jest cyberprzemoc?	122
Wykres 76. Czy doznałeś/aś kiedykolwiek, któregoś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?	123
Wykres 77. Czy stosowałeś/aś kiedykolwiek, którąś z niżej wymienionych form cyberprzemocy (czyli przemocy w Internecie)?	123
Wykres 78. Jaka forma zajęć profilaktycznych jest wg Ciebie najciekawsza/najefektywniejsza?	125

Wykres 79. Czy Twoim zdaniem prowadzone zajęcia profilaktyczne spełniają swoje zadanie?.....	125
Wykres 80. Jak często korzystasz z urządzeń elektronicznych (komputer, tablet, telefon komórkowy, konsola do gier itp.)?	127
Wykres 81. Czy zdarzyło Ci się grać w gry za pieniądze? (np. zdraпки, lotto, gra na automatach, zakłady bukmacherskie itp.)	132
Wykres 82. Pana/i wiek mieści się w przedziale:	134
Wykres 83. Od ilu lat pracuje Pan/i w punkcie, gdzie prowadzona jest sprzedaż alkoholu?	134
Wykres 84. Proszę ocenić czy spożycie alkoholu na przestrzeni kilku lat w miejscowości w której Pan/i pracuje/prowadzi działalność:	135
Wykres 85. Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba niepełnoletnia chciała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?	136
Wykres 86. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie niepełnoletniej w ciągu ostatnich 12 miesięcy?	136
Wykres 87. Czy często zdarza się, że ktoś z dorosłych klientów podejmuje interwencję w sprawie sprawdzenia wieku kupujących alkohol?	137
Wykres 88. Czy zdarzyło się Panu/i kiedykolwiek pytać o dowód osobisty klienta, nie mając pewności czy jest on pełnoletni?	137
Wykres 89. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobom nieletnim, w sytuacji, gdy osoba ta chciała kupić alkohol dla rodziców?	137
Wykres 90. Proszę ocenić jak często ma miejsce sytuacja jazdy po wypiciu alkoholu w Pana/i miejscowości?	138
Wykres 91. Czy zdarzyło się Panu/i, że osoba nietrzeźwa próbowała kupić alkohol w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie?	138
Wykres 92. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać alkohol osobie nietrzeźwej w ciągu ostatnich 12 miesięcy?	139
Wykres 93. Jak często zdarza się Panu/i wzywać policję z powodu zakłócania porządku przez osobę pod wpływem alkoholu na terenie punktu sprzedaży alkoholu lub w jego najbliższej okolicy?	139
Wykres 94. Czy zdarzyło się Panu/i sprzedać papierosy osobie niepełnoletniej w ciągu ostatnich 12 miesięcy?	140

Wykres 95. Czy zna Pan/i ustawę z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi odnoszącą się do odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?	140
Wykres 96. Czy w obsługiwanym przez Pana/ią punkcie znajdują się informacje na temat:	141
Wykres 97. Czy brał/a Pan/i udział w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu?	141
Wykres 98. Komu zabrania się sprzedaży i podawania napojów alkoholowych według ustawy z dnia 26 X 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi?	142
Wykres 99. Czy utrata zezwolenia na sprzedaż alkoholu za sprzedaż alkoholu nieletnim jest:	142
Wykres 100. Średniomiesięczna liczba rodzin korzystających z zasiłków rodzinnych wraz dodatkami oraz korzystających z jednorazowej zapomogi z tytułu urodzenia dziecka na przestrzeni lat 2017-2019	146
Wykres 101. Średnia liczba rodzin korzystających ze świadczeń wychowawczych oraz kwota świadczeń na przestrzeni lat 2017-2019	146
Wykres 102. Liczba osób korzystających ze świadczenia alimentacyjnego na przestrzeni lat 2017-2019	147
Wykres 103. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2017-2019	147
Wykres 104. Liczba asystentów rodziny oraz rodzin korzystających z ich wsparcia na terenie Gminy na przestrzeni lat 2017-2019	148
Wykres 105. Odpłatność za pobyt dziecka w pieczy zastępczej na przestrzeni lat 2017-2019 (w złotych)	148
Wykres 106. Rodziny, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu niepełnosprawności w latach 2017-2019	152
Wykres 107. Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w latach 2017-2019 ...	153
Wykres 108. Liczba osób korzystających z usług specjalistycznych opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi na przestrzeni lat 2017-2019	157
Wykres 109. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu alkoholizmu na przestrzeni lat 2017-2019	161

Wykres 110. Liczba osób, którym udzielono porad w Punkcie Konsultacyjno-Informacyjnym w latach 2017-2019	163
Wykres 111. Wartość sprzedanego na terenie gminy Odolanów alkoholu na 1 mieszkańca w latach 2017-2019 (w złotych)	164
Wykres 112. Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie Odolanów na przestrzeni lat 2017-2019	165
Wykres 113. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności na przestrzeni lat 2017-2019 w gminie Odolanów, województwie wielkopolskim oraz Polsce (w procentach)	187
Wykres 114. Liczba osób w wieku poprodukcyjnym korzystających z pomocy społecznej w podziale na płeć w latach 2017-2019	188
Wykres 115. Zasiłki pielęgnacyjne przyznane osobom, które ukończyły 75 lat na przestrzeni lat 2017-2019 (liczba świadczeń)	188
Wykres 116. Liczba rodzin, którym zostało udzielone pomoc i wsparcie z powodu bezrobocia w latach 2017-2019	194
Wykres 117. Mieszkańcy Gminy zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrowie Wielkopolskim z podziałem na płeć na przestrzeni lat 2017-2019	194
Wykres 118. Wskaźnik bezrobocia wśród beneficjentów pomocy społecznej na przestrzeni 2017-2019	196
Wykres 119. Liczba rodzin korzystających z pomocy i wsparcia z powodu ubóstwa na przestrzeni lat 2017-2019	200
Wykres 120. Liczba interwencji związanych z nadużywaniem alkoholu i narkotyków na przestrzeni lat 2017-2019	205

O ś r o d e k   P s y c h o p r o f i l a k t y k i

„ N o w a   P e r s p e k t y w a ”

t e l.   + 4 8   1 2   4 2 2   8 2   3 0

t e l.   k o m.   5 3 4   3 0 3   2 4 0

e - m a i l :   b i u r o @ n o w a - p e r s p e k t y w a . p l